

MYTER I VG- SPORTEN

EN NARRATIV DISKURSANALYSE

Masteroppgave i idrettsvitenskap
Norges Idrettshøgskole

HØSTEN
2007

Veileder: KARI FASTING
Student : DAG-EIRIK STRØMSTAD

Forord

"For en journalist er det overordnet å velge en rettferdig fremstilling. Virkeligheten er aldri svart/hvit. Men det er de gode historiene"

(John Ullmann i Østlyngen & Øvrebø, 1999 s. 83)

Makt, medier og myter står sentralt i denne masteroppgaven i idrettsvitenskap. Den er skrevet ved Norges Idrettshøgskole innenfor idretts sosiologi og tar for seg feltet idrett og media.

Jeg vil takke Kari Fasting for å ha vært min veileder og foreleser.

Tusen takk til min kone Neelam og min sønn Julian for å gi meg muligheten til å skrive denne oppgaven.

Takk til mine hjelpere Øivind Knutsen, Nils Petter Stenberg, Monika Sharma, Tore Kristiansen, Kristin Trøan og Grete Eggemoen.

Sammendrag

Under tittelen ”Myter i VG-sporten” har jeg undersøkt om fem forskjellige mastermyter er representert i Verdens Gang (VG). Disse mytene er eldgamle fortellinger som har mange likhetstrekk med eventyrene. De mastermytene jeg har undersøkt handler om helten, sydebukken, syndefloden, svindleren og den andre verden.

Gjennom en narrativ diskursanalyse fant jeg ut at alle de fem mastermytene var representert i VG-sporten. Jeg fant heltemyten i form av Ole Einar Bjørndalen på gulljakt. Jeg fant sydebukken i form av en aldrende Erik Hoftun som var kaptein for Rosenborg da de møtte massiv motgang i 2005. Syndeflodmyten fant jeg i denne motgangen som Rosenborg møtte. Svindlermyten fant jeg i form av John Carew. Den andre verden fant jeg i to varianter. paradisisvarianten var Brasils fotballag, mens helvete var dopingproblematikken som ble personifisert i Johann Mühlegg.

Jeg har ikke avdekket de virkelige personene og hendelsene, men sett på hvordan de blir fremstilt i VG. Poenget mitt er at mytene forvrenger virkeligheten blant annet ved å tilspisse, forenkle og polarisere. Resultatet er at det bildet VG-sporten konstruerer av idrettsutøvere er forenklet og ofte får form som en stereotyp karakter.

Mytene om sydebukken og svindleren formet en fordømmende omtale av Hoftun og Carew som ble hengt ut offentlig. Fremstillingen av John Carew hadde også rasistiske undertoner.

Innholdsfortegnelse

INNLEDNING	1
BAKGRUNN	2
IDRETT SOM LEK	2
MODERNISERING AV IDRETTE	3
IDRETT SOM KONKURRANSE	3
SPORTIFISERING	4
IDRETT, MEDIA, SPONSORER OG PENGER	5
KOMMERSIALISERING AV IDRETTE	5
KOMMERSIELL DREINING I JOURNALISTIKKEN	6
KONSEKVENSER AV OMTALE	7
HVORFOR ER DENNE OPPGAVEN VIKTIG?	8
TIDLIGERE FORSKNING	9
HVA ER NYTT?	13
TEORI	14
MEDIEVRIDNING	14
<i>Medievridding produserer myter</i>	15
<i>Det individualdramatiske paradigme</i>	15
<i>Medievridding produserer mastermyter</i>	16
PROPP OM EVENTYR	17
GREIMAS OM EVENTYR	18
LÉVI-STRAUSS OM MYTER	19
JACK LULE OM MASTERMYTER	19
<i>Definisjon på mastermyte</i>	20
PROBLEMSTILLING	21
PROBLEMOMRÅDE	21
PROBLEMSTILLING	21
UNDERPROBLEMSTILLING	21
METODE	22
FILOSOFISKE UNDERBYGNINGER I OPPGAVEN	22
<i>Fra myte til vitenskapelig sannhet</i>	22
<i>Relativisme og vitenskapelige paradigmer.</i>	23
<i>Det sosialkonstruksjonistiske paradigme</i>	24
METODE	25
<i>Diskursanalyse</i>	25
Tekst	26
Diskursiv praksis	27
Sosial praksis	27
<i>Hvorfor er diskursanalyse viktig?</i>	27
<i>Sannhet, makt og ideologi</i>	28
<i>Kritisk diskursanalyse</i>	29
<i>Narrativ analyse</i>	30
Fortellingens dypstruktur	32
Mastermytene som dypstruktur	32

Karakterene som underlagt fortellingens struktur? _____	33
<i>Semiotikk</i> _____	34
<i>Forskningsdesign – valg og utvalg</i> _____	36
Valg av medium: Analyse av tekst og bilde i sportsartikler i VG _____	36
Hvorfor bildeanalyse? _____	36
Valg av fem (seks) mastermyter _____	37
Utvalgte eksempler – Ett eksempel på hver myte _____	38
Utvalg for hvert eksempel – Artikler fra samme nyhetsfortelling/sak _____	39
Omfanget av undersøkelsen _____	39
<i>Fremgangsmåte i analyse</i> _____	40
Innholdsanalyse av tekst (tekstnivå) _____	40
Kategorisering _____	40
Fremgangsmåte _____	41
1: Lage kategorier og underkategorier (dekomponering). _____	41
2: Systematisk sammenlikning _____	41
3: Vurdering og fortolkning _____	42
Bildeanalyse _____	42
Tekst til bilde _____	43
<i>Vurdering av metode</i> _____	43
Troverdighet: _____	44
Troverdighet i oppgaven _____	44
Bekreftbarhet _____	45
Bekreftbarhet i oppgaven _____	45
Overførbarhet _____	46
Overførbarhet i oppgaven _____	46
ANALYSE OG RESULTATER _____	47
HELTEN _____	48
<i>Innhold</i> _____	48
<i>Form</i> _____	48
<i>Funksjon</i> _____	48
<i>Sportshelten</i> _____	48
OLE EINAR BJØRNDALEN SOM HELT _____	49
<i>Tekstanalyse</i> _____	50
<i>Hvorfor er nyhetsfortellingen om Bjørndalen en myte?</i> _____	56
<i>Hvorfor blir Bjørndalen fremstilt som helt?</i> _____	58
<i>Hva er funksjonen til denne varianten av heltemyten?</i> _____	59
SYNDEBUKKEN _____	60
<i>Innhold</i> _____	60
<i>Form</i> _____	60
<i>Funksjon</i> _____	60
ERIK HOFTUN SOM SYNDEBUKK _____	61
<i>Tekstanalyse</i> _____	61
<i>Bildeanalyse</i> _____	64
<i>Hvorfor er nyhetsfortellingen om Erik Hoftun en myte?</i> _____	66
<i>Hvorfor blir Hoftun pekt ut som syndebukk?</i> _____	66
<i>Hva er funksjonen til denne varianten av syndebukkmyten?</i> _____	66
SYNDEFLODEN _____	67
<i>Innhold</i> _____	67
<i>Form</i> _____	67

<i>Funksjon</i>	67
ROSENBORGS KOLLAPS SOM SYNDEFLODMYTEN	68
<i>Tekstanalyse</i>	68
<i>Hvorfor er fortellingen om Rosenborg en myte?</i>	72
<i>Hvorfor blir Rosenborgs kollaps fremstilt gjennom syndeflodmyten?</i>	73
<i>Hva er funksjonen til denne varianten av syndeflodmyten?</i>	73
SVINDLEREN	75
<i>Innhold</i>	75
<i>Form</i>	76
<i>Funksjon</i>	76
CAREW SOM SVINDLER	76
<i>Tekstanalyse</i>	77
<i>Bildeanalyse</i>	83
<i>Hvorfor er fortellingen om Carew en myte?</i>	86
<i>Hvorfor blir Carew fremstilt som svindler?</i>	87
<i>Hva er funksjonen til denne varianten av svindlermyten?</i>	88
DEN ANDRE VERDEN	89
<i>Innhold</i>	89
<i>Form</i>	89
<i>Funksjon</i>	89
JOHAN MÜHLEGG'S BRUK AV DOPING SOM DEN ANDRE VERDEN - HELVETE	89
<i>Tekstanalyse</i>	90
<i>Bildeanalyse</i>	92
<i>Hvorfor er fortellingen om Mühlegg en myte?</i>	93
<i>Hvorfor fremstilles Mühleggs bruk av doping som et helvete?</i>	94
<i>Hva er funksjonen til denne varianten av helvetemyten?</i>	94
BRASIL SOM DEN ANDRE VERDEN - PARADIS	95
<i>Tekstanalyse</i>	95
<i>Hvorfor er fortellingen om Brasil en myte?</i>	96
<i>Hvorfor fremstilles Brasil som et paradisi i fotballverdenen?</i>	97
<i>Hva er funksjonen til denne varianten av paradismyten?</i>	97
DISKUSJON	98
ER BRUKEN AV SYNDEBUKKSTEMPELET OG SVINDLERSTEMPELET EN FORM FOR UNDERTRYKKING?	105
ER STEMPLINGEN AV CAREW SOM SVINDLER EN FORM FOR MODERNE RASISME?	106
AVSLUTNING	109
VIDERE FORSKNING:	115
LITTERATURLISTE	117
ARTIKKELREFERANSER BJØRNDALEN SOM HELT	131
ARTIKKELREFERANSER HOFTUN SOM SYNDEBUKK	133
ARTIKKELREFERANSER ROSENBORG	134
ARTIKKELREFERANSER CAREW SOM SVINDLER	136
ARTIKKELREFERANSER BRASIL SOM PARADIS	139
VEDLEGG	140

VEDLEGG 1. BILDE FRA "HOFTUNS MARERITT - BLE OFFER FOR NY REGEL HANSEN VIL RULLERE PÅ LAGET"	140
VEDLEGG 2. BILDE FRA "HAR FÅTT NOK STRAFF - FOTBALLEKSPERTENE VIL HA MED CAREW IGJEN".	141
VEDLEGG 3. BILDE FRA "-ALDRI VÆRT - SÅ GLAD CAREW TOK STRAFFEN FRA CHIVU - FØRSTE MÅL SIDEN 19. MARS".	142
VEDLEGG 4. BILDE FRA "MENER AVISOPPSLAG ER OPPSPINN- CAREW SVARER PÅ NYE RYKTER I TYRKISK PRESSE".	143
VEDLEGG 5. BILDE FRA "VALENCIA FORSIKRET I MØTE: VIL SATSE - PÅ CAREW AGENT FLOD: - JOHN BLIR IKKE FRYST UT OG SOLGT"	144
VEDLEGG 6. BILDE FRA "DERFOR - SIER CAREW NEI UTROLIG SKUFFET OVER LANDSLAGSLEDELSEN KJØRTE FORTVILET RUNDT I OSLO OM NATTEN ØRKER IKKE SPØRSMÅLENE OM SLAGENE"	145
VEDLEGG 7. BILDE FRA "VURDERER Å HENTE INN MOTIVATOR - ...MEN CAREW TROR HAN KAN VÆRE I TOPPFORM OM TO DAGER"	146
VEDLEGG 8. BILDE FRA: "REAGERTE PÅ APELYDER - CAREW: - JEG GJORDE EN DUM GEST".	147
VEDLEGG 9. BILDE FRA "SKANDALE HVIS DE IKKE FRATAS MEDALJENE"	148
VEDLEGG 10. BILDE FRA "MÜHLEGG'S MYSTISKE SEKTLEDER"	149
VEDLEGG 11. BILDE FRA: "INGEN HELDIG ÅND"	150
VEDLEGG 12. E- MAIL FRA JACK LULE	151
VEDLEGG 13. PROPPS HANDLINGSFUNKSJONER	155
VEDLEGG 14. VÆR VARSOM PLAKATEN	157

Innledning

Er det sant det som står i avisene?

Dette er et interessant spørsmål, også i forhold til avisenes sportssider. Ofte kjenner vi oss ikke igjen i det som skrives, f.eks. om fotballkampen vi så på TV. For de som spilte kampen, kan fremstillingen være enda mer fremmed. Idrettsutøvere kan oppleve medias søkelys som urettferdig, da de ofte blir fremstilt enten som helter eller syndebukker.

Vår kjennskap til idretten kan fås både fra innsiden og utsiden. Det er mange som driver idrett og opplever den fra innsiden, men media er mest opptatt av toppidretten (Gilberg, 1996 s. 7), og den er det ikke så mange som kjenner innenfra. Det store bildet av idretten ser vi utenfra, gjennom massemedia.¹ Derfor er det viktig å undersøke hvordan dette bildet formidles til oss.

Massemedia kan ikke gi oss et fullstendig bilde og må foreta et utvalg. I en overflod av idrettsbegivenheter, er det naturlig med prioriteringer. Man kan ikke vise alt. Vi som mediebrukere har også begrenset med oppmerksomhet og tid til mediebruk. Derfor former media budskapet for å fange oppmerksomheten vår (Coakley, 1997 s. 369; Hernes 1978, 1984; Mathiesen, 1993; Schwebs & Østbye, 1999; Waldahl, 1999 s. 41).

Denne oppgaven handler om hvordan media vrir sine fortellinger i retning av mytiske fremstillinger. Jeg skal se nærmere på fem mastermyter som fortelles i amerikansk nyhetsmedia, og undersøke om de kan påvises også i norsk sportsjournalistikk. Disse mytene handler om helten, syndebukken, svindleren, den andre verden og syndefloden. Mytenes eksistens vil reise spørsmål om medias troverdighet. Det setter også fokus på at medias makt ligger nettopp i å kontrollere historien; ved å bestemme **hva** som blir fortalt, og **hvordan** det blir fortalt. Makten kan brukes til å stemple og henge ut personer offentlig.

¹ Massemedia er de organisasjonene og den teknologien som produserer og sprer budskap slik at store grupper tar imot samme budskap på omtrent samme tid (Schwebs & Østbye, 1999 s. 23).

Bakgrunn

Betydningen av hvilke historier som fortelles, har økt i takt med at idretten er blitt viktig for så mange. Ikke bare for utøvere, trenere og støtteapparat, men også for media, sponsorer, seere og til og med nasjoner. Ifølge McClancy (1996 s. 9-14) er idretten en arena, der til og med ulike nasjoners politikk og nasjonale identiteter konkurrerer mot hverandre. Det økende alvorset vi ser i idretten er del av en utvikling der hovedtendensen er at idretten sportifiseres. Sett i et historisk perspektiv, går idretten fra å være lek til å bli mer konkurranse og alvor²:

Idrett som lek

Idretten har ikke alltid vært slik vi kjenner den i dag. På 1800- tallet var den mer preget av lek og hadde ikke klare regler. For eksempel hadde ikke fotballen tidsbegrensning og heller ikke klart skille mellom spillere og publikum. Hvem som vant, var ikke så viktig (Helland, 2003 s. 26, 46). Amatøridealet var sterkt gjeldende på denne tiden. I amatør idretten var aktiviteten et mål i seg selv, med fokus på glede, fair play, og lite på prestasjon. (Goksøyr, 1999 s. 32, 37). Et ytterpunkt ligger her: Idrett som lek. Lek er en fri og useriøs aktivitet som ikke har noe eksternt formål, men er et mål i seg selv (Loland, 1989 s. 200, 2002 s. 138; Huizinga, 1955 s. 13). Idrett som lek og spill domineres av det som kalles idrettens sjanseelement, ”alea”. Alea er latin for ”spill” eller ”terning”(Loland, 1989 s. 108, 213, 2002 s. 148; Caillois, 1961 s. 17-19). For å holde på en leken og god spenning i spillet trekker alea idretten i retning av tilfeldigheter og sjansespill, og usikkerhet omkring hvem som kommer til å vinne. Et utslag av alea er å jevne ut for forskjeller mellom deltakere, for å få likhet i mål (Loland 1989 s. 196, 213; Goksøyr, 1999 s. 44). Et eksempel på dette er tildeling av handicap i golf. Frans de Wachter (1985 s. 52-61) trekker frem sjanseelementet som en verdifull kjerne i konkurranser.³

² Dette er hovedtendensen. Idretter som f.eks. ski, turn, gymnastikk og boksing har hatt en annen utvikling (Goksøyr, 1999 s. 40, 43). Dessuten var den klassiske antikke idretten som grekerne og romerne drev, og vikingenes idrett, ofte harde og brutale konkurranser som gjenspeilet alvorset i kriger o.l. (Goksøyr, 1999 s. 65).

³ Idrett som lek nærmer seg definisjonen på sport. Sport var den engelske overklassens motsats til idretten. Sport var opprinnelig mindre fokusert på konkurranse enn idrett, og hadde moro, fornøyelse og fryd som mål. Ordet sport kommer fra det gammelfranske ordet ”desporter” som betyr å komme seg hjem fra arbeid, og tolkes derfor som rekreasjon, fritidssysselet og tidsfordriv.

Modernisering av idretten

Ifølge Henning Eichberg (1986b) har idretten som samfunnet for øvrig, fra 1700-tallet gjennomgått en moderniseringsprosess. Dette innebar blant annet rasjonalisering og standardisering av idrettens regler, slik at det ble mulig å måle og sammenlikne prestasjoner og sette rekorder (Eichberg, 1979; Goksøyr, 1999 s. 25). Rekordstreben er ifølge Wilhelm Hopf en naturlig forlengelse av det moderne og kapitalistiske samfunns prestasjonsorientering og tidsatferd (Goksøyr, 1999 s. 34; Hopf, 1979 s. 96-117). Allen Guttmann ser ”rekorden” som den moderne idrettens kjerne (Goksøyr, 1999 s. 27; Guttmann, 1978). I begrepet modernitet synes det å ligge en (overdreven) tro på stadig fremgang (Alexander & Sztompka, 1990 s. 1; Eyerman, 1990; Giddens, 1990 s. 13, 1991 s. 16, 2001 s. 672-675; Martinelli, 2005 s. 7; Mongardini, 1990).⁴ Moderne idrett er derfor preget av et rekordjag som bunner i ideen om stadig grensesprenging (Goksøyr, 1999 s. 29; Guttmann, 1978). Dette faller sammen med det olympiske mottoet ”Citius, altius, fortius” som betyr raskere, høyere, sterkere (de Coubertin 2000, s. 585).

Idrett som konkurranse

Med det moderne fokus på prestasjon, begynte utøvere å spesialisere seg i idretter og til ulike roller innenfor sin idrett. En naturlig følge av spesialisering er ifølge Guttmann, at idrett blir et yrke (Goksøyr, 1999 s. 28; Guttmann, 1978, 2004 s. 39). Denne **profesjonaliseringen** representerer en bevegelse bort fra amatøridealet og gjør idretten mer alvorlig. Ifølge Eric Dunning er idretten blitt mer opptatt av konkurranse, noe som gir sterkere engasjement og mer alvor (Dunning, 1986; Goksøyr, 1999 s. 33; Peterson, 1989 s. 17; Skogvang, 2006 s. 79). Et annet ytterpunkt ligger her: Konkurranseidrett domineres av konkurranseelementet, ”**agon**”, som er latin for ”kappestrid/konkurranse”. Her er det likhet ved start, for å måle hvem som er best. Det er ingen utjevning for ulikheter, og den sterkeste vinner (Loland, 1989 s. 213, 2002 s. 148; Huizinga, 1955 s. 30-31; Goksøyr, 1999 s. 44).⁵

⁴ Postmodernister mener at utviklingen har stoppet, mens Giddens mener at det fortsatt er rom for fremgang og utvikling (Giddens, 2001 s. 674; Kaspersen, 2001 s. 135; Giddens & Pierson, 1998 s. 30).

⁵ Det greske ”agonia” betyr konkurranse eller kamp for å vinne, og er fra det greske dramaet der hovedrolleinnhaveren heter protagonist og motstanderen heter antagonist (Johansson, 2005 s. 133; Wikipedia, 14. feb. 2007, 22. februar 2007). Begrepet ligger nær det engelske ordet for idrett ”athletics”, som kommer fra det greske ”athlein” som betyr å kjempe om en premie i konkurranse (Keating, 2003 s. 27-28; Larmour, 1999 s. 27).

Sportifisering

Overgangen fra idrett som lek, til idrett som konkurranse, medfører en rasjonaliseringsprosess som kalles sportifisering. Sportifisering er å tilføre mer av konkurranseelementet til eksisterende idretter, eller å lage nye konkurranser av aktiviteter som tradisjonelt ikke forbindes med konkurranse. For eksempel er elementer fra friluftsliv blitt sportifisert til konkurranser i for eksempel elvepadling og klatring (Goksøyr, 1999 s. 42). Ensidig fokus på konkurranse vil imidlertid tørke ut sjanseelementet, slik at man pga. stor ulikhet mellom deltakerne kan forutsi utfallet av konkurransen på forhånd. Sportifisering betyr også å tilrettelegge for spenning. Derfor lager man regler og deler inn i klasser med tilnærmet likeverdige motstandere, så det blir rettfærdige, jevne og spennende konkurranser. Dette trekker mot alea, sjanseelementet. Ifølge Kretchmar oppnås en god spenning når agon og alea virker sammen i en rettfærdig og leken idrettskonkurranse. Det kan påstås at idrettens indre dynamikk består i dragingen mellom agon og alea (Goksøyr, 1999 s. 28, 48; Kretchmar, 1975 s. 30; Loland, 1989 s. 108, 161, 214; 2002 s. 148). Et utslag av sportifisering er å strukturere konkurranser i ligaer og cuper, slik at man må prestere over tid, og konkurransen blir jevnere (Helland, 2003 s. 14, 21, 29). Jevnhet gjør det vanskeligere og viktigere å vinne (Goksøyr, 1999 s. 48). Dette skjerper konkurransen, slik at økt innsats gir mer spenning og underholdningsverdi. Seriespill og lignende gir en jevn flyt av idrettsbegivenheter og holder interessen oppe hos publikum. Etter min mening er denne bestandigheten viktig for idrettens popularitet. Det gir folk noe å følge med på og snakke om, og det blir meningsfullt å se på idrett når man husker utøvere, og kan holde med og identifisere seg med dem. Å være supporter gir f.eks. en sosial tilhørighet ved å dele inn i *oss* mot *dem*. Slik kan fiendebilder konstrueres og idretten oppleves som viktig og personlig. Med overdreven innlevelse kan idretten fort bli alvor for mange, noe stadionbråk er et eksempel på (Murphy, Williams & Dunning, 1990). Dette engasjementet rundt idretten vil i sin tur påvirke idrettsutøverne; de som blir sett av de mange⁶ og fulgt i hver eneste bevegelse, med lite rom for å feile. På mange måter er de vår tids gladiatorer (Hansen, 2006, 9. juli).

Økende alvor i idretten kan altså forklares med en sportifiseringstendens. Det store engasjementet og alvoret rundt idretten kunne imidlertid ikke vært skapt uten media til stede⁷:

⁶ Når få personer observeres av mange, kalles det synoptikk. Det kommer av de greske ordene "syn" som betyr "sammen", og "opsis" som betyr "å se" (Mathiesen, 1993 s. 20; Wikipedia, 13. august 2006). Dette har sin motsetning i panoptikken, der det er mange som overvåkes av få (Foucault, 1987 s. 233; Mathiesen, 1993 s. 16).

⁷ Massekultur har eksistert i flere tusen år (Narmore & Brantlinger, 1991 s. 2). Det var stor oppstandelse rundt antikkens idrettsarrangementer (Kyle, 1987; Larmour, 1999). Det var imidlertid i mye mindre skala enn i dag.

Idrett, media, sponsorer og penger

Sportifisering har gjort idretten mer spennende og underholdende. Dermed ble den mer attraktiv for media som tidlig begynte å dekke idrettsarrangementer. Et samarbeid mellom idrett og presse startet allerede i 1863. Underveis har dette fortettet seg og blitt en symbiose, et gjensidig avhengighetsforhold som begge parter nyter godt av: Idrett er populært stoff i mediene slik at folk kjøper aviser, hører radio og ser TV, mens idretten profilerer seg for de store massene og trekker flere tilskuere. Dette fruktbare samarbeidet ble fort interessant for sponsorer (Helland, 2003 s. 21, 23; Goksøyr & Olstad, 2002 s. 334). Da TV 2 startet sine sendinger i 1992, var det slutt på NRKs TV-monopol. Først da ble reklame tillatt også i fjernsynet i Norge. Dette gjorde kombinasjonen media og idrett enda mer interessant for sponsorer som for alvor kom på banen for å eksponere seg og sine produkter (Halse & Østbye 2003 s. 224; Helland, 2003 s. 73). Idrettsinteresserte utgjør et marked som blir utsatt for omfattende markedsføring gjennom sportsmedia. Reklamen er overalt; på utøvernes klær og utstyr, på stadion, på TV og i aviser. Med sponsorene kommer de store pengene på banen. Samarbeidet mellom idrett, media og sponsorer, kalt ”**sportstriangelet**”, er blitt ”big business”, og det er TV som er motor for denne eksponeringssymbiosen (Boyle & Haynes, 2000 s. 49; Helland, 2003 s. 87; Mathiesen, 1993 s. 293). Sport selger, og utgjør en stor del av kanalenes sendetid og avisenes spalteplass. Enorm interesse resulterer i høyere seertall og opplag, noe som i sin tur øker verdien av å sponse profilerte idrettsutøvere. Slik øker sponsorinntekter og spillerlønninger og flere blir profesjonelle utøvere. Mange ulike aktører opererer innenfor dette feltet for å sikre seg en bit av kaka. Det foregår forhandlinger om rettigheter til å sende eller sponse, om kjøp og salg av spillere og om utøveres inntekter. Det handler om penger. Mye penger. I USA er det de kaller ”sports business industry” en av de største og raskest voksende industriene. Man anslår verdien i 2004 til 213 milliarder dollar. Det tilsvarer mer enn det dobbelte av den amerikanske bilindustrien og sju ganger filmindustrien (Schultz-Jørgensen, 2005; Sports business journal, 2007).

Kommersialisering av idretten

I dette triangelet blir de kommersielle kreftene styrende, siden både idrett, media og sponsorer orienterer seg mot et marked. Kommersialisering betyr at man prøver å møte etterspørselen i markedet og gir publikum det publikum vil ha, det som selger. Økonomiske hensyn styrer (Enjolras 2001; Goksøyr & Olstad, 2002 s. 345; Helland, 2003 s. 15; Seippel, 2002 s. 180-199; Skogvang, 2006 s. 88-94). Kommersialisering av idrett og media har pågått helt siden

1800-tallet, men skjøt fart da pengebeløpene ble mangedoblet gjennom sponsingen som for alvor startet tidlig på 1990-tallet (Goksøyr & Olstad, 2002 s. 342; Helland, 2003 s. 85). Kommersialiseringen utgjør en ytre dynamikk som kan forme idretten slik at den blir mer seervennlig. For eksempel kan vanskelige regler endres så det blir lettere å forstå for seerne. Reglene kan også endres for at det skal bli flere mål og mer underholdning. Andre tiltak er å gjøre idretten til en attraksjon utover det rent sportslige. Å kle av utøverne kan skape ønsket oppmerksomhet. Det har man gjort i sandvolleyball ved å innføre en regel om at de kvinnelige utøverne må spille i bikini som ikke overskrider fem centimeter der den er smalest på hofta (Opsahl, 2003, 12. juli).⁸ Poenget med kommersialisering av idretten er å gjøre den attraktiv slik at folk ønsker å se den på TV og i aviser. De ulike idrettene er avhengige av en viss dekning i media for at sponsorene får igjen for sponsingen. Mengden av omtale er viktig for det økonomiske, blant annet for merkevarebygging. Derfor foretas det undersøkelser på dette. Observer Norge har undersøkt medieomtalen av eliteserielagene i fotball i 533 trykte kilder i 2005- og 2006-sesongen. Det kommer her frem at Rosenborg og Brann som endte på gull- og sølvplass i serien, også hadde mest omtale med henholdsvis 5268 og 5149 artikler i 2006. Seriens bronsevinner, Vålerenga, endte bare på en sjuende plass med bare 2907 artikler. Det er nesten en halvering fra 2005 der de var omtalt i 4972 artikler. Vålerenga tok dette på alvor og ansatte Jan Erik Aalbu som sportsdirektør, i håp om at han skal føre klubben tilbake i rampelyset (Johansen, 2006, 21. november; NTB, 2006, 2. desember).

Kommersiell dreining i journalistikken

Journalistikken er også blitt mer kommersiell, med store, attraktive overskrifter. Siden sport selger, er det ofte sport som henges opp som reklameplakat i markedsføringen av aviser og TV. Idrettsstoffet i aviser har beveget seg fra å være tørre, faktabaserte notiser, referat og kommentarer, til mer aktive og skildrende sjangere som intervju og reportasje. Tendensen har gått mot mer vinkling og fokus på enkeltpersoner, og mot det private og intime (Aas, 1987 s. 8 og 84-89; Helland, 2003 s. 46, 55; Mathiesen, 1993 s. 259; Roksvold, 1981 s. 171-175). Kommersielle krefter former journalistikken i en tabloid retning. Tabloide aviser kan ses som en motsetning til mer seriøse kvalitetsaviser siden de lar etterspørselen til massemarkedet være styrende for journalistikken. Allern (1992 s. 44) sier at tabloidisering gjør at journalistikken får lavere kvalitet, fordi lett underholdning fortrenger mer seriøst stoff, og fordi påliteligheten svekkes som følge av manglende kildekritikk, idet dårlig dokumenterte

⁸ Dette reiser mange spørsmål rundt kjønnsdiskriminering og undertrykking innen idretten.

rykter og sensasjoner får plass. Tabloid journalistikk er opptatt av skandaler, sensasjoner, drama og underholdning. Den tar saker og personer ut av sammenheng, forenkler og er lett å forstå (Allern, 2001 s. 15-45). Ifølge Gripsrud (1992 s. 88) er dramaturgien i slik populærjournalistikk bygd på det klassiske melodramaet, der det gode kjemper mot det onde i et moralsk drama.⁹ Triumf eller tap vektlegges. Det presenteres et evig mytisk univers der klassiske motsetninger former de samme gamle historiene (Allern, 2001 s. 33; Gripsrud, 1992 s. 89; von der Lippe, 2005a s. 3).

Konsekvenser av omtale

I medias omtale vurderes og stemples utøverne og deres prestasjoner. Karakteristikk er gis. Journalistikken kan være krass, og gjøre idretten til en tøff arbeidsplass. Medias omtale er viktig fordi den blir massekommunisert.¹⁰ Det er vanskelig å si imot en slik kraftig strøm av informasjon. Det er i medias makt å forme og endre folks oppfatning av utøvere, dommere, trenere og andre. Omtalen svinger gjerne mellom veldig positiv på den ene siden, og veldig negativ på den andre. Omtalen skifter raskt fra helt til sydebukk. Sydebukkstempelet er problematisk. Spesielt ved at det kan legitimisere hets og trusler mot de som tabber seg ut på en idrettsarena. I fotball er keepere, spisser og forsvarsspillere i avgjørende posisjoner på banen, men i utsatte posisjoner i media om de skulle gjøre en ”tabbe”, ”misse” på åpent mål, lage straffespark, eller verst av alt lage selvmål. Et grelt eksempel på dette er den Colombianske landslagsspilleren Andres Escobar, som ble skutt og drept etter å ha laget selvmål i fotball-VM i 1994(Kvam, 2006, 16. juni). Sterk kritikk i media kan også bidra til å presse frem treneravganger. I norsk eliteserie i fotball får mediene noe av skylden for at 9 av 14 trenere sluttet i jobben i 2006-sesongen (Aftenposten 2006, 18. desember; Skjærli & Brøndbo, 2006, 16. september; Steffensen & Skjellum, 2006, 20. november). I 2004 forsvant 8 av 14 trenere (Simsø, 2005, 10. februar). I løpet av de siste fem sesongene har 55 hovedtrenere hatt ansvaret for 2006-sesongens 14 eliteseriekubber (VG, 2006, 12.oktober). Kritikken i media kan tas personlig, med negative tanker om seg selv og depresjoner som resultat. Tidligere Tromsø-trener Ivar Morten Normark mener at presset på fotballtrenere er så stort at han frykter selvmord blant trenerne (Skjærli, 2006, 15. september). Medieomtale kan være bare en av mange faktorer som virker samtidig. Det samlede presset kan bli

⁹ Melodramaet var opprinnelig scenekunst fra 1800-tallet som fokuserte på kontrasten mellom det gode og det onde og på sterke følelser som smerte, angst og sorg (Helland, 2003 s. 182).

¹⁰ Massekommunikasjon betyr at budskapet som formidles gjennom (masse)media, er tilgjengelig for relativt store folkemasser/publikum (Thompson, 1990 s. 218). Budskapet blir formidlet av en eller få sendere, gjennom et medium, til mange mottakere (Fiske, 1990; Høst, 1998 s. 14; Schwebs & Østbye, 1999 s. 23).

overveldende, spesielt på yngre utøvere, som på grunn av idrettslige gjennombrudd kan gå fra å være totalt ukjente i media, til å bli rikskjendiser. Flere får en nedtur da. Både langrennsløperen Petter Northug og håndballkeeperen Cecilie Leganger har gått på en slik smell (Skjærli, 2006, 8. oktober; Valderhaug, 1996, 24. januar).

Hvorfor er denne oppgaven viktig?

Som vi har sett øker alvoret i idretten på grunn av sportifisering, og fordi både penger og prestisje står på spill. Alvoret, kombinert med at media dramatiserer hendelsene, nødvendiggjør å peke på medias rolle og ansvar og å undersøke om media følger sine etiske forpliktelser. Som fortalt kan omtale ha store og negative konsekvenser. Fundamentalt i journalistikk ligger et krav om objektivitet og sannhet (Allern, 2001 s. 47; Schwebs og Østbye, 1999 s. 102). Derfor analyserer jeg innholdet i sportsartikler, for å se om det fortelles historier med mytisk innhold som har fjernet seg fra sannheten og ikke er rettfærdige ovenfor de som er i fokus. Mytene befinner seg ofte på et dypere og mer kamuflert nivå i teksten. Dette nivået kan kalles for en undertekst/subtekst (Dick, 1998 s. 130). Det er vanskelig å kritisere media når de omtaler personer og hendelser slik. Det er viktig å gjenkjenne mytene for å kunne vurdere om fremstillingen er kritikkverdigg.

En annen begrunnelse for at denne oppgaven er viktig, henter jeg fra effektforskningen der Severin og Thankard regner medias påvirkning i dag som effektiv (i Hagen, 1998 s. 39, 79). Media er mektige ved at de gir rammene, mens publikum er aktivt med og tolker budskapene. Gjennom denne fortolkningen mener imidlertid både Denis McQuail (1994) og Stuart Hall (1980 s. 130) at publikum har en resistens mot medias påvirkning. En visjon med denne oppgaven er å øke denne resistensen. Jeg skal avdekke mytene, men også vise hvordan de gjenkjennes. Forhåpentligvis gir dette leseren et verktøy til selv å kunne tolke innholdet i media og være i en forhandlingsposisjon med teksten, istedenfor å bare ta i mot passivt. Da kan leseren våkne opp og innse at det som blir presentert faktisk er en myte. Denne oppgaven er et bidrag til å oppøve leserens kritiske sans.

Tidligere forskning

Som forsker oppdager man ikke hele verden på nytt, men man baserer seg på hva som er funnet ut tidligere. Tidligere forskning danner et bakteppe for dette studiet. Her har jeg derfor plukket ut noe av relevant tidligere forskning som er gjort innenfor feltet idrett og media.

Blant annet har jeg tatt utgangspunkt i The International Sports Press Survey foretatt av Play The Game ¹¹ i 2005, der jeg gjorde den norske delen av undersøkelsen for Sigmund Loland. Denne tok for seg 10007 sportsartikler fra 37 aviser i 10 land. Undersøkelsen avdekket flere skjevheter: Blant annet kom det frem at enkelte sportsgrener klart dominerte nyhetsbildet. I Europa dominerte fotball med hele 51 % av deknningen. På de neste plassene kom sykling (6 %), tennis (6 %), formel 1 (3 %) og golf (3 %). I USA kom baseball på første (29 %), etterfulgt av basketball (14 %), golf (12 %), amerikansk fotball (10 %) og ”annen motorsport” (8 %) (Schultz-Jørgensen, 2005). I Norge ble Aftenposten, VG og Nordlys analysert. Her var fotball suveren med 56 %, etterfulgt av ski (7 %), sykkel (6 %), håndball (4 %) og volleyball (3 %) (Strømstad, 2005).¹²

Dette viser at det fortelles ulike historier i de ulike landene. Nasjonal identitet og tradisjon spiller en viktig rolle for hvilke idretter som dominerer i et lands media. I Norge er det for eksempel lett å tro på mediefortellingen om at vi er i verdenstoppen i idrett, en forestilling som kan styrke nasjonalfølelsen. Da glemmer vi at norske medier viser mye fra idretter som nordmenn tradisjonelt er gode i, og at f.eks. langrenn, hopp, og skøyter er bitte små idretter på verdensbasis. Da jeg så Vinter-OL 2002 (Salt Lake City) på TV i New Zealand, opplevde jeg et helt annet perspektiv. Der var vinteridrett nesten som en kuriositet å regne, og sendetiden minimal i forhold til i Norge. Surveyen viste også skjevhet i deknningen når det gjelder kjønn: Menn var overrepresentert både som omtalte idrettsutøvere og som sportsjournalister. Menn var i fokus i 86 % av artiklene. Norge var imidlertid best i undersøkelsen med kvinneidrett i 20 % av deknningen.

¹¹ Play the Game er en uavhengig institusjon som sikter mot å styrke de grunnleggende etiske verdiene i idrett verden over (Play the game, 2007).

¹² De norske tallene er jeg selv kilde til. Dette er første gang tallene publiseres.

I ”Media sin konstruksjon av idrett” rapporterer Ingvild Dverseth Sæter om tilsvarende funn. I norske aviser hadde fotball 57 %, ski 7 %, håndball 6 %, motorsport 4 % og ishockey 4 %. Menn hadde 85 % av dekningen her. Unntaket var håndball der kvinner hadde 73 % av dekningen (Sæter, 2005). Flere andre norske og utenlandske undersøkelser viser at kvinneidrett får lite dekning (Bernstein, 2002; Bon & Topic, 2004; Capranica & Aversa 2002; Gulbrandsen, 2004; Haukeberg & Syrstad, 2000; Jenkins, 2006; Vincent, Imwold, Masemann & Johnson, 2002; von der Lippe, 1998).

Jeg har nå vist at det er skjevheter i **hva** slags idrett som dekkes, og **hvem** det er fra idretten som velges ut som representanter i media. Denne oppgaven vil følge opp dette og ta for seg **hvordan** dette innholdet kan fremstilles. Det finnes mye forskning innenfor feltet idrett og media også på dette, blant annet undersøkelser som berører sosiologiske tema som kjønn, rase og etnisitet:

I ”Medieomtale av mannlige og kvinnelige norske fotballspillere”, gjør Hanne Bjertnes (2005) en kvalitativ innholdsanalyse av Dagbladet. Hun finner ut at det skapes et inntrykk av at mannlige fotballspillere er viktigere, mer seriøse, mer betydningsfulle og mer heteroseksuelle enn de kvinnelige. I ”Toppfotball - et felt i forandring”, finner Bente Ovèdie Skogvang (2006) ut at stereotypiene av hva som er herre og kvinneidrett forsterkes av media, og at spørsmål reises ved kvinners seksualitet når de spiller fotball. Flere norske og utenlandske forskningsarbeider viser hvordan kjønn konstrueres i sportsmedia, og forskjellene i hvordan kjønnene fremstilles. Kvinner omtales ofte som underlegne i forhold til menn (Fasting, 2004, Sabo & Jansen, 1992; Sæter, 2005; von der Lippe, 1998; 2002; 2003; Wensing & Bruce, 2003). Analyse av fotografier viser også at kvinner fremstilles annerledes enn menn (Bolla, 1990; Buysse, 1993).

På tilsvarende måte har flere utenlandske studier tatt for seg hvordan rase blir formidlet og konstruert av sportsmedia. Negativ omtale og stereotype fremstillinger av svarte utøvere kan ses som en form for rasisme (Andrews, 1996; Bass, 2001; Chideva, 1995; Giaccobi & DeSensi, 1999; Jackson, 1998; McCarthy, Jones & Potrac, 2003; Schultz, 2005; Sterkenburg & Knoppers, 2004; Umphlett, 1987). Det er også gjort studier på hvordan nasjonale stereotyper og nasjonal identitet blir konstruert i media, slik at det blir kontraster mellom land og folkeslag. Dette er en form for sosial kategorisering som lett skaper fordommer og fyrer oppunder nasjonalisme. Et eksempel er blant annet når brasilianske fotballspillere, eller

andre fra ”sør” fremstilles som primitive, udisiplinerte og varmlodige (Crolley, Hand & Jeutter, 2000; Delgado, 2003; Flekke, 2003; Holt, 1996; Jackson, 2001; Lippe (2004, 27. juni); O’Donnel, 1994). Noen undersøkelser tar også opp flere sosiologiske tema: Hvordan TV fremstiller rase, etnisitet og nasjonalitet ulikt og trekker på kulturelle stereotyper er undersøkt av Sabo, Jansen, Tate, Duncan & Leggett (1996). I tillegg har Billings & Eastman (2002) sett på selektiv representasjon av kjønn, rase, etnisitet og nasjonalitet i amerikansk TV-dekning.

Tidligere undersøkelser viser hvordan media bestemmer hvordan saker og personer skal fremstilles. Thore Roksvold (1981) har skrevet ”Holdninger i avisenes fotballreportasjer. Ein studie i språkbruk”. I denne historisk orienterte innholdsanalysen fant han ut at både individsentrering, intensivering og intimitetsskaping økte frem mot i dag. Økt intensivering ga utslag i at betegnelsene ble stadig mer harde og brutale. I ”Sportsjournalistikk som mytisk liturgi” viser Roksvold (1993) eksempler på hvordan elementer fra heltemyten brukes i sportsjournalistikken. Harald Aas (1987) gjorde med ”Kommersialisering og medievridding i Dag bladet” en innholdsanalyse av Dagbladet. Etter overgangen til tabloidformat som skjedde i 1983, fant Aas endringer i hvordan stoffet ble formidlet. Vinkling og presentasjon forandret seg i retning av kommersiell underholdning. Teksten ble skåret ned og forenklet slik at innholdet ble mindre saklig og informativt. Han påviste ”medievridding” i form av at personfokuseringen og bildeandelen økte for å gjøre stoffet mer attraktivt.

En rekke utenlandske undersøkelser tar for seg hvordan idretten fremstilles, og viser at media konstruerer og forvrenger virkeligheten (Brookes, 2002; Gaddie, 2001; Kennedy, 2000; Lenskyj, 1984; Staurowsky, 2006). Det males portretter av idrettsutøvere både etter hva publikum synes om en utøver, og etter hva media ønsker at folk skal synes om denne personen (Crabbe, 2003; Denham, 2004; Rowe, 1994). Enkelte studier viser at det som konstrueres er myter (Hardt, 2004; Radford, 2003). Andre undersøkelser viser hvordan media vrir og lager arketyper i sin fremstilling av idretten. Helten er en sentral arketype som opptrer ofte; både i melodrama og myte. Helten er sentral i fortellingene om idretten (Dauncey, 2003; Jenkins, 1997).

Helter fra idrettens verden kan bli kjendiser og opphøyes til stjerner slik som f.eks. Michael Jordan og David Beckham (Andrews & Jackson, 2001; Chung, 2003; Crepeau, 1981; Darnell, 2003; Duret & Wolfe, 1994; Izod, 1996; McDonald & Andrews, 2001; Trumper & Wong, 2005; Whannel, 2001,2002). Enkelte ganger hender det at idrettshelter faktisk blir filmstjerner, slik som Sonia Henie ble det (Pedersen, 2002; von der Lippe, 2001b). Sportshelter kan også falle fra stjernehimmlen, miste status og transformeres til skurker (Crawford & Stoneburner, 1987). Som opposent til helten, er skurken en viktig arketype som verserer i sportsmedia (Williams, 1991).

I ”Fotball på fjernsyn”, har Mona Kristin Solvoll (1999) tatt for seg hvordan TV, gjennom bildebruk og spesielt ved bruk av kommentatorer formidler intensiverte og individsentrerte fortellinger som vekker følelsene og engasjementet hos seerne. Betegnelser og omtale gjør at utøverne fremstilles som eventyrkarakterer. Noen får helterollen, mens andre blir til skurk eller syndebukk. Samme utøver kan også fremstilles både som skurk og helt. Bildene har en tendens til å dvele ved syndebukken og straffen som gis. Slik settes synderen i skammekroken (Solvoll, 1999 s. 56- 72).

Solvoll støtter seg på John Hargreaves (1986 s. 141-149) som blant annet forteller hvordan barnslig, usportslig eller voldelig opptreden på fotballbanen blir tatt avstand fra og utbrodert i engelsk TV. Aktørene beskrives som helter og skurker for å understreke moral og konvensjoner. I portretteringen av skurken skjer imidlertid en tilpasning til den engelske arbeiderklassekulturen som tradisjonelt har vist en viss toleranse og støtte til de som viker fra normene. En beundring for regelbryterens manglende respekt for autoriteter kan forklare dette.

Ingrid Wevang Hanssen (1998), viste i ”Vebjørn Rodal – vår tids Askeladd. Om myter, ikoner og nasjonalisme i norsk sportsjournalistikk”, hvordan sportsjournalistikken presenterte 800-meter løperen Vebjørn Rodal som en samtidig Espen Askeladd.¹³ Ved å vise til flere fellestrekk med eventyrene, understrekte hun at dette var en mytisk fremstilling, som forkynte norske kjerneverdier og symboler på en måte som økte nasjonalitetsfølelsen.

¹³ Askeladden er en hovedkarakter i de norske folkeeventyrene, og er en folkelig helt.

En viktig kilde i denne oppgaven er Jack Lule. Han har i boka ” Daily News, Eternal Stories” tatt for seg journalistikkens mytologiske rolle. Her viser han hvordan sju ulike mastermyter opptrer i amerikanske nyhetsfortellinger (New York Times). Lule har to eksempler fra sportsverdenen og bruker omtale av baseballspilleren Marc McGuire som eksempel på heltemyten. Tilsvarende bruker han artikler som omhandler Mike Tyson for å vise hvordan myten om svindleren former et stygt bilde av den som omtales. Lule begrunner noe av fremstillingen av Tyson med moderne rasisme (Lule, 2001).

En undersøkelse foretatt av Knut Helland (2003) tar for seg artikler i Verdens Gang (VG) og Bergens Tidende (BT) i forbindelse med det norske herrelandslagets deltakelse i fotball EM (Euro 2000). Ved analyse av de vanligste tema i pressedekningen, fant han ut at i begge avisene var ”syndebukk” tema i 7 % av tilfellene, mens ”helt” var tema i 6 % av tilfellene. Helland sier at melodramaets logikk styrer mye av dekningen, og dette kan forklare sensasjonsorientering, personifisering og svart/hvit fremstilling. ”*I fotball som melodrama blir det gode og onde personifisert, og enkeltpersoner blir bærere av kollektive verdier*”, sier Helland.

Hva er nytt?

Det anses ikke som god forskning om man finner ut noe man allerede vet. Derfor vil jeg peke ut det jeg oppfatter som nytt med min oppgave: Den er en kvalitativ analyse av myter i norsk sportsjournalistikk. Å avdekke myter er relativt nytt i diskursanalyse av journalistikk, men har lange røtter i litteratur- og filmvitenskapen. Å forsøke å påvise medievridding er dessuten en uvanlig oppgave å gi seg ut på. Narrativ analyse av bilde og tekst, er heller ikke veldig utbredt, i hvert fall ikke innenfor idrettsforskningen.

Teori

Jeg skal her legge frem teorier som problemstillingen springer ut fra. Sentralt står medievridding og mastermyter. Medievridding gir en sterkt vinklet fremstilling, som ofte fjerner seg så mye fra virkeligheten, at den kan defineres som en myte. Fremstillingen trekker ofte på urgamle menneskelige fortellertradisjon og bruker mastermytene som sjanger. Som vi skal se, har mastermytene mange fellestrekk med eventyrene. Når mastermytene opptrer i nyhetene, får vi servert en sterkt vinklet fortelling. Den er medievridd. Medievridding kan oppfattes som et ledd i en tabloidiseringsprosess¹⁴ (von der Lippe, 2005 s. 3).

Medievridding

Gudmund Hernes skrev i 1978 artikkelen ”Det mediavridde samfunn”. Den handler om hvordan media vrir og vinkler innholdet for å fange oppmerksomhet. Det kan argumenteres for at slike fremstillinger fjerner seg fra de faktiske forhold, sannheten (se s. 22). Medievridding kan sammenfattes i fem punkter (Hernes, 1978; Mathiesen, 1993 s. 182, Østlyngen & Øvrebø, 1999 s. 106):

- 1.) **Tilspissing:** Innholdet begrenses til hovedpunkter. Essensen trekkes ut av lange utredninger. Detaljer erstattes av spissformuleringer.
- 2.) **Forenkling:** Kompleksitet, mangfold og nyanser reduseres. Det innviklede fremstilles enkelt og konsist.
- 3.) **Polarisering:** Kontraster introduseres i form av meningsmotstandere. Slike motpoler sikrer enkle og motstridende standpunkter. De er lettere å identifisere seg med, noe som holder på oppmerksomheten.
- 4.) **Intensivering:** Heftige utbrudd, sammenstøt, aksjoner og konflikter gir innholdet mer intensitet, noe som øker interessen.
- 5.) **Konkretisering:** Man plukker ut et konkret aspekt til å representere hele begivenheten.¹⁵ En slåsskamp som oppsto på fotballbanen pga trøyeholding er mer håndfast å trekke frem enn diskusjonen om hvorvidt trøyeholding skal gi gult kort.

¹⁴ Se bakgrunn s. 6.

¹⁵ Dette er en form for metonymi. Se s. 35.

Medievridding produserer myter

Thomas Mathiesen (1993 s. 189) ser medievridding som viktig i produksjon av myter. Med myte mener han to ting. For det første at spekulative presentasjoner basert på gjetninger får preg av å representere faktiske forhold. For det andre gir myten samtidig uttrykk for hvilke bakenforliggende krefter det er som styrer verden, f. eks. hvilke naturmessige eller menneskelige forhold det er som bestemmer over oss og får oss til å handle.

Medievridding er det første steget i retning av mytiske fremstillinger, fordi det er vanskelig å kontrollere og korrigere medias **fokusering** (vridding) slik at vi må ta det for god fisk. Skritt to er **utvidelse**, noe som innebærer en generalisering: Det vriddede innholdet oppfattes lett som representativt, og generaliseres til å gjelde liknende personer og hendelser. Det tredje og siste trinnet i oppbygging av myter er **systemskildring**. Da utvides og generaliseres trekk ved personen eller hendelsen til å gjelde hele miljøer. For eksempel kan fokus på at en fotballspiller er dårlig trent utvides til å beskrive en ukultur i laget, og derfra til å kritisere nivået i den norske eliteserien. Ifølge Mathiesen kan dette lede oss inn i et mytisk samfunn, der det er stor forskjell på det vi får presentert gjennom media, og det som er den faktiske virkeligheten (Mathiesen, 1993 s. 188).¹⁶

Det individualdramatiske paradigme

Media vever massene inn i et paradigme (les: sannhetsversjon) som består i fokus på det individuelle mennesket, det skjebnepregede, det enkeltstående, det dramatiske og det særskilt avvikende. Dette kalles det individualdramatiske paradigme (Mathiesen, 1993 s. 259-274).

Paradigmets innflytelsesmåte er gjennom **betegnelser** og **hegemoni**. Betegnelser er de merkelappene som settes på verden, den mening som tillegges. Hegemoni er den dominans og kontroll man oppnår gjennom å være i en ledende posisjon. Mediene er en hegemonisk institusjon fordi de er i en ledende posisjon til å dominere måten verden betegnes på (Hagen, 1998 s. 77; Mathiesen, 1993 s. 270-274). Makten det innebærer å ha forklaringskontroll, kan brukes til å peke ut helter og syndebukker, og kanalisere atferd slik at samfunnets normer og lover befestes. Ifølge Mathiesen (1993 s. 302) har mediene gjennom det individualdramatiske paradigmat undergravd den borgerlige offentligheten sitt politiske engasjement og skapt en

¹⁶ Dette betyr ikke at all mediepresentasjon er mytisk, men at de er utbredt og at det er viktig å avdekke mytiske fremstillinger (Mathiesen, 1993 s. 188).

tilskueroffentlighet i stedet.¹⁷ Medienes flimrende og ahistoriske karakter former et stort show som gjør oss blendet og passivisert. Vi blir sittende og godta at alle hovedspørsmål reduseres til enkeltstående individuelle **tragedier og heltedåder**. Offentligheten blir dermed tilskuere som sitter passivt ”ringside” og suges opp av objektet på scenen. Et passivt publikum har trolig manglende motstand mot mediepåvirkning og makten som ligger bak (Mathiesen, 1993 s. 234-237, 302).¹⁸ Paradigmat tilfredsstillende behovet for å flykte fra hverdagen mas og gråhet (eskapisme) og behovet for underholdning (Mathiesen 1993, s. 305-308). Ifølge Boxill (2003a s. 12) kan idrett tjene som opium for folket.

Medievridding produserer mastermyter

Det Mathiesen her sier om at medievridding produserer myter, er et viktig poeng i oppgaven. Med dette som utgangspunkt, går jeg nemlig ett skritt videre, og hevder at det er medievridding som produserer mastermytene, når disse dukker opp i nyhetene.¹⁹ Jeg begrunner dette med mastermytene er fortellinger som er både tilspisset, forenklet, polarisert, intensivert og konkretisert. I tillegg begrunner jeg det ut fra at de har så mange likhetstrekk med eventyrene. For når Mathiesen og Hernes snakker om myter, trekker også de frem likhetstrekkene med eventyrene: Ifølge Mathiesen (1993 s. 192) kan mediemytene (som er resultatet av medievridding) sammenliknes med **eventyrmytene**. Måten personer fremstilles på i media er derfor ikke ulikt karakterene i eventyrene. Hernes sier noe liknende i artikkelen ”Media: Struktur, vridding, drama”, der han beskriver medievridding som en form for dramaturgi, der personene får roller som dramatiske arketyper (Hernes, 1984; Mathiesen, 1993 s. 186).

¹⁷ Uttrykket ”borgerlig offentlighet” er fra Jürgen Habermas, som selv sier at pressens ideal om å være arena for demokratiet er forvrengt til en ideologi som dekker over at formålet med virksomheten er næringsvirksomhet og påvirkning. (Allern, 2001 s. 19; Habermas, 1971). Les om ideologi s. 28

¹⁸ Det at de med lite makt blir ført bak lyset av at de med makt, er et marxistisk syn. Ifølge Antonio Gramsci kan dette gjøres gjennom hegemoni, og massemedia er en viktig hegemonisk institusjon (Mathiesen, 1993 s. 273).

¹⁹ Det er viktig å presisere at dette kun gjelder når de opptrer i nyhetene, for det er misvisende å si at mastermytene er resultat av medievridding. Det må understrekes at mastermytene har eksistert lenge før moderne nyhetsmedia, og at det heller er slik at mytene legger føringer på hvordan nyhetene formidles. Mastermytene tilbyr ulike måter å vinkle en nyhet på, og er noen av de formene en nyhetsfortelling kan anta.

Propp om eventyr

Mastermytenes likhetstrekk med eventyrene er mange. Jeg har derfor med relevant teori om eventyr. En sentral person når det gjelder eventyr er Vladimir Propp. I 1928 kom han ut med boka "Morphology of the Folktale"²⁰ (Aarseth, 1991 s. 98). Her tar han for seg folkeeventyrets morfologi/ formlære. Propp blir kalt formalist på grunn av sitt fokus på eventyrets form. Han fant en rekke fellestrekk i form og struktur i sin analyse av russiske undereventyr.²¹ Disse trekkene kan ses som en dypstruktur²² som vi kan finne igjen i mange typer fortellinger. Arbeidet til Propp danner også grunnlag for senere teorier om narrativ struktur, da eventyr kan ses som en prototyp på alle fortellinger (Berger 1992 s. 37). Narrativ analyse som blir brukt i denne oppgaven, har røtter i Propps arbeid.

Ifølge Propp er det sju hovedkarakterer i eventyrene. Disse er helten, skurken, giveren, hjelperen, prinsessen og hennes far, oppdragsgiveren og den falske helten (Berger, 2005 s. 22 og Johansson, 2005 s. 149, 158). Disse følger bestemte handlingsmønstre og har som regel sine direkte motsetninger i andre karakterer. Skurken er for eksempel i konflikt med helten. Helten er pen, ung og rettferdig, mens skurken er **stygg**, gammel og feig (Berger, 1992 s. 18). Slik utgjør polariteter mye av fortellingene ved å tilføre kontraster. Karakterene er faste og uforanderlige, deres **funksjoner** er konstante, ikke personavhengige, men er definert av struktur. Slik blir de brikker i et spill og har ikke handlefrihet (Berger, 1992 s. 14).

I sin strukturelle analyse jobbet Propp for å finne de minste handlingsbærende elementene i eventyrene. Han fant en rekke konstante elementer som ikke varierte med hvilke personer som opptrådte i eventyrene. Disse faste komponentene er eventyrets fundamentale **konstituerende** enheter, eller dypstruktur. Propp kalte dem for **handlingsfunksjoner** på grunn av at de driver handlingen (Berger, 2000 s. 45; Engelstad, 1976 s. 14, 20).²³ Handlingsfunksjoner er ikke det samme som personer, for samme aktør kan ha ulike handlingsfunksjoner (Johansson, 2005 s.149). Handlingsfunksjonene kan komme i mange variasjoner; et eksempel er handlingsfunksjonen "misgjerning" som kan opptre i 23 varianter

²⁰ Oversatt til norsk betyr tittelen: "Folkeeventyrets morfologi/formlære" Ordet morfologi hentet Propp fra Carl Von Linné sin klassifikasjon av planter som tok utgangspunkt i plantenes anatomi. (Aarseth, 1990 s. 5; Engelstad, 1976 s. 14; Johansson, 2005 s.150). Termen "morfologi" betyr studien av former eller strukturer og hvordan komponentene relaterer til hverandre og til et hele (Berger, 2000 s. 45)

²¹ Undereventyr (fairy tales) defineres ved at de har magiske eller overnaturlige innslag (Aarseth, 1991 s. 98). Undereventyr kan også kalles egentlige eventyr (Wikipedia, 18. februar 2007).

²² Dypstruktur blir definert i metode s. 32.

²³ Handlingsfunksjonene kan ses som dypstrukturen i eventyret (Johansson, 2005 s. 149, 158).

(Engelstad, 1976 s.19). Propp reduserte undereventyrene til å bestå i maksimalt 31 handlingsfunksjoner, som danner eventyrets struktur ved at de opptrer i samme konstante rekkefølge (Aarseth, 1990 s. 6). Under følger et utdrag av eventyrets struktur med handlingsfunksjonene (HF) oppgitt i parentes. Den komplette rekken med handlingsfunksjoner er oppgitt i (vedlegg 13) (Aarseth, 1990 s. 7, 1991 s. 99; Berger, 2000 s. 46; Engelstad, 1976 s. 20):

Et medlem av familien drar hjemmefra (HF 1: fravær). Helten får et forbud mot å gjøre et eller annet (HF 2: forbud). Forbudet blir overtrådt (HF 3: overtredelse). Skurken skader et medlem av familien (HF 8: ugjerning), eller Et medlem av familien mangler noe eller ønsker noe (HF 8a): mangel). Mangelen gjøres kjent og helten blir bedt om å hjelpe (HF 9: formidling). Helten bestemmer seg for motaksjon (HF 10: begynnende motaksjon). Helten drar hjemmefra (HF 11: avreise). Helten blir prøvet, utspurt eller angrepet (HF 12: giverens første funksjon). Helten svarer på den fremtidige giverens fremstøt (HF 13: heltens reaksjon). Helten mottar magisk hjelp eller magisk gjenstand (HF 14: mottakelse av magisk hjelp). Helten blir ført dit hvor den ettersøkte person eller ting er (HF 15: forflytning i rommet). Helten og skurken møtes i direkte konflikt (HF 16: kamp). Helten får et merke, et arr eller en ting (HF 17: merke). Helten beseirer skurken (HF 18: seier). Den opprinnelige mangelen oppheves (HF 19: gjenopprettelse). Helten vender tilbake (HF 20: tilbakereise). Helten gifter seg og bestiger tronen (HF 31: bryllup).

Greimas om eventyr

Flere av funksjonene til Propp opptrer parvis. For eksempel vil et forbud alltid føre til overtredelse fra helten, mens en prøve alltid vil bli bestått. Med dette som bakgrunn kunne Algirdas J. Greimas²⁴ forenkle rekken av funksjoner ved å slå sammen noen av funksjonene slik at det ble bare 20.²⁵ Greimas jobbet i forlengelsen av Propp, men han var strukturalist og hadde et litt annet syn på eventyret. Han så på handlingsroller som fortellingens drivkrefter. Han vektla aktørenes rolle ved å dele dem inn i seks ulike handlingsroller/ aktanter: Fortellingens subjekt (vanligvis helten) og objektet for hans begjær (f.eks. prinsessen), giveren (f.eks. kongen) som må gi fra seg objektet til mottakeren (ofte helten om han får prinsessen) og hjelperen og motstanderen til helten (Aarseth, 1990 s. 8, Aarseth, 1991 s. 103).

²⁴ Greimas var en fransk semantiker (Aarseth 1991 s. 103), opprinnelig fra Litauen, som blant annet studerte litauiske myter (Wikipedia, 24. januar 2007)

²⁵ I tillegg ble også funksjon nr. 24 utelatt.

Ifølge Engelstad (1976 s. 14) kan Greimas sitt arbeid ses som en syntese av Propp og Lévi-Strauss sine undersøkelser.

Lévi-Strauss om myter

Claude Lévi-Strauss er interessant fordi han brukte strukturalistiske teorier i sine studier av myter i ulike kulturer. Lévi-Strauss definerte antropologi²⁶ som studiet av kollektive representasjoner, deriblant myter.²⁷ Myter er manifestasjoner av fundamentale og universelle mentale strukturer, og i mytene ligger det informasjon om hvordan vi mennesker forstår verden. Ved å studere myter, kan man lære om individuell og kollektiv tankegang (Johansson, 2005 s. 152; Lévi-Strauss, 1994). Ifølge Lévi-Strauss og organiserer mytene vår forståelse av verden ved å kategorisere i binære opposisjoner. Dette henger sammen med hvordan menneskehjernen er bygd opp. Kommunikasjonen mellom hjernecellene foregår med elektrokjemiske signaler, der det er kun to muligheter; signal, eller ikke signal. Således har vi behov for å kategorisere for lettere å forstå og huske. Derfor har vi problemer med å forstå fenomener som faller mellom to kategorier. Disse blir gjerne tabu eller anomalier, men kan også gjøres hellige. I gråsonen mellom binære opposisjoner (dikotomier), ligger mellomkategorier som blir for innholdsrike, fordi de har elementer fra begge sider/kategorier. F.eks. oppfattes rotter som skitne fordi de verken er husdyr eller ville dyr, og de er derfor tabu å spise. Av samme grunn oppfattes overgangen mellom land og vann, gjørme, som noe ekkelt. Noen ganger konstrueres mellomkategorier som en overgang der kategoriene i dikotomien ligger langt fra hverandre og der overgangen er vanskelig å forstå: F.eks. er Jesus og engler mellomting mellom Gud og mennesker, varulv er en mellomting mellom dyr og mennesker og spøkelser er en mellomting mellom levende og døde (Fiske, 1990 s. 115- 125).

Jack Lule om mastermyter

Jack Lule er professor i journalistikk og kommunikasjon ved Lehigh University i Bethlehem i Pennsylvania i USA. Lule følger den strukturalistiske tradisjon og plasserer seg i forlengelsen av Propp, Lévi-Strauss og Greimas. Lule er imidlertid mest inspirert av Mircea Eliade som var en rumensk filosof og historiker (innen religion) som studerte myter. Jack Lule har anvendt narrativ teori på nyhetsformidling. Han mener det eksisterer sju arketypiske mastermyter i nyhetsformidling. Det er disse mastermytene som er utgangspunkt for min problemstilling.

²⁶ Antropologi defineres vanligvis som "læren om mennesket" (Wikipedia, 17. februar 2007).

²⁷ Kollektive representasjoner er myter, religioner og totemisme (Johansson, 2005 s. 152).

Definisjon på mastermyte

Med mastermyte mener Lule en av de sju mytene om helten, syndebukken, svindleren, den andre verden, syndefloden, offeret og den gode mor. Dette er sju grunnleggende myter som stadig dukker opp i nyhetene. Disse har påvirket menneskers historiefortelling i uminnelig tid og legger føringer på dagens nyhetsfortellinger (Lule, 2001 s. 22). Poenget til Lule er at vi mennesker fortsetter å fortelle disse samme gamle historiene igjen og igjen: De er de evige historiene. Med myte mener ikke Lule en usann fortelling med tvilsomt opphav. Han ser myter som de store/evige historiene om menneskeheten for menneskeheten. De er arketyper som spiller avgjørende sosiale roller, og uttrykker samfunnets ledende idealer, **ideologier**, verdier og tro. Arketyper er originale rammeverk, mønster, motiver og karakterer som er formet av menneskers erfaringer, og som har bidratt til å strukturere og forme historier på tvers av kulturer og æraer. De er fundamentale figurer og krefter, som bidrar til å skape arketyperiske historier, og som er i hjertet av menneskelig fortellertradisjon. Mytene er sosiale historier som gir oss eksempler på hva som er godt og ond, rett og galt, heltmodighet og feighet (Lule, 2001, s. 15).

Jeg ser likevel mastermytene som en sterk indikator på at historien har fjernet seg fra virkeligheten, og at de er uttrykk for fortellerteknikk, mer enn et bilde av virkeligheten. Forenklingene og stereotypiene i mastermytene gjør at jeg oppfatter dem som vrengebilder når de opptrer i nyhetene, og at de derfor er en kontrast til den sannhet som media har fått i oppgave å formidle til oss, jf (det uopnåelige) objektivitetsidealet (Allern, 2001 s. 47; Schwebs og Østbye, 1999 s. 102). Det bryter med den journalistiske rettesnoren "truth before beauty", når det vi får servert er en sterkt vinklet virkelighet (Østlyngen & Øvrebø, 1998 s. 80-94). Jeg ser også på mastermytene som virkelighetsfjerne fremstillinger pga. deres likheter med eventyrene. I motsetning til sagn har ikke eventyrene snev av sannhet (Wikipedia, 15. feb. 2007). Min definisjon og tolkning av myte (mastermyte inkludert) ligger derfor nær Mathiesen sin forståelse av myte, som er at mytene utgir seg for å være sannheten uten å være det (se s. 15). De ulike mastermytene vil bli presentert i analysekapitlet foran hver analyse.

Problemstilling

Her defineres problemområdet og problemstilling med underproblemstillinger.

Problemområde

Problemområdet springer ut av hypotesen om at det foregår medievridding innenfor sportsjournalistikken. Medievridding er vanskelig å påvise. Det kommer av at man helst bør vite hva som er sant, for å kunne si at noe er vridd bort fra sannheten. Kjetil Rolness hevder dessuten at alle fremstillinger i media vil være vridd bort fra virkeligheten (Mathiesen, 1993 s. 182). I neste kapittel diskuterer jeg sannhetsbegrepet, fordi dette er så sentralt i oppgaven. Inntil videre forkaster jeg muligheten til å peke ut hva som er sant eller usant. For å påvise medievridding gjør jeg et metodisk grep: Om jeg ikke kan påvise medievridding direkte, så gjør jeg det indirekte ved å påvise mastermytene. I teorien (s. 14) har jeg påpekt at Hernes (1984) beskriver medievridding som en dramaturgi med arketyper, mens Mathiesen (1993 s. 192) sammenlikner mediemytene med eventyrmytene. Mastermytene, som Lule beskriver, har dessuten alle karakteristika på medievridding, ved at de tilspisser, forenkler, polariserer, intensiverer og konkretiserer. Når en mastermyten opptrer i en avis, så ser jeg dette et resultat av medievridding.²⁸ Dette er et viktig premiss som jeg vil diskutere i avslutningen (s. 108-).

Problemstilling

Jeg ønsker altså å vise at medievridding foregår, ved å påvise mastermytene. Materialet som undersøkes er sportssidene i Verdens Gang (VG). Problemstillingen blir dermed som følger:

Fortelles mastermytene i VG-sporten?

Underproblemstilling

Som underproblemstilling spør jeg om jeg kan finne fem av mastermytene:

Fortelles mastermytene om helten, sydebukken, syndefloden, svindleren og den andre verden i VG-sporten?

²⁸Det kan også hevdes at medievridding er resultat av mytenes innflytelse, siden mytenes har eksistert mye lenger enn moderne nyhetsmedia.

Metode

Metode (metodologi) bygger på betraktninger over hva som eksisterer (ontologi) og hvordan vi kan sikre oss viten (epistemologi) om dette. Før jeg går inn på ulike metoder for å svare på problemstillingen, vil jeg understreke de filosofiske underbygningene i oppgaven og forskningsparadigmet den tilhører.

Filosofiske underbygninger i oppgaven

Jeg skal nå belyse temaet ”sannhet”, siden myter kan ses som en kontrast til sannhet. Søken etter sannhet er en rød tråd både i filosofien og forskningen.

Fra myte til vitenskapelig sannhet

Mennesker har i tusener av år fortalt historier og prøvd å forklare og forstå verden (Lule, 2001 s. 2). Myter har vært sentralt i denne prosessen. For eksempel ble naturfenomener forklart i mytologiske fortellinger.²⁹ Da filosofien vokste fram ca. 600 f. Kr representerte det et skifte fra å forklare gjennom ”mythos” (myte) til å forklare med ”logos” (fornuft). Denne nye måten å tenke på hang sammen med en større tro på menneskers evner. Gjennom fornuften skulle man besvare spørsmålene som angår og opptar menneskeheten (Stigen, 1992 s. 13-19, Wormnæs, 1996 s. 27).

I filosofien reises spørsmål som også diskuteres i forskningen. Synet på vitenskapelig sannhet bygger på filosofiske betraktninger, og det finnes flere ulike tilnærminger til sannheten. Jeg trekker frem to: I det klassiske forskningsparadigmet betraktes naturen som målbar og årsaksbestemt (ontologisk). En retning her er **positivistene** som mener at verden er slik vi sanser den, og at det kun er det direkte observerbare (det positivt gitte) som kan gi oss virkelig kunnskap. En annen retning er **realistene**. De mener også at det finnes en virkelighet, men at vi ikke har direkte tilgang på den. Det er viktig å streve etter sannhet, og gjennom forskning kan man nærme seg sannheten, men aldri nå den helt. Innenfor realismen er korrespondanseteorien sentral. Ifølge den er en påstand sann dersom den samsvarer (korresponderer) med virkeligheten (Patton, 2002 s. 69, 91-95, 132; Baune, 1991 s. 16; Fjelland, 1999 s. 44).

²⁹ For eksempel forklarte man skipsforlis i den greske mytologien med havguden Poseidon sin vrede.

En kjent realist var Karl Popper som så på all kunnskap som usikker, og vitenskapen som en uendelig vandring mot sannhet. Han utviklet den hypotetisk deduktive metode (HDM) som starter med en hypotese hvorfra det utledes empiriske konsekvenser (EK)³⁰ som sammenliknes med data. Data er de relevante funn/observasjoner en gjør når hypotesen testes. Om det er samsvar mellom EK og data, blir hypotesen (foreløpig) verifisert. Er det ikke samsvar, blir den falsifisert. HDM er blitt kritisert for at observasjoner avgjør om hypotesen er sann. Observasjon er nemlig avhengig av hvilke teorier/forventninger en har på forhånd (datas teoriavhengighet). Her ligger et annet ankepunkt, nemlig om det finnes objektive sannheter (Baune, 1991 s. 54; Chalmers, 1999 s. 60-75).

Relativisme og vitenskapelige paradigmer.

Thomas Kuhn mente at objektivitet ikke er mulig, og at sannhet er relativt. Han fremsatte teorien om vitenskapelige paradigmer. Et paradigme er et verdenssyn, en måte å tenke på og forstå kompleksiteten til den virkelige verden (Patton, 2002 s. 69). Kuhn mente at forskere arbeider innenfor paradigmer, der de har en nesten urokkelig tillit til visse teorier (Wormnæs, 1993 s. 151). Først når en rekke observasjoner rokker ved de etablerte sannhetene, kan det oppstå en krise, slik at fundamentet for paradigmet svikter og presser frem en vitenskapelig revolusjon.³¹ Et nytt paradigme med nye sannheter tar da over for det gamle (Chalmers s. 89-97). Kuhn viste med dette at vitenskapen bygger på forutsetninger, og at objektive sannheter ikke finnes. Sosiologiske og psykologiske faktorer påvirker hvordan vi strukturerer og tolker det vi observerer.³² Det er mennesket som bringer orden i naturen gjennom sine beskrivelser av den (Fjelland, 1995 s. 141-143; Wormnæs, 1993 s. 156). Dette ligger tett opp mot relativisme som fornekker at en teori kan bedømmes som bedre enn en annen. "Sannheten" vil da variere fra person til person og fra samfunn til samfunn. Kontekst blir viktig for å fortolke og forstå. Sosiologisk teori er et viktig verktøy i denne prosessen (Chalmers, 1999 s. 107-109, Fjelland, 1995 s. 140).

³⁰ Empiriske konsekvenser (EK) utledes aksiomatisk fra hypotesen og er logiske følger/konsekvenser av den.

³¹ Et eksempel på en slik revolusjon er den Copernikanske. Den var et paradigmeskifte fra et verdensbilde med jorda som sentrum, til et verdensbilde der sola var i midten med jorda kretsende rundt (Chalmers, 1999 s. 67).

³² Kuhn brukte eksempler fra persepsjonspsykologien for å vise at observasjon kan gi flere tolkninger. Ifølge gestaltpsykologien strukturerer vi alltid det vi ser (Fjelland, 1995 s. 141).

Det sosialkonstruksjonistiske paradigme

Denne oppgaven plasserer seg innenfor et sosialkonstruksjonistisk paradigme, der det kulturelle, det sosialt konstruerte og det opplevde ses på som viktig. Fortolkning står sentralt. Virkeligheten ses som kompleks og i konstant forandring. Her er ikke viten politisk og sosialt nøytralt, og derfor kan flere sannheter eksistere samtidig (Rubin, 2005 s. 23).

Sannhet er et relativt begrep. Konstruksjonisme kan derfor se ut til å fornekte virkeligheten, men mange kvalitative forskere, har et realistisk syn på virkeligheten, deriblant undertegnede.³³ **Fundamentet for denne oppgaven er nettopp troen på at noen uttalelser og beskrivelser ligger nærmere sannheten enn andre.** For mye vekt på fortolkning og relativisme, kan føre til moralsk apati. Den moralske dimensjonen er viktig her, siden jeg inntar et kritisk ståsted. For i samfunnet konstrueres det også usannheter, og det antas at sosial konstruksjon tjener noens interesser, vanligvis de med makt (Johansson, 2005 s. 33, Patton, 2002 s. 101). Det finnes flere sosialkonstruksjonistiske tilnærminger, men ifølge Jørgensens & Phillips (1999, s. 14) har de følgende fellestrekk:

- En kritisk innstilling til selvfølgelig viten; vår viten og verdensbilder er ikke speilbilder av virkeligheten, men et produkt av våre måter å kategorisere verden på (gjennom språket).
- Viten er sosialt og kulturelt betinget.
- Viten skapes i sosial interaksjon der man bygger opp felles sannheter og kjemper om hva som er sant og usant.
- Viten og sannhet får sosiale konsekvenser ved at ulike verdensbilder gjør noen handlinger naturlige, mens andre blir utenkelige.

I dette ligger det at språk er viktig. Språk konstruerer verden: vår måte å snakke på avspeiler ikke vår verden passivt, men spiller en aktiv rolle i å skape og forandre dem. Virkeligheten finnes, men får kun betydning gjennom en **diskurs** - altså gjennom hvordan vi omtaler den. (Jørgensens & Phillips, 1999 s. 9-19). På grunn av dette vil diskursanalyse være en overordnet tilnærming i denne oppgaven, med narrativ analyse og semiotikk som underordnede metoder.

³³ Denne oppgaven kan kalles en strukturanalyse, og ifølge Fiske (1990 s. 115) har strukturalister tro på en ytre virkelighet, som ikke kan nås fullstendig, noe jeg tolker som et realistisk syn.

Metode

Metode er den fremgangsmåte/strategi som brukes for å belyse problemstillingen (Holme & Solvang, 1996 s. 14, 73). I denne oppgaven er dette **kvalitativ innholdsanalyse** av både bilde og tekst i sportsartikler i VG, for å se om mastermytene kan påvises. Bruk av mastermytene ses som et resultat av medievridding og indikerer at leseren får servert en historie som har fjernet seg fra ”sannheten”.³⁴ Et overordnet formål med denne oppgaven er å kaste et kritisk blick på slike fremstillinger. Derfor er den i første rekke en kritisk **diskursanalyse**. Diskurs kan defineres som en fortelling om virkeligheten (Lothe, 2003 s. 16). Mastermytene er slike diskurser. Som redskap i arbeidet med å avdekke mytene skal jeg bruke **narrativ analyse**, analyse av fortellinger. Jeg kaller derfor denne oppgaven en **narrativ diskursanalyse**. Verken diskursanalyse eller narrativ analyse er fast bestemte metoder. De er multidisiplinære tilnærminger som gjør bruk av mange forskjellige metoder og fagretninger (Johansson, 2005 s. 288; Jørgensen og Phillips, 1999 s. 9, 88; Lothe, 2003 s. 21, 28; Østbye et al., 1997 s. 68). Jeg skal nå ta for meg overordnede metoder og tilnærminger i oppgaven, før jeg går inn på den praktiske fremgangsmåten i analysen.

Diskursanalyse

Diskursanalyse er analyse av diskurs. Diskurs omfatter ikke bare tale og skriftspråk, men også bilder (visuell semiotikk) og kombinasjon av tekst og bilde. I henhold til det utvidede tekstbegrepet regnes også visuelle tegnsystemer som tekst (Jørgensens & Phillips, 1999 s. 73; Schwebs & Østbye, 1999 s. 130; Østbye et al., 1997 s. 45). Diskurs er imidlertid ikke et entydig begrep.³⁵ Jeg skal derfor definere diskursbegrepet: Det kommer fra narrativ teori som brukes blant annet i litteraturvitenskapen og filmvitenskapen. Der skiller man mellom den kronologiske historien og diskursen som er hvordan historien fortelles, med virkemidler, vinkling og presentasjon (Hillesund, 1996 s. 123; Østbye et al., 1997 s. 64). Siden narrativ teori er sentralt i oppgaven, definerer jeg diskurs som **en fortelling om virkeligheten** (Lothe, 2003 s. 16).

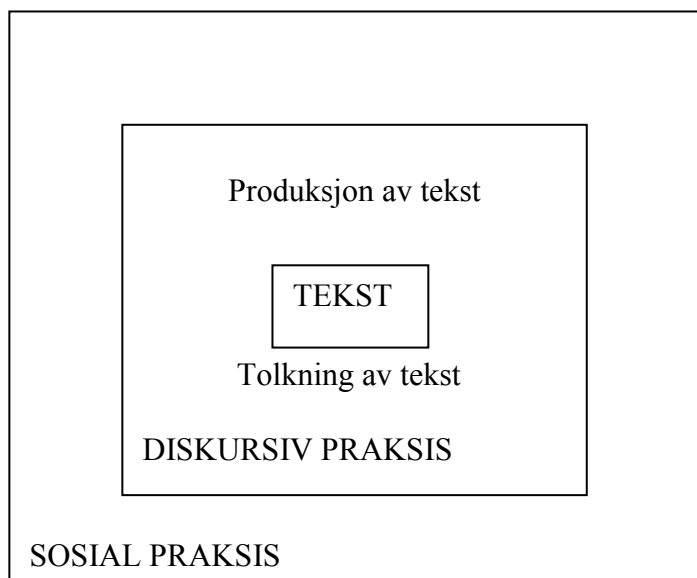
For å sette diskurs i en større sammenheng bruker jeg Norman Faircloughs modell for diskursanalyse. Han mener nemlig at mediespråk må analyseres som diskurs (Fairclough, 1995 s.16). I denne sammenhengen definerer han diskurs som ”språkbruk som sosial praksis”

³⁴ Begrepet sannhet blir diskutert i ” filosofiske underbygninger” s. 22.

³⁵ Diskurs kan ha mange definisjoner. Blant annet som konversasjon, tekst eller diskusjon/debatt innen et samfunnsområde (Hillesund, 1996 s. 170).

(Jørgensen & Phillips, 1999 s. 79). Han ser da diskurs som ”en tekst i en kontekst av produksjonsmessige og sosiale omgivelser” (Østbye et al., 1997 s. 65). Fairclough ser ethvert tilfelle av språkbruk som en kommunikatív begivenhet med tre sammenviklede dimensjoner som analyseres hver for seg (Jørgensens & Phillips, 1999 s. 80; Fairclough, 1995 s. 59):

- 1.) Den er en tekst (eks.: tale, skrift, bilde, eller en blanding av det språklige og visuelle).
- 2.) Den er en diskursiv praksis (produksjon og tolkning av tekster)
- 3.) Den er en sosial praksis

Figur 1: Faircloughs tredimensjonale modell for kritisk diskursanalyse av en kommunikatív begivenhet.

Denne tredelingen går også igjen i oppgaven: Tekst analyseres for å se om mastermytene utgjør diskursive praksiser med sosiale konsekvenser.

Tekst

På tekstnivå (mikronivå) fokuserer analysen på slikt som vokabular, grammatikk og sammenheng mellom setninger. Disse er formelle teksttrekk som konstruerer diskurser og sjangere lingvistisk (Jørgensens & Phillips, 1999 s. 82). I analysen skal jeg derfor se etter ord og bildebruk som konstruerer mastermytene som diskurs. Tekstnivået henger sammen med sosial praksis via diskursiv praksis:

Diskursiv praksis

Analyse av diskursive praksiser (mesonivå) konsentrerer seg om hvordan tekstforfattere trekker på allerede eksisterende diskurser og sjangere for å skape en tekst, og om hvordan tekstmottakere også bruker de samme sjangere og diskurser i sin tolkning av teksten. Når en tekst spiller på tidligere tekster, kan det kalles for interdiskursivitet som er en type intertekstualitet (Jørgensens & Phillips, 1999 s. 81, 84). Her i oppgaven er det mastermytene, de evige historiene, som trekkes fram som sjangere/diskurser som journalistene spiller på.

Sosial praksis

Analyse av dimensjonen ”sosial praksis” (makronivå) innebærer overveielser om hvorvidt den diskursive praksisen reproducerer eller omstrukturerer den eksisterende diskursordenen, og hvilke konsekvenser det har for den bredere sosiale praksisen. Diskursordenen er summen av alle sjangere og diskurser som er blitt brukt innenfor en sosial institusjon eller et sosialt domene. Den former og formes av spesifikke tilfeller av språkbruk, den er dermed både struktur og praksis (Jørgensens & Phillips, 1999 s. 83).³⁶ Sosial praksis favner om mye mer enn diskurser, og derfor er ikke diskursanalyse tilstrekkelig i en analyse (Jørgensens & Phillips, 1999 s. 79-82). I diskusjonen vil jeg derfor benytte sosiologisk teori for å belyse denne dimensjonen.

Hvorfor er diskursanalyse viktig?

Innenfor det sosialkonstruksjonistiske paradigmet konstituerer språket den sosiale verden. Derfor er det viktig å se kritisk på diskurs (språkbruk), for forandres den, forandres også den sosiale virkelighet (Jørgensens & Phillips, 1999 s. 18). Ifølge Fairclough (i Jørgensen & Phillips, 1999 s. 79) har diskurs som funksjon å bidra til å konstruere sosiale relasjoner og identiteter, og viten- og betydningssystemer. Diskursanalysens formål er å avdekke myter om samfunnet som impliseres i tale og andre handlinger. Man kan se på hvordan noen myter fremstår som objektivt sanne eller usanne. Myter fremstår ofte som selvfølgelig og naturlig sanne (Jørgensens & Phillips, 1999 s. 32, 52; Mathiesen, 1993 s. 188).

³⁶ Dette likner det som sosiologen Anthony Giddens kaller ”strukturdualitet”. Hvordan diskursordenen formes kan fortone seg som en kamp (diskursiv kamp). Se sannhet og makt under s. 28.

Sannhet, makt og ideologi

Makt kan brukes til å få folk til å tro på usannheter. Michel Foucault (1999 s. 11-15) så på sannhet som konstruert av diskurser og hevdet at forskjellige verdensregimer peker ut hva som er sant eller falskt. Diskursene er ikke fastlåste sannheter, ifølge poststrukturalistene Ernesto Laclau og Chantal Mouffe Snarere omformes de i sin interaksjon med andre diskurser (i Jørgensens & Phillips, 1999 s. 15, 52). Dette kan fortone seg som en diskursiv kamp, der de ulike måter å forstå verden på, kjemper mot hverandre for å oppnå hegemoni og gjøre deres bilde av samfunnet gjeldende,

Makt er aktivt med og styrer diskurser, og dermed også det vi kaller viten. Etter Foucault sitt syn, er sannhet innleiret og produsert i maktsystemer, og man kan aldri nå sannheten, fordi man aldri kan innta en posisjon utenfor diskursene (i Jørgensens & Phillips, 1999 s. 22-24, 27, 31). Med dette synet blir ikke forskerens rolle å peke ut hva som er sant eller falskt, men å se på diskurser som en sosial handlingsramme, en struktur som påvirker og begrenser sosiale aktørers muligheter til å handle. Man kan undersøke mønstrene det er i utsagnene, og se på de sosiale konsekvensene til ulike diskursive fremstillinger av virkeligheten (Fairclough, 1989 s. 172; Jørgensens & Phillips, 1999 s. 27, 31). Her i oppgaven blir de sosiale konsekvensene av medias omtale diskutert, men jeg forsøker også å avdekke usannheter: Jeg har et annet syn på sannhet enn Foucault, idet jeg inntar et realistisk ståsted (se s. 24). Med dette synet regner jeg enkelte påstander som mer sanne enn andre, noe som gjør det lettere å innta en kritisk posisjon for å vurdere mediefremstillinger. Ifølge Louis Althusser (1971) er det mulig å komme frem til sannheten, men det krever at vi frigjør oss fra ideologi som forvrenger og gjør reelle relasjoner ugjennomsiktige.³⁷ Alle aspekter av det sosiale er ifølge Althusser styrt av ideologien, som fungerer gjennom de undertrykkende statsapparatene, som for eksempel politiet, og gjennom de ideologiske statsapparatene, som for eksempel massemedia. Dette passer godt med at Fairclough definerer ideologi som ”betydning i maktens tjeneste” (Althusser, 1971; Fairclough, 1995 s. 14; Jørgensens & Phillips, 1999 s. 24-25, 27, 75-76, 86; Thompson 1990 s. 92-96).

³⁷ Dette ligger veldig nær det Mathiesen (1993 s. 188) sier om at medievridning til slutt fører oss inn i et mytisk samfunn, der det er stor forskjell på det vi får presentert gjennom media, og det som er den faktiske virkeligheten (se s. 15). Både medievridning og ideologi er koblet til maktbruk og forklaringskontroll/sannhet, men ideologi opererer ikke bare gjennom media. Ideologi formidler også ulike verdenssyn aktivt. I en diskursiv kamp kan man si at ulike ideologier konkurrerer mot hverandre for å oppnå hegemoni/forklaringskontroll.

Kritisk diskursanalyse

Siden diskurser forkynner ideologier, styres av de med makt og påvirker hva vi tror på, er de her gjenstand for kritisk analyse. Diskursanalyse er koblet til "Cultural studies"- tradisjonen (Birminghamskolen) som studerer samtidskultur, og som kobler meningssystemer til makt og politikk. Denne tradisjonen bygger på kritisk teori fra Frankfurterskolen som var opptatt av hvordan den kommersielle massekulturen kunne føre til falsk bevissthet ³⁸, og som hadde fokus på hvordan bevissthetsindustrien (medie- og kulturinstitusjoner) hindret sosial endring (Hagen, 1998 s. 72). Kritisk analyse av massemediebudskap bør ifølge Denzin (1991 s. 153) gi en stemme til de stemmeløse, ved å dekonstruere populærtekstene som reproducerer stereotyper av de uten makt. Et formål med denne oppgaven er nettopp å sette fokus på hvordan medievridding og bruk av mastermyter, resulterer i stereotype fremstillinger av de som omtales. Kritiske tilnæringer er ifølge Kincheloe and McLaren viktig for å avdekke og oppdage og rette sosiale problemer. De er ikke objektive og nøytrale, men tar standpunkt og forsøker å hjelpe de som er undertrykte og blir hysjet ned (i Rubin & Rubin 2005, s. 25). Diskursive praksiser hevdes å konstruere sosiale ulikheter. Det kalles for "ideologiske effekter" når diskursive praksiser bidrar til å skape og reprodusere ulike maktforhold mellom sosiale grupper som for eksempel klasse, kjønn eller rase. Ordet "kritisk" i kritisk diskursanalyse er forankret i at dens mål er å avsløre diskursive praksiser sin rolle i å opprettholde disse maktforskjellene. Formålet er å bidra til sosial forandring i retning av mer like maktforhold i kommunikasjonsprosessene og samfunnet som helhet (Jørgensens & Phillips, 1999 s. 73-76).

³⁸ Også falsk bevissthet kan sammenliknes med det Mathiesen kaller et mytisk samfunn (se teori s.15)

Narrativ analyse

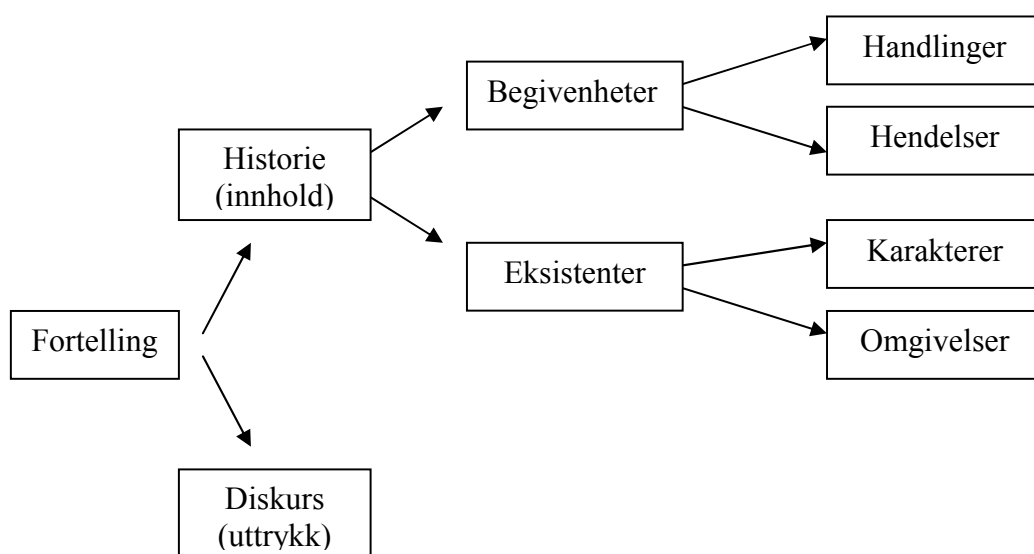
Som redskap til å avdekke myter i diskursanalysen, bruker jeg narrativ analyse. Narrativ³⁹ analyse er analyse av fortellinger. En fortelling er en handlingskjede i tid og rom (Lothe, 2003 s. 13). Narratologen Seymour Chatman (1990, s. 7) avgrensner narrativ tekst fra andre tekster da den har en tidsakse – en begynnelse og en slutt. Myter er en type tekst som kan undersøkes ved hjelp av narrativ analyse (Flaudernik, 2000, s. 282; Thompson, 1990 s. 288).

Narrativ analyse er ingen fast metode, og kan ha mange ulike fokus (Lothe, 2003 s. 19). Ifølge Stokes (2003 s. 67) har narrativ analyse fokus på strukturen i historien. I denne oppgaven fokuserer analysen på handlinger, hendelser, karakterer, omgivelser, form og funksjon i nyhetsfortellingene (se s. 31). I den narrative analysen studerer jeg fortellinger ved å benytte meg av ulike narrative teorier fra narratologien, som har røtter i russisk formalisme og fransk strukturalisme (Herman & Vervaeck, 2001 s. 41; Johansson, 2005 s. 127, 156; Lothe, 2003 s. 18; Stokes, 2003 s. 68). Ifølge Johansson (2005 s. 156) er formalisten Vladimir Propp og strukturalisten Claude Lévi-Strauss forgjengere til narratologien. Narrativ analyse kan kalles en type formal analyse.⁴⁰ Formal analyse tar for seg fortellingens form. Den har som mål å avdekke strukturelle trekk ved symbolske former, mønstre og relasjoner. Den vektlegger symbolske formers bruk av blant annet bilder og fortellertekniske virkemidler. Symbolske former er *”meningsfulle objekt og uttrykk som er produsert og sirkulerer innenfor sosiale handlingsfelt, men de er også sammensatte symbolske konstruksjoner med bestemte strukturer der noe blir sagt eller uttrykt om noe”*. (Østbye et al., 1997 s. 27). Formalistene beskrev fortellingen som en serie strukturelt organiserte elementer (eks. Propps s. 18). Strukturalistene videreførte studien av fortellinger ved å ta i bruk lingvistiske modeller i analysen. Her er Saussures deling av tegnet i en innholds- og en uttrykksside betydningsfullt.⁴¹ Strukturalistene ser nemlig på fortellingen som todelt; den er en historie som blir fortalt gjennom en diskurs (Hestvold, 1993 s. 8-9). Narratologen og strukturalisten Seymour Chatman vektlegger dette skillet når han beskriver fortellingens struktur vist i figuren under (fig. 2) (Østbye et al., 1997 s. 68):

³⁹ Ordet ”narrativ” kommer fra ”gnarus” (lat.) som betyr å vite/være bekjent med, eller fra sanskrits gnā (vite), og fra ”narrō” som betyr å fortelle/skildre (Johansson, 2005 s. 41; Prince, 1987; White, 1987).

⁴⁰ Thompson (1990 s. 277-291) setter likhetstegn mellom formal analyse og diskursanalyse. Formal analyse er en form for dybdehermeneutikk, med både semiotikk og narrativ analyse under seg. Østbye et al. (1997 s. 27, 29) sorterer på samme måte, men hevder at det langt fra er uproblematisk, og setter som premiss at metodene da brukes for å avdekke strukturelle trekk ved symbolske former. Både narrativ og semiotisk analyse blir brukt til dette formålet i denne oppgaven.

⁴¹Se mer om de Saussure under semiotikk s. 34.

Figur 2: Chatmans modell over fortellingens struktur (Chatman, 1978 s. 19)

Historie er innholdssiden – hva det fortelles om. Historien deles inn i begivenheter og eksistenter. Begivenheter består i handlinger og hendelser mens eksistenter består av karakterer og omgivelser.

Diskurs er form/uttrykkssiden – hvordan historien fortelles. Diskurs er den uttrykksform som brukes for å formidle innholdet (Johansson, 2005 s.158). I diskursen kan også rekkefølgen på begivenhetene stokkes om for å oppnå spesielle effekter.⁴² Diskurs medfører også utvelgelse av hva som fortelles, det vi får vite. Chatman kaller dette for ”diskursrommet” (Chatman, 1978 s. 102).

Denne modellen kan forklare hvordan nyhetsfortellinger (mediediskurser) formes f.eks. i aviser: Når en nyhetsfortelling skapes, blir innhold plukket fra virkelige begivenheter og eksistenter (historie/innhold) og satt sammen til diskursen (diskurs/uttrykk), som er det vi får formidlet, det vi får vite (Hillesund, 1996 s. 113). Utformingen av diskursen innebærer en vinkling av historien. **Hvordan historien skal fortelles**, legger føringer på hvilke innholdskomponenter som velges ut til å representere virkeligheten. Det velges da handlinger, hendelser, karakterer og omgivelser fra historiesiden som passer med å vinkle fortellingen

⁴²Ifølge Genette er diskurs måten historien er strukturert på (Hestvold, 1993 s. 19).

f.eks. som en heltefortelling. Slik formes diskurssiden, som er både hva og hvordan vi får vite om hendelser i virkelighetens verden. På grunn av

I denne oppgaven er fokuset på fortellingens form en viktig del av den narrative analysen. Noe som påvirker formen er fortellingens dypstruktur:

Fortellingens dypstruktur

Ifølge Johansson (2005 s. 127) har det å skille mellom historie og diskurs røtter i Aristoteles' og filosofiens oppdeling mellom logos (fornuft) og mythos (myter). Denne inndelingen i innhold og uttrykk har utgangspunkt i ideen om at fortellinger har en overflatestruktur og en dypstruktur. Dette er et kunstig skille, som brukes til analyse. Dypstrukturen er ikke umiddelbart tilgjengelig for leseren, men befinner seg ifølge Genette på et abstrakt nivå der vi ikke finner konkrete karakterer, men roller i et abstrakt system. Settingen er her redusert til karakteristika slik som høy/lav og lys/mørk (i Herman & Vervaeck, 2001 s. 41-45). Johansson (2005 s. 158) forteller at dypstrukturen beskriver et abstrakt nivå av narrativitet basert på logiske, binære relasjoner som antas å være statiske. Disse relasjonene inneholder universale narrative strukturer og tankestrukturer eller oppførelse. Johansson (2005 s. 149, 158) trekker frem Propps handlingsfunksjoner og Greimas' aktanter (s. 18) som mer håndfaste eksempler på dypstruktur.

Mastermytene som dypstruktur

Jeg vil hevde at mastermytene kan opptre som en slags dypstruktur. De er ofte skjult og uuttalt i teksten og kan være en subtekst som tilfører teksten en ekstra og dypere mening (Dick, 1998 s. 128-132) ved at de formidler idealer, ideologier, verdier og tro (Lule, 2001 s. 15). Mastermytene inneholder også binære motsetninger i form av dikotomier som møter menneskehjernens behov for å kategorisere informasjon (Fiske, 1990 s. 116-117) (se analysen s. 47). Som "evige historier" kan de påvirke hvordan vi forteller en historie og vinkler nyheter, ifølge Lule (2001). De likner dessuten på eventyrene som ifølge Berger (1992 s. 37) er prototyp på alle fortellinger. I tillegg hevder Lévi-Strauss (1994 s. 128) at mytene kom før eventyrene. Mastermytene er grove sjangere som tilbyr en måte å strukturere fortellingen på og er mønstre på gode fortellinger.

Karakterene som underlagt fortellingens struktur?

Det er et klassisk syn at fortellingens struktur ligger forut for personene som fyller rollene. Aristoteles hevdet at en ikke kan tenke seg dikteriske personer uten at de opptrer i en dikterisk handling. Han så derfor på handlingen som viktigere enn personene. Denne rangeringen bruker strukturalistene som begrunnelse for at personene i fortellingen ikke blir behandlet som individer med psykologisk substans. Personen beskrives bare ut fra sine bidrag til fortellingen (Aarseth, 1991 s.182). Formalistene så også karakterene som produkter av handlingsstrukturen, plottet (Hestvold, 1993 s. 41, 62). Chatman argumenterer mot at karakter er underlagt plottet og hevdet at det er karakterene som driver fortellingen.. I moderne fortellinger er karakterene for komplekse til å reduseres til funksjoner av plottet, vi lever i en moderne tid/kultur som er preget av ideen om at ethvert individ er unikt. Et slikt menneskesyn gjør karakterene til psykologiske størrelser (i Hestvold, 1993 s. 61- 63).

Min teori er at plottet står sterkt i fortellingene i nyhetene. Fordi story og vinkling er så viktig, er det lett at personer fremstilles forenklet og i svart / hvitt. Med bruk av mytene som fortellerstruktur medievis omtalen av en person i retning av beskrivelsen av karakterene i eventyr og myter. Dypstrukturen i mastermytene ligger forut og former karakteren, og tar ikke hensyn til den omtalte som en person med egne tanker og følelser. ”De evige historiene” legger føringer på diskursen. De ulike karakterene blir kategorier/ båser som personene settes i. Bruk av mastermytene resulterer derfor lett i enkle og gammeldage fremstillinger som ikke respekterer omtalte personer som individer, idet individuelle trekk overskygges av karakterenes typetrek. I mytene fremstilles personene som statiske karakterer underlagt plottet. Dermed blir ”karakter” et negativt ladet begrep, synonymt med en stereotyp personschildring, slik som i eventyrene.

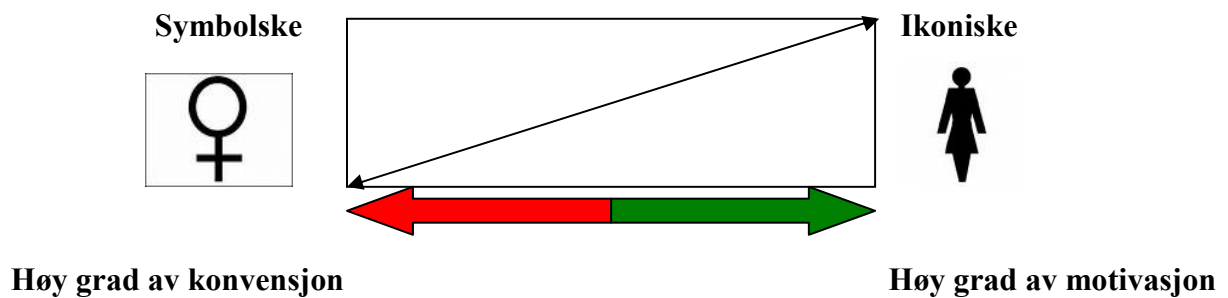
Ifølge Chatman kan fortellinger hvor personene er klart underordnet handlingens gang, analyseres strukturelt etter Propps prinsipper (i Aarseth, 1990 s. 10). Eventyrene følger det samme mønsteret og er begrenset av formler og konvensjoner, fordi de tilhører en tradisjon med muntlig overlevering. Ifølge Hillesund (1994 s. 23) har trykt språk en iboende muntlighet. Siden sportsnyheter skal være lett stoff og underholdning, får de ofte et muntlig preg. Dette kan forklare hvorfor de får mytene som form, og dermed kan analyseres strukturelt.

Semiotikk

Til å analysere tekst og bilder bruker jeg semiotikk. Semiotikk betyr ”læren om tegn”. Det kommer av ordet ”sēmeíon” som er gresk for ”tegn” (Scholes, 1974 s. 16; Østbye et al., 1997 s. 58). Semiotikk er definert under hermeneutisk metode (Stokes, 2003 s. 71; Thompson, 1990 s. 285). Ifølge Mathiesen (1993 s. 51, 271-272) brukes semiotikk til å tolke betegnelsers generelle form og struktur. For Mathiesen er betegnelser synonymt med meningsbærere som kan være ord, bilder, kroppsholdninger, ansiktsuttrykk osv. Semiotikken forklarer at betydningen av tegn oppstår i interaksjonen mellom leser og tegn. Det er en tekstorientert tilnærming der leseren er i en forhandlingsposisjon med teksten⁴³, til forskjell fra lineære kommunikasjonsmodeller (prosesskolen), der man tenker seg at et budskap blir overført til en passiv mottaker (Fiske, 1990 s. 3). Tegn i semiotisk betydning er alle signaler som en mottaker fanger opp fra en sender. Bilder og språk blir slik et system av tegn. Kommunikasjon er derfor en kontinuerlig tolkning av tegn (Schwebs & Østbye, 1999 s. 132).

Semiotikken ble grunnlagt av Ferdinand de Saussure og Charles Sanders Peirce. Saussure mente at tegnet var delt i en uttrykksside (signifikanten/utseendet) og en innholdsside (signifikatet/betydningen). Han hevdet dessuten at tegn kun får betydning kun i relasjon til andre tegn, altså gjennom forskjeller (i Fiske, 1990 s. 43-45; Wormnæs, 1996 s. 205). Peirce så for seg at tegnet refererte til noe annet enn seg selv. Det refererte til et objekt som leseren tolket som meningen med tegnet (interpretant) (i Fiske, 1990 s. 42). Ifølge Peirce finnes det tre typer tegn: **Ikoner**, der tegnet likner objektet, (naturlige) **indekser**, der det er nærhet mellom tegnet og objektet det viser til (f.eks. kan røyk være en indeks på brann), og **symboler**, der det ikke er noen likhet mellom tegnet og objektet det refererer til (i Fiske, 1990 s. 47). Likhetsgraden kan kalles grad av motivasjon. Ikoniske tegn er lette å avtolke, og har høy grad av motivasjon. I motsatt retning har vi symbolske som har høy grad av konvensjon, der en må kjenne kulturen/koden for å kunne lese tegnet (i Fiske, 1990 s. 56). I bildeanalysen må jeg tolke tegn som befinner seg langs hele denne skalaen. I figur 3 under vises forholdet mellom ikoniske og symbolske tegn.

⁴³ Det utvidede tekstbegrep som inkluderer blant annet film og bilde (Jørgensens & Phillips, 1999 s. 73; Schwebs & Østbye, 1999 s. 130; Østbye et al., 1997 s. 45).

Figur 3: Forholdet mellom ikoniske og symbolske tegn.

De fleste tegn må leses ut fra en kode. Kodene har røtter i en kultur med felles konvensjoner for hvordan tegn skal tolkes. Når det gjelder bilder derimot, så mente Roland Barthes (1964, s. 29) at mange av dem er kodeløse. De tolkes umiddelbart fordi de i så høy grad er ikoniske og skiller seg lite fra det de representerer. De har høy grad av motivasjon, og en trenger ikke konvensjoner for å avtolke dem. Bilder er også **analoge**, det vil si at innholds og uttrykkssiden ikke kan skilles fra hverandre (i Fiske, 1990 s. 65, 105). Barthes mente at tegn får betydning av første og andre orden. I tolkningen av bilder/tegn forholder en seg i første orden til virkeligheten og ser kun på den konkrete betydningen av tegnet/bildet; den denotative. I andre orden spiller kulturen inn, da det her legges mer betydning til tegnene i form av **konnotasjoner**, **myter** og **symboler** (i Fiske, 1990 s. 87; Gripsrud, 1992 s. 112). Ved konnotativ analyse finner en den felleskulturelle merbetydningen til tegnet, noe som er forskjellig fra personlige assosiasjoner (Fiske, 1990 s. 87; Gripsrud, 1992 s. 112) (se bildeanalyse s. 42)

I andre orden virker tegnet også gjennom myter, ifølge Barthes (i Fiske, 1990 s. 88) som definerer myter som kollektive forestillinger som gjenspeiler kulturers tenkning og måter å forstå verden på. De er delvise sannheter som betoner visse versjoner av virkeligheten på en måte som appellerer til dype følelser (Barthes, 1967; Rowe, McKay & Miller, 1998 s. 121). Myter opererer metonymisk idet ett tegn stimulerer oss til å konstruere resten av konseptene i en myte. En **metonymi** er når man lar en del stå for helheten (Fiske, 1990 s. 95-97). Metonymier er mektige når de formidler virkeligheten, for eksempel i en nyhet, fordi de arbeider indeksiskalsk – som innholdsfortegnelser. Til forskjell fra naturlige indekser har ikke metonymiene noen nærhet til den helheten de representerer (slik som røyk – ild), men er vilkårlig valgt. Dette er ofte skjult eller ignorert, slik at metonymien fremstår som en naturlig

indeks, ekte og udiskutabel (Fiske, 1990 s. 96). Både myter og metonymier er mektige kommunikasjonsformer fordi de utnytter sannhetsfaktoren i naturlige indekser. De utgir seg for å være hele sannheten, naturlige og ikke konstruerte, samtidig som de skjuler at de er indeksikalske. Hovedmålet med semiotisk analyse er å fjerne denne forkledningen (Fiske, 1990 s. 96). Barthes mente at tegnet også har en tredje betydning i andre orden; Nemlig den symbolske. Da kan tegnet (gjennom konvensjoner) stå for noe annet eller mer enn seg selv (i Fiske, 1990 s. 91).

Forskningsdesign – valg og utvalg

I oppgaven er det foretatt en rekke valg og utvalg som jeg her skal beskrive og begrunne.

Valg av medium: Analyse av tekst og bilde i sportsartikler i VG

Jeg har valgt å analysere aviser fordi de er billige, når frem til mange, og orienterer om hva som skjer i verden. Jeg tar for meg sportsartikler, fordi jeg skriver innenfor idrettssosiologi. For å forenkle, har jeg ikke skilt mellom ulike nyhetssjangere, og har kalt alt for artikler. En konsekvens av dette er at det som regnes som saklige/objektive sjangere, ”news” (eks. nyhetsartikkel), er blandet med mer subjektive sjangere ”views” som f.eks. kommentarer, som Truls Dæhli er eksponent for (Østlyngen & Øvrebø, 1999 s. 362). Jeg har valgt ut Verdens Gang (VG) fordi den er en tabloid og folkelig avis, med et muntlig språk som dermed kan være gjenstand for strukturell analyse.⁴⁴ Den er ment som underholdning og jeg kan forvente å finne mytene der. Det er også en avis der bildene dominerer sportsartiklene. Ifølge Terje Hillesund (1994 s. 23) er avis et visuelt medium. Jeg analyserer både tekst og bilde i artiklene, for sammen danner de en visuellverbal helhet (Hillesund, 1994 s. 29).

Hvorfor bildeanalyse?

Jeg har valgt å gjøre bildeanalyse fordi toppidretten er en arena der nonverbal kommunikasjon er utbredt. Utøverne kommuniserer med kroppen, de gestikulerer og gjør tegn for å kommunisere med hverandre, dommeren og publikum. De ulike måtene man feirer mål på i fotball er eksempler på at en vesentlig del av kommunikasjonen er visuell. Bildene som brukes i avisene fanger ofte opp slike signaler for at bildet skal fortelle noe, inkludert historier som ikke er intendert av personen som er avbildet. Bildet er et sterkt uttrykk i en reportasje og

⁴⁴ Ifølge Chatman kan muntlig språk analyseres strukturelt (Aarseth 1990, s. 10). Se metode s. 33.

er ofte det eneste vi ser på når vi blar gjennom en avis. Bildets funksjon er som hovedblikkfang og å formidle sakens kjerne. Det er også dokumentasjon på at hendelsene som beskrives er virkelige. Bildet kan være en illustrasjon og konkretisere hovedpoenget, eller det er det primære informasjonselementet (Aas, 1987 s. 74).

Bildet opererer indeksikalsk og metonymisk ved at det representerer helheten. Det kan derfor gi et skjevt inntrykk av hva artikkelen inneholder. Bildet kan fortelle en helt annen historie enn det som står i teksten, og inneholde budskap som ikke egner seg skriftlig. I bildet kan vi finne det som står mellom linjene i artikkelen, det man egentlig ønsker å uttrykke. Ifølge Hillesund (1994 s. 28-30) kan bildet tilføre ekstra mening og si noe som ikke passer seg eller er mulig å uttrykke skriftlig (f.eks. følelser formidlet gjennom ansiktsuttrykk). Hillesund forteller at pressefotografier er komponerte. Fotografen kan velge forgrunn og bakgrunn, forandre utsnittet, bruke hardt eller mykt fokus, avbilde utøvere alene eller sammen med noen, zoome inn på detaljer og jakte på spesielle (ansikts)uttrykk. Som avisleser kan man ikke vite hvor mye arbeid som ligger bak den billedlig fremstillingen av en person. Vi vet ikke om vi ser hele bildet, eller hvorfor akkurat dette bildet ble valgt ut blant mange. Jeg analyserer bare bilder tilhørende de mest negative mytene, dvs. mytene om syndebukken, svindleren og helvete, siden disse er mest aktuelle til å uttrykke noe med bildet som ikke egner seg skriftlig.

Valg av fem (seks) mastermyter

På grunn av begrensninger på antall sider i oppgaven har jeg valgt å undersøke bare fem av de sju mastermytene. I praksis er dette seks myter siden myten om den andre verden er todelt. På forespørsel fra meg pr. e-mail svarer Jack Lule at de sju mytene bare er eksempler på de mange mytene en kan finne i nyhetene (se vedlegg nr.12). Derfor trengte jeg ikke holde meg til disse sju, og kunne også finne helt andre myter; f.eks. myten om vismannen - som antakelig blir brukt på mange trenere. Jeg har valgt ut de mytene som kategoriserer/medievrir mest, ved at de polariserer og danner begrepspar, dikotomier. Disse seks er (1)helten som (sports)historier kretser rundt (agonisten), og hans antagonist (2)svindleren og (3)syndebukken. I kontrast til heltens dyder defineres synd også i myten om (4)syndefloden. Myten om den andre verden har et eget begrepspar i direkte kontrast til hverandre i myten om (5)himmel og (6)helvete. At mytene er navngitt med tilnærmet bibelske termer, understreker mytenes moralske og oppdragende funksjon og evne til å kategorisere rett fra galt. Jeg har valgt vekk to myter: "Offeret" og "Den gode mor". Til en viss grad hører de sammen, slik at det passer å utelate begge. Den gode mor som symboliserer godhet ved at hun trøster, gir

næring og styrker. Hun kan f.eks. ta seg av den som sørger over offeret som brått blir revet bort fra livet. I offermyten ses døden som en ofring og offeret gjøres til helt/martyr (omtrent som i historien om Jesus).

Utvalgte eksempler – Ett eksempel på hver myte

For å påvise mastermytenes eksistens, trenger jeg bare ett tilfelle der den aktuelle myten utgjør diskursen. Derfor har jeg valgt ut bare ett eksempel på hver myte. Underveis er flere aktuelle nyhetsfortellinger blitt vurdert og analysert. Jeg har stoppet opp i forskningsspiralen og utrapporterer det jeg anser som ett godt eksempel for hver enkelt myte.

Dette er en type strategisk utvelging. På engelsk heter det ”purposeful sampling”, dvs. hensiktsmessig utvelging. Dette skriver seg fra at man i kvalitative undersøkelser ikke trenger å undersøke flere enheter enn det som er nødvendig, for man når et metningspunkt der flere undersøkelsesenheter ikke tilfører ny informasjon. I tillegg bør man ikke ha for stor utstrekning til å kunne gå tilstrekkelig i dybden. Man ønsker å velge ut få, informasjonsrike tilfeller, som ut fra teoretiske og analytiske formål er mest relevante og interessante (Grønmo, 2004 s. 88; Halvorsen, 2003 s. 105-107; Patton, 2002 s. 230; Thagaard, 2003 s. 53-57; Østbye et al., 1997 s. 45). I denne prosessen legger mastermytene føringer på utvelgelsen siden jeg på forhånd vet at det er de jeg ønsker å finne.

Resultatet av utvelgingen er seks eksempler som representerer mastermytene. Jeg kaller dette en eksempelsamling. Jeg vil ikke kalle eksemplene cases, da casestudier tar for seg enheter som i seg selv betraktes som unike og vitenskapelig interessante (Grønmo, 2004 s. 90). Jeg ønsker tvert imot å se eksemplene som gode representanter for hvordan mastermytene kan brukes som diskurs. Strategisk utvelging rommer flere strategier for å velge ut informasjonsrike tilfeller. Den som er brukt her kan kalles teoribasert utvelging (theory-based sampling), der utvelgelsen baserer seg på manifestasjon og representasjon av viktige teoretiske konstruksjoner. Eksemplene jeg har funnet illustrerer hvordan teoriene jeg har fremsatt ser ut i praksis. Ifølge Ringdal (2001) er teoretisk utvelging å foretrekke. Eksemplene fremstår også som ”confirming cases” ved at de bekrefter teorien om at mytene eksisterer (Patton, 2002 s. 230-244).

Utvalg for hvert eksempel – Artikler fra samme nyhetsfortelling/sak

For å finne et eksempel på at en myte blir brukt i en nyhetsfortelling, har jeg valgt ut serier av artikler som dekker spesielle begivenheter/saker og danner en større nyhetsfortelling som strekker over tid. Ved å følge saker får jeg med hele historien og går ikke glipp av relevant informasjon, slik som jeg ville ha gjort om jeg valgte å analysere bestemte tidsrom, intervaller, eller enkeltstående artikler. Jeg har ikke med alle artiklene som dekker disse sakene. Innenfor hver enkelt sak har jeg silt ut artikler som er med og bygger opp mastermytene som diskurs. Jeg har konsentrert meg om bevisene. Mastermytene ligger som en dypstruktur i fortellingene, og er ikke lette å avdekke.

Omfanget av undersøkelsen

I analysen har jeg sett på relativt mange artikler for å finne gode eksempler på at mastermytene utgjør diskursen. Dette har jeg gjort både i A-tekst og på mikrofilm siden A-tekst ikke inneholder bilder.

I forbindelse syndeflod- og syndebukkmyten har jeg undersøkt alle artiklene som omtalte Rosenborg og Erik Hoftun i 2005. Ut fra dette materialet har jeg sett nærmere på 114 artikler som jeg hentet ut fra A-tekst. I forbindelse med svindlermyten så jeg på artikler som omtalte John Carew fra høsten 2003 til høsten 2005, samt artikler fra andre år, der jeg fikk treff ved stikkordsøk i A-tekst ("Carew" i kombinasjon med ordene "gull", "hode", "dum", "stor" eller "damer"). Ut fra dette materialet så jeg nærmere på 66 artikler. Ved undersøkelse av heltemyten studerte jeg artikler som omhandlet Ole Einar Bjørndalen, i hovedsak fra sesongen 2004-2005. Fra dette materialet studerte jeg 94 artikler nærmere. Under studiet av myten om den andre verden som helvete, valgte jeg ut 35 artikler i forbindelse med at Johann Mühlegg ble tatt i doping i OL i Salt Lake City i 2002. Ved undersøkelse av den andre verden som et paradisi undersøkte jeg Brasils fotballag kun ved stikkordsøk i A-tekst ("Brasil" i kombinasjon med "annen verden", "finter" og "samba"). Her fant jeg 18 artikler som jeg gikk videre med. Til sammen dreier dette seg om 327 artikler. Av disse har jeg plukket ut 90 artikler som jeg utrapporterer.

Fremgangsmåte i analyse

Denne oppgaven følger den samme tredeling som i Fairclough sin modell for diskursanalyse (s. 26). Nivået diskursiv praksis har jeg tatt for meg under diskursanalyse (s. 25-), mens sosial praksis tas opp i diskusjonen (s. 98-). Her skal jeg ta for meg hvordan analysen foregår på **tekstnivå**. Kort sagt går dette ut på å se etter ord og bildebruk som konstruerer mastermytene som diskurs.

Innholdsanalyse av tekst (tekstnivå)

Siden det er avisartikler som er gjenstand for analyse, er det en form for dokumentanalyse som foretas (Østbye et al., 1997 s. 45). Videre er det en analyse av tekst - en tekstanalyse, der innholdet analyseres - en innholdsanalyse. I en innholdsanalyse blir teksten gjennomgått systematisk for å finne relevant informasjon til å belyse problemstillingen (Grønmo, 2004 s.187; Schwebs & Østbye, 1999 s. 145-148). Tekstanalysen inkluderer både tekst og bilde, siden også visuelle tegnsystem hører til det utvidede tekstbegrepet (Jørgensens & Phillips, 1999 s.73; Schwebs & Østbye, 1999 s. 130; Østbye et al., 1997 s. 45). Ifølge Østbye et al. (1997 s. 56) kan tekstanalyse brukes til å finne strukturer, form og innhold i mediebudskap.

Den form for tekstanalyse som brukes her er i hovedsak makroorientert. Det betyr at en ser på helheten eller store deler av teksten for å finne strukturer. Diskursanalyse og narrativanalyse er sammen med semiotikk og språkhandlingsteori makroorienterte tilnærminger (Østbye et al., 1997 s. 57). Etter Faircloughs terminologi er det imidlertid bare de to sistnevnte som befinner seg på tekstnivå, og det er disse jeg skal bruke for å finne indikatorer på mytene i teksten. I første rekke kommer **semiotikk** som kan brukes til å analysere både skriftlig (språklig) og visuell (bildeformidlet) tekst.

Kategorisering

For å få oversikt er det viktig å systematisere analysen (Berger 2000; Holme & Solvang, 1996 s. 133). Ifølge Kvale (1997 s. 115) finnes det ingen standardmetode for kvalitativ tekstanalyse. Det finnes imidlertid noen generelle tilnæringsmåter som kan brukes. Blant annet er det ulike måter å analysere intervju på, som kan brukes.⁴⁵ Blant disse metodene vil

⁴⁵ Disse fem er: *meningskategorisering* som sorterer informasjonen, *meningsfortetting* der intervjupersonens uttalelser kortes ned og gjøres mer presise, *narrativ strukturering* der svarene fra intervjuet fortelles som en historie, *meningstolkning* der man går lengre enn det som er direkte uttalt og tolker videre, og *ad hoc*. der flere slike teknikker brukes for å generere mening (Kvale, 1997 s.123-136).

jeg bruke (menings)kategorisering. Denne metoden innebærer å lage kategorier/båser som sorterer informasjon/data. I kvalitativ innholdsanalyse av tekster trekker Grønmo (2004 s. 187, 191) frem kategorisering som en metode for å identifisere og gruppere relevant innhold. En kategori samler fenomener med felles kjennetegn og egenskaper. En kategori kan kalles en type, mens et system av kategorier er typologier (Grønmo, 2004 s. 248, 252).⁴⁶ Mastermytene utgjør et slik system av kategorier. De er også ”forhåndskategorier” ved at de er kjent før jeg samler inn materialet.

Fremgangsmåte

Analysearbeidet består i tre trinn etter modell fra HDM (se s. 23). Først kategorisering, så sammenlikning og til slutt vurdering/fortolkning:

1: Lage kategorier og underkategorier (dekomponering).

Siden det er mastermytene jeg leter etter, er det de som utgjør hovedkategoriene i analysen. I teksten som analyseres, leter jeg derfor etter elementer som passer inn under hver enkelt myte. For å lette dette arbeidet dekomponerer jeg mytene i kategoriene **innhold, form** og **funksjon**. **Innholdet** deler jeg ytterligere opp i underkategoriene **handlinger, hendelser, karakterer** og **omgivelser** som er hentet fra modellen til Chatman (s. 31). Kategoriene kan være vanskelige å holde fra hverandre da de griper inn i hverandre. F.eks. kan mastermytenes form være det samme som rekkefølgen av hendelser. Alle kategoriene er ikke like relevante for alle mytene eller er ikke representert i materialet og er derfor ikke med i analysen.

2: Systematisk sammenlikning

a.) Del

I materialet av sportsartikler vil jeg lete etter elementer som faller innenfor kategoriene. I analysen blir derfor innholdet i artiklene sortert etter de samme kategoriene som mytene. Slik kan de sammenliknes med mytene bit for bit, ved at f.eks. hendelsene som beskrives i en artikkel, sammenliknes med de hendelsene som er typiske for den aktuelle myten jeg forsøker å påvise. Blant innholdselementene er karakter i en sentral posisjon. En kan si at de tre andre, altså handling, hendelser og omgivelser, leder opp mot denne. Dette begrunner jeg med at det ofte er en karakter som navngir myten, f.eks. ”helten”. Det er heller ikke så synlig hvis media vinkler karakteren, som hvis de harde fakta i form av handlinger, hendelser og omgivelser ikke blir gjengitt korrekt.

⁴⁶ Kategorisering kan også kalles koding, men jeg unnlater å bruke dette i fare for forveksling med kode i semiotikken (se s. 33). Begrepet ”koding” hører også mer til kvantitative metoder.

b) Helhet (syntese)

Kombinasjonen av elementene, helheten, er viktig for å kunne vurdere innholdet i artiklene opp mot mytene. Dette fordrer en gjenoppbygging, syntese. Ved å sette sammen innholdskomponentene fra alle underkategoriene, kan jeg se om summen av delene fremstår som den mastermyten jeg leter etter. Da kan man også se dette i forhold til de andre mytene i typologien, og sammenlikne. Da kan mytene også defineres gjennom hva de ikke er, som kontrast til de andre mytene.⁴⁷ F.eks. hvis diskursens form stemmer med mytens form, kan også være en god indikator på om helheten stemmer med myten.

3: Vurdering og fortolkning

Her vurderer jeg om jeg har nok samsvar mellom diskursen belegg helheten i sportsartiklene stemmer nok med den aktuelle myten, til å kunne si at myten er påvist. Graden av samsvar er avhengig av om det er mange eller få indikasjoner på at myten foreligger, og om disse er sterke eller svake.

Arbeidet med å kategorisere, analysere og fortolke/vurdere er satt opp som **HDM** for å gi oversikt i analysen. Siden jeg analyserer meningsfylt materiale ved bruk av semiotikk, så bærer forskningsprosessen mer preg av å være hermeneutisk metode (Stokes, 2003 s. 71; Thompson, 1990 s. 285). Hermeneutisk metode er en prosess der fortolkning står i sentrum. Hermeneutisk metode gir sterkt teoriavhengige data. I en hermeneutisk spiral foregår en kontinuerlig og gjensidig utvikling av hypotesen og data, noe som leder til gradvis økt erkjennelse. Ved hermeneutisk metode bruker forskeren seg selv som redskap i fortolkningsprosessen. Forskerens forventninger i form av forståelseshorisont, førforståelse og fordommer⁴⁸ kan farge forskningen (Holme & Solvang, 1996 s. 91; Schwebs & Østbye, 1999 s. 132; Thompson, 1990 s. 20, 272).

Bildeanalyse

Jeg har i utvalg (s. 36) begrunnet hvorfor jeg bruker bildeanalyse. Her viser jeg hvordan jeg gjør det. Jeg foretar en semiotisk analyse av bildene i artiklene. En slik analyse har form som en fortolkningsprosess og er en type hermeneutikk. Ifølge Barthes (1964 s. 26) er ”det bokstavelige bilde denotert mens det symbolske er konnotert”. Dessuten er det på konnotasjonsnivå at bildet kan formidle ideologier og myter (i Stene-Johansen, 1996).

⁴⁷ Dette er forenlig med at det i semiotikken, med Saussure i spissen, sies at et språklig tegn kun får betydning i relasjon til andre språklige tegn. Både Barthes, Bourdieu, Durkheim og Lévi-Strauss støtter dette (Fiske, 1990 s. 45; Laberge & Kay, 2002 s. 240-243; Stene-Johansen, 1996; Woodward, 1997 s. 31).

⁴⁸ Disse begrepene blir beskrevet under ”troverdighet” under vurdering av metode s. 44.

Derfor foretar jeg kun konnotativ bildeanalyse. Det betyr at jeg leter etter tegn i bildet som har en kulturell merbetydning. Det er ikke det samme som personlige assosiasjoner. I bildene ser jeg etter tegn som kommuniserer nonverbalt, slik som ansiktsuttrykk, kroppsspråk, gestikulering, bevegelser, kontakt, nærhet, orientering, fremtreden, positur og blikkretning.⁴⁹ Jeg ser også på bildets komposisjon, slik som perspektiv, plassering, utsnitt, lys og forgrunn og bakgrunn. Andre tegn som gir en betydning i forhold til det jeg undersøker blir også tolket, slik som omgivelser, ting, sted, klær osv.

Tekst til bilde

I bildeanalysen ser jeg primært på bildet, men undersøker også samspillet med den verbale teksten i tittel, ingress, brødtekst, bildetekst og tekst inne i et bilde. Avisartiklene består av både tekst og bilde som sammen danner en visuellverbal helhet (Hillesund, 1994 s. 29). Likevel kan det diskuteres hvorvidt det er tekst eller bilde som er det primære informasjonselementet i hver enkelt artikkel. Overskrifter og ingress inneholder f.eks. den viktigste informasjonen om artikkelen. Bildeteksten er imidlertid sekundær i forhold til bildet. Lingvistiske budskap sammen med et bilde kan ha ulike funksjoner. Den første er forankring, som begrenser antall tolkninger og gir oss en ledetråd i retning av den intenderte meningen. Den andre er forsterkning som er når ny informasjon tilføres med teksten (Barthes 1964 s. 27).⁵⁰

Vurdering av metode

“I det å være vitenskapsmann ligger det ingen garanti for objektivitet og sannhet. Grunnleggende verdier og forståelsesrammer vil prege deres forståelse av samfunnet og menneskene. Det tradisjonelle objektivitetsidealet er umulig. Vi står i stedet igjen med et modifisert objektivitetsideal som stiller store krav til saklighet og åpenhet i framstillingen” (Holme & Solvang, 1996 s. 313).

Innenfor det sosialkonstruksjonistiske paradigmet brukes **kvalitative** metoder. Med kvalitative metoder prøver en å finne kvaliteter i, tolkninger av, og forståelse for det som forekommer (Holme & Solvang, 1996 s. 15, 79). Statistisk representativitet er ikke i fokus som ved kvantitative metoder. Reliabilitet, validitet og generalisering er ikke like viktig.

⁴⁹ Jeg har her støttet meg på Argyles teorier om nonverbal kommunikasjon (i Fiske, 1990 s. 68).

⁵⁰ I stedet for ordet ”forsterkning” bruker Gripsrud (2002 s.129) ordet ”avløsning” (fra fransk: *relais*).

I kvalitativ forskning kan man i stedet bruke begrepene ”**troverdighet**”, ”**bekreftbarhet**” og ”**overførbarhet**” for å vurdere kvaliteten på forskningen (Thagaard, 2003 s. 169).

Troverdighet:

Ved vurdering av troverdighet ser man om forskningen er utført på en tillitsvekkende måte. Forskeren må da vise hvordan han/hun er kommet frem til sine data, og dataene må kunne skilles fra egne tolkninger og konklusjoner. For å være troverdig bør forskeren være åpen om egne holdninger, teorier osv. som kan farge forskningen. Troverdighet henger sammen med et viktig kriterium om at forskningen (resultatene) skal være ekte, og ikke fabrikkert.

Troverdighet i oppgaven

Troverdighet knyttes til at jeg viser **hvordan** jeg er kommet frem til mine funn. Jeg har derfor diskutert sannhetsbegrepet, og inntatt en realistisk posisjon (se s. 24). På grunn av dette har jeg ikke prøvd å peke ut sannheten, men fokusert på å finne mytene. Troverdighet kan også oppnås gjennom **åpenhet** om faktorer som kan påvirke forskningen. Det er vanskelig å ha en fri og åpen holdning når en forsker på noe. Egne referanserammer, verdier, og interesser kan påvirke tolkningene og resultatene mine. I den forbindelse vil jeg trekke frem at jeg er påvirket av teoriene til Thomas Mathiesen som er politisk venstreorientert. Innenfor sosiologien er jeg i tillegg interessert i temaet undertrykking. Kombinasjonen av disse faktorene har ledet frem til en kritisk tilnærming.

At kategorisering er brukt i analysen, må også tas opp: Ifølge Thagaard (2003 s. 135) kan ikke tolkingen skilles fra kategoriene, fordi kategoriene reflekterer førforståelsen til forskeren. Forskeren er selv et viktig redskap i prosessen med å lage kategorier og tolke (Grønmo, 2004 s. 191-192). **Førforståelse** er når forståelseshorisonten (mengden av ens oppfatninger) rettes mot noe bestemt, og påvirker hvordan en ser ting. Når førforståelsen er en **stereotypi**/klisje kalles det en **fordom**. Forskeren kan også ha mangelfull forståelse (Holme & Solvang, 1996 s. 89). At mastermytene er forhåndskategorier (se s. 41) kan gi en forutinntatthet som farger forskningen. I vitenskapsteorien kalles det ”**datas teoriavhengighet**” når det en observerer er avhengig av hva hvilke teorier en tror på. Fordi jeg jobbet for å påvise mastermytene, har jeg ensidig konsentrert meg om bevisene for at de opptrer i diskursen. Dette er ingen ad.hoc strategi, der jeg forsøker å forsvare hypotesen, men det er et resultat av at hypotese og data er

blitt gjensidig utviklet i en hermeneutisk spiral. Jeg har likevel hatt et ønske om å finne mastermytene, og er blitt påvirket av det.

Bekreftbarhet

Innholdsanalyse er blitt kritisert for å være subjektiv og for å fabrikke data (Abercrombie, 2000). Det er en fare for å overtolke og tillegge stoffet egenskaper og kvaliteter. Vurdering av **bekreftbarhet** setter fokus på **grunlaget for tolkningen**. Bekreftbarheten er ikke avhengig av at jeg kommer frem til absolutte sannheter, men er knyttet til intersubjektivitet og konsensus. Det viktig at andre kan tolke på samme måte og bekrefte resultatet. Andre undersøkelser som har omtrent samme funn, tolkninger eller konklusjon vil virke positivt på bekreftbarheten (Thagaard, 2003 s. 170).

Bekreftbarhet i oppgaven

For å øke bekreftbarheten har jeg tolket med bakgrunn i en felleskulturell (vestlig) forståelse, gjennom konnotativ analyse. Jeg har også vist til tidligere forskning (s. 9) som understøtter mine funn. Problemstillingen min er en sammenstilling av Mathiesen, Hernes og Lule sine teorier. Kombinasjon av teorier er en form for triangulering som styrker bekreftbarheten.

Omfanget av materialet som undersøkes, og grundigheten i arbeidet med det, påvirker bekreftbarheten. Jeg utrapporterer bare ett eksempel for hver myte. Det er derfor viktig at dette fremstår som et troverdig og bekreftbart eksempel. Jeg er derfor grundig med å underbygge og begrunne tolkningene mine. Viktig her er mengden av og kvaliteten på ”bevisene” jeg bruker for å påvise hver enkelt myte. Siden dypstrukturen er skjult, finner jeg ingen virkelige bevis, men **indikatorer** som jeg tolker videre på.⁵¹ Hvis det er få eller svake indikatorer kan tolkningen bli vanskelig å få bekreftet. Når det kommer til myter, kan jeg likevel tolke ut fra et mindre materiale. Om jeg har få indikatorer, kan de til gjengjeld være sterke. Siden myter opererer metonymisk, er det viktig å ta enkeltstående tegn på alvor. De er i stand til å bygge opp myter som utgir seg for å være hele sannheten (Fiske, 1990 s. 95-97). Jeg har imidlertid forsøkt å finne så mange og tydelige spor som mulig.

I overgangen fra tolkning til slutning, foretas en form for generalisering. Som ved induksjon, innebærer generalisering lett feilslutninger. Induksjon som metode er ikke sannhetsbevarende, da den starter nedenfra, ved at man ut fra enkeltfunn trekker konklusjoner om et større hele

⁵¹ Dette er det samme som i meningstolkning, der en tolker videre på de data som foreligger, og går lenger enn det dataene egentlig gir støtte for (Kvale, 1997 s. 123-136).

(Baune, 1991 s. 51-59; Chalmers, 1999 s. 18). For å øke bekreftbarheten og for å ha oversikt, har jeg brukt hypotetisk deduktiv metode (HDM) (se s. 23) som modell for analysen. Siden fortolkning av meningsfylt materiale preget dette arbeidet, benyttet jeg meg i realiteten av hermeneutikk (se s. 40). Ifølge Østbye et al. (1997 s. 28) må enhver analyse innløses i tolkning. Tolkningen bør også inkludere (og forankres i) tekstens referensielle aspekter. Derfor har jeg etter hver analyse diskutert om myten har en funksjon i forhold til saken som dekkes.

Overførbarhet

Vurdering av **overførbarhet** tar for seg om resultatene/ forståelsen kan være gjeldende i andre tilsvarende situasjoner. Dette er ikke det samme som generalisering.⁵² Overføringen fra et tilfelle til et annet skjer ikke statistisk, men teoretisk. Forskeren må argumentere for hvorfor funnene også kan gjelde andre steder. Overførbarhet kan også påberopes om tolkningen vekker gjenklang hos lesere med kjennskap til de fenomenene som studeres (Thagaard, 2003 s. 170). Overførbarhet henger sammen med både troverdighet og bekreftbarhet.

Overførbarhet i oppgaven

For at tolkningene mine ikke skulle bli for subjektive, men vekke gjenklang hos leseren, har jeg basert meg på konnotativ avtolking av teksten. Siden jeg har mange referanser på at bruken av myter er utbredt⁵³, er jeg ganske sikker på at mine funn kan overføres til mange tilsvarende tilfeller. Med denne oppgaven ønsker jeg å formidle kunnskap om hvordan en kan vurdere om en tekst inneholder en mastermyte. Om denne kunnskapen formidles til befolkningen, kan den enkelte leseren selv vurdere medietekster. Mediekonsumenter har selv et ansvar for å vurdere medieinnhold. Dessuten omhandler flere av mytene karakterer, som ifølge Barthes må identifiseres av en subjektiv leser (Lothe, 2003 s. 68). Men å gjenkjenne en fortelling som en myte er krevende, for mytene fremstår som naturlige og sanne.

⁵² Ved generalisering kan man finne statistisk sannsynlighet for om funnene er gyldige i resten av populasjonen/universet som undersøkes.

⁵³ Se kapitlene "Tidligere forskning" og "Teori"

Analyse og resultater

Jeg skal her legge frem analysen med diskusjon av resultater. Jeg presenterer seks varianter av mastermytene. Dette gjør jeg på følgende måte: Under hver analyse forteller jeg først litt om mastermyten. Her har jeg strukturert det Lule (2001) sier om den aktuelle myten i kategoriene: innhold, form og funksjon. Kategorien ”innhold” er videre delt opp i handlinger, hendelser, karakterer og omgivelser (se s. 31). Med ”form” mener jeg strukturen (rekkefølgen) av handlinger og hendelser i fortellingen. ”Funksjon” refererer til hvilke formål fortellingen tjener, dens tema og moralske hensikt. Funksjonen til myten henger sammen med ideologi og makt (se s. 28). Så sier jeg hva jeg fant. Dette dokumenteres så ved at jeg viser et ganske stort utdrag fra analysen. Dette gjør jeg for å få frem helheten i fortellingen. Til slutt i hver analyse diskuterer jeg tre spørsmål: Først spør jeg om hvorfor dette eksempelet er en myte, og ikke sannhet. Så spør jeg om hvorfor dette er et eksempel på myten. Dette er for å forankre tolkningen i det teksten refererer til, for å øke bekræftbarheten. Til slutt spør jeg om mytens funksjon, for å diskutere om den formidler ideologi, idealer, verdier osv.

Jeg starter analysen med helten. Heltemyten er den viktigste av mastermytene, fordi den presenterer hovedpersonen i en fortelling. Som vi ser i Propps funksjonsrekke (s.) er han ⁵⁴ bærer av handlingen og den vi opplever fortellingen gjennom. Etter Greimas' terminologi er helten (som oftest) handlingens subjekt. Et annet uttrykk for den mest sentrale karakteren er protagonist, mens motstanderen til denne kalles antagonist (Johansson, 2005 s.133; Wikipedia, 14. feb. 2007, 22. feb. 2007). Helten er også en naturlig og sentral figur i idretten:

“Sports have been inextricably entwined with the hero myth. Sports provide fine raw material for the myth. They offer drama and conflict. They often are performed on a public stage. They evoke binary oppositions, which are often found at the heart of myth, such as winning and losing, success and failure. They recur, often daily, allowing myths to be retold as myths must be. For these reasons, myths have celebrated sports since the time of the ancient Greeks”.

(Lenk i Lule, 2001 s. 83).

⁵⁴ Det er som regel en mann, spesielt siden denne myten dukker opp ofte i idretten, der det er mest menn som omtales (se tidligere forskning s. 9). Ordet ”helt” stammer også fra oldnorske og angelsaksiske ord for mann/odelsbonde og muligens gresk for sønn/etterkommer (Falk & Torp, 1991).

Helten

Innhold

Helten er som regel hovedpersonen i en fortelling. I sitt oppdrag overvinner han ulike prøvelser og klarer til slutt å vinne. Helten høster ære og er forbilde og eksempel til etterfølgelse. Helten er kanskje menneskehetens mest vedvarende arketype. Heltemyten er den mest gjennomtrengende av mytene, og sannsynligvis har alle samfunn dramatisert og personifisert sine kjerneverdier og idealer i historien om en helt. Heltens natur både skaper og er skapt av samfunnet. Heltens egenskaper varierer fra samfunn til samfunn og fra æra til æra, etter hva som fremholdes som viktig og riktig. I idretten kan verdier som samarbeid og utholdenhet verdsettes, men også rå kraft, aggresjon og en overveldende lyst til å vinne. Det finnes mange ulike heltetyper. Ifølge Joseph Campbell (1988) kan helten ha tusen ansikter.

Form

Selv om heltens natur varierer, vil vi kunne gjenkjenne heltefortellinger gjennom måten de er bygd opp på. Fortellinger om helter følger stort sett det samme mønsteret: Helten fødes inn i beskjedne kår. Han setter i gang med å løse et oppdrag (quest) og/eller legger ut på en reise. Helten blir satt på prøve, kjemper og vinner til slutt en avgjørende seier. Helten returnerer i triumf. Heltemyten har form omtrent som Propps funksjonsrekke (s. 18).

Funksjon

Heltemyten viser gode eksempler på menneskelig oppførsel. Heltens funksjon er som forbilde slik at tilsvarende verdier og dyder applauderes og dyrkes frem. Heltemyten forteller mye om et samfunn og hva det verdsetter. Det kan for eksempel være beskjedenhet, anstendighet, ærbarhet, hardt arbeid, mot, visdom, lojalitet mm. Heltemyten henvender seg direkte til individet og viser at hardt arbeid, godhet, (opp)ofring (sacrifice) eller øvelse vil gi suksess.

Sportshelten

Idretten produserer mange heltefortellinger, da den inneholder konflikt og drama og siden det å vinne eller tape står sentralt i konkurranse. På overflaten ser profesjonell idrett ut til å være en naturlig kilde for helter, men ved nærmere ettersyn er disse utøverne formet og markedsført som heroiske, sier Susan Drucker (1994). Hun ser på sportshelten som et begrep på vei bort fra det tradisjonelle og over i det trivielle. Det er en karakter som dreier bort fra den opphøyde personen som gjorde gode gjerninger, og over til en mer vanlig person. Denne talentfulle personen tjener en ny funksjon. Han reflekterer vårt ønske om å rømme bort fra vår middelmådighet og ønsket om å få anerkjennelse. Ifølge historikeren Allen Guttmann (1978,

s. 55) er sportshelten vårt århundres⁵⁵ erstatning for hellige figurer. Vi kan ikke redde sjelen vår, men vi kan sette en rekord og slik få en form for udødelighet. Å sette rekord er ofte det oppdraget (quest) som sportshelten er satt til å løse. På sin vei mot målet må han takle moderne prøvelser slik som medias graving i privatlivet ol. Han skal tåle motgang, skader og press. Han skal helst jobbe hardt og målrettet over tid. For å bli best kreves utholdenhet og vilje til å satse. Helten skal ikke tvile, men ha tro og være optimist. Han skal sette seg mål og gjennomføre planene sine. Sportshelten viser menneskers utrolige evner og troen på det positive i mennesker. Han viser at han ikke ble stjerne pga. sitt talent, men fordi han gjorde noe med talentet (Lule, 2001, s. 81-103).

Ole Einar Bjørndalen som helt

Siden skiskytteren Ole Einar Bjørndalen har en høy stjerne hos det norske folk ville jeg undersøke om han ble fremstilt som helt i forbindelse med at han vant fire gull i VM og verdenscupen sammenlagt i 2005 (Strøm, Dæhli, Lotsberg & Johannessen, 2005, 26. desember). Jeg fant ut at fortellingen om Bjørndalen stemmer med heltemyten. Den har form som heltemyten ved at han som representant for Norge får i oppdrag å lede herrelaget til stafettgull i VM, møter motstand underveis (**hendelser**), men klarer til slutt å løse oppdraget ved å vinne en ærefull seier (**handling**) slik at han til slutt premieres for sin innsats og får heltestatus. Bjørndalen er en forbilledlig person med gode verdier, stå-på-vilje og tål (**karakter**). **Omgivelsene** er på lag med ham og hjelper ham fram mot målet.

Vi liker best folkelige helter som kan representere det brede samfunnslag og gå foran og vise at det nytter å stå på. Et kriterium for helten er at han må fødes inn i beskjedne kår. Bjørndalen kommer fra en vanlig familie og oppfyller dette kriteriet. På den annen side er han en utøver som kan fremstå som ufeilbarlig og overmenneskelig, siden han i lange perioder har dominert idretten sin. Folkelige helter har en tendens til å være mer som Askeladden; både undertrykt og undervurdert før han drar ut på eventyr. Bjørndalens fokus, disiplin og arbeidskapasitet bryter litt med det at helten må være en av oss (Lule, 2001 s.102). Bjørndalen har etter min mening en folkelig fremtoning, men som idrettsutøver er han beinhard. Før dette VM-et hadde han allerede stjernestatus pga. sine meritter, deriblant fire gull fra OL i Salt Lake City i 2002 (Langholm, 2005, 2. februar). Som representant for Norge blir han imidlertid farget av hvordan vi definerer oss selv i forhold til andre nasjoner. Da fremstilles

⁵⁵ Han skrev dette i 1978, men det er like aktuelt nå i det 21. århundre.

han med ett som en person fra lille Norge, en Askeladd som skal ut på nye eventyr og møte det store utland; trollet. Et folkelig trekk ved helten er at han skal besitte en viss porsjon med galskap (Lothe 2003, s. 114). Å tørre å velge det uvisse og uortodokse, og ha hell med dette, kvalifiserer til å være helt (Aarseth, 1991 s. 113) (eks. eventyr om målbinde). Å legge om rutiner for trening og konkurranse er risikofylte tiltak som Bjørndalen har gjort for å perfektionere seg som idrettsutøver. Det tar tid før det nye kan erstatte det gamle, og det er fristende å kjøre sikkert. Likevel er Bjørndalen villig til å ofre enkeltseire og satse for et overordnet mål, som for han synes å være å stadig vekk løfte seg opp på et høyere nivå. Han lever etter den moderne idrettens høyere idealer om stadig grensesprenging slik vi ser i det olympiske motto (se s. 3).

Fortellingen om Bjørndalen inneholder mange av eventyrets handlingsfunksjoner som jeg oppgir understreket i parentes og som er beskrevet (se s. 18). Jeg legger frem analyse av utvalgte artikler. Dette gjøres kronologisk for å få med strukturen i fortellingen.

Tekstanalyse

I artikkelen **”REFSES - etter skyte-eksperiment Ole Einar prøvde ny skytemetode - bommet bort seieren”** (Langholm, 2005, 10. januar) ser vi hvor vanskelig det er å velge det utradisjonelle og gå opp nye spor: *”- Ole Einar kastet trolig bort seieren fordi han på første stående skyting benyttet seg av en ny støtteordning”*. Dette var konklusjonen etter at han forsøkte å få bedre armstøtte ved å tvinne geværremmen ekstra rundt armen. Dette gjorde han til tross for at treneren ga forbud mot å gjøre dette (handlingsfunksjon 2 og 3: forbud og overtredelse): *”Før gårsdagens jaktstart hadde Ole Einar fått klar beskjed fra treneren om at han ikke skulle eksperimentere”*. Med seks bom skjøt Bjørndalen sjeldent dårlig, men mistet ikke humøret av den grunn: *”- Jeg vil bli stadig bedre, og liker å eksperimentere”*. I artikkelen kommer det også frem at de andre på det norske laget mangler enda mer på skytingen og på den mentale biten (handlingsfunksjon 8a): mangel).

Helten blir så bedt om å hjelpe (handlingsfunksjon 9: formidling), ved at han blir tatt ut på VM-laget som håper å ta gull i VM-stafetten, slik vi leser i **”KANONBRA - VM-laget klart etter drømme-stafetten”**. (Langholm, 2005, 14. januar). Bjørndalen akter å stille opp og lede an i forsvaret av Norges ære (handlingsfunksjon 10: begynnende motaksjon). Helten får sitt første **oppdrag** (quest) definert: han skal lede stafettlaget sitt til VM-gull. Oppdraget definerer herved også Bjørndalen som en av oss, og dermed en ”underdog” i jakten på en triumf som

Norge ikke har hatt på 38 år (Langholm, 2005, 13. mars). Som helten i eventyret legger han så ut på en reise mot VM i skiskyting i Hochfilzen 2005 (handlingsfunksjon 11: avreise). Underveis bruker han noen verdenscuprenn som oppkjøring til VM, og viser gryende form. Samtidig får han flere **oppdrag**; nemlig å jakte på rekorder. Det håpes blant annet på at han skal sette rekord i antall verdenscupseire (uansett idrett) og antall internasjonale seire (Langholm 2005, 16. januar; Odiin 2005, 19. januar; VG 2005, 16. januar).

Bjørndalen tangerer så Bjørn Dæhlies 48 verdenscupseire, men han er like skrubbsulten på å vinne mer, og blir i artikkelen ”**PÅ TOPP I 5 ÅR TIL - Dæhlie tror vi bare har sett starten av Bjørndalens karriere**” (Langholm, 2005, 20. januar), roset av skikongen Dæhlie: ”...- *Ole Einar er utrolig målbevisst... - Ole Einar har en sjelden fin teknikk, balanse og motorikk. Han har også super treningsintelligens og får sjelden skader*”. At skiskytteren er villig til å satse, og at han satser utenom det vanlige, bygger opp under fortellingen om en helt som aldri ser ut til å ville gi opp: ”*Ekstremisten Bjørndalen kjører sitt helt spesielle høydeopplegg: Når konkurrentene og lagkameratene velger hotell i lavlandet, finner Bjørndalen det som ligger høyest... For Ole Einar er ingen satsing for stor, om det kan bringe ham videre. Derfor hentet han i fjor ned sin egen skytetrener, Joar Himle, til Italia*”.

I flere tilfeller kan kjendisstatusen være plagsomt, slik vi får vite i ”**Slik skal - Bjørndalen gjemme seg**” (Langholm, 2005, 22. januar): ”*suverene Ole Einar Bjørndalen (30) skjermes fra det stadig økende trykket rundt ham: Med anonyme klær, uten et eneste sponsormerke*”. Han er her en forkledd helt som ofte opptrer i eventyrene (handlingsfunksjon 23: ankomst inkognito).

En helt kan ikke vinne uten motstand, og på sitt oppdrag møter Bjørndalen mange tøffe utfordringer. Den verste er trolig at faren blir alvorlig syk slik vi kan lese i: ”**HJEM I ALL HAST - Fredag fryktet vi at pappa hadde fått et hjerteinfarkt**” (Langholm, 2005, 24. januar): ”*Seierspallen sto tom da Ole Einar Bjørndalen (30) i går skulle motta en ekstrapris... Skiskytterkongen hadde for lengst dratt for å besøke sin syke far*”. Det er i motgang vi ser heltens sanne karakter, og det er kanskje derfor helten settes på prøve i eventyrene (handlingsfunksjon 12 og 13: givers første funksjon og heltens reaksjon). Bjørndalens prioritering er etisk riktig og viser hans godhet og en holdning om at idrett er viktig, men ikke i nærheten av så viktig som familie. Samtidig viser Bjørndalen sin folkelighet og sårbarhet i en situasjon som de fleste kjenner seg igjen i og frykter. I moderne nyhetsmedia går en

nærmere innpå følelsene og personen som skjuler seg bak idrettsutøveren. I **”Bjørndalen prioriterer sin syke far”**. (Svegaarden, 2005, 25. januar) følges privatpersonen opp. Til tross for overskriften står det at *”... han håper å fortsette sesongen som planlagt. Men det er ingen garanti for det nå”*. Det ser ut som han har kontroll på situasjonen og på følelsene og at han klarer å se situasjonen i perspektiv: *”Men for meg blir det hele litt overdimensjonert, det at fatter'n er sjuk. Jeg traff en gutt på sykehuset i dag som hadde hjertesvikt. Det setter faren min sin sykdom i perspektiv”*. Muligens er dette fraværet av emosjonelle utbrudd, et utslag av at han ikke vil dele alt med media, at det er en privatsak. Det siste sitatet i artikkelen avslører likevel at han er berørt: *”I fjor døde moren Helga. - Det har vært en del den siste tiden, ja. Jævla mye, egentlig, sier Ole Einar stille”*.

Motgangen som helten møter er ganske omfattende for Bjørndalen som legger lista høyt og opererer på et utrolig avansert nivå. Prinsippene han lever etter bryter med det tradisjonelle og sikre, som for ham er ensbetydende med stagnasjon. I **”BRYTER gullresepten”** (Langholm, 2005, 2. februar) sier han: *”- Man kan ikke kopiere gamle oppskrifter. Da blir man ikke bedre”* At han i tillegg utfordrer langrensløperne i deres langrenns-VM sier litt om ambisjonene og nivået på Ole Einar. På grunn av sykdom blir imidlertid denne deltakelsen en stor nedtur slik det kommer frem i overskriftene i følgende artikler: **”Akkurat - nå ser det svart ut. Bjørndalen dropper ski-VM hvis ikke kroppen lystre**” (VG, 2005, 13. februar), **”Sendt til sykehus etter - MAGESMERTER Derfor havnet Ole Einar på 40. plass i VM-testen”** (Fredriksen, Odiin & Langholm, 2005, 15. februar), **”Bjørndalen er usikker på formen”**(VG, 2005, 16. februar), **”Bjørndalen vurderer å dra fra Oberstdorf”** (Fredriksen, 2005, 18. februar) og **”- ALDRI - prioritert v-cupen. . . og nå vurderer Bjørndalen nei som reserve i VM-stafett”** (Svegaarden, 2005, 21. februar).

Når det butter i mot, har helten sine sju hjelpere som bidrar til å gi det lille ekstra. I sum gir dette en (urettferdig) fordel som gir tro på det han holder på med. Å få ”magisk hjelp” er et trekk som går igjen i mange eventyr (handlingsfunksjon 14: mottakelse av magisk hjelp). Å holde sine treningsmetoder o.l. hemmelig, kan ses som en magisk oppskrift som konkurrentene ikke har tilgang på. Rett før VM kan det likevel gi et mentalt overtak å røpe noen av sine hemmeligheter. I **”Avslører Ole Einars - SKYTE- TRIKS”** (Langholm & Bohlin, 2005, 4. mars) røpes det at han trener på å skyte med *”større hullkorn foran og bak på våpenet, slik siktet må stilles inn i tåke”* og at de *”skrur mange hakk på våpenet”* for å simulere sidevind. Resultatet er trygghet: *”Ole Einar innrømmer at han føler seg tryggere bak*

våpenet enn noen gang. - Det skyldes nok også at jeg før denne sesongen fant frem en ny type superammunisjon i kulde".

Bjørndalen har også flere magiske gjenstander enn superammunisjon å hjelpe seg med. Fra før har han skaffet seg spesialtilpasset borse (Simsø, 2004, 19. januar), egne "superski" (Post, 2004, 2. desember) med "superglid" slik at han går på "turbo-ski" (Langholm, 2005, 18. mars). Sammen med Bjørn Dæhlie har han dessuten utviklet aerodynamiske skidresser uten sømmer og han er i kontinuerlig dialog med leverandører av sko, ski, drakt og konkurransebriller for å få bedre utstyr (Simsø, 2004, 31. januar). Det er påfallende hvor mye hjelp Bjørndalen får. Det kan dreie seg om alt fra elektroniske dataskiver (Langholm, 2006, 23. oktober) til en halvflaske sprit på innerlomma til desinfeksjon for å unngå sykdom (Johannessen, 2007, 23. februar). Med bedre utstyr mener Bjørndalen at han kan bli 10 prosent raskere (Langholm & Manglerød, 2007, 9. mars). Enkelte ganger er det hjelperne selv som er ressursen. Bjørndalen er lærevillig og henter inn impulser fra andre miljøer, f.eks. lærer han konsentrasjon av en topprytter (Langholm, 2007, 23. mars). I tillegg til å ha egen skytetrener og Bjørn Dæhlie som kamerat, omgir han seg med mentale rådgivere (Langholm, 2005, 7. mars; 2005, 11. mars; 2006, 12. februar), en mirakelmassør (Langholm, 2005, 13. november) og en synsguru (Langholm, 2004, 11. desember).

I sum er det en godt forberedt helt som entrer VM-arenaen (handlingsfunksjon 15: forflytning i rommet). Og det går som det må gå; helten vinner slik vi får vite i **"GULL TEMPO - . . . også på standplass Skjøt rekordraskt - og tok seg ikke tid til seiersfest"** (Langholm, 2005, 6. mars): *"Da Ole Einar Bjørndalen (31) for en gangs skyld ikke var raskest i løypa, fikset han VM-gullet med et skyttert tempo som kunne skremt både Morgan Kane og Lucky Luke".* Sammenlikningen med andre bevæpnede helter understreker helterollen og at skyteduell er avgjørende i denne spennende idretten. For Bjørndalen hadde sterk konkurranse: *"Bjørndalen traff ni av ti blinker, det samme som Sven Fischer - og gikk noen sekunder saktere i sporet. Likevel vant han altså VM-gullet! Hele 12 sekunder tjente Bjørndalen på ren skytetid i forhold Fischer".* I dette spennende idrettseventyret var det trollet han møtte her (handlingsfunksjon 16: kamp). Heltens oppdrag er ikke å ta bare ett gull fra trollet, men å ta hele skatten: *"- Nå blir det om å gjøre og nullstille seg fortest mulig. Festen må utsettes til en annen gang, sier Ole Einar, som på jaktstarten i dag jager sin tredje individuelle VM-tittel på jaktstarten".*

Så går det ikke bedre til enn at Askeladden snapper til seg enda et gull. I **"MEDITERER SEG TIL GULL - Ole Einar forbereder seg til alt - bortsett fra sjampis-feiring"** (Langholm, 2005, 7. mars) får vi vite mer om hvorfor: *"Bak VM-gullene finnes det nemlig et*

hemmelig opplegg i kulissene - et opplegg som gjør det lettere å skjønne hvorfor han lykkes gang etter gang etter gang etter gang... Kvelden før hvert løp skriver Ole Einar ned i detalj hvordan han skal gjennomføre morgendagens løp". Man begynner å drømme om alt gullet denne atleten kan ta: "Storeslem i vente? Trolig kan Ole Einar innkassere flere gull kommende uke. Onsdag står 20 km på programmet, lørdag stafett og søndag fellesstart".

Det neste som skjer er at Bjørndalen får et arr i kampen mot trollet (handlingsfunksjon 17: merke). Han ryker på en sjetteplass, noe som er en ripe i lakken for den ellers så suverene Bjørndalen. I **"SAMMEN - MOT OL Kåre Conradi skal gjøre Bjørndalen enda bedre mentalt"** (Langholm, 2005, 11. mars) beskrives nederlaget som forklares med manglende konsentrasjon: *"På gårsdagens 20 kilometer, sprakk Bjørndalen nettopp «på oppløpssiden», og pådro seg hele tre bomskudd på siste stående skyting (6.-plass)".*

Men så kommer triumfen med heltens tredje gull i dette mesterskapet: I **"- Har aldri gått FORTERE - . . . og i dag kan Ole Einar bli tidenes løper i mesterskap"** (Langholm, 2005, 13. mars) får vi vite at drømmen om å ta stafettgull er realisert: *"Mens glassbitene sprutet på seiersfesten i går, vet Ole Einar Bjørndalen (31) at han aldri har gått fortere på skiene enn nå. I dag kan rekordsetteren sette en ny rekord. Med gårsdagens stafettgull vant Ole Einar sin 25. internasjonale medalje i skiskyting".* Fokuset på Bjørndalen gir ham automatisk mye av æren for Norges seier. Og enda viktigere; han har klart oppdaget sitt, som er å bringe ære til Norge ved å lede stafettlaget til gull i VM i skiskyting. Ikke bare sanker han gull til seg selv, men gjør at hele laget bringer gull hjem til gode, gamle Norge. Mangelen (handlingsfunksjon 8 a), som er Norges savn etter stafettgull, blir gjenopprettet (handlingsfunksjon 19: gjenopprettelse). At Norge ikke har vunnet på lenge, er som en urett som nå er gjort rett. Norge bestiger tronen med stor glede: *"I går kveld feiret stafettheltene Halvard Hanevold (35), Stian Eckhoff (25), Egil Gjelland (31) og Ole Einar Bjørndalen Norges første VM-triumf på stafett på 38 år... - Denne triumfen er det største jeg har vært med på. Det skyldes ikke bare at det er fire løpere som lykkes. Men at vi hadde stafettgullet som sesongens store målsetting".* Med den usikkerheten som er rundt utfallet (s. 2) av en skiskytterstafett og med nivået på motstanderne, er det klart at dette var en stor prestasjon: *"Ole Einar Bjørndalen legger ikke skjul på at han er overrasket over triumfen. - Jeg trodde i hvert fall ikke på noe VM-gull før løpet".*

Før helten forlater VM (handlingsfunksjon 20: avreise) viser han sin overlegenhet ved å ta et fjerde gull. Triumfen er total. Artikkelen ”**DROPPET feiringen - Historiske Ole Einar dro rett til Sibir**” (Langholm, 2005, 14. mars) forteller om en ny konge av skiskyting: ”*Han paralyserte de tidligere VM-kongene Sven Fischer (sølv) og Raphaël Poirée (bronse) fullstendig*”. Det fortelles likevel om en idrett så jevnt og nervepirrende at det psykiske kan være avgjørende: ”- *Da Michael Greis (28), Raphaël Poirée (30), Nikolay Kruglov (23) og Ole Einar sto skulder til skulder ved den siste, avgjørende skytingen, viste Ole Einar sin knusende psyke. På bare 21 sekunder prikket han inn de fem skuddene. De øvrige tre bommet*”. Helten vår setter medaljerekord i skiskyting, men har ikke tenkt å gi seg der: ”*Ole Einar skrev i går skiskytterhistorie ved å vinne sin 26. internasjonale medalje til sammen... Men selv etter syv VM-gull, fem OL-titler og 54 v-cupseirer, sover han ikke på laurbærene. Det er alltid noe å strekke seg etter*”. Idet status gjøres opp er det på tide å feire og karakterisere helten, helst sett med utenlandske øyne slik vi får bekreftet den norske prestasjonen. Først ut er Sven Fischer: ”- *Det som imponerer meg mest ved Ole Einar, er at han trives så godt med idretten. Han har det gøy, og er ikke så opptatt av penger og kjendisjag som mange andre*”. De gode verdiene til helten kommer klart frem. Vladimir Smirnov lar seg også imponere: ”- *Jeg er mest fascinert av den utrolig sterke personligheten hans. Han er sjeldent konsentrert og målrettet. Til tross for all suksessen han har hatt, har han beholdt menneskeligheten*”. Til slutt er det en annen storhet som får hedre helten: ”- *Han er grandios, sier skiskytterlegenden Frank Luck*”.

Bjørndalen utfører også sitt andre oppdrag og vinner verdenscupen sammenlagt (Langholm, 2005, 20. mars). Suksessen medfører også premiering i form av 1,4 millioner i pengepremier, og omtrent like mye i bonuser fra utstyrsleverandører i 2004/2005-sesongen (Post & Andersen, 2005, 22. mars; VG, 2005, 22. mars). Bjørndalen blir samme år kåret til årets idrettsstjerne (Strøm, Dæhlie, Lotsberg & Johannessen, 2005, 26. desember). Som i eventyret vinner helten i tillegg til gull og sølv også prinsessen (handlingsfunksjon 31: bryllup). Året etter gifter han seg med sin prinsesse i skiskyttermiljøet (VG 2006, 7. januar); Natalie Santer: I ” **Himmelsk bryllup - Ole Einar fikk ja fra Nathalie**” (Johannesen, 2006, 28. mai) får vi høre om en fantastisk feiring (av heltens bravader): ”*Sangen var vakker, og seremonien var himmelsk. Ikke rart gjestene i Ole Einar Bjørndalen og Nathalie Santers bryllup tørket tårer da Jørn Hoel stemte i med «When a man loves a woman»... En rekke kjendiser innen showbiz, media og idrett var til stede da OL-kongen ble smidd i hymens lenker. Den idylliske byen i Nord-Italia var pyntet til den store festen*”. Bjørndalens omgang med kjendiser befester også

hans posisjon som kjendis og dermed også som helt. Det er nemlig et kriterium for moderne helter at de er kjendiser (Lule 2001, s.101).

Ole Einar Bjørndalen vinner også hele kongeriket, ved at han er så populær hos det norske folk. Under OL i Torino 2006 var Bjørndalen den mest populære norske deltaker, definert ved at han hadde flest norske TV-seere til å heie på seg under arrangementet (Thaule, 2006, 14. mars). Populariteten gjenspeiler seg også i sladderbladet Se og Hør der han hadde mest omtale i 2006 (Overvik & Vesteng, 2007, 18. februar).

Hvorfor er nyhetsfortellingen om Bjørndalen en myte?

Det dreier seg om en myte først og fremst fordi nyhetsfortellingen passer beskrivelsen av myten, og fordi det stemmer med eventyrets funksjonsrekke. Spesielt det at Bjørndalen får to oppdrag å løse, gjør det til en myte. Oppdragene stemmer ikke helt med hans egne mål. Han benekter at han tenker på oppdraget om å ta rekorden i antall verdenscupseire (Langholm, 2005, 16. januar) og da han løste oppdraget om å lede Norge til stafettgull, var han overrasket over seieren (Langholm, 2005, 13. mars). Det var VG som ga ham denne ”questen”, og håpet at han skulle klare det. På vei mot dette målet, får vi innblikk i hans forberedelser og problemer underveis, noe som stemmer med heltemyten. Utøvere som ikke er på heltens oppdrag får sjelden eller aldri slik omtale. Helten får også mer hjelp enn andre, gjennom hjelpere og ”magiske” hjelpemidler. Fokuset på dette og på belønningen i form av gull, penger, ære og prinsesse viser at det er en eventyraktig skildring vi får presentert. Fremstillingen av Bjørndalen forteller at han er en av oss, selv om informasjonen om ham forteller at han er eksepsjonell. F.eks. kunne opplysningene om at han er så målrettet og disiplinert, like gjerne vært brukt til å tegne et bilde av en overmenneskelig figur. I stedet er han som helt en av oss og predikerer med dette at alle kan oppnå suksess hvis de bare jobber hardt nok. Han fyller dermed en moralsk rolle og blir et forbilde som det er mulig å følge.

VG unngår å kritisere Bjørndalen. Han kritiseres f.eks. ikke for å være **for** fokusert på idretten sin, selv om han ofrer mye for å nå målene sine. Bjørndalen ble heller ikke kritisert for at han ikke dro hjem fra konkurranse da hans far ble alvorlig syk (Langholm, 2005, 24. januar; Svegaarden, 2005, 25. januar). Avisen fulgte da alminnelig folkeskikk, og gikk dessuten enda

lengre og sa at han prioriterte sin syke far.⁵⁶ Jeg aner her en vilje til å fremstille Bjørndalen som en god gammeldags helt. Før var det mer vanlig at media fortiet ubehageligheter for å bygge opp imaget til stjernene. Nå spekuleres det mer i å kunne trekke frem det negative for å avsløre en falsk helt. Historikeren Daniel Boorstin sier at vi i et moderne samfunn er blitt kritiske til heltemyten, og at massemediesamfunnet har forvandlet heltene til å bli kjendiser - et falskt produkt som kan skapes, pakkes og selges. Så snart de er skapt og konsumert blir disse falske heltene degradert og vraket (Lule, 2001 s. 83).⁵⁷ Campbell (1988, s. 387) hevder at i vår tid fremstår helten som en celebritet og ikke en helt i det hele tatt.

Til tross for at Bjørndalen er en hovedperson i norsk idrett, er min oppfatning at vi får vite ganske lite om personen. Vi får vite om personlige ting utenfor arenaen, slik som sykdom og død i familien, om hans venner og hjelpere, treningsmetoder, strategier og forberedelser. Men som psykologisk størrelse; hva han tenker og føler får vi vite lite. Det oppbrukte spørsmålet: ”hva føler du nå?” er ikke å spore. Det eneste psykologiske er det som går på delferdigheter i idretten; konsentrasjon, mental trening osv. Vi får vite en del om Bjørndalen sine holdninger, men da først og fremst gjennom handlinger, eller som begrunnelse for de valg han tar. Jeg vil derfor påstå at Bjørndalen blir redusert til en mytisk karakter i et norsk idrettseventyr. Som en Ivo Caprino-dukke er han en karakter underlagt plottet i fortellingen og utfører kun sine handlingsfunksjoner (se s. 18, 33). Dette er et argument for at fremstillingen er en myte, selv om det kan skyldes Bjørndalens bevisste holdning til media. Jeg vil trekke frem at styrkeforholdet mellom de norske skiskyttere og de andre fordreies. Slik virker de norske litt svakere enn de er, mens konkurrentene gjøres sterkere. At Norge har gode tradisjoner innenfor skiskyting (og andre vinteridretter) vektlegges ikke, heller ikke Bjørndalens favorittstatus. At han har fire gull fra forrige OL slås ikke så stort opp som det kunne. Det fortelles også at det er 38 år siden Norge tok stafettgull i VM, istedenfor å vektlegge at Norge vant herrestafetten i OL i 2002 (Langholm, 2005, 14. januar). Heltemot vises bedre når man angriper en sterk motstander, så dette kan være et bevisst grep for å øke spenningen, og deretter stoltheten over norske prestasjoner. For å unngå en ”hul” seier, skapes det spenning ved å gi et falskt inntrykk av jevnhet (alea) i konkurransen.

⁵⁶ Året før ble Bjørndalen kritisert av Bergens Tidende (BT) for sine prioriteringer fordi han gikk VM ved sin mors bortgang. Kritikken falt ikke i god jord, slik at sjefsredaktør Einar Hålien i BT gikk ut på lederplass og beklaget dette og påpekte at moren selv ønsket at sønnen skulle konkurrere, og at kritikken var uberettiget (Rostad, 2004, 17. februar).

⁵⁷ Dette kan være en god forklaring på personers opp- og nedturer i media, og at det de står for kun er sportslige prestasjoner istedenfor noe mer vedvarende i personen med rot i etiske dyder.

Hvorfor blir Bjørndalen fremstilt som helt?

Bjørndalen passer å bli fremstilt som helt, fordi han overrasker med sine prestasjoner og klarer å vinne når det virkelig gjelder. Han tør å satse, er dedikert til idretten sin, og viser også litt galskap ved stadig vekk å prøve ut noe nytt og bedre. Han har en folkelig utstråling og virker trivelig, snill og god. Han arbeider også som en helt. Et trekk ved helter er at de er villige til å jobbe og at de viser utholdenhet og ikke gir opp når det blir vanskelig. Bjørndalen er både disiplinert og målrettet, og fortsetter oppdraget selv om det butter imot. Som en av oss viser han at det nytter å stå på. Han har en kvikkhet og optimisme som er som dratt ut fra eventyrene og viser glede og driv i det han holder på med. Motivasjonen ser ut til å være god, riktig og varig. Flere av de andre skiskytterne kan se ut som de er sterkere enn Ole Einar, men Bjørndalen er en luring og kjenner arbeidskravene i idretten sin. Trolig prioriterer han utholdenhet fremfor hurtighet og styrke, for da blir det mindre unødvendig vekt (kropp + utstyr) å dra med seg rundt i sporet. Dermed lurer han de store, tunge trollene og har i stedet et topp oksygenopptak (86) i forhold til kroppsvekt (VG, 2004, 23. november).⁵⁸ Med sine smarte løsninger skaper han de beste forutsetningene for seg selv. Bjørndalen passer godt til å bli fremstilt som Askeladden fordi han ser muligheter i nye ting og får ofte bruk for dem.⁵⁹ I tillegg til hjelpemidler, har han også sine ”sju” hjelpere.

At Bjørndalen gjøres til helt, henger også sammen med at skiskyting også treffer den norske folkesjela. Undersøkelser foretatt av MMI som måler interessen for idrett i det norske folk, viser at skiskyting er mest populært. I 2005 havnet skiskyting på topp for fjerde år på rad (Thoresen, 2005, 20. desember). Disse tallene henger selvfølgelig sammen med norske bravader, men også med norske tradisjoner og historie. Både ski og skyting er populære norske aktiviteter som har lange historiske røtter. Skiskyting var dessuten en viktig disiplin i forgjengeren til Norges Idrettsforbund ”Centralforeningen for Udbredelse af Legemsøvelser og Vaabenbrug” som startet opp i 1861 under mottoet ”Værg dit land” (Loland, 1995, s. 68).

At helten vår mottar hjelpemidler gir ham en urettferdig fordel som har slektskap til bruken av doping. At han fokuserer på utstyret sitt, er dessuten noe som er med på å øke utstyrshysteriet. Overforbruk av idrettsutstyr har etiske implikasjoner i forhold til miljøet, men mange sponsorer lever av dette. Idrettens helter er de fremste oppslagsplakatene for å markedsføre

⁵⁸ Han scorer likt med Thor Hushovd på oksygenopptak, ved å puste inn 86 milliliter oksygen pr. minutt pr. kilo kroppsvekt.

⁵⁹ Slik som i eventyret ”Prinsessen som ingen kunne målbinde”, der Askeladden får bruk for bukkehorn, skosåle og andre ting (Nedrelid, 31. oktober 1994).

produkter som kan assosieres med idretten. Siden idrett, sponsorer og media tjener på hverandres fremgang (se s. 5), kan det faktisk tenkes (om enn noe usannsynlig) at Bjørndalen blir fremstilt som helt nettopp fordi så mange er tjent med det.

Hva er funksjonen til denne varianten av heltemyten?

Å fremstille Bjørndalen som helt tjener først å fremst funksjonen å peke ut et forbilde, et godt eksempel til etterfølgelse. Bjørndalen viser hva som er gode egenskaper, hva som er dyder i idretten (og livet ellers): arbeidsvilje, målbevissthet, utholdenhet og oppofrelse. At han er villig til å ofre en god del for å nå målet sitt, forteller oss at idretten er viktig. I sin tur betyr det at vi bør følge med på idrett, la oss underholde og kanskje lære noe. I tillegg blir vi fortalt at en kan oppnå suksess (også økonomisk) gjennom idretten. Bjørndalen viser at det lønner seg å planlegge og å være i forkant av utviklingen. Vår helt er dessuten en pådriver i utviklingen av nytt utstyr og treningsmetoder. Fokuset på progresjon og fremgang ligger i hjertet av idretten og formidler det olympiske motto om å bli raskere, nå høyere og bli sterkere (*citius, altius, fortius*). Helten formidler den moderne idrettens kjerne som er jakt på rekorder og dermed en tro på stadig fremgang (se s. 3). At Bjørndalen fremstilles som en vanlig person som tar på seg et stort oppdrag og klarer det formidler den amerikanske drøm. Den forteller oss at vi vil lykkes bare vi prøver hardt nok (Wikipedia, 31. januar 2007). Samtidig fortelles det at ingen er fødte vinnere. Det holder ikke med talent, hvis man ikke står på og gjør noe med talentet. Med Bjørndalen som helt ser vi også at det alltid er muligheter for forbedringer og at smart og systematisk arbeid gir bedre muligheter for alle. Bjørndalens kvikkhet og munterhet formidler idealet ”*mens sano in corpore sano*”: en sunn sjel i et sunt legeme. Han viser at idretten ikke bare består i kroppslig aktivitet men også mentale faktorer. Idrettslig prestasjonsevne kan ifølge (Loland, 1989 s. 111) beskrives som: ”*Tekniske og taktiske ferdigheter som baseres på grunnleggende fysiske og psykiske egenskaper og som begrenses av den aktuelle idrettskonkurranses regler*”. En av idrettens kjerneverdier er at det skal være spenning rundt utfallet av konkurransen (se s. 4). I skiskyting blir lekelementet (*alea*) fremmet ved at det er en sammensatt øvelse der skyteferdigheter ofte kan kompensere for farten i skisporet. Psykologiske faktorer spiller inn, slik at en ikke kan vite noe som helst før siste skyting er unnagjort. Skiskyting skiller lite og er derfor spennende å se på. Det gir også en mer ærefull seier når motstanderen har en sjanse. At Bjørndalen er populær og gjøres til helt, forteller at vi liker jevne konkurranser. Dette henger sammen med idrettens indre verdier om at prosessen er viktig, og ikke bare utfallet av konkurransen (Boxill, 2003 s. 6).

Med Bjørndalen som helt, blir vi stolte av å være norske. En funksjon med heltekvadet kan derfor være å styrke nasjonalfølelsen.

Denne heltemyten formidler følgende dikotomier: Tape – vinne, motgang – suksess, innsats – feiring, alene – sammen, slem – snill, død – liv, slurv – disiplin, kropp – hode, dum – smart, ofring – belønning

Syndebukken

Innhold

Syndebukken er bærer av samfunnets synder og er en motsetning til helten. Der helten tar æren, tar syndebukken skylden. Denne myten degraderer og nedverdiger syndebukken i historier som definerer synd og dramatiserer straffen for å synde. Samfunnets verdier og holdninger poengteres. Syndebukkmyten har sitt utspring i praksisen med å fysisk lesse noe over på f.eks. på et esel eller at annet arbeidsdyr. Etter hvert utviklet det seg ritualer der også psykiske byrder kunne overflyttes til andre for å drive bort ondskap. Skylden for ulykker og feilene til et samfunn legges over på et individ, eller et offerdyr slik som en geitebukk. Denne blir bokstavelig eller symbolsk jaget ut av samfunnet. De som er igjen blir rensset for all skyld.

Form

Myten om syndebukken har form som et degraderende drama i tre trinn: Det første trinnet er at personen blir fornektet ved at ironiske detaljer og karakteristikk latterliggjør personen og benekter dennes positive sider. I trinn to trekkes kontraster og selvmotsigelser frem og ugyldiggjør det denne sier og står for. Slike uoverensstemmelser setter spørsmålsteget ved personens troverdighet. For å understreke syndebukkens nedrige karakter og falskhet, avbildes han i upassende og nedverdiggende omgivelser. I trinn tre blir personen forkastet gjennom ensidig negativ omtale. I sum blir positive trekk konsekvent utelatt. Dermed portretteres en person som får straff som fortjent.

Funksjon

Syndebukken får skylden for det som går galt. Dermed plasseres alle syndene ett sted slik at de andre renses. Myten jobber for å beholde den etablerte sosial orden og konsensus. Den viser et eksempel på hvordan vi ikke skal være, og at det kan gi negative konsekvenser for de som skiller seg ut. Dette er en advarsel for alle som stiller spørsmål ved tradisjon og hvordan

ting er. Avvikere blir stigmatisert, isolert og degradert. Myten om sydebukken gjør narr av og degraderer individet, men har også som funksjon å bortforklare de problemene som dette individet aktualiserer ved samfunnet (Lule, 2001 s. 60- 80).

Erik Hoftun som sydebukk

En av de store hendelsene (etter norsk målestokk) i sportsåret 2005, var at Rosenborg falt ned fra tronen i norsk fotball og var i fare for å rykke ned. Som kaptein for laget var Erik Hoftun i en utsatt posisjon. Ved nærmere undersøkelser reagerte jeg på at han virket så alene og forlatt i artiklene, og at det hele tiden ble referert til hvor gammel han var. Ofte var det bare han som ble avbildet og intervjuet. Jeg ønsket derfor å undersøke om han ble fremstilt som sydebukk.

Jeg fant ut at fremstillingen av Hoftun passer veldig godt med sydebukkmyten, fordi han får mye av skylden for det som går galt og drives til slutt ut av fellesskapet. Fortellingen følger dessuten de tre degraderende trinnene som avslører formen til sydebukkmyten: Hoftun gjøres først narr av, fordi han mener at han skal bli raskere til å løpe. Det stilles så en rekke spørsmålsteget ved om han er skikket til å være kaptein. Til slutt ser dette ut som en ensidig negativ omtale, som opphører først når han leverer fra seg kapteinsbindet, og snur til positiv omtale når han forlater klubben. At han i tillegg avbildes i upassende omgivelser gjør at jeg trekker konklusjonen om at dette er et eksempel på sydebukkmyten. Jeg presenterer artiklene kronologisk for å få med strukturen i fortellingen.

Tekstanalyse

Jeg starter med ”- **RBK kan bli - BEDRE ENN NOEN GANG Skal gjøre Erik Hoftun raskere til bens Skal gjøre Johnsen til Europas beste keeper**” (Svegaarden, 2005, 9. januar), der både Hoftun og Nils Arne Eggen latterliggjøres: ”*Trenerlegenden mener også at han kan gjøre Erik Hoftun hurtigere - selv om kapteinen nærmer seg 36 år*”. Her står det tre prikker som understreker sarkasmen. Hoftuns påståtte utviklingspotensial fremstår som en selvmotsigelse slik at journalisten spør om det er seriøst ment: ”*Erik Hoftun som ikke akkurat er hurtig, kan bli 10-15 prosent raskere. - Mener du det?*” Dagen etter følges dette opp i ”**Hoftun følger eget - LØPSPROGRAM Lei av å bli kalt treg**” (Svegaarden, 2005, 10. januar): ”*I juleferien hadde Erik Hoftun (35)...*” Her oppgis alderen kombinert med (en fet) juleferie som er syndig for en som er så treg at han må gjøre noe med ”*temaet manglende hurtighet*”. Han trente riktignok hver dag i hele desember, men må yte mer hvis det ikke skal

bli hans siste sesong i laget. Motivasjonen for å trene hurtighet var også at han var lei av at "Alle ville høre om elendigheten, den manglende hurtigheten min og hvorfor Rosenborg var blitt så dårlige". Hoftun holdes også ansvarlig for (alle) de negative omstendighetene i laget i **"FIKK ÉN OMGANG - Nils Arne tilbake - i Eggen person"** (Svegaarden, 2005, 11. januar). For en gangs skyld er ikke alderen hans oppgitt, men Hoftun synder likevel to ganger. Det skal ikke en kaptein gjøre: "Trønderne lå nemlig under 2-0, etter to tabber av kaptein Erik Hoftun". Det var hans skyld at de kunne ha tapt. Forklaringen gir han på en måte selv: "... men jeg roter så vi ligger under, sier Hoftun til VG". At han "roter" kan jo bety at denne gamle mannen ikke er helt med mentalt lenger. Han blir også en kontrast til Daniel Braaten og "unge Alexander Tettey", som begge symboliserer fremtidens Rosenborg. Han blir også gjort narr av for sin optimisme og glemsel om at ungdommens vår er forbi: "Han sa i VG mandag at han skulle bli hurtigere i år. I går så det ikke sånn ut, men mannen har fire måneder på seg til å oppfylle den drømmen". Senere settes Hoftun i bås med andre aldrende spillere i **"Ørjan Berg (36 1 / 2) FÅR NY KONTRAKT - - men først må han bli kvitt skaden"** (Stokstad, 2005, 8. februar): "Han gjør det klart at en skadefri Berg ikke har gått ut på dato. Mens yngre veteraner som Roar Strand og Erik Hoftun trolig er inne i sin siste sesong". Hvor dårlig han er nå, stilles så i kontrast til tidligere tider i **"SATT UT - Hoftun på benken etter 76 strake kamper for RBK"** (Svegaarden, 2005, 16. februar). Alt vitner om en nedadgående kurve, men han innrømmer ikke at han er rusten: "... jeg føler meg overhodet ikke vraket". Fokuset på alder, dårlige prestasjoner og synkende formkurve fortsetter i **"Når tiden er moden"** (Svegaarden, 2005, 26. februar). Artikkelen innledes med et "visdomsord": "Det heter seg at når Rosenborg er dårlige, så er flere av spillerne for gamle. Men når laget vinner, så er de samme spillerne bare rutinerte". Konklusjonen er derfor at gamle spillere må ut: "Ørjan Berg (født -68), Erik Hoftun (født -69), Roar Strand (født -70) og Harald Martin Brattbakk (født -71) kommer aldri til å dominere norsk fotball igjen som de har gjort". De har ingen fremtid og burde gi plass for yngre spillere. Kapteinsbindet sitter løst på Hoftun som "har nok med å forsvare en plass på laget" og er en kontrast til håpefulle "Per Ciljan Skjelbreid (født -87)... med en så kjapp teknikk at du blir sittende og måpe. Skjelbreid - mer enn noen - er fremtiden for RBK". I artikkelen **"Hoftun vraket"** (VG, 2005, 3. mars) trenger den gamle en pust i bakken: "Hoftun - som fyller 36 år i dag - kan ha godt av å hvile i enkelte kamper". Den gamle flokklederen blir stadig utfordret av unge rivaler: I **"- SLUTT på klippekortene - Disse fem blir RBK-Hansens nye ledertyper: Jan Gunnar Solli Øyvind Storflor Robbie Russel Daniel Braaten Alexander Ødegaard "** (Svegaarden, 2005, 11. mars) roses blant annet Daniel Braaten: "Det finnes ingen som er så sterk en mot en som Daniel". Hoftun blir

trolig byttet ut med nye spillere: ”- *Vi er i ferd med å bygge opp et nytt lag, sier Eggen. I går satt både Erik Hoftun og Harald Brattbakk på benken i 90 minutter...*” Artikkelen **”Eneren som – forsvant”** (Simsø, Sjem & Svegaarden, 2005, 9. april) forteller det samme. Her blir han omtalt i fortid, som han allerede er ferdig: *”VG mener at Erik Hoftun - som type - nærmest er uerstattelig. Han sto for noe helt annet enn andre norske stoppere gjør; offensivt blikk, pasningsfot og en evne til å lese spillet som var unik”*.

Så kommer **”HOFTUNS MARERITT - Ble offer for ny regel Hansen vil rullere på laget”** (Svegaarden & Solstad, (foto) (2005, 11. april) hvor bildet er gjenstand for analyse (se s. 64). Etter å ha pådratt seg straffespark i kampen pga. trøyeholding, ser Hoftun mørkt på fremtiden: *”Erik Hoftun (36) tror ikke lenger på et liv med Rosenborg... Hoftun er igjen alene i garderoben - med VG og tankene. Ekstraøkten på styrkerommet er unnagjort, sammen med en annen vraket spiller”*. Den ekstra treningen virker som en straff siden han *”var et overtidsmål fra å bli synderen på Lerkendal... Jeg fikk ikke med meg at det var straffe, sier Hoftun”*, som virker for gammel til å høre eller forstå.

Senere blir Hoftun pekt ut som nest eldst (VG, 2005, 17. april) og som den med flest gule kort i eliteserien (Stokstad, 2005, 3. mai). Han må sone karantene etter bare fire kamper spilt, trolig fordi han holder i trøya for å stoppe alle spissene som løper fra den aldrende midtstopperen. Når problemene øker på for Rosenborg, blir det et stort press på kapteinen. I **”HAR FÅTT - TRUSLER PÅ SMS Hansen: Jeg er rett mann til å snu motgangen”** (Svegaarden, 2005, 19. mai) fremstår han som udyktig og redd: *”Men som 36-åring løper han rundt som en baby utpå der og er livredd. Det vil jeg ikke se, sier Per Joar Hansen kontant”*. Det hele ender med at Hoftun verken ville eller kunne være kaptein mer. I **”Kaptein Strand viste seg fram”** (VG, 2005, 20. mai) åpner den nye kapteinen med to scoringer og viste ansvar slik en kaptein skal gjøre. En kontrast til sydebukken som ikke gjorde jobben sin: *”For Erik Hoftun (36) ble kapteinsbindet for tungt”*.

Hoftun måtte til slutt gi etter for presset, og gi fra seg kapteinsbindet. Etter ”avgangen” blir det bemerkelsesverdig stille rundt Hoftun. For eksempel nevnes det først ikke at han scoret mot Ham-Kam (VG, 2005, 13. juni). Først to dager etter nevnes målet og han får positiv omtale og faktisk en innrømmelse av artikkelforfatteren om at han hadde klart å bli raskere i **”Jo, han er blitt - RASKERE Fartstreningen virker for Erik Hoftun”** (Svegaarden, 2005, 14. juni). Dette representerer et vendepunkt i omtalen. Senere, når Hoftun takker for seg i

Rosenborg, får han en ærefull avgang (Ingebrigtsen, 2005, 21. juli). Slutten på historien er at Hoftun gikk til Bodø/Glimt (VG, 2005, 25. juli) og rykket ned (Iversen, 2005, 24. oktober), slik at syndebukken også ble ”drevet ut” av eliteserien.

Bildeanalyse

Bildet som analyseres er fra ”HOFTUNS MARERITT - Ble offer for ny regel Hansen vil rullere på laget” (Svegaarden & Solstad (foto) (2005, 11. april)(se også vedlegg 1).

Figur 4: Hoftuns mareritt.

På bildet står Hoftun igjen alene i garderoben. Forlatt av sine egne. Bak ham henger skoene på hylla, og det er kanskje det tankene går for 36- åringen. At han står der alene konnoterer det å trekke seg tilbake, resignere. Han ser tankefull ut, det pågår en indre konflikt. Som kaptein for en synkende skute tar han alt **på sin kappe**. Spørsmålet er om han skal ta kappen sin og gå. Som syndebukk er han blitt isolert. På bildet ser det også ut som han blir degradert, for han likner en kaptein i det militære som får refs og blir fratatt sine distinksjoner, stjernene på skuldrene. Han har tatt et skritt frem, bøyer seg skamfull og erkjenner straffeskyld. For å understreke syndebukkers nedrige karakter og falskhet, avbildes de i upassende og nedverdiggende omgivelser. På bildet blir Hoftun fanget i et privat øyeblikk alene med tankene. Herregarderoben regnes også som en privat sfære. Denne blir invadert av fotografen

som knipser en litt naken Hoftun både fysisk og psykisk. Riktignok er han ikke så avkledd, men snøringen i shortsene er åpen og han er trolig på vei til å kle av seg. Å bli avbildet i en sårbar situasjon er nedverdiggende. Særlig det at han er barbeint konnoterer sårbarhet. Han kan skades ved å bli tråkket på tærne, slik man gjerne gjør med menneskelige ”hoggestabber”. Den svarte stortåa på høyrefoten kan tyde på at det har skjedd allerede, at han har tuppet til ballen, eller mer upassende: dratt på seg neglesopp. Uten laget sitt er han naken og sårbar for kritikk.

Bildet avslører at han har ganske tynne bein og ikke så mye muskler, så noen sprinter kan han ikke være. Det er ingen fordel å veie for mye når man skal løpe en hel fotballkamp, men her forteller posituren at han veies og finnes for lett. Litt fremoverbøyd og med blikket mot gulvet, ser det ut som han står på en vekt som ved innveining før en (bokse)kamp. Det er synd å være lettvekter i hans alder, og i bakgrunnen ser vi benken som symboliserer at han trolig må tas av banen. Hoftun er rufsete, med sår på kneet og sikkert mange gamle skader. Han ser medtatt ut, og i fare for å bukke under. Med skjegg, høye viker, en skakk og krokete kropp og hendene hvilende i siden ser han gammel ut. I ingressen ved siden av bildet, står det: *”Erik Hoftun (36) tror ikke lenger på et liv med Rosenborg”*. Derfra går tankene til alderdommen, når man nærmer seg slutten på livet, og får mer tid til å tenke på hva som skjer etter døden. Bildet er fra etter fotballkampen, og Hoftun sier at det trolig er hans ”siste år” med laget. Ensom og forlatt erkjenner han at nesten alle jevngamle er borte (fra fotballen). De hvite flisene på veggen gir en kaldt og naken følelse av institusjon, i denne sammenhengen et gamlehjem. Rosenborg ble for øvrig beskrevet som et gamlehjem bare noen uker i forveien (Overvik, 2005, 17. mars). Inntrykket av at bildet handler om en person som skal få sin endelige dom, forsterkes av et sterkt symbol som medierer overgangen fra dette livet og til det neste (se s. 19: Lévi-Strauss) Froskeperspektivet ”opphøyer” Hoftun akkurat nok til at kroppen hans danner et nesten perfekt kors med knaggene bak ham. Sammen med at han er barbeint, litt bøyd i knær og hofter, har armene litt ut til siden mens overkropp og hode henger litt fram, og at klærne henger litt løst på, konnoterer Jesus på korset. Bibelen forteller at Jesus led martyrdøden for menneskenes frelse. På denne måten var også Jesus en slags sydebukk ved at han tok på seg skylden slik at de som ble igjen ble rensket for synd. At alle de andre spillerne har dusjet, mens Hoftun står utenfor, underbygger denne tolkningen gjennom å minne om vannets rensende effekt. Etter å ha dømt Jesus til døden vasket som kjent Pontius Pilatus seg på hendene, mens dåpen er en sentral rite i kristendommen.

Hvorfor er nyhetsfortellingen om Erik Hoftun en myte?

Det er feil å tro at alt skal bli bedre ved å legge skylden på en person, og så fjerne denne fra fellesskapet. Troen på renselse er overdreven. I tillegg er det en veldig enkel løsning som overser kompliserte feil/ mangler og krever kompliserte løsninger. Systemfeil blir ikke avdekket, og det er stor fare for at historien gjentar seg. Et eksempel på dette er alle treneravgangene i fotball. Det er likevel en vanlig praksis overalt i samfunnet å avskjedige folk i nøkkelroller, når de ikke svarer til forventningene. Denne nyhetsfortellingen er en myte fordi Hoftun i virkeligheten ikke var den eneste som hadde skyld i problemene. Rosenborg ble heller ikke noe bedre av å kvitte seg med Hoftun.

Hvorfor blir Hoftun pekt ut som sydebukk?

Siden Hoftun var kaptein og har som rolle å binde laget sammen, er det naturlig å sette spørsmåltegn ved utførelsen av denne jobben, da laget gikk opp i sømmene slik som det gjorde. Som ”mester” så det dessuten ikke ut til at han hadde noe å lære bort til sine ”svenner”. Motgangen til laget, kombinert med at erfaringen hans plutselig var borte, gjorde det lettere å se en gammel spiller som bremsset utviklingen.

Hva er funksjonen til denne varianten av sydebukkmyten?

Funksjonen til denne myten er å peke ut hva som er galt, for så å fordrive dette problemet. Skylden plasseres ett sted, slik at problemet blir konkretisert og personifisert. Problemet blir personifisert ved Hoftun hvis største synd var å være ”gammel”. Denne versjonen av myten formidler følgende fotballideologi: Erfaring er verdsatt, men lite i forhold til ungdommelig hurtighet, styrke og teknikk. Den optimale kombinasjonen later til å være unge spillere som samtidig har mye erfaring og spilleforståelse. De unge bør gis tillit og mulighet til å få mer erfaring. Eldre spillere bør derfor ikke stå i veien for dette. Spillere over en viss alder bør man ikke satse på siden de kroppslig og mentalt (ikke sultne nok) er på hell. En funksjon til sydebukkmyten er å opprettholde orden i samfunnet (klubben) ved å bortforklare de virkelige problemene. Ved å ofre en person, går de fleste fri fra kritikken slik at samfunnet består. Myten varsler også om et krav om konformitet og viser at det lønner seg ikke å skille seg ut.

Denne varianten av sydebukkmyten konstruerer følgende dikotomier: ung - gammel, kvikk - treg, fremtid - fortid, sulten - mett, dårlig – god og uskyldig – skyldig.

Syndefloden

Innhold

Myten om syndefloden handler om folk som har strenet bort fra den rette vei og blir straffet av tilintetgjørende vannmasser. Noen få utvalgte overlever for å gjenoppbygge og fornye samfunnet. Myten finnes i mange samfunn og tilhører en større familie med myter som bruker katastrofer til å instruere og informere. Historien om Noahs ark er en fortelling om syndefloden.

Form

Myten starter med premisset om at menneskeheten eller bestemte folk har syndet, gjort urett eller skjenet bort fra den rette vei. Syndefloden kommer så med en voldsom kraft og bringer totalødeleggelse. Den er enorm og hele befolkninger blir ødelagt og vasket vekk slik at jorden ligger øde. Menneskene kjemper mot, men er hjelpeløse mot syndeflodens kraft. Menneskene innser at de ikke kan stå over naturen og at de er sårbare. Flommen gjør menneskene mer beskjedne og ærbødige. Flomvannet gir både død og nytt liv: Noen få overlever, enten fordi de er de eneste gode igjen slik at de er advart av gudene, eller fordi de har fått dispensasjon av skjebnen eller gudene. Disse få heldige overlever for å gjenoppbygge og fornye samfunnet, tuktet og alvorspreget i kjølvannet av flommen.

Funksjon

Myten om syndefloden instruerer og informerer. Den tjener som den ultimate moral tale. Mennesker blir advart mot å endre retning. Ellers vil vannet komme og oversvømme en uren verden. Myten begrunner og definerer hva som er galt og synd, og skremmer for å gjøre oss fryktige og ydmyke. Bare de rettskafne klarer seg. Disse får dermed bekreftet sin status og plass. Gjennom syndeflodmyten kan samfunn bekrefte sin egen status, rettferdiggjøre sine handlinger, forklare andres fall og advare tvilere og unnasluntrere. Autoriteten til den gjeldende sosial orden blir bekreftet, mens annen tro blir degradert og fornedret (Lule, 2001, s.172- 185).

Rosenborgs kollaps som syndeflodmyten

Under analysen av Hoftun som syndebukk var det ikke til å unngå å se at problemene tårnet seg opp for Rosenborg. Prestasjonene sank proporsjonalt med et utrolig press bl.a. fra media. Jeg undersøkte derfor om VG fortalte syndeflodmyten i sin vinkling av saken. Det viste seg at det ikke hjalp å ta syndebukken i Rosenborg. Det stakk dypere, og flere hadde syndet. Den rensende bølgen kom, og feide hele laget med seg. Myten om syndefloden kan forstås som en gigantversjon av syndebukkmyten. Den er syndebukkmyten løftet opp fra individnivå til systemnivå.

Jeg fant en fortelling med et handlingsforløp (**form**) der flere syndere bestående av både spillere, trenere og ledelse (**karakterer**) ble pekt ut og straffet for sine **handlinger** av en massiv motgang (**hendelser**). Siden det var en kollektiv svikt ble **omgivelsene** utrygge og i omveltning for alle. De gode fikk overleve og kunne starte arbeidet med å gjenoppbygge laget. Utdraget fra analysen legges frem tilnærmet kronologisk for å få frem strukturen i fortellingen:

Tekstanalyse

Myten starter med å definere hva som er synd. Problemene starter tidlig og kan ses som et forvarsel på hva som er i gjære. Artikkelen **”Lister opp SEKS FEIL - Bratseth svært kritisk til RBKs forsvarsspill”** (Svegaarden & Delebekk, 2005, 12. januar) viser at det er mye å ta tak i etter *”smellen mot Feyenoord”*. Her lister Rune Bratseth opp syndene: *”Motstanderen slipper altfor lett til. Sjansene de får, skapes altfor enkelt. Duellstyrken er helt fraværende. Vi rygger - og skaper for stort rom til motstanderen... Vi er for lette. Vi er ikke tøffe nok”*. Trener Per Joar Hansen ser også at laget sliter: *”- Vi gjør juniorfeil, står høyt på banen uten press på ballfører”*. Klubbdirektørene i RBK forventer støy og leier inn Nils Arne Eggen som konsulent for å få kontinuitet på trenersiden (Svegaarden & Delebekk, 2005, 13. januar). Eggens inntreden kan imidlertid være feil tiltak, for under overskriften **”30 BAKLENGS PÅ 10 KAMPER - Eggen: - Er ikke bekymret”** (Sjem, 2005, 5. februar), ser det ut til at han ikke tar signalene på alvor. Fornektelsen vises også når Rosenborg får i land en gigantavtale med Adidas (Stokstad, 2005, 17. februar) og ser overoptimistisk fremover ved å følge slagordet - «Impossible is nothing». Det kommer flere varsler om at noe er feil, f.eks. i **”Aldri sett Rosenborg bli så - KJØRT AV BANEN. Hoset mener RBK mangler X-faktoren og bare slår langt”** (Stokstad, 2005, 4. mars). Laget er også på bristepunktet når det

gjelder alder og et generasjonsskifte presser på ifølge: **”Når tiden er moden”** (Svegaarden, 2005, 26. februar). Det er blitt syndet mot å la yngre spillere få slippe til slik at et gradvis skifte av spillerne sikrer kontinuitet i laget. Dette møtes med ignoranse og en tro på at det går bra slik det alltid har gjort. I **”- ELDSTE STALLEN ikke noe problem - Bratseth forsvarer RBKs gamle hjem - Lyn er yngste laget”** (Overvik, 2005, 17. mars), leser vi at: *”Rosenborg flommer over av rutine. Rune Bratseth ser absolutt ingen problemer med at RBK har flere spillere over 30 år enn mellom 20 og 30. - Jeg reagerer ikke på at vi har den eldste stallen, sier direktøren for «gamlehjemmet»*. Selv med fare for at det flommer over, kommer det frem at Eggen tror at alt er i sin skjønneste orden: **”NILS ARNE EGGEN hadde bare én melding til RBK-spillerne etter tapet i går: - Bare fortsett, så kommer scoringene. - Det er jeg ikke i tvil om. Ikke var det mye systemfeil her i dag”**. VG (2005, 25. april). Dette til tross for at laget ikke lager mål slik det fortelles i: **”Bare ett RBK-mål pr. kamp”** (Svegaarden, 2005, 30. april).

Etter hvert som problemene baller på seg for Rosenborg, ser treneren faresignalene og innrømmer feil slik det står i **”TAR SELVKRITIKK - RBK-HANSEN GIKK I SORT: Innrømmer feige spillervalg Mener han har vært «husblind» Krever enda mer av de etablerte”** (Svegaarden, 2005, 6. mai): *”I garderoben etter kampen tok han selvkritikk og innrømmet at en spiller som Per Ciljan Skjelbred (17) burde fått sjansen fra start på et tidligere tidspunkt”*. Uansett er det for sent å iverksette tiltak nå. Alvorlige synder må få konsekvenser. De er hjelpeløse idet syndefloden inntreffer. Flere artikler beskriver dette: F.eks. får vi høre i artikkelen **”Kalte - spillerne HJELPELØSE RBK-sjefen misunnelig på Rekdal”** (Sjem, 2005, 9. mai) hvordan laget kolliderer: *”Rosenborg-trener Per Joar Hansen beskyldte spillerne sine for å være hjelpeløse etter kollapsen mot Lyn”*. På samme dag, samme side under tittelen **”Go'foten vakler - på gammel moro”** (Dæhli, 2005, 9. mai) fortelles det at: *”gammel moro kan også bli en belastning, og nå vakler Rosenborg videre på ideene fra i fjor og året før der og året før der igjen”*. I presset fra denne ”bølgen” står selv det mest fastgrodde og solide i fare for å bli veltet overende. Alt det gamle fremstår som synd: *”nå ligger gamle Rosenborg i respirator... fordi Rosenborg ikke synes å ha spillerne som passer, og før eller siden går også ideene ut på dato”*. Laget kjemper i mot, men finner ingen løsning: *”Tilfellet Per Ciljan Skjelbred er typisk for hele Rosenborg-problemet, fordi han personifiserer Rosenborgs nøling mellom det nye og gamle”*. Rosenborg kaver for mye og er i ferd med å gå under og drukne. De ikke kan tenke klart og handler i panikk: *”når Rosenborg*

fortsatt er på febrilsk leting etter en gitt startoppstilling”. RBK skjelver i grunnvollene: ”Rosenborgs midtbane, kjernen i den offensive stilen, sliter med å finne form og stabilitet”.

Mens flodbølgen rammer, blir syndene ramset opp, og ansvarlige syndebukker pekes ut slik som i ”**Bratseths forsvars- - SLAKT - Vi kan ikke fortsette sånn**” (Svegaarden, 2005, 13. mai): ”Rune Bratseth (44) slaktet lagets forsvarsspill etter at RBK snublet i hinderet før Royal League-finalen”. Alle må i ”vanngraven”, også de på toppene. Litt senere, i ”**Bratseths siste sjanse**” (Dæhli, 2005, 18. mai), er det Bratseth selv som får merke medias søkelys: ”Rosenborg blir ikke bedre av å bytte trener stadig oftere. Bare litt dårligere... Det er i beste fall dårlig ledelse, og da er det tid for å se nærmere på sportsdirektør Rune Bratseths rolle”.

På samme side kan vi lese: ”**KRISEMØTER i Rosenborg - Styret vil vurdere Rune Bratseths rolle Per Joar Hansen kan få sparken i dag**” (Sjem & Svegaarden, 2005, 18. mai). Her står det hvor ille det er: ”RBK-gjengen ble møtt med flere tilløp til piping og fyrop da de passerte gjennom bykjernen...” Her kan ingen bli skånet: ”Rune Bratseth er enig i at hans egen rolle må opp til vurdering. Han er rede til å ta sin del av støyten.. Teksten gir flere fuktige assosiasjoner: ”Om Rosenborg... roter lenge rundt i sumpen, så er det virkelig ille”. At det er vann inne i bildet ses også i tittelen ”- **Forlater aldri et RBK på vei ned**” (VG 2005, 19. mai), der et synkende skip brukes som metafor på laget som trues av nedrykk.

Motgangen oppleves som uvirkelig og skremmende når alt rakner. I ”- **Vi spiller - «X-FILES»- FORSVAR**” (Svegaarden, 2005, 21. mai) antydes det at angst og utrygghet sprer seg i laget og påvirker spillet: ” - Vi har slitt med konsentrasjon, utrolig mange personlige feil der vi ikke har tatt ut markering, ikke gjort jobben vår”.

Etter en liten sportslig opptur slås det fast at de druknende fortsatt er i vannet, men flyter i ”- **LIKET - LEVER Nå mener Solli at RBK er tilbake på gullsporet**” (Stokstad, 2005, 30. mai): ”Vi har heist seilet, proklamerer Jan Gunnar Solli, skipper i særklasse på gårsdagens RBK-skute”. Ute på det åpne hav defineres hva som kreves for å holde seg oppe på overflaten, en pustelomme: ”Skal du være med der oppe, må du vinne kamper. Liket lever fortsatt, sier trener Per Joar Hansen og ironiserer over alle dødsattestene som er skrevet på vegne av Rosenborg... Etter en særdeles trøblete sesonginnledning fikk Rosenborg en sårt tiltrengt opptur... I dag var vi tilbake i flytsonen”. I stedet for å gå under selv, satte Rosenborg eliteseriens bunnlag på plass og: ”spikret igjen Odd-kista ”etter hvert som ”målene rant inn”.

At det er en rensende bølge som treffer dem, ses tydelig i artikkelen ”**FULL OPPVASK - i Rosenborg Bratseth lover brutal opprydding**” (Stokstad & Delebekk, 2005, 29. juni): ”Rune Bratseth varsler full oppvask etter den katastrofale vårsesongen. Flere spillere kan få beskjed om å måtte gå. - Det må skje endringer, sier Bratseth... prosessen med å bygge et nytt

Rosenborg blir brutal". De dårlige må fjernes, mens bare de gode skal overleve rensingen for at laget skal gjenoppstå: "Vi må finne ut hvem som vil være med på krigen videre... - Vi må skape et nytt Rosenborg. Men hvis vi skal fjerne masse folk - det være seg trener, sportsdirektør, direktør eller styret - tror jeg det bare vil skape mer uro. At katastrofen rammer alle konstateres i "- **INGEN ER FREDET - Krisestemning i RBK- garderoben etter cup-nederlaget**" (Fredriksen, 2005, 1. juli): "Etter den pinlige cup-fadesen mot Hønefoss varsler styreleder Ove Snuruås endringer i Rosenborg. Og ingen er fredet. Hverken klubbdirektør Rune Bratseth, trener Per Joar Hansen, resten av støtteapparatet eller stjernene på laget kan føle seg trygge: For nå innrømmer selv RBK-ledelsen at det er krise".

Ødeleggelsen er så total at den også rammer psyken, slik vi kan lese i: "**FÅR PSYKOLOG-HJELP - Slik skal RBK finne ut hva som er galt**" (Magnussen, 2005, 15. juli): "Rosenborg kom til treningsleiren i Östersund i går med en idrettspsykolog i troppen. Elling Finnanger skal finne ut hva som er galt med trønderne om dagen". Med kaptein og syndebukk Hoftun fjernet, er det så treneren som veies og finnes for lett: "**La Hansen få slippe**" (Dæhli, 2005, 4. august) foreslås det. Her er det nesten så vi kan se for oss det fossende vannet kvele ropene til treneren: "Per Joar Hansen... har mistet grepet. Hans ord har ingen effekt". Hele laget rammes og fellesskapet rives i stykker. Laget er "i oppløsning, roper et "kollektivt skrik om hjelp" og "råtner på rot". Selvtilliten "renner ut av spillerne" og det gjøres "personlige feil" idet "forvirringen" og "panikken" brer om seg. Enda kan de ikke vite om "bunnen er nådd". Enda en syndebukk er pekt ut, laget trenger hjelp, og det ligger i kortene at treneren må gi seg slik vi får opplyst i "**Krisen er - ikke over**" (Dæhli, 2005, 8. august): "Det er grenser for hva en fotballtrener kan ta av motgang... Derfor var dette oppsigelsen som måtte komme". Laget er likevel på dypt vann: "Rosenborgs problemer stikker dypere enn som så, og favner langt videre enn bare trenerbenken". Laget trenger å bli reddet, av en ny trener: "Hjelpen må komme utenfra. Og den må komme fort. Derfor overrasker det ingen at Per-Mathias Høgmo lanseres som ny Rosenborg-trener i dag". Trenerbyttet begrunnes: "Det siste årets vingling mellom fortid og fremtid, mellom tradisjon og utvikling, har sendt hele laget ut i kaos".

Videre utover i sesongen møter Rosenborg mye problemer. Det spesielle er at laget gjør det bra i mesterligaen. De som overlevende er blitt ærbødige, ydmyke og alvorspreget. Nå er de glade for at syndefloden kanskje er over. Straks de fremviser gode verdier, gjøres de til helter i: "**GRÅT AV - GLEDE Heltene feiret på byen i natt**" (Svegaarden & Kleveland, 2005, 24. august): "Det var lettelse og glede. Og tårer. For dette var kvelden og natten da voksne menn gråt i Trondheim... Det var som om 100 kilo med bly ble tatt av trøndernes skuldre i går

kveld". Samme dag fortelles det i artikkelen **"Til krampa tar oss"** (Dæhli, 2005, 24. august) hva de må gjøre for å redde seg, og hva som er de gode verdiene som gjør dem til helter, samtidig som det definerer hva de har syndet mot tidligere. Den nye kapteinen viser at innsats er nøkkelen og opptrer som *"et lysende eksempel til etterfølgelse"*: Roar Strand gikk *"på enda et langt løp... han tok ut krefter han ikke hadde, som om det sto om liv eller død"* Etter flodbølgen kan de gjenlevende reise seg: *"For det var tapernes oppstandelse vi så, det gamle storlaget hadde reist seg fra ruinene"* Konklusjonen er at det er god arbeidsmoral som kreves: *"Det handler om gode holdninger. Og det handler om moral"*. Etter oppstandelsen utropes den nye treneren til redningsmann, frelser og frigjører i artikkelen **"Vips - så ble Høgmo «PER-MESSIAS» - RBK-sjefen nedrent av spørsmål på nettet"** (Svegaarden, 2005, 25. august).

Jeg avslutter analysen her, selv om mindre bølger fortsatte å skylle over Rosenborg i den hjemlige serien. Så sent som i midten av oktober 2005 var fortsatt en sjanse for at laget som året før hadde vunnet sitt 13. seriemesterskap på rad skulle rykke ned (VG, 2005, 18. oktober).

Hvorfor er fortellingen om Rosenborg en myte?

Selv om denne fortellingen er faktabasert, er det tydelig at fortellingen har tatt syndeflodmytens urgamle form. Syndeflodmyten forløper på samme måte som når en dam brister. Dette passer godt med hva som skjer når en lar problemer hope seg opp og ikke løser dem underveis. Valg av ord og vinkling gjør at fremstillingen passer veldig godt med en syndeflod, slik at leserne kan oppleve det som om noe vått skyller over Rosenborg. I virkeligheten var det ikke noe vann involvert, selv om ordene hele tiden minner oss på vannets rensende effekt. Veggen av motgang er blåst opp og tatt ut av sine proporsjoner. I virkeligheten hadde det kanskje ikke vært så farlig om Rosenborg rykket ned. At det er myte ses også tydelig gjennom at fortellingen tjener en moralsk funksjon ved å peke på hva som er synd, og på hvem som er de gode som fortjener å overleve. Som vi så, snudde omtalen da de begynte å gjøre ting riktig.

Hvorfor blir Rosenborgs kollaps fremstilt gjennom syndeflodmyten?

For et lag som året før hadde tatt sitt 13. seriemesterskap på rad (Overvik, 2005, 17. mars) var det en kjempesmell å måtte kjempe mot nedrykk i store deler av sesongen. Kollapsen til Rosenborg passer veldig godt med begivenhetenes gang i myten om syndefloden, slik at vinklingen kan være ubevisst eller tilfeldig. Denne myten er kanskje så innarbeidet i den menneskelige tankegang, at det bare ble slik. Motgangen til RBK ga også en god mulighet til å forklare hvorfor det gikk galt, og til å fortelle om moral og idrettens verdier.

Hva er funksjonen til denne varianten av syndeflodmyten?

Myten om syndefloden instruerer og informerer. RBK blir instruert til å finne tilbake til et trylleformular som virker, og ikke vippe mellom nytt og gammelt, men ha både kontinuitet og fornyelse. En stor synd er å ikke la ungdommen få slippe til, men la aldrende spillere ta opp plass. På den annen side er det også en synd å rullere for mye på laget, og til stadighet å bytte ut treneren. "Never change a winning team" sier et visdomsord. Syndeflodmyten advarer mot å endre retning og mot å vike bort fra den rette vei, noe Rosenborg kan ha gjort på sin vei mot sportslig og økonomisk suksess. Rosenborg styrket nemlig sin økonomiske posisjon i fotball-Norge for hver gang de vant eliteserien og hevdet seg i mesterligaen fra 90-tallet og utover. Dermed kunne de kjøpe opp spillere fra andre klubber i både inn- og utland. De plukket spillere fra øverste hylle, og tok til seg mange av de beste spillerne i konkurrerende klubber. Det er en syndefull aktivitet i seg selv å og høste fruktene av andres spillerutvikling. Det kunne se ut som de hadde et sugerør i klubber som Tromsø IL og Bodø/Glimt. Ikke bare stjal og tappet de andre lag for ressurser, men de grafset til seg så mye at det kunne se ut som de samlet på gode spillere, bare for at de skulle hindre andre lag i å bruke dem. Rosenborg fikk etter hvert en ekstremt god innbytterbenk. Rosenborg var blitt en stormakt både sportslig og økonomisk, og så ut til å bedrive en form for "økonomisk doping". Dette strider ikke bare mot det gamle amatøridealet (se s. 2), men også mot både agon, som står for likhet ved start, og alea som står for likhet i mål (se s. 4). Det er altså idrettens egne verdier og ideologier som blir moralisert. For det blir ingen jevn, spennende og rettferdig konkurranse når ett lag har alle de beste spillerne. Rosenborg hadde en urettferdig fordel og det er ikke riktig at man skal vinne serien fordi man har den beste økonomien. Idrett skal dessuten være underholdning, og det er det ikke når resultatet er gitt på forhånd. Rosenborgs dominans gjorde serien for forutsigbar. At laget Rosenborg beskrives som fylt til randen av synd aktualiserer at kapitalismen og profesjonaliseringen av idretten kan være i konflikt med idrettens indre

drivkrefter, kjerneverdier og idealer. For de mange fotballinteresserte som ikke heiet på Rosenborg, kom nok problemene i RBK som gode nyheter. Det ble muligheter for de andre lagene, og spenning i serien. Jevnere konkurranse fremmer lekelementet (alea) og gjør idretten mer spennende (se sportifisering s. 4). I kampen mot Goliat tar også de fleste den svakes part og heier på David. VG og media forøvrig måtte ta tak i dette og lede an i kritikken av Rosenborg som fortjente en skikkelig skyllebøtte. Dermed møttes også en etterspørsel fra leserne om å bli underholdt av å lese om Rosenborgs elendighet. Da ”Rosenborg” ble stormet, ble fotball-Norge snudd på hodet. De ”undertrykte” fikk endelig sin hevn i noe som kan betegnes som en liten revolusjon. Jeg fant ingen tegn på skadefrohet i VGs fremstilling av saken, men vil nevne at Vidar Riseth så tidlig som 12. februar dette året hevdet at pressen ønsket å påvirke slik at det gikk dårlig for RBK (Stokstad, 2005, 12. februar). Om dette skulle være tilfelle, kan det jo skyldes misunnelse over at midt-Norge hadde et bedre lag enn Oslo, hvor flere av de store avisene og mediekonsernene holder til.

For de som frydet seg over oppgjøret med Rosenborgs hegemoni var det kanskje ekstra gledelig å kunne lese at laget ble fortært innenfra, kanskje pga. sin egen storhet, og at penger ikke er alt likevel. Med penger som fremste virkemiddel, er det mange feller å gå i. For eksempel er det fort gjort at spillernes fokus blir flyttet bort fra aktiviteten i seg selv (indre motivasjon) og over til belønningen som er hva de får tilbake for innsatsen sin, i form av lønn, spilletid, medieomtale osv. (ytre motivasjon). Med færre egenproduserte spillere uten tilhørighet og følelser for klubben, er det større sjanse for at de jobber mest for penger og for å hevde seg selv. Lagmaskinen Rosenborg var kanskje blitt erstattet av en gjeng egosentriske individualister, uten lyst til å yte en innsats for fellesskapet. Ifølge Gøran Sørloth var spillerne overbetalte pingler (Ingebrigtsen, 2005, 2. juli). Gjennom syndeflodmyten kan samfunn forklare andres fall og advare tvilere og unnasluntrere. Å ikke yte sitt beste kan skyldes en overdreven tro på egne ferdigheter. For god selvtillit kan også forklare hvorfor RBK begikk synden å satse så mye fremover at de glemte å forsvare seg bakover. I Norge har vi Janteloven til å holde oss på bakken, men den så ikke ut til å gjelde i Rosenborg, der de var blitt fristet til tro at de var mye bedre enn alle de andre. De så for langt fremover, gapet over for mye, og glemte det grunnleggende. En skal heller ikke undervurdere sin motstander, og Rosenborg var kanskje blitt for selvgode (Dæhli, 2005, 2. juli). Fornektelse er også en synd som straffet seg for Rosenborg. Å ikke innrømme egne feil på et tidlig tidspunkt, og holde fast ved sin egen fortreffelighet, gjorde at konsekvensene ble så omfattende for RBK. I syndeflodmyten er det bare de rettskafne som klarer seg. Disse får dermed bekreftet sin status og plass. Roar Strand

ble under oppstandelsen kalt et lysende eksempel til etterfølgelse, da han som en av de gode gamle viste enorm innsats og utholdenhet og nektet å gi opp (Dæhli, 2005, 24. august). Med dette vises det hva som verdsettes i fotball, og hva det var blitt syndet mot tidligere.

Denne varianten av syndeflodmyten konstruerer følgende dikotomier: gammel – ung, fortapelse – renselse, synd – dyder, fattig – rik, individualisme – samarbeid, ytre motivasjon – indre motivasjon, latskap – innsats, omveltninger – stabilitet, tradisjon – fornyelse, favoritt – utfordrer.

Svindleren

Innhold

Svindleren som karakter ligger nært ”skurken” etter Propps terminologi, og kan opptre som antagonist/ motstander til helten, men er mer en falsk helt eller antihelt. Svindleren er en kompleks mytologisk figur som er en slu og listig bløffmaker. Det er også en ond og dum figur, halvt dyr, halvt menneske, og nesten alltid en mann. Han er følelsesløs og ureflektert og forårsaker lidelse for seg selv og andre. Det er en sterkt kjønnsladet figur som latterliggjøres og foraktes. Svindleren er både tiltrekkende og frastøtende. Svindleren beskrives som en kombinasjon mellom **dyrisk villmann** og et uskyldig **offer eller barn**:

På den ene siden er svindleren en umenneskelig person, en **villmann** uten kontroll på følelser og begjær. Denne skikkelsen passer ikke inn i samfunnet, er på kant med loven og mangler retning i livet. Det er en skapning som ikke kan styre kreftene sine og som trenger å bli holdt tilbake eller bli buret inne. Dermed betegnes svindleren som: rå, farlig, brutal, ustabil, ufølsom, slem, skremmende, stygg, og primitiv, eller som en idiot og kjeltring. Siden svindleren handler etter sine primitive impulser, står han for det moralske forfall. De seksuelle tilbøyelighetene gjør at han omtales som: vulgær, lystig og grov. Ofte sammenliknes svindleren med dyr og andre vesener slik som: monster, demon, hund, eller ape.

På den andre siden er svindleren et **offer** og/eller et **barn**, et uskyldig offer for omstendighetene: Et resultat av en dårlig barndom, eller dårlige råd og valg i oppveksten. En umoden figur som lider under mangel på dannelse, utdanning og oppdragelse. Personen er et uferdig arbeid, en som ikke har hatt en autoritetsfigur. Skylden legges på et større system, noe

som gjør personen til et offer. Offeret er ofte lenket til en bakgrunn knyttet til klasse eller **rase**. Adjektiver som beskriver offerdimensjonen kan være: Dum, naiv, umoden, narr, barnslig og usofistikert.

Form

Historien om svindleren følger ikke en fast struktur, men svindleren er alltid på vandring, alltid sulten. Han styres av godt og ondt. Nesten alltid drives han av fysisk lyst og begjær. Han har ikke kontroll over impulsene sine. Han enten prøver å lure folk, eller blir lurt selv. Svindleren bløffer, snubler, krasjer og ender opp med å bryte samfunnets moral og lover. Han blir gjort narr av, hengt ut til spott og spe og som regel straffet.

Funksjon

Denne myten forteller oss hvordan vi ikke skal være. Svindleren er det motsatte av et forbilde, og viser hva som skjer om vi ikke følger reglene. Nesten alle svindlermytene viser en form for straff når samfunnets moral og lover brytes. Som oftest er det ikke andre som gir en tilmålt straff, men det er svindleren selv, som på grunn av sin livsstil, er dømt til et liv i elendighet. I mangel på oppdragelse og veiledning, snubler han fra den ene bedrøvelige hendelsen til den andre, hele tiden på kanten til selvdestruksjon. Svindlermytens funksjon er å vise hvor nødvendig det er med normer og regler i samfunnet, og å leve etter dem (Lule, 2001, s. 122-146).

Carew som svindler

Med bakgrunn i at svindlermyten kan kobles til rase, var det naturlig å undersøke om fotballspilleren John Carew ble fremstilt som en svindler, spesielt i sammenheng med ”slagene i Drammen” da han slo ned John Arne Riise på landslagets spillerbuss høsten 2003. For å se om omtalen forandret seg, undersøkte jeg også omtalen både før og etter dette.

Jeg fant ut at fortellingen om Carew er formet som svindlermyten. Akkurat som svindleren havner Carew stadig vekk i trøbbel og er stadig på vandring (**form**). Det spekuleres i hans frekvente skifter av klubb og i hans omgang med kvinner (**handling/hendelse**). Han fremstår som en kjønnsladet **karakter** som er drevet av lyst og begjær og er omgitt av statussymboler (**omgivelser**). Som svindlere er Carew tiltrekkende og sjarmerende. Samtidig er en han en jukse-maker som prøver å vri seg unna ansvar når han blir tatt i løgn og svindel. Carew fyller dessuten barn/offer - dimensjonen ved at han fremstår som ureflektert, dum, og trenger

oppdragelse. Som svindler er Carew også frastøtende. Han er en villmann uten impuls kontroll fordi han slår. Han blir indirekte sammenliknet med ape (Svegaarden, 2003, 7. september), hund (Dæhli, 2003, 27. september; Simsø & Delebekk, 2003, 15. september). Den dyriske dimensjonen understrekes dessuten ved at det fokuseres på hans størrelse, kraft og råskap. Samtidig er han frastøtende ved fremvisningen av sin suksess og nyrikkhet. Siden svindlere jukser og ikke fortjener suksess, blir han latterliggjort og foraktet. Han passer heller ikke helt inn i landslaget (**omgivelser**). Jeg legger frem deler av analysen for å vise hvordan jeg kom frem til disse funnene. I analysen av Carew var bildeanalysen viktig og får derfor en grundigere gjennomgang.

Tekstanalyse

Jeg starter med artikkelen **”DU BOR PÅ HOTELL EN MÅNED, RINGER KONTOFONEN OG HAR FÅTT 10 MILLIONER PÅ - ...KONTO. HVORDAN FØLES DET TROR DU? DU KAN FORT BLI LITT GÆERN I HUE DA!”** (Nakkim, Juva & Brown, 2001, 25. august). Det tegnes her et stereotypert portrett av Carew som tjener store penger, og viser det frem: *”John Carew lever i denne fantasiverdenen... med designergull rundt halsen, diamanter i begge ørene og nesten hundre tusen kroner klokke på venstrearmen... Han er blitt fotballstjerne og lever som det. John Carew viser seg fram. Han er en posør...”*. Som svindler er han et offer som blir fanget av sin rase eller klassebakgrunn, og takler rikdommen med å sløse bort penger på unødvendig luksus og dårlige investeringer (Lule, 2001 s. 136). For Carew er det viktig å eksponere seg, og han forsvarer det ved å angripe Janteloven: *”Nordmenn vil at vi skal gå i dongeribukser og se i bakken. Men det er ikke Hjallis og Bjørn Dæhlie som gjelder lenger nå”*. Carews unorskhet er fremtredende og han blir vanskelig å kategorisere for journalisten: *”Tro meg; han har glimt i øyet. Han er flåsete, men aldri ondsinnet, selvopptatt, men sjelden selvhøytidelig, og jeg klarer ikke oppfatte ham som arrogant, selv om ordene ofte kan være det. John Carew er en stor gutt diger, faktisk, på alle måter”*. Den store gutten er tydelig interessert i jenter, og sier: *”Jeg kan møte en søt jente hvor som helst på flyplassen eller ute på gaten. Og da vil jeg se bra ut. I Italia er åtti prosent av spillerne bevisst på hvordan de kler seg og ser ut, mens det norske laget kommer i for trangt Umbro-tøy, ikke sant. Skjønner du?”*. Carew er påståelig og selvhøvdende i sin konkurranse om damenes gunst. Spørsmålet om han er på vandring fra dame til dame besvares: *”Hvordan lever du egentlig? Et sånt liv, gliser han og vifter med de svære hendene mot nabobordet der syv senioritas fniser i vinglassene og skuler litt flørtende, litt sjenert mot fotballstjerna”*. Med en ukritisk og barnslig glede forsyner han seg nok av det

livet har å by på og får direkte spørsmål om hvor smart han er: *”Og hvor dum er du selv?... Jeg er vel litt midt imellom, humrer Carew... Dessuten er han på lag med Gud. Jeg skal bytte ut denne med en Jesus-figur, røper han og viser fram amuletten i gullkjedet... Av alle fotballspillere i Norge er jeg kanskje den heldigste. Hvorfor skal jeg være den ene av alle sammen? Du kan ikke oppleve sånt uten å tro på Gud, forklarer Carew”*. Han fremstår som naiv i sin gudstro og virker ikke spesielt smart. Carew er også en villmann, slik vi kan lese i **”TØFFE-JOHN - Skuffet Carew pepet av banen etter slåsskampen”** (Lund, 2003, 10. april): *” Alle slåss med alle. Da grep John Carew inn. På sin helt egne måte. Nordmannen viste et voldsomt engasjement da det ble slåsskamp... Da viste den sturvokste Valencia-spissen muskler mot Inter-stjernene”*. Selv om Carew her går i mellom for å løse en konflikt gjøres han narr av som *”Tøffe-John”*. Å vise muskler er en enkel løsning. Store muskler ble sett på som primitivt på 1800-tallet, og ble knyttets til lavere klasse (von der Lippe, 2001a s. 109).

Carew blir så kritisert for manglende selvinnsikt, eller for å lure seg til landslagsspill i artikkelen **”UT MED KRAMPE - - men Carew mener han er i god form”** (Jarlsbo & Svegaarden, 2003, 2. juni). Her virker han også avslørt som spiller, for han trenger hjelp hvis tankekraft er involvert: *” uten hjelp og egne ideer havnet Carew ofte i et slags ingenmannsland”*. Svindlerdimensjonen er enda tydeligere i **”CAREW TIL VG I NATT: - - DET VAR JEG SOM HANDSET”** (Simsø, 2003, 12. juni). Her innrømmer han å ha jukset ved å bruke hånda, men forteller det taktisk sent slik at konsekvensen ble at Norge fikk straffespark og reddet uavgjort. Carew flirer skadefro for dette: *”Carew smiler bredt. Han sier at han fikk seg en god latter da han skjønnte at Chivu ikke hadde vært nær ballen med hånden”*. Så får vi se at det likevel ikke lønner seg å være svindler i **”Jeg mistet hodet” - Carew utvist i nytt straffebråk”** (Jarlsbo & Svegaarden, 2003, 16. juni). Her ses konsekvensene av å stole på en svindler som *”mistet hodet da han ble utvist mot Barcelona hjemme på Mestalla i går kveld. Hans Valencia mistet med tapet en plass i Champions League neste sesong...TV-bildene viser at Carew løper mot dommeren og dulter lett til ham med brystkassen”* Utvisningen får flere konsekvenser for Carew som kan forvente at disiplinærkomiteen gir ham flere kampers karantene, slik det fortelles i **”Tror Carew får streng straff”** (VG, 2003, 17. juni). Carew blir dessuten erklært uønsket i klubben sin, noe som er uvanlig rett før seriestart. Dette beskrives i: **”Ga seg selv - MUNNKURV Men Carew snakket med VG om vrakingen sent i går kveld”** (Stokstad, 2003, 28. august). Her får dyret munnkurv før det sendes på vandring for å finne en ny klubb. Carew synes å være litt naiv og overoptimistisk i forbindelse med en forestående landskamp i artikkelen **”Bare**

Carew vil være offensiv” (Simsø, 2003, 6. september). Mens de andre tror på tålmodighet i kampen mot Bosnia, skiller Carew seg ut ved å ha ”*en litt annen innstilling mentalt til kampen*”. Så blir Carew utsatt for rasisme ved at publikum lagde apelyder til ham i artikkelen ”**Reagerte på APELYDER - Carew: - Jeg gjorde en dum gest**” (Svegaarden, 2003, 7. september): Hans spontane reaksjonen på dette var å gjøre ”... *en bevegelse med hånden som ikke var spesielt pen... en såkalt obscøn handling, som ikke akkurat gjorde saken noe bedre*”. Denne artikkelen unnlater å fordømme rasismen og fokuserer heller på det Carew gjorde. Ordet ”APELYDER” står med krigstyper midt på siden, og gjentas tre ganger i tekster sammen med ”*dyrelyder*”. Siden det på bildet også kan det se ut som om Carew henger etter en arm i et tre (se vedlegg 8), kan en spørre om forfatteren her ønsker å fremstille ham som en ape.

Så braker det løs i ” **-SLOSS I BUSSEN - Vitne til VG: - Carew slo Riise i ansiktet**” (Svegaarden, 2003, 9. september). Her slås det opp om voldshandlingen som blir benektet og forsøkt skjult. Artikkelen er formet som en bevisførsel for hva som hadde hendt. Vitner, foto og film underbygger påstanden om at Carew slo Riise: ”- *Jeg hadde bussen tre meter bak meg, og snudde meg da jeg hørte leven derfra... Det var John Carew som traff John Arne Riise i ansiktet, forteller et kvinnelig vitne fra Drammen...- Riise falt sammen i setet sitt, deretter var det spillere som holdt Carew - som ble så sint at han smalt albuen sin i et vindu i bussen*”. Vitnet levner nesten ingen tvil om hva som skjedde. Det stemmer også overens med hva andre vitner sier og med veldokumenterte hendelser rett forut for situasjonen: ” *VGs bilder viser at Steffen Iversen til slutt måtte skille kamphanene, som ble stående å diskutere heftig...TV 2s bilder viser at Riise spyttet på skoene til Carew, som svarte med å peke mot garderoben*”. Dagen etter bekreftes det at Carew slo Riise i ”**Carew vil ta TENKEPAUSE fra landslaget - Landslagsspillerne spleiset for at NISO-Morgan skulle følge John Carew til Roma**” (Overvik, 2003, 10. september). Her er det en angrende synder som trenger tid og rom for å tenke over hva han har gjort. Det rakk han nemlig ikke å gjøre før han slo, siden svindlere ofte handler på impulser. Dessuten er det ikke sikkert at han får spille mer. Som avslørt som falsk helt/landslagsspiller, er det mange å stå til ansvar for. Det beskrives som en ”*botsgang*” når Carew kommer til sin nye sjef og må forklare hva som er skjedd. Her spilles det på ord som indikerer at han fortjener straff og bør sitte i fengsel: ”*Carew var overlatt i klubbens varetekt. Ingen journalist slapp inn til Carew... Ifølge hotellpersonalet var han ute luftet seg...*”. Men som den svindleren han er, er han allerede ute på prøve, eller i luftegården. Han slipper likevel ikke helt unna med sitt lik i lasten: ” *John Carew skulle nok*

gjærne ha ankommet til den italienske hovedstaden med noe annet enn dårlig form og en utslått lagkamerat i den mentale håndbagasjen". Dette oppfatter jeg som en allusjon til diktet "Våre små søsken" av Inger Hagerup (Hagerup & Hagerup, 1972 s. 72). I diktet sammenliknes psykisk utviklingshemming med å ha med seg mindre håndbagasje enn andre. Som en "liten bror" er Carew både dum, barnslig og gal på samme tid. Samme dag blir Alvoret i situasjonen fremhevet i **"SLO UTEN FORVARSEL - Sendt på sykehus Carew skal ha slått tre ganger Riise fikk medisin mot hevelsen Fikk problemer med å spise"** (Svegaarden & Jarlsbo, 2003, 10. september): *"Illsint skal John Carew ha tatt «rennafart» - og slått ned John Arne Riise - som satt i buss-setet sitt og ante fred og ingen fare. Carews harde knyttneveslag mot John Arne Riises høyre kjeve overrasket alle som satt i bussen der det skjedde"*. Riise ble så ille tilredt at legen måtte sende ham til sykehus for å avdekke evt. kjevebrudd eller hjernerystelse. Med hoven kjeve klarer likevel Riise å uttale seg: *"Ekstra ille blir det når det er kompisen din som gjør det... Han innrømmer at han nærmest fikk sjokk da Carew gikk til angrep på ham"*. Carew er med dette helt klart en kompis som en ikke kan stole på. Samme dag stemples de involverte som umodne i **"Slaget som avslørte landslagets forfall"** (Dæhli, 2003, 10. september): Her står det at guttene ter seg som *"bortskjemte snørrunger"*. I tillegg til å være et *utslag av "en nyrik egokultur"*, skyldes den barnslige oppførselen mangel på oppdragelse, som er et trekk ved svindleren som offer. Oppdragelse er viktig, ikke minst for å respektere andre: *"... uten nei-folk i de nære omgivelsene, så blir det til slutt mer fokus på dilldall enn fotball... selvbildet blir upresist, og miljøet ikke er i stand til å korrigere det... landslaget ydmykes som institusjon når John Carew bruker treningen til å snakke i mobiltelefon..."*. De neste dagene utbroderes hendelsesforløpet (Simsø & Svegaarden, 2003, 11. september) og man spekulerer i hvilken straff som er passende (Stokstad, 2003, 12. september). Det formes en slags offentlig rettssak mot Carew i VG og resten av media, noe som kan være straff nok ifølge **"HAR FÅTT NOK STRAFF - Fotballekspertene vil ha med Carew igjen"** (Johannessen & Stokstad, 2003, 13. september). I teksten står det at *"- John viser ydmykhet og anger"* slik at han bør få slippe ytterligere straff. Men bildet i artikkelen forteller noe helt annet og viser ansiktet på en "slu rev" som har sluppet unna med sin svindel. Jeg analyserer dette bildet fordi det forteller en annen historie enn teksten (se s. 84 og vedlegg 2). Det samme gjelder bildet i artikkelen **"ALDRI VÆRT - SÅ GLAD Carew tok straffen fra Chivu - første mål siden 19. mars"** (Simsø & Delebekk (foto), 2003, 15. september) (se s. 85 og vedlegg 3). Her bryter overskriften med bildet hvor Carew ser mer vill og gal ut enn glad. Det gir et inntrykk av bedrageri når noen sier en ting, men gjør noe annet. Teksten er med og bygger opp under

svindlermyten. Den viser stadig vekk til bildet: ” Her er bildene av en mann som er fast bestemt på å komme seg videre med livet sitt. John Carews ansiktsuttrykk når han har banket inn 5-0-målet fra straffemerket i sin ellevilde debutkamp, forteller alt”. Teksten får oss til å titte på bildet en gang til, og minner om den brutaliteten Carew besitter. Som en ”heltent” gladiator blir ”24-åringen kastet til løvene på Olympiastadion”. Han nesten rapper ballen fra Chivu som ble felt og fikk straffe: ” Carew ga beskjed om at «denne tar jeg»... Så, med stor besluttsomhet, og en vanvittig kraft, banket han den midt i mål”. Som den enkle sjel han er, tyr han atter en gang til kraft, og er ikke sofistisert nok til å plassere skuddet. Etter scoringen viser Carew følelser slik vi ser på bildet. Nesten hundeaktig reagerer han både på navnet sitt og på ros: ”- Det var fantastisk. 50000 mennesker ropte navnet mitt etter scoringen. Hårene reiste seg på ryggen, forteller Carew...”. Han har allerede fått mye ris av sin nye trener, og kanskje må slike dyr behandles som slaver: ”- Han har pisket meg på trening, sier Carew”. Han ler også dyrisk av en slibrig fleip: ”...den var for grov til at jeg kan si det til pressen, hø-hø”. Det stilles flere spørsmålsteget om hva som foregår i Carews hode: ”- Hvordan har du klart å fokusere på trening og kamp med Riise-episoden i hodet? - Jeg tenker ikke på det. Nok om det, svarer Carew bestemt”. Vi får likevel høre mer om Carews hode. Trolig duger det best til headinger, en aktivitet som kan gjøre det vanskelig å lære av sine feil: ”- Jeg holdt på å skalle i taket på innbytterbenken flere ganger, fordi jeg reiste meg for å juble. Det var så utrolig fotball, forteller Carew”. Denne skallingen minner om slapstickhumor a la Chaplin, som har en historisk kobling til stereotype fremstillinger av svarte i underholdningsindustrien (Wikipedia 26. november, 2007). Som svindlere flest, er ikke Carew bare en trussel, men også en kløne vi kan le av. Når reaksjonen kommer fra fotballforbundet, får vi inntrykk av at de får en mild irretesettelse og at Carew lurte seg unna straff i ”**FY! - Carew og Riise slapp unna med skriftlig refs**” (Sjem, 2003, 17. september). Så blir det stille rundt Carew i ti dager, før det blir et nytt utbrudd med støy rundt Carew som ikke taler Roma midt i mot, men Norge. Han vekker kraftige reaksjoner og avsky ved å nekte å spille for Norge i ”**Mener Carew - BØR UTELUKKE Landslagskamerater opprørt over Johns Luxembourg-nei**” (Stokstad, Fredriksen & Simsø, 2003, 27. september). Her kommer det flere uttalelser om at det heller burde være omvendt, nemlig at Carew burde utelukkes. Å si nei til landslaget stiller spørsmål om hans patriotisme og norskhet. Han pekes også ut som svindler når det uttrykkes at ”Carews forklaring ikke holder mål ” og at han ”må ha en veldig dårlig rådgiver”. Samme dag blir offer/ barn- dimensjonen understreket i ”**Carew furter - uten grunn**” (Dæhli, 2003, 27. september): ”John Carews nei til landslaget forteller fire ting: 1. Han føler seg urettferdig behandlet. 2. Han ser seg selv som et offer. 3. Han har dårlige rådgivere. 4. Han

furter". Svindleren har åpenbart ikke forstått alvorligheten i handlingene sine, slik at noen må realitetsorientere ham: "Det var Carew som begikk det groveste overtrampet, det var han som slo... Han vil aldri klare å argumentere seg vekk fra selve handlingen. Og det burde noen ha fortalt ham". Nok en gang pekes Carew ut som offer for dårlig veiledning. Det er barnslig og "ynkelig fremferd" å ikke ville spille og han burde "vært mann nok til å si det selv". I stedet er han som en feig hund og "stikker han halen mellom beina og løper". Fortsatt samme dag, i "DERFOR - sier Carew nei Utrolig skuffet over landslagsledelsen Kjørte fortvilet rundt i Oslo om natten Orker ikke spørsmålene om slagene" (Simsø, Svegaarden & Lundgren, Joachim (foto), 2003, 27. september) fremstår Carew som en liten gutt som trenger mer oppdragelse. Han dro hjem til sin mor fordi han trengte råd om hva han skulle gjøre. Her fortelles det at flere reagerte på måten han beklaget seg til Riise på. Som en barnslig eller falsk figur hadde han sagt unnskyld uten å mene det: "Like etter at han sa unnskyld, skal Carew ha bedt Semb behandle saken fort - fordi han hadde lyst til å ta seg en tur ut og treffe kompiser. At han sto i fare for å bli kastet ut av troppen, skal han tydeligvis ikke ha forstått". Slik fortsetter omtalen utover: Carew blir stemplet som "umoden", "egoist" og offer for dårlig veiledning i "Mer opptatt av - FERRARI- FARGEN Stabæk-Loe stempler Carew som umoden" (Lund, 2003, 1. oktober). Han beskrives som lite ydmyk, provoserende og ikke voksen nok i "Hele troppen ville ha CAREW UT - RBK-Basma mener spissen burde vært mer ydmyk" (Svegaarden, 2003, 3. oktober). Når Carew endelig får fortelle sin versjon av saken, kommer det like dårlig ut i "Krigen Carew ikke kan vinne" (Dæhli, 2003, 4. oktober). Her kommer det frem at Carew "føler seg dolket i ryggen" og ikke tar "selvkritikk utover slagene som falt". Det han sier "går helt på tvers av det både landslagssjefen og spillerutvalget hevder". Han er på kant med sannheten og dum nok til å hevde ovenfor bedre vitende at han har "bred støtte i landslaget for sitt syn". Som en narsissist klarer han heller ikke å se egne feil og mangler: "I stedet for å svelge to ganger har han valgt å gå til krig mot Nils Johan Semb og landslaget, eller snarere heve seg over både ham og laget, og slik blir han et godt eksempel på hvor galt det bærer av sted når speilbildet er en konstant nytelse". Carew fremstår som en som skaper konflikt, setter seg selv høyest og er uten "sportslig ære". I "Hvem skal oppdra fotballidolene?" (Dæhli, 2003, 10. oktober) tas unge suksessrike fotballspillere på generelt grunnlag, men det henvises til Carew/Riise saken. De beskrives her som "ignorante bøller" som "trenger hjelp" men "ikke er i stand til å se at de trenger det...".

To andre negative oppslag om Carew er "farskapssaken" og "snytesaken" som verserte i media ca. ett og ett og et halvt år etter at Carew slo til Riise. Begge tegner konturene av en svindler, siden Carew prøver å lure seg unna ansvaret for det han har gjort. Sakene formes som en rettergang der det føres bevis mot Carew som må holdes ansvarlig og betale, eller få en slags straff. I farskapssaken benekter han først sitt farskap og må derfor avlegge DNA-prøve. Det viser seg at han er faren, slik at han etter mye kritikk må ta følgene av dette (Odinsen & Limstrand 2004, 7. august; 2004, 10. september; 2004, 11. september; 2004, 2. oktober). Snytesaken handler om hvorvidt Carew snøt seg på motspiller eller ikke, og det forlås bildebevis mot Carew som til slutt slapp unna med å stå over en kamp (Svegaarden, 2005, 1. mars; Stokstad & Svegaarden, 2005, 2. mars; Post, 2005, 4. mars; Simsø, 2005, 5. mars, Simsø, Svegaarden & Stokstad, 2005, 9. mars).

Bildeanalyse

Bildene av Carew mer enn følger opp det skriftlige, og leder an i kritikken mot Carew. Derfor skal jeg si litt generelt om bildebruken før jeg analyserer to bilder nærmere. Det som går igjen er at han på en eller annen måte er fanget i bildet eller trengt opp i et hjørne. Det er forvrengte perspektiver og ansiktsuttrykk og han holder hendene knyttet. På bildene ser Carew enten storvokst eller stygg ut. Bildene er styggere i perioder der Carew har gjort noe galt. I de rolige periodene, ser vi en mer kjekk og glad gutt. Han er likevel en svindler, og bildene inneholder ofte bevis for det. Et eksempel er når Carew sier "*Jeg sparket ikke inn noen dører*", mens han på bildet albuer ned en motspiller (Simsø (foto: Scanpix), 2005, 20. mars) (vedlegg nr.). Flere bilder viser at han er en jukse-maker som gledelig tyr til ufine metoder, f.eks. når han tar hodet til Steffen Iversen under armen for å få tak i ballen (Svegaarden, Odiin & Solberg (foto), 2003, 19. august) (vedlegg nr.). De fleste av bildene etter voldsepisoden høsten 2003 er tatt i froskeperspektiv, slik at Carew ser stor og voldsom ut. På et bilde fyller ryggen med navnet "CAREW" hele bildet. Her er det fort gjort å lese "CREW" og tolke de brede skuldrene som en dørvakt som truer med vold hvis du prøver å komme forbi (Simsø, Svegaarden & Lundgren (foto), 2003, 27. september) (vedlegg nr.). Det er mange bilder som viser bare ryggen til Carew. Et annet eksempel er der et stort pressekorps presser ham opp i et hjørne. Carew ruver over alle de andre, slik at jeg assosierer dette med filmen "King Kong" der den gigantiske apen til slutt blir jaktet på, og skutt av de små menneskene (Overvik & Lundgren (foto), 2003, 12. september) (vedlegg nr.). Jeg analyserer to bilder nærmere. Disse bryter med det som står i overskriftene. De er ekstra stygge og fra den tiden det står på som verst for Carew. Siden bilde og tekst danner en visuellverbal helhet (se s. 36), blir vi mistenksomme

når bildene forteller noe annet enn teksten, som ofte formidler det den avbildede sier. Siden vi stoler mest på bildet fremstår personen som falsk.

Det første bildet er fra ”HAR FÅTT NOK STRAFF - Fotballekspertene vil ha med Carew igjen” (Johannessen, Stokstad & Lundgren (foto), 2003, 13. september), (vedlegg nr. 2):

28 dager igjen til NORGE-LUXEMBOURG

Må settes i karantene

Tidlig i neste uke skal Norges Fotballforbund ta stilling til John Carews videre skjebne på landslaget. Trolig har de ikke annet valg enn å utvide karantenen.

Det er grovklassen i overflott på John Arne Riise som ringer NFF til å reagere skarpere enn de tror han gjør. Han blir lagt i karantene og det hadde vært langt mer bekvemt for Engbreitson å holde kjørt. Derfor er det neppe tilfeldig at han gjør det motsatte. Han har Engbreitson hatt et behov for å markere at spillet ikke var av den typen som kan gattes over og følges bort.

Vedlegg er det akkurat det fotballspillet gjør. Tradisjonen for å beskytte treneren er sterk, og derfor blir treneren og spilleren som regel skilt som livsfarlige kugler. Eller heipet bort. Det skal mye til før noen ender den tiden. I Carew-Riise-saken er den trolig helt bevisst, nettopp fordi den biter under trenerens selvstevne, og slik tvinger NFF til å fortelle oss hvor grensen går.

Det leder over til NFF's svarer overfor alle sine medlemmer stort og sterk, og heller glad NFF mener landslagsspiller skal å anses som sportslige fotballer. Det er ingen lett vurdering, for i et annet generelt, og kanskje litt for stort, er det ingen gode løsninger. Men slik Carew-Riise-saken må fremstilles, er det et lite av det gode, må NFF markere seg. Det kan bety at John Carew får en karantene som er vesentlig lengre utover enn han allerede har fått.

For skal vi tro landslagssaken, og det er neppe grunn til å tvile, så kunne episoden like vel ha endt tidligere for Riise. Han er heldig som slipper Carew straffskudd, kunne sågane ha blitt tatt, både for Riises helse og fotballkarene, og da nærmer vi oss en bioteknisk landslagssaksdom. Det legger et stort press på NFF.

Utløringen i saken viser også hvor alvorlig det var for alle parter at John Carew ikke sto ved siden av John Arne Riise på presskonferansen dagen etter. Hvis John Carew gikk med i Roma, så er stand til å fortelle sin versjon, fordi han har fått mulighet av en nye arbeidsgiver. Dermed fortsetter spekulasjonene, og stand til til venne for både Carew, Riise og NFF.

Ikke minst for Carew ville det ha vært en stor fordel å bli holdt. Det er kanskje for de fleste at nettopp han har vært i en slik situasjon, men er mest av et sign for en varig omorganisering, og jeg vil enda at han ikke har det godt i sin fotball situasjon utenfor landslaget.

Det har også vært et element å ha med når NFF diskuterte saken tidlig i neste uke. For saken kunne ha vært behandlet både bedre og annerledes.

Men det er ikke alltid medlemskommunikasjon gjennom saken først og fremst handler om. Det har landslagssaken gått ut på et sign om.

VG i går. **VG** onsdag.

- HAR FÅTT NOK STRAFF

Av BJORN ARNE JOHANNESSEN og MORTEN STOKSTAD

Norske fotballekspertene mener John Carew (24) har fått nok straff etter nedslagen av John Arne Riise i landslagets spillerbuss.

Carew ble kastet ut av troppen foran onsdagens treningskamp mot Portugal – og sendt med ferje til Ullensalv – og sendt med ferje til Ullensalv. Riise ble kastet ut av troppen foran onsdagens treningskamp mot Luxembourg 11. oktober – men bare trelv Nils Johan Semb finner hans sportslig kvalifisering.

Ekstrabelasting

John Carew har skjedd at han har gjort noe galt. Han har skrudd opp med John Arne Riise. Og straffen fikk nok ekstra etterom han har et kjent ansikt, som er hevet ut offentlig, sier Rune Bratseth.

Rosenborg-direktøren ser ingen annen løsning enn at Carew blir tatt med i neste landslagstropp. Hvis ikke tror han på videre utvalgte landslagssaken og Carew selv.

Uti landslagstroppen

For Mathias Haglund vil ikke kommunisere saken, men assistent Halvar Thoresen mener Carew fortjent mulig ber om i landslagstroppen igjen.

John Riise påtrykkes og angir, så må må man ikke handle det for å få han inn i miljøet igjen. Men hvis saken blir jo vært ordnet opp i fengsel for det snarlig. Når vi si hvordan de holdt på ut på treningsplassen, tror vi det snarlig. Når vi si hvordan de holdt på ut på treningsplassen, tror vi det snarlig. Når vi si hvordan de holdt på ut på treningsplassen, tror vi det snarlig.

– Omtalen vær enn karantenen

Norske fotballekspert, Jan Age Fjørtoft, gir seg ut i å tenke rundt Carew-saken.

Carew har fått straff for det han gjorde i busen, og i tillegg straffes han for den måten saken ble fremmyttet på.

Men om Carew skal tilbake i troppen, må bli opp til Semb å vurdere. Han må komponere en spillergruppe som fungerer og droppe andre løsninger, sier Jan Age Fjørtoft.

Mw Jakobson er ikke i tropp

Men om Carew har fått hardt nok straff, TV 2-eksportøren mener den norske medieteksten er i sanger verre enn uttalelsen fra Portugal-matches.

Løype

– Det er ingen tvil om at Carew er straffet hardt nok. De som mener noe annet, kan sendes til Håkonsen. Og den offentlige uttalelsen må leses i sammenheng med kampen karantene. Semb får angreie om Carew skal med i troppen med Luxembourg, men om han skal spille, er jeg ikke så sikker på. Da må han hvile fall i veie andre saker, sier Morten Stokstad.

Den tidligere landslagsskiperen John Fjell (na NIK-Rudal) tror ikke Carew trenger noen strengere straff enn det han allerede har fått.

– Jeg vil tro at så av ti er en del med å se ut som Carew. Han har fått en løype. Og er han sportslig kvalifisert, bør han med mot Luxembourg, sier John Fjell.

Spott John Arne Johannessen @ 2003

VG i går. **VG** onsdag.

I TENKEBOKSEN

John Carew og Riise forbeholder seg på morgengravens kamp mot Brescia i Serie A. Her får ikke lov av ledelsen å uttale seg om Riise-episoden.

JOHANNESSEN

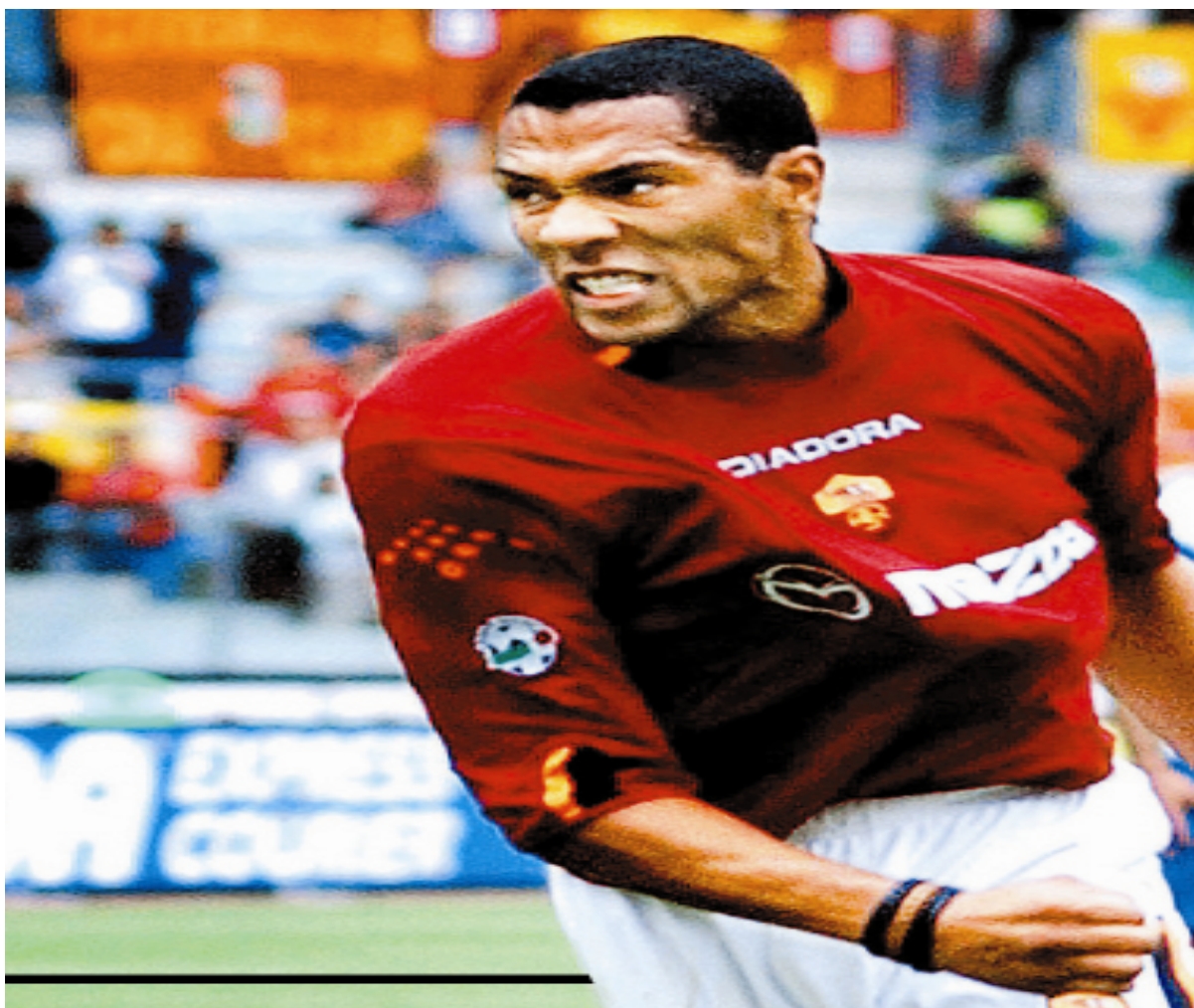
spott John Arne Johannessen @ 2003

Figur 5. Carew: Har fått nok straff.

På bildet ser vi Carew operere i halvmørke. Han ler lurt med ryggen halvt imot, og ser ut som han er på vei til å stikke av og snur seg for å se etter forfølgere. ”Ha-ha, jeg lurte dere!” sier ansiktet. Med knyttede never virker han også klar til å slå fra seg, hvis noen prøver å ta ham. Et armbånd får det til å se ut som han har hendene bundet, for i bildet ser vi også et nett som er i ferd med å snøre seg rundt ham og gjøre omgivelsene trangere. Et høyt gjerde er foran ham og begrenser mulighetene for flukt. Det ser ut som han er i luftgården i et fengsel, også pga. sin snau frisyre og mørke utseende. Sammen med tittelen ”Har fått nok straff” ser det ut som at det er Carew selv som mener at han er straffet nok, og at han derfor er i ferd med å bryte seg ut av fangenskapet. Bildeteksten sier at han er ”i tenkeboksen” og ikke får lov til å

uttale seg. Carews ansikt er fanget helt ut i kanten av bildet ut mot kommentaren på samme side der det står med store bokstaver at John Carew ”må settes i karantene”. Dette betyr at han må holdes fast og holdes ansvarlig, før han snor seg unna. Alt dette indikerer en svindler.

Det andre bildet er fra artikkelen ”- **ALDRI VÆRT - SÅ GLAD Carew tok straffen fra Chivu - første mål siden 19. mars**”(Simsø, Robert & Delebekk (foto), 2003, 15. september):

Bilde 6. Carew: Aldri vært så glad.

Bildet viser Carew under sin første målfeiring som Roma - spiller. Han spenner musklene i kroppen og ansiktet så vi ser blodårene på halsen, mens skarpe rynker, blikket og tennene former et demonisk uttrykk. Bak ham ser vi deler av stadion, slik at tankene går tilbake til det gamle Roma og forestillingene som fant sted da. Vi kan med letthet se for oss Carew som en gladiator, men spørsmålet er om han ikke ser mer ut som et av de farlige dyrene som ble brakt til Colosseum; en snerrende hund eller en brølende løve. Ansiktsuttrykket minner om et blodtørstig udyr som river ut et kjøttstykke fra byttet sitt og rister med hodet. Det er bare

blodet rundt kjeften som mangler. Sammen med et utdrag fra brødteksten får bildet oss til å tenke på et dyr som føler seg truet og reiser bust: ”- *Det var fantastisk. 50 000 mennesker ropte navnet mitt etter scoringen. Hårene reiste seg på ryggen”.* At tittelen forteller at han aldri har vært så glad, bryter med dette sinte ansiktsuttrykket, slik at vi kan tolke ham som en gal villmann eller en løgner. Den knyttede hånden kan kobles til boksehistorien, med svarte boksere som Sonny Liston og Muhammed Ali. Svarte boksere møtte rasistiske holdninger om at de var u-utdannede dyr, noe som kunne stamme fra tiden da svarte slaver ble trent og stelt på samme måte som hester av de hvite eierne, sine for å brukes i boksing og andre konkurranser. Siden Carew tar igjen på bildet her, kan en knyttet hånd også kobles til de svarte panterne som var en radikal gruppe i bevegelse i USA på slutten av 60-tallet som kjempet for svartes rettigheter (Lule, 2001, s. 60- 80; Marqusee, 2003). At han tar igjen og er truende, kan bety at han er en opprører mot det etablerte og må kontrolleres.

Hvorfor er fortellingen om Carew en myte?

Det er overveldende mye som stemmer med svindlermyten her. Det er derfor sannsynlig at noe er lagt til og noe er fjernet for å sette Carew i et dårlig lys. Ensidigheten i beskrivelsene av ham er påfallende. Ifølge disse er Carew dum og barnslig, sterk og vill, og alle disse er markører på svindlermyten. Karakteristikkene i form av ord og bilder forenkler fotballspilleren til en stereotypi. I dette tilfellet settes det et negativt stempel. Måten saken fremstilles på er som en lang rettssak der det føres bevis som avslører svindel. For å underbygge påstanden om at han fortjener straff, formes karakteren mye dummere og mer barnslig enn Carew trolig er i virkeligheten. Ting settes retorisk på spissen, slik at vi ser at svindleren sier en ting, mens vi fortelles at ”sannheten” er en annen. Bevisføringen omfatter saker og tema som ellers ikke hadde fått så mye spalteplass. Da mener jeg i første rekke farskapsaken og Carews interesse for kvinner, snytesaken, samt fokuset på at han pynter seg og stiller ut sin rikdom. Mindre saker og at han får rødt kort i en kamp, kjefter på dommeren osv. hadde kanskje ikke kommet med i det hele tatt om man ikke bevisst eller ubevisst forsøker å sverte personen. Angrepet på, eller tilbakeslaget mot Carew kan ha vært et uttrykt ønske i redaksjonen, og ikke minst i befolkningen som kan ha etterspurt en fordømmelse av Carews voldsbruk. Informasjonen vi får i form av saker, kommentarer og sitater er kan være veldig selektivt valgt ut, i perioder der Carew trækker i salaten og erter på seg folk. For eksempel ble det veldig mye negativ omtale da Carew stakk hånda inn i vepsebolet og nektet å spille for Norge (Stokstad, Fredriksen & Simsø, 2003, 27. september). Sitatene trenger heller ikke å fremheve Carews østkantdialekt og skurkaktige latter: ”hø-hø” hvis en ønsker en

balansert beskrivelse av personen. Bildene av Carew er også unødvendig stygge og fremhever noe dyrisk som redaksjonen ikke tør uttrykke med ord. Jeg konkluderer derfor med at omtalen jeg har undersøkt er en urettferdig fremstilling av Carew, og ikke korresponderer godt nok med den observerbare sannheten som jeg som realist har tro på (se s. 24).

Hvorfor blir Carew fremstilt som svindler?

Svindleren er omtrent det samme som en skurk. Først og fremst blir Carew derfor fremstilt som svindler fordi han har gjort noe galt, og pga. alvorligheten i det han har gjort. Det må tas avstand fra og fordømmes. Slik blir leseren overbevist om at personen bør straffes. Carew var med i et fellesskap og brøt med normer og regler som de andre etterlevde. Med ett skilte han seg ut som en egoist som motarbeidet fellesskapet. Fordi han ødelegger for alle, hører han derfor ikke hjemme i fellesskapet. Veien er kort derfra til å bli oppfattet som et falskt medlem, en infiltratør og muldvarp. Samtidig var det store forventninger til Carew, slik at skuffelsen blir stor. Dette kan godt beskrives som at en moderne helt faller ned fra sin pjestall, og avsløres som en falsk helt - en svindler (Lule, 2001 s. 83) (se s. 57). John Carew blir fremstilt som svindler fordi han ikke er helt til å stole på, både fordi han slår og fordi han ikke er så troverdig når han uttaler seg. Han prøver f.eks. å lure bedre vitende til å tro på hans usannheter. Carew prøver dessuten å få alle fordeler og å lure seg unna ansvar og straff. Dette kan han tas for, sammen med andre dumme gjerninger og uttalelser. Han er også sårbar med sin østkantsjargong. Dette kan passe med hans klasse- og rasebakgrunn og stemme med fordommer mange har mot svarte. Når en negativ ting kommer, er det lett for at denne setter i gang resten av konseptene som utgjør en myte. Motforestillingene mot det unorske i Carew kan skyldes en form for misunnelse, noe som kan bunne i at ingen hvite er like gode. Det er jo et kjent fenomen i idrettsverdenen at rase ser ut til å være av betydning i flere idrettsgrener (Mosley, 2003). Det kan kjønes ekstra smertefullt at landslaget er avhengig av en som ikke er typisk norsk for å være på et høyt nivå. Det gjør noe med nasjonalstoltheten når viking - genene ikke er nok til å hevde seg i det store utland. Carew stikker hull på denne byllen når han først bringer skam over Norge og deretter svikter fellesskapet ved å nekte å spille med flagget på brystet. De mange forsøkene på å definere og karakterisere Carew tror jeg kan skyldes et behov for å sette ham i en bås. Jeg tror at vi trenger å kategorisere, slik som Lévi-Strauss forfekter (se s. 19) (Fiske, 1990 s. 115- 125). Carew er både tiltrekkende og frastøtende. Han er både norsk og utenlandsk. Han er kraftfull og sårbar, utpønsket og dum, svart og hvit. Med dette blir han vanskelig å plassere og han havner mellom to eller flere stoler og blir en såkalt mellomkategori. Lévi-Strauss sier da at han får betydning fra flere

kanter og inneholder for mye informasjon til at vi helt klarer å forstå. Siden dette unntaket ikke passer med vår definerte og ordnede verdensbilde, kaller vi ham for en anomali. I stedet for at dette skal bikke vårt verdensbilde og skape forvirring gjøres anomalien til tabu. Da fordømmer vi det, og ønsker ikke å ha noe med det å gjøre. Reven kan kalles en mellomkategori ved at den verken er et gårdsdyr eller et vilt dyr. På grunn av dette er reven ofte en som prøver å lure noen, en svindler, i eventyr og andre fortellinger (Fiske, 1990 s. 119). Carew kan av samme grunn bli fremstilt som svindler, fordi denne mellomkategorien er den eneste han passer.

Hva er funksjonen til denne varianten av svindlermyten?

Svindlermyten definerer uønsket oppførsel og viser at det straffer seg å ikke følge normer og regler. I Carews tilfelle er det regelen om at du ikke skal slå som blir moralisert mest. Det er stygt å slå, det straffer seg, og du kan miste vennene dine og bli alene. Svindleren er en kriminell akkurat som reven er det i norske eventyr, eller som slangen er ”verken et dyr fra land eller en fisk fra havet” i skapelsesberetningen i Bibelen (Fiske, 1990 s. 118). Den kriminelle fremtoningen kategoriserer svindleren som en outsider i samfunnet, en blanding av oss og de andre (Fiske, 1990 s. 119), og en motsetning til de som følger lover og regler og ikke er en trussel. Oppdeling i binære opposisjoner er en form for symbolsk klassifisering som bidrar til sosial orden (Woodward, 1997 s. 29-36). Som mellomkategori danner Carew bro til resten av verden, slik at vi lettere kan forstå den. Slik representerer Carew den andre verden, full av uærlighet og uten norsk snillisme og beskjedenhet. Når han da latterliggjøres og forkastes, definerer det oss norske som bedre enn de andre. Slik forsvares vår stolthet som faktisk blir såret når Carew krenker når han nekter å spille for oss. Carew med sin voldsomme opptreden også en dårlig ambassadør for Norge, som dermed tar avstand fra handlingen og sier at han ikke gjorde det fordi han er norsk, men fordi han er unorsk/utenlandsk. Det samme ble gjort med Ben Johnsen i Canadiske medier etter at han ble tatt i doping i OL i 1988 (Jackson, 1998). Et problematisk budskap kan være at svarte ikke er som oss. Alt det negative hos Carew kan da ses som et uttrykk for hans farge og rasistiske fordommer. Dette vil bli tatt opp i diskusjonen (s. 98) En funksjon her kan være å oppdra svarte og andre minoriteter til å bli som oss. Det kreves konformitet og integrering. Det advares mot å gjøre narr av og true det etablerte norske. Svarte som ikke innordner seg ses på som en trussel (Giacobi, & DeSensi, 1999; Marqusee, 2003).

Den andre verden

Innhold

Myten om den andre verden portretterer verdener som er annerledes enn vår egen. Kontrasten viser også hvem vi er i forhold til de andre. Myten har en lang historie i å fortelle om nye verdener. Noen ganger er den andre verden et **paradis** på jord, med fantastiske hager og jordlige nytelser, fantastiske øyer med skjønnhet og rikdom, fylt med nymfer og sang. Andre ganger er den andre verden uvennlig og skremmende, et **helvete** og en underverden, et land med mørke og kaos, fullt av deprimerende trengsel og døde eller døende (Lule, 2001).

Form

I denne myten reiser helten hjemmefra og til fjerntliggende strøk som rapporteres enten å være mye bedre eller mye verre enn våre. Historien formuleres omtrent som et reisebrev fra en oppdagelsesreise.

Funksjon

Myten definerer oss i forhold til andre samfunn og kulturer, og samtidig begrunner den og understøtter hvorfor vi er slik som vi er med våre verdier og holdninger. Et samfunn røper mye om seg selv når det beskriver den andre verden. For eksempel kan den paradisiske andre verden beskrives som et land uten krig med fred og harmoni hos noen, mens den kan være en verden av melk og honning uten arbeid og stress for andre. Campbell (1988 s. 79; Lule 2001 s. 152) hadde et litt annet syn på mytene om den andre verden, og mente at det ukjente slik som ørken, jungel, dypt hav og fremmed land, er (underbevisste) projeksjoner av hva individer frykter og begjærer (Lule, 2001 s.152).

Johan Mühleggs bruk av doping som den andre verden - helvete

I forbindelse med langrenn i OL i Salt Lake City 2002, ble den suverene trippelvinneren Johann Mühlegg tatt i doping, sammen med Olga Danilova og Larissa Lazutina (Eriksen, Klaus & Overvik, Jostein, 2002, 25. februar; Overvik, Olsen & Berntsen, 2002, 24. februar) Den massive fordømmelsen av Mühlegg, kombinert med litt spesiell bildebruk, fikk meg til å se nærmere på saken. Siden man tok så kraftig avstand fra doping, ville jeg undersøke om fenomenet doping kunne tilhøre den negative varianten av den andre verden, helvetemyten.

Jeg fant ut at nyhetsdiskursen samsvarte med beskrivelsen av helvete som *”en underverden, et land med mørke og kaos, fullt av deprimerende trengsel, landet til de døde eller døende”*. Doping er juks og svindel (**handling**). Det er en underverden som foregår i det skjulte, ute av vår kontroll og det skaper kaos (**hendelser**), f.eks. med resultatlistene når vi ikke kan vite hvem som er den moralske vinneren. Jeg fant en fortelling om rene nordmenn som reiser ut for å konkurrere mot en verden der doping er satt i system (**form**). Doping ble personifisert av Mühlegg som representerte den andre verden, med onde djevlere (**karakterer**) som gjorde det til et helvete for norske helter å ta gull. Dopingbrukerne ble en sterk kontrast til oss norske som er på de godes side og verdsetter fair play. De gjør alt for å vinne, er døde moralsk og risikerer døden fordi doping er skadelig. De er døende som idrettsutøvere fordi de blir forvist fra idretten - det gode selskap. **Omgivelsene** er trange og deprimerende for de som blir forfulgt av dopingjegere, hissig konkurrenter, media og rettsapparat både i og utenfor idretten klar til å måle ut straff.

Jeg legger frem analysen tematisk:

Tekstanalyse

I dekingen av Mühlegg saken fortelles det om en klappjakt, der målet er å avsløre og peke ut svindleren som prøver å lure alle. I **”Kappløpet mot Mühlegg”** (Sæter, 2002, 2. mars) kan vi lese om hvordan et stort apparat av dopingjegere lenge var i hælene på Mühlegg før han ble avslørt og må levere fra seg gullet fra femmila: *”Men han klamrer seg til de to andre gullmedaljene og hevder at han har vunnet dem med heder og ære. Helten forlater showet med hetta over hodet og sniker seg hjem til ukjent sted”*. Han går i skjul, eller skal vi si under jorden, siden han har kontakt med det okkulte. I **”Mühleggs mystiske sektleder”** (Strøm, Johnsen & Myhre 2002, 26. februar) (foto: DPA), og **”Ingen heldig ånd”** (Strøm, 2002, 28. februar) (foto: Bongarts) står det at han hadde drevet spiritisme for å kjempe mot *”den onde ånd”* som motarbeidet ham med *”svart magi”*. I tillegg til å ha solgt sjelen sin, kan man også si at han gjennom doping har laget et helvete for seg selv ved at avsløringen gir problemer med sponsorene (Mellqvist, 2002, 27. februar). Mühlegg fremstilles dessuten som en djevel i sporet, og som fra en annen verden siden han *”var i en egen klasse”* (Mellqvist, 2002, 27. februar), *”trente som en gal”* hadde *”tempo hinsides det som er menneskelig mulig”* og *”avsluttet femmila som en villmann”* (Sæter, 2002, 2. mars). Gjennom doping setter han også livet sitt i fare. I **”Spania klar for Mühlegg- støtte”** (Sjem, Eriksen & Brenna, 2002, 25. februar) får vi opplyst at han kunne ha dødd *”ved å sovne inn om natten når pulsen er lav”*

pga. blodpropp fordi NESP han ble tatt for, gjør blodet tykkere (Sæter, 2002, 2. mars). Den onde figuren erklærer seg også uskyldig. I **”Har ikke dopet meg”** (Magnus & Strøm, 2002, 27. februar) hevder en skråsikker, arrogant, og flirende OL-jukse-maker at han bare har tatt vitaminer og mineraler. Svindleren kommer til uttrykk ved at han flere ganger flirer ondskapsfullt, slik som i **”Mühlegg i VG-intervju: Jeg kan skape kaos hvis jeg forteller alt”** (Lund, 2002, 13. mars) der han *”knegger og ler tilfreds”* når han forteller at han lurte alle ved å gjemme seg etter OL. Han hevder her at doping er mer utbredt enn vi ønsker å tro, og triumferer med at han kan ta med seg flere i fallet hvis han sladrer. Dette fallet fra langrennstronen, symboliserer at han nå er i et slags helvete. OL-gull var jo selve himmelriket. Ned i helvete drar han også med seg hele langrennssporten, andre utholdenhetsidretter og idretten generelt siden dopingmistanken sprer seg. Topp utøvere må med dette finne seg i et regime der de må melde fra hvor de er og ta blod og urintester i tide og utide. I en artikkel beskrives derfor Mühlegg-saken som *”et helvete for langrennssporten”* (Overvik & Moe, 2002, 25. februar). Omtrent samtidig med Mühlegg-saken, kom saken om Østerrikes skilandslag som la igjen masse blod og sprøyter i sin OL-leir (Strøm & Odiin, 2002, 2. mars). Med denne erfaringsbakgrunnen er det lett å utvide (se s. 15) Mühlegg-saken til å gjelde andre liknende hendelser, og andre land. Siden de fleste som doper seg er utenlandske (Norge er jo ett lite land), og ved et ensidig mediefokus på dem, er det lett å generalisere til å tro på myten om at det er bare de utenlandske som doper seg. I analysen fant jeg flere tegn på en slik fremstilling, som kategoriserer slik at **vi** (Norge) kommer i kontrast til **dem** som doper seg. Norge er en av de største pådriverne i saken mot Mühlegg for å få tilbake gullene våre. I triumf over at vi er de rettmessige vinnerne utropes vår nasjons navn med stolthet, slik som i titlene: **”Norges Mühlegg-sak kan bli stoppet”** (Jarlsbo, 2002, 16. juni) og **”Slik skal Norge tvinge gullene tilbake”** (Andersen, 2002, 27. februar). I tillegg trer flere fremtredende idrettsprofiler og ledere frem og fører Norges sak; slik som toppidrettssjef Bjørge Stensbøl, WADAs Johan Olav Koss (Stokstad, Andersen, Simsø, & Sæther, 2002, 28. februar) og kulturminister Valgerd Svarstad Haugland (Strand & Odiin, 2002, 28. februar). Fordømmelsen av de andre kommer sterkt til uttrykk når idrettspresident Kjell O. Kran *”harmdirrende truer med å trekke den norske OL-troppen fra Salt Lake City”* og at det er *”opprørende og en hån mot alle som er rene”* når Mühlegg får spasere av gårde med to av gullene (Sæter, 2002, 2. mars).

Det blir også spekulert mye i hvordan resultatlista hadde sett ut hvis doperne ble luket ut, slik at vi som er rene kan få våre fortjente medaljer. Dette er tema i **”Har tapt 13 medaljer for**

dopingtatte utøvere” (Odiin, 2002, 26. februar), **”Skandale hvis de ikke fratras medaljene”** (Eriksen & Overvik, 2002, 25. februar) (foto: EPA) og **”Fem nye kobles til doping”** (Overvik, 2002, 24. oktober). I sistnevnte artikkel kommer det frem at verken svensker eller nordmenn står på listen over utøvere som har levert mistenkelige blodprøver. **”Halvparten dopet”** (VG, 2002, 27. februar) forteller det samme ved at Sveriges landslagssjef er *”helt sikker på at de svenske og de norskelangrensløperne driver redelig”*. I **”Har det vondt”** (Overvik & Moe, 2002, 25. februar) blir nordmenn og svensker til overmål pekt ut som rene av både Vebjørn Rodal og Mühleggs norske smører Hallgeir Martin Lundemo. Denne artikkelen handler om hvordan Lundemo sammen med lagleder, smører og altnuligmann Ola Berget var viktige i teamet til Mühlegg, men at de likevel ble lurt trill rundt. Nesten uten spørsmål slipper de fri fra anklager, og det virker som det er automatikk i at de ikke har hatt befatning med doping.⁶⁰ De er både naive og uskyldrene siden de kommer fra Norge der folk er ekte, ærlige og aldri jukser. IOC- president Jacques Rogge uttaler at **”Det er naivt å tro at Norge er fritt for doping”** (Simsø, Eriksrud & Delebekk, 2002, 15. mars) og refererer til dopingsakene mot bryteren Fritz Aanes og vektløfteren Stian Grimseth fra sommer-OL i Sydney 2000. Men han blir straks parert av Bjørge Stensbøl som forsvarer vår ære og renhet: *”Thomas Alsgaard, som er testet 30 ganger denne sesongen, står i sterk kontrast til for eksempel Mühlegg”*.

Bildeanalyse

Her har jeg plukket ut tre bilder som etter min mening peker i retning av at det er onde krefter i sving. Det første bildet følger under (og er vedlegg nr. 9). Det er fra **”Skandale hvis de ikke fratras medaljene”** (Eriksen & Overvik, 2002, 25. februar) (foto: EPA). Det andre (vedlegg nr 10) er fra **”Mühleggs mystiske sektleder”** (Strøm, Johnsen & Myhre 2002, 26. februar) (foto: DPA), der han på grunn av den rette panneluggen ser ut som den besatte gutten i filmen *”Omen”*. Det tredje bildet (vedlegg nr 11) er fra **”Ingen heldig ånd”** (Strøm, 2002, 28. februar) (foto: Bongarts) hvor det ser ut som det på pågår djevelutdrivelse. Disse tolkningene forankres i at teksten handler om spiritisme. Lyset i hjørnet av rommet gir dessuten en skrekkfilmeffekt med skumle skygger og hvite ansikter (Dick, 1998, s. 86).

⁶⁰ Jeg antyder ikke her at de visste om doping, men jeg peker på at de kunne bli trekt inn i saken i større grad. Utenlandske medier har trolig vektlagt dette, eller kunne gjort det, og antydnet at Norge ikke er så rent heller, og hevdet at det er slik kompetanse som ligger bak vår mangeårige suksess i skisporet.

Figur 7: Skandale hvis de ikke fratas medaljene.

På bildet holder Mühlegg jakken over hodet slik at snippene former horn ut fra hodet hans. Dette bildet er på forsiden denne dagen og blir brukt i flere artikler senere, noe som kan tyde på at bildebruken er nøye planlagt og har en foretrukket tolkning, i dette tilfellet at vi ser en ond person. Å dekke til hodet og ansiktet kan tyde på at personen har noe å skjule. Et fellestrekk for bildene er at Mühlegg er lang i maska, og med et forpint og sjelløst uttrykk likner han både ”Skrik”-maleriet og maskene fra ”Skrik”-filmene.

Hvorfor er fortellingen om Mühlegg en myte?

Det tegnes et ensidig negativt bilde av Mühlegg. En forsøker ikke å forstå fenomenet, men ønsker bare å fordømme. Dopingbruk fremstilles som en mørk og ukjent verden i sterk kontrast til oss. Leseren blendes av uskyldshvite og ærefulle nordmenn. I media får vi inntrykk av at det er de andre landene som doper seg. Siden de aller fleste dopingsakene er utenlandske, er det fort gjort å tro at alle er det, og glemme at vi norske er i mindretall aller mest fordi vi bare er ett lite land med få innbyggere. At fremstillingen stemmer med våre fordommer, er med og gjør den til en myte. Det formidles også et sterkt moralsk budskap om at ingen av oss skal krysse over til dopingens onde rike og bringe skam over fedrelandet.

Hvorfor fremstilles Mühleggs bruk av doping som et helvete?

Doping er noe vi vil ta avstand fra og ikke vil ha hos oss, noe som kan gi behov for å definere fenomenet som en trussel utenfra. I tillegg kan Norges dominans i langrenn gi oss følelsen av at det er oss mot alle de andre. På grunn klima og tradisjoner har vi et fortinn som vi mistenker at de andre må kompensere for. Doping rokker ved grunnvollene til idretten som har som mål å måle idrettslig prestasjonsevne (se s. 59), og ikke hvor gode utøverne er til å dope seg. De ulike idrettene er definert av regler, og brudd på dem må fordømmes. Man kan si at jukseren spiller med andre regler, et annet spill, slik at det ikke er mulig å sammenlikne prestasjonene. På denne måten er doping og den som doper seg i en annen verden, som vi ikke ønsker innenfor idretten.

Hva er funksjonen til denne varianten av helvetemyten?

Først og fremst er funksjonen å ta avstand fra juks og predikere fair play. Myten definerer det som er galt, og forteller at vi ikke skal stjele eller lyve. Vi frykter og fordømmer doping. Den står for et moralsk forfall. Det kan i sin tur kan medføre at idrettsutøve blir utnyttet f.eks. av sin egen nasjon med politiske motiver for å fremheve sin suverenitet, uavhengighet osv. (se s. 2). Et budskap er at doping skader idretten, og at det bør bli strengere straffer for de som blir tatt i doping. Vi advares også mot å bruke doping, for å slippe den massive fordømmelsen. Doping strider mot begge prinsippene om likhet i konkurranser (agon og alea), siden det verken er likhet ved start eller i mål (se s. 2-4). Dopingsaker avslører at idretten har usunne sider, når utøvere risikerer både liv og helse for å vinne. Å vinne til enhver pris henger sammen med en ensidig fokus på konkurranseaspektet (agon), noe som gir for mye alvor og tar leken og blir bare alvor. Det er derfor viktig å fordømme doping for å ivareta idrettens egenverdi. Et viktig moment er understrekingen av at de norske ikke doper seg. Myten definerer hvem vi er, og forteller her at våre holdninger er bedre enn de andres, siden vi tar der ærefulle oppdraget med å bekjempe doping i en slags ”hellig krig” mot de onde. Som i sydebukkmyten renses vi ved å legge skylden på de andre, slik at tiltroen til norsk idrett består.

Myten konstruerer følgende dikotomier: dem – oss, ute – inne, juks – rederlighet, tape – vinne, forfall – sunnhet, falle ned – stige opp, fordømme – hedre, falsk – ekte, naturlig – kunstig.

Brasil som den andre verden - paradiset

Mens jeg leste meg gjennom VGs sportsartikler fra 2005, fanget artikler fra fotballmesterskapet "Copa America" min interesse. De så ut til å formidle nasjonale stereotypier (se s. 10). Derfor ville jeg undersøke om Brasil ble fremstilt som et paradiset i fotballverdenen.

Ved nærmere undersøkelser fant jeg flere tegn på at det var paradismyten som ble brukt som diskurs da Brasils fotballag ble omtalt. Ved søk i A-tekst fant jeg en rekke artikler, over flere år, som understøttet dette. I noen er ordbruken nært knyttet til paradiset, slik som i "**TAKK HERREN FOR BRASIL**" (Dæhli, 2002, 29. juni) hvor en takker Gud for måten Brasil spiller fotball på, noe som kan tolkes som en takk for at paradiset finnes. I "**92 MINUTTER I PARADIS**" (Dæhli, 1997, 31. mai) er det imidlertid Norge som tar Brasils rolle, spiller sambafotball og er i paradiset. Jeg har plukket ut to artikler til å representere fremstillingen av Brasil. Disse er "**Ronaldinhos SHOW - Brasil lekte seg før hat-kampen mot Argentina**" (Valebrokk, 2005, 6. juni) og "**Brasil-Argentina 4-1**" (Post, 2005, 30. juni). Jeg skiller ikke mellom artiklene i analysen:

Tekstanalyse

Jeg fant en fortelling med en **form** som gir inntrykk av at journalisten har reist langt av gårde og rapporterer hjem om et fremmed, tiltrekkende land, som synes å være mye bedre enn, og i kontrast til vårt. Han forteller om fantastisk fotball (**hendelser**), i varme, innbydende **omgivelser** med vakre kvinner, sambarytmer og dans. I sentrum for begivenhetene er noen av verdens beste fotballspillere (**karakterer**), som er mye bedre enn oss og gjør fantastiske **handlinger**: Jeg skiller ikke mellom artiklene når jeg legger frem analysen:

Det første jeg vil trekke frem er statusen som Brasil har. Etter norske standarder er det en helt annen verden å være den "regjerende verdensmesteren" som spilte på seg et "favorittstempel foran neste års VM" Prestasjonene til de brasilianske fotballspillerne beskrives dessuten som nesten overmenneskelige, og i kontrast til norske ferdigheter med ball: "Foran publikum... styrte Ronaldinho mye av spillet til stjernegalleriet. Barcelona-spilleren viste et repertoar av finter, tunneler og pasninger av en annen verden". Brasil var så gode at motspillerne ble "svimle". Dette virker imponerende og uoppnåelig, noe norske spillere ikke kan prestere. Til sammenlikning kan det påstås at norsk fotball har få stjerner, og at de få vi har ofte er best

uten ball. Ballbesittelse og pasningsspill er det heller ikke nok av til å gjøre folk svimle. En annen kontrast er at brasilianernes fotball fremstår som preget av lyst og glede, at de vinner uanstrengt og er naturlig overlegne. Fotball er ikke viktig eller alvor, og en trenger ikke være redd for å gjøre feil. Fotball er moro og handler om å lage mål og leke seg: ”*Det var magi, det var artisteri, det var scoringer i fleng. Ronaldinho og Brasil lekte med Paraguay sent i går kveld... Brasil var akkurat så lekende, artistisk, teknisk og overbevisende som bare Brasil på sitt ypperste kan være*”. Denne utstrålingen av friheten understrekes av artistnavnene de bruker, slik som: ”Ronaldinho”, ”Adriano”, ”Robinho” og ”Kaka”. Som flere av sine tilhengere, er det som om de er ikledd et sambakostyme, at de er på en scene og gjør en opptreden. Dermed opptrer de som karakterer og utfører en rolle, fremfor at de utfører et personlig og tyngende oppgjør. På samme tid er de et fargerikt fellesskap, sammensatt av rollefigurer med ulike ekstreme ferdigheter. Sambafølelsen går igjen i beskrivelsen for eksempel når Brasil i sin overlegenhet tillater seg å strø på med ”unødvendig pynt” i spillet. Det skal se fint ut også. De krydrer fotballen med morsomme detaljer, noe som for andre kan gå utover effektiviteten: ”*Mottakene, utsidepasningene, fintene og vendingene krydret det offensive spillet, som allikevel var dødelig effektivt... Med et fininnstilt høyreben skrudde Kaka... ballen i krysset på magisk vis*”. Krydderanalogien viser at det er kunstneriske mesterkokker som serverer fotball. Samtidig bærer ordet krydder i seg at dette er en annen verden fjernt fra vår egen. Krydder er godt, og er noe vi har tatt med hjem fra andre kulturer og verdensdeler. Det er et gode som får fotball til å smake bedre. De ”usiviliserte” landene (i sør) fremstilles ofte som uorganiserte og primitive (se s. 10), men her blir denne friheten et gode. Det formidler en tro på menneskers evner, ikke minst til å skape. Spillerne har tillit, trygghet og rom for å feile, slik at de kan spille med senkede skuldre. Filosofien er å score flere mål enn motstanderen. Det er risikabelt å være for offensive eller undervurdere motstanderen, og tro at en kan danse seg til seier, men her er poenget at med ekstreme individuelle ferdigheter kan man tillate seg dette, og prøve seg på et brassespark i ny og ne.

Hvorfor er fortellingen om Brasil en myte?

Fremstillingen er glorifiserende og opphøyer spillerne til fotballguder. Begeistring for deres prestasjoner resulterer i overdrivelser og et ensidig positivt bilde. Samtidig er opphøyingen en form for kategorisering som fyller mytens funksjon ved å avgrense de andre fra oss, slik at dikotomien ”dem - oss” konstrueres. Artikkelen har en stereotyp fremstilling av Brasil som ofte kan spille både systematisk, kynisk og kjedelig fotball. De kan også ha motgang i fotball, og spillestilen deres er ikke alltid like effektiv. Lettheten og naturligheten de brasilianske

spillerne utstråler, er et spill for galleriet. De er ikke født slik. Bak ligger det mye hard jobbing, og de har gått en lang vei for å leve ut drømmen om å spille på landslaget. I Brasil er det mange mennesker og fattigdom, så det er ingen selvfølge å være blant de utkårede.

Hvorfor fremstilles Brasil som et paradisi i fotballverdenen?

Brasil både kommer fra en annen verdensdel, med en annen kultur. De spiller eksemplarisk fotball som er forskjellig fra norsk spillestil. Det er på sin plass å skryte av Brasiliansk fotball og sammenlikne med vårt landslag som kan bli bedre på mange områder. I tolkningen støtter jeg meg på tidligere forskning som viser at en stereotyp oppfatning av Sørmerikanere er at de er følelsesladde, talentfulle og kreative (Flekke, 2003) (se s. 10).

Hva er funksjonen til denne varianten av paradismyten?

Paradisvarianten av myten om den andre verden definerer oss i forhold til andre. Den forteller om våre mangler, men også om hva vi anser som dyder, hva vi ønsker oss, drømmer om og begjærer. Her er det et ønske om at vi var like gode i fotball. Kontrastene er fremtredende når en setter opp **dem** (Brasil) mot **oss** (Norge). Flere dikotomier trer frem, og viser hva vi er i forhold til dem. Der de er uorganiserte, kreative individualister som kan gjøre alt selv, er vi fastlåst i spillsystem, fordi vi mangler tekniske ferdigheter. At Brasil fremstilles som paradisi viser at vi setter pris på underholdning og fest, at vi liker offensiv fotball med mange mål og spillere som briljerer. Vi liker at de har glede av idretten sin og ikke tar ting for alvorlig. I dette ligger det et budskap om at vi ønsker at vi, dvs. Norges herrelandslag i fotball, kan bli bedre offensivt, at vi kan bli bedre på basisferdigheter, kreativitet og individuelle ferdigheter. Samtidig kan det være en kritikk mot defensiv fotball og tankegang: Vi burde slippe oss løs og senke skuldrene, ha tro på spillernes evner til å skape, gi dem tillit, trygghet og rom for å feile. Fotball har en egenverdi og skal derfor også være lek (alea). Noe annet som formidles er drømmen om å lykkes, om å bli best. Å få vist frem sine gode egenskaper og få belønning for det. For fotballspillere er det ofte en drøm å bli profesjonell spiller. Det ultimate er å vinne VM, bli en stjerne, bli dyrket som en helt og å være populær og attraktiv.

Myten om den andre verden i form av et paradisi konstruerer følgende dikotomier: dem – oss, sør – nord, varm – kald, åpen – lukket, avkledd – påkledd, flink – dårlig, mange – få, fest – jobb, frihet – tvang, nytt – kjent, underholdning – kjedelig, variasjon – monotoni, lek – alvor.

Diskusjon

Etter å ha sett på hvordan enkelte tegn og tekst bygger opp mastermytene som diskurs, beveger meg en dimensjon høyere i Faircloughs modell for kritisk diskursanalyse av en kommunikativ begivenhet (se s. 26). Her tar jeg for meg hvordan mastermytene som diskurs påvirker og påvirkes av sosial praksis” Mediediskursen ses i relasjon til både idrett og samfunn. Sentralt i denne diskusjonen står de sosiologiske temaene makt og undertrykking.

Som analysekapittelet viser, ble mytene om helten, syndebukken, syndefloden, svindleren og den andre verden avdekket. Jeg har dermed besvart problemstillingen og kan konkludere med at mastermytene fortelles i VG-sporten. Om dette er en form for medievridding skal jeg svare på i avslutningskapittelet.

Mastermytene er evige historier som inneholder arketyper som er viktige størrelser innenfor kollektiv psykologi og som gir oss viktige rollemodeller (Klapp, 1948; Lines, 2001; Lule 2001). I tillegg til at disse mytene er resultat av urgammel fortellerteknikk, ser jeg bruken av dem som et resultat av medievridding. Jeg mener at diskursen har fjernet seg fra en sann og rettferdig fremstilling, fordi de fakta som velges ut til å representere de faktiske hendelsene fremmer en spesiell vinkling av begivenhetene. I tillegg til at historiene blir tilspisset, forenklet, polarisert, intensivert og konkretisert, fremstår de omtalte personene som eventyrkarakterer i motsatte kategorier som slem eller snill, dårlig eller flink osv. Dette kan forlede folk til å tro at Bjørndalen er en sann helt og at Carew er en svindler, noe de faktisk ikke er, siden mye av idrettens alvor bare er et spill.

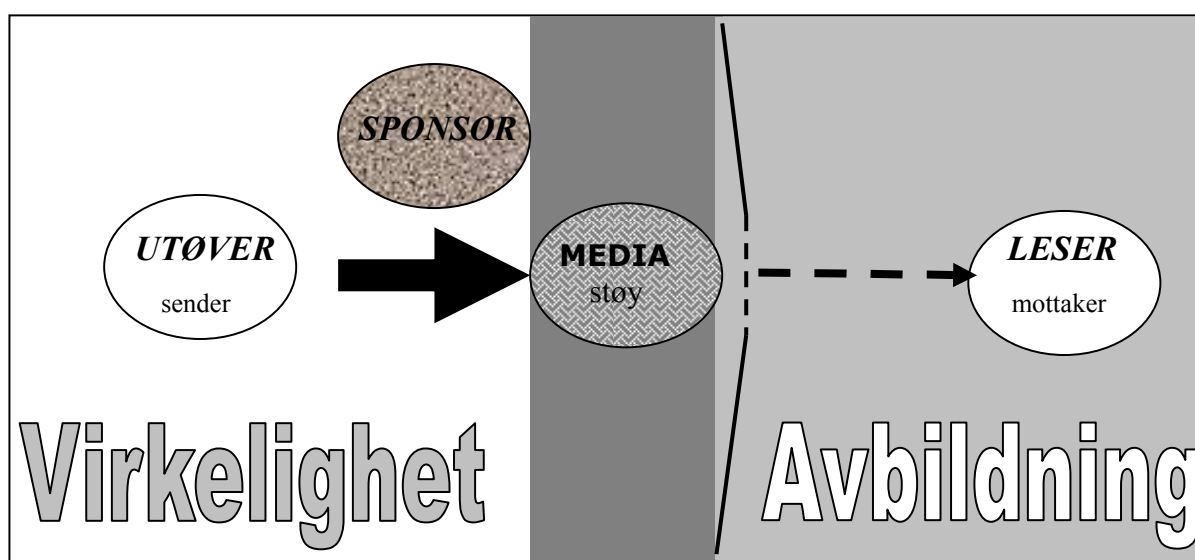
Pressen har ansvar for å presentere og orientere befolkningen om hva som skjer ute i verden. Den skal speile verden (Mathiesen, 1993 s.176), noe som har gitt navn til de to store avisene ”Der Spiegel” og ”Daily Mirror”. Ved siden av å speile verden passivt, kan mediediskurser virke tilbake på og forme verden, slik som diskurser påvirker og påvirkes av den sosiale praksisen (se s. 27). Når mastermytene brukes som diskurs, virker de aktivt tilbake på samfunnet ved at de formidler moralske funksjoner, og gir rettleiding for menneskelig oppførsel. I tillegg er også idretten et aktivt speil og virker tilbake på samfunnet ved å dramatisere dets verdier og sosiale orden (Boxill, 2003a, s. 9). Idrett i media ser derfor ut til å gi en ekstra (eller kanskje dobbel) mulighet til å påvirke. Derfor er det viktig å se hvordan idrettsmedia formidler verdier gjennom mastermytene og hvordan mediediskursen virker

tilbake på idretten og dens sosiale praksis. I hver enkelt analyse har jeg derfor diskutert hvilke budskap/ideologier som formidles med den påviste varianten av mastermyten. (se analysen s. 47-)

Pressen er et ekspertsystem som vi har stor tillit til at vi lagrer aviser og andre medieprodukter som historiske kilder. Ifølge sosiologen Anthony Giddens (1991;1994), innebærer vår tro på ekspertsystemer en viss risiko. At jeg har påvist mytene fremhever at feilinformasjon er en reell risiko ved daglig mediekonsumpsjon. Riktignok ligger mytene nær sannheten, men fremstillingen av personene er ikke nyansert, og dette utgir seg for å være den fulle og hele sannheten. Derfor er det på sin plass å opplyse om at medievridding foregår, for å øke folks resistens i dekodning av massemediebudskap. Uten denne motstanden er det fare for at vi veves inn i passiv rolle, der vi ukritisk mottar informasjon og opplever medieversjonen som virkelig. Dette kan lede oss inn i det Mathiesen (1993 s. 188) kaller et mytisk samfunn, preget av det Frankfurterskolen kaller falsk bevissthet (Hagen, 1998 s. 72). Objektivitet og sannhet er viktige krav innenfor journalistikken (Allern, 2001 s. 47; Schwebs og Østbye, 1999 s. 102). Siden jeg har vist at disse kravene ikke følges, stiller dette spørsmål ved VGs (og medias) troverdighet. I retorikken fremmes troverdighet gjennom ”ethos” som beskriver talerens rettskaffenhet og evne til å overbevise ut fra dennes moralske kompetanse, ekspertise og viten (Barthes, 1998); Wikipedia, 11. februar 2007). Medias misbruk av tillit vitner om dårlig moral, noe som kan bety at det er kommersielle hensyn som styrer journalistikken. Brudd på objektivitetsidealet kan også skyldes fordommer, uvitenhet mm. En mer brysom tanke er at det kan ligge bevisste valg og (mis)bruk av makt bak. For media kan konstruere og formidle sannhetsversjoner og overbevise folk til å tro på dem. Patton (2002, s.101) sier at sosial konstruksjon vanligvis tjener interessene til noen med makt. Mathiesen (1993, s. 217, 223) mener at medias makt i hovedsak virker befestende på etablerte systemer. Det er derfor naturlig å spørre om mediemakten kan misbrukes slik at noen undertrykkes.

For å diskutere dette, tar jeg utgangspunkt i problemområdet (s. 21) som kan beskrives som et felt der idrett, sponsorer, media, og mediekonsumenter møtes. Sosiologen Pierre Bourdieu definerer felt som et avgrenset område av produksjon, sirkulasjon og tilpasning av varer, service, viten eller status. Samfunnet er det samlede sosiale rom, som kan oppdeles i felt og delfelt. Innenfor et felt kan individer, sosiale grupper eller institusjoner gjenkjennes og plasseres som aktører. Aktørene forsøker å ivareta sine interesser i feltet hvor det foregår samarbeid og kamp om posisjoner og ressurser i form av ulike typer kapital. Bourdieu opererer med mange typer kapital. De viktigste er økonomisk kapital, kulturell kapital

(dannelse og utdanning), sosial kapital (nettverk eller de ressurser en aktør har gjennom å være medlem av en bestemt gruppe) og symbolsk kapital. Symbolsk kapital kan være prestisje, rykte, ære og viten, og er en slags overordnet kapitalform som de andre kapitalformene kan omformes til (Andersen & Kaspersen, 1996 s. 347; Laberge & Kay s. 241, 2002; Lindbekk, 1996). Feltet jeg undersøker handler om formidling av informasjon (viten). Det involverer også sportstriangelet som er et lukrativt samarbeid for alle parter (s. 5). Det er likevel maktforskjeller i feltet og noen tjener mer penger enn andre. Et grunnleggende spørsmål innenfor sosiologien hvordan maktfordelingen er mellom aktører og strukturer. Skillet mellom aktør og struktur, er skillet mellom individ og sosiale systemer, der individet står overfor føring gitt av et større sosialt hele (Guneriusen, 1996 s. 279-299). Media og sponsor regnes som strukturer, mens idrettsutøver og lesere plasseres som aktører, i det jeg har kalt "feltet for massekommunikasjon av idrettsbegivenheter" illustrert i figur 8 under:

Figur 8: Feltet for massekommunikasjon av idrettsbegivenheter.

Figuren er en kommunikasjonsmodell, som viser hvordan informasjon om idrettsutøverne sendes til leserne som er mottakere og tolkere av budskapet. Pilene forestiller informasjonsstrømmen. Når pilene forandres til stiplede piler, er informasjonen blitt forvrengt. Det som kommer ut på mottakersiden av kommunikasjonsmodellen, er en avbildning (representasjon) av virkeligheten. Media er plassert i midten, og er medium⁶¹ for formidling av informasjon. I media foregår en prosess med siling og vinkling, slik at mye informasjon blir borte eller omformes. Media fremstilles derfor som støy istedenfor som

⁶¹ "Medium" betyr i midten (Mathiesen, 1993 s. 49).

sender av budskapet. Lesere av medieteksten må tolke teksten for å kunne ta kritisk avstand til ”sannhetene” som blir servert av media. Den mørkegrå fargen i midten av feltet illustrerer at media tåkelegger (lager støy), mens den lysegrå fargen på mottakersiden belyser at leserne ved sin tolkning har en viss resistens mot dette (blir ikke så grått/tåkelagt).⁶²

I dette feltet er det diskursene som er viktige. Det er de som blir kommunisert og er det leserne får vite. De bygger opp den gjeldende sannheten – diskursordenen. Aktørene i feltet kjemper for sin versjon av sannheten, det foregår en diskursiv kamp (se s. 28) (Jørgensens & Phillips, 1999 s. 15, 52). Maktforskjellene i feltet muliggjør undertrykking. I modellen vitner medias sentrale plassering om at media har mye makt, både over leser som kan desinformeres og over utøveren som kan beskrives negativt. I kommunikasjonsprosessen har media tilnærmet monopol på informasjon. Det lekker litt informasjon ut fra idretten selv fra utøvere, trenere, klubb, støtteapparat, familie, men den når ikke frem til massene, med mindre det snappes opp og formidles av media. Jeg benevner media som en struktur, som ifølge strukturalister (deriblant Bourdieu) har mer makt enn aktører og begrenser individers handlefrihet (Laberge & Kay 2002; Moe, 1994 s. 16). Sosiologen Anthony Giddens har et litt annen syn, og sier at aktør og struktur virker sammen i en strukturdualitet, der strukturen blir et mønster av aktørens handlinger. Strukturer er imidlertid like mektige som fysiske begrensninger og kan ses som eksterne størrelser i forhold til et individ i en konkret situasjon (i Pierson 1998 s. 91). Gjennom strukturer kan dessuten aktører få tilgang på ressurser og bruke disse til å kontrollere andres handlinger. Tilsvarende gjelder det at eierskap og posisjoner i media gir makt. Det er en økende tendens til at store konglomerater kjøper seg inn i mediesektoren slik at denne makten samles på få hender (Mathiesen, 1993 s. 67). I feltet har jeg plassert sponsor høyt, noe som symboliserer at økonomisk kapital er en sentral faktor. Sportstriangelets kommersielle fokus plasserer utøveren i et marked. Ifølge Giddens har markeder sterkt strukturerende egenskaper. De er både medium for og konsekvensen av det folk gjør, men individet har ikke kontroll over dem (Giddens & Pierson, 1998 s. 90). Som aktører i et marked er idrettsutøvere underlagt denne strukturen hvor noen få aktører sitter i kulissene, med kontroll og makt over andre. Giddens sier imidlertid at sosiale aktører er kompetente, bevisste og kyndige mennesker som har kunnskap om egne og andres handlinger og kan endre sine handlingsbetingelser (Rønning, 1994 s. 5, 10). Som aktør i feltet er idrettsutøvere underlagt medias makt, men de har muligheten til å trekke seg ut av feltet ved

⁶² Figuren likner en lineær kommunikasjonsmodell a la prosesskolen (eks. Shannon og Weaver), men den tilhører en semiotisk retning der leseren tolker teksten (Fiske 1990, s. 7-40).

f.eks. å legge opp. Da passer de imidlertid ikke definisjonen på idrettsutøver, og maktfordelingen i feltet forblir uforandret. En annen måte å løsrive seg på, er ved å kansellere sponsorkontrakter. De kan også nekte å la seg avbilde eller intervju, men får da ikke svart for seg slik som Vær Varsom Plakaten (se vedlegg 14 pkt. 4.15.) forfekter. Idrettutøvere kan altså sanksjonere hvis arbeidsbetingelsene gitt av media og sponsorer ikke er gode, men alle disse mulighetene går utover inntektene. Fordi de er lønsmottakere kan utøverne ses som de med minst makt i sportstriangelet. Dette viser at de som styrer sirkulasjonen av økonomisk kapital har mye makt i feltet (selv om feltet er om informasjonsstrøm), siden det er felles økonomiske fordeler som binder sportstriangelet sammen. En annen og bedre mulighet er å forsvare seg, og prøve å fortelle en annen historie, om nødvendig i en annen kanal enn der de blir kritisert. Lesere er nemlig også kompetente aktører, med en refleksiv (kritisk/aktiv) holdning til bruk og vurdering av kunnskap, og kan vurdere sannhetsgehalten i medieinnhold (Rønning, 1994). Mathiesen (1993) setter imidlertid spørsmålsteget ved om leserne klarer dette, og ser for seg at media gjør leseren passiv blant annet ved å pøse på med informasjon slik at mediebrukerne blir ute av stand til å bearbeide inntrykkene. Begrepet refleksivitet tar utgangspunkt i vekselvirkningen mellom individ og samfunn og innebærer å være aktiv deltaker i en utviklingsprosess (Mathiesen, 1993, s. 236). Om en forvarer seg, så har også stemmen til svake parter i kommunikasjonsprosessen en tendens til å drukne i all den andre informasjonen (Mathiesen, 1993 s. 244-248).

Makt kan defineres som vår handlingsevne og evne til å handle annerledes (Rønning, 1994 s. 8). Dette knytter også makt til vår evne til å tro og tenke annerledes, for diskurser kan ses som en sosial handlingsramme, en struktur som påvirker og begrenser aktørens handlingsrom. Diskurser har derfor konsekvenser for den bredere sosiale praksisen (se ideologi s. 28) (Fairclough, 1989 s.172; Jørgensens og Phillips s. 27, 31, 79-82).

Medias makt ligger i å kontrollere informasjonen som når frem til publikum. Mathiesen (1993, s. 210-220) skiller mellom fem hovedtyper av informasjonskontroll: *Administrasjonsutvikling* som innebærer at informasjonen spres i bestemte kanaler og dermed kan kontrolleres. Gjennom sin ”dagsordenfunksjon” har media dessuten *temakontroll* og kan bestemme **hva** som skal diskuteres (i media). Gjennom *forklaringskontroll* kan man også styre **hvordan** ting forklares. Ved å kontrollere hvordan tidligere hendelser beskrives, *kontroll med historien* (fortid), kan man via tidligere hendelser og årsakssammenhenger også forklare **hvorfor** ting hender. En viktig form for informasjonskontroll er *atferdskanalisering*, som er når informasjonen påvirker folks atferd. Et eksempel på atferdskanalisering er når

media ved sin **utpekingsmakt** kan berømme eller fordømme oppførsel og personer, slik at samfunnets normer og lover befestes. Dette er den viktigste typen av informasjonskontroll i denne sammenhengen, fordi informasjonen er så nært knyttet til handling og konsekvens.

Dette leder meg inn på John Longshaw Austins teorier om språkhandlinger (talehandlinger), som handler om hvordan en kan gjøre ting med ord. Austin skilte mellom lokusjonære, illokusjonære og perlokusjonære handlinger. En lokusjonær handling (lokusjon) er å si noe. Samtidig som man sier noe, er det mulig å gjøre en talehandling, en illokusjonær handling. Ved å gjøre dette kan man også skape en effekt for å oppnå noe, slik som å overbevise, skremme eller inspirere. Da er det en perlokusjonær handling. Ved å *si* noe (lokusjon), kan man altså *gjøre* noe (illokusjon) for å *oppnå* noe (perlokusjon). En illokusjonær handling jeg vil trekke frem er kvalifiseringer/erklæringer, der språkbruken endrer verden. Eksempler på dette er navngiving, dommer, definisjoner osv. (Hillesund, 1996 s. 83-86; Searle, 1969; Østbye et. al, 1997 s. 71-72; Vagle, 1993 s. 81-92; Wikipedia, 10. mars 2007). Kvalifiseringer er tilnærmet synonymt med adjektiver eller det Mathiesen (1993 s. 51, 270) kaller betegnelser. Slike merkelapper kan lage karakteristikker av mennesker og sette dem i bås.

Østbye et al. (1997 s. 76-77) peker på at påvirkningskraften til illokusjonære handlinger øker når de formidles i media. Mange aktører bruker derfor nyhetsmediene bevisst som et språkhandlingsmedium. Påvirkningskraften til språkhandlingene er avhengig av hvordan utsagnene blir formidlet og oppfattet. Medias påvirkningskraft regnes som relativt stor og kan ha mange negative konsekvenser (se s. 7) (Hagen, 1998 s. 39, 79). Mathiesen (1993 s. 222) sier at medias påvirkning skjer bl.a. ved å bekrefte, endre og skape holdninger. Ilokusjonære talehandlinger får stor effekt når de formidles i media. Merkene settes ikke bare med enkelte ord, ordbruk eller artikler, men også med større fortellinger som går over lang tid. Myten om svindleren eller syndebukken setter svært negative stempler på de som omtales. Medias har makt til å peke ut, men også til å henge ut og fordømme. Negativ omtale går utover omdømmet til den som omtales, og fjerner noe av det Bourdieu kaller for symbolsk kapital. Bourdieu ser kampen om anerkjennelse som en fundamental dimensjon i menneskelig samvær (Andersen & Kaspersen, 2000 s. 344). Effekten av fremstillingene viser at media oppnår noe (perlokusjon) med sine talehandlinger.

Medias innflytelse skjer gjennom betegnelser og hegemoni (se s. 15). Dette betyr at medias beskrivelser skaper allmenn forståelse og oppslutning om sin måte å betegne verden på, og ses derfor som en hegemonisk institusjon (Mathiesen, 1993 s. 273-274). Med kontroll på informasjonen unngås ubehagelige spørsmål rundt den dominerende og etablerte måten å se verden på, den gjeldende sannhetsversjon. Samfunnet og felt innenfor samfunnet har doksiske⁶³ rom (konsensusfelt) ifølge Bourdieu. Disse inneholder alt det vi ikke stiller spørsmål ved i samfunnet og ser som selvfølgelig, naturlig, og tar for gitt. De dominerende klassene vil forsøke å forsvare for å beholde sin posisjon (Andersen & Kaspersen, 2000 s. 356; Mathiesen, 1993 s. 250). Bourdieu er opptatt av hvordan **symbolske systemer** slik som livsstil, kunst, vitenskaper, religion og **myter**, bidrar til å opprettholde eller forandre hierarkier i samfunnet. Han kaller det ”symbolsk vold” når symbolske systemer tar seg ut som en selvfølgelighet og skjuler vilkårligheten i den gjeldende maktfordelingen. Symbolsk vold, eller symbolsk makt, er en form for undertrykking som det ikke stilles spørsmål ved, fordi det føles naturlig og ikke påtvunget. Det dreier seg ikke om fysisk vold, men om en maktutøvelse som ikke oppfattes som maktutøvelse. Symbolsk vold er de dominerende gruppers makt til å opprettholde konsensus om den sosiale verdens mening, en mening som er vilkårlig, men som ikke anerkjennes som sådan (Andersen og Kaspersen, 1996 s. 339-341; 2000 s. 354). Media er i en posisjon hvor de kan utøve symbolsk vold. Medias hegemoni gjennom produksjon og formidling av diskurser, er i stand til å forme hva vi tenker ved å servere sannheter som fremstår som udiskutable. Det stilles få spørsmål ved media som ekspertsystem.

Når mastermytene brukes som diskurs, formidler de moral og ideologi gjennom sine funksjoner. Siden Bourdieu ser myter som symbolske systemer, og siden de fremstår som naturlige og sanne (se s. 34), vil jeg hevde at media utøver en form for symbolsk makt når det i diskursen holdes moraltale ved bruk av mastermytene. Som jeg har vist i analysen, kan mastermytene inneholde mange forskjellige budskap. Kommunikasjon av ideologi gjennom mastermytene kan også ses som symbolsk vold fordi de virker sementerende på den sosiale orden. Barthes beskriver ideologi som samfunnets tendens til å opprettholde sine konserverende myter, som fremstår som allmenngyldige og evige slik at sannheten tilsløres. Avsløring av myter dreier seg ifølge Barthes om å identifisere og analysere forbindelsen mellom massemedier, manipulering og samfunn (Stene-Johansen, 1996).

⁶³ Ordet kommer fra det greske ”doxa” som betyr ”antakelse” og er i kontrast til ”episteme” som betyr viten (Wikipedia, 11. oktober 2007).

I analysekapittelet har jeg allerede diskutert hvilke funksjoner/ideologier de ulike eksemplene på mastermytene formidler. Her skal jeg se nærmere på sydebukkmyten og svindlermyten og trekke inn sosiologisk teori for å diskutere om bruken av disse mytene kan innebærer en form for undertrykking:

Er bruken av sydebukkstempelet og svindlerstempelet en form for undertrykking?

Både myten om sydebukken og myten om svindleren beskriver en antihelt. Spørsmålet er om slik omtale er en form for undertrykking, siden begge får en stor bør lesset på seg. Den ene får skylden for alt som er galt, mens den andre pekes ut som en slags kriminell. Dette treffer oss dypt i den menneskelige bevissthet slik at vi trekker forhastede konklusjoner og fordømmer de som omtales. Dermed blir de undertrykt. Utpekingsmakten i disse mytene er formidabel og bruken av dem kan ses som symbolsk vold. På den annen side kan man si at disse mytene bare tjener sin funksjon om å fordømme uønsket oppførsel, noe som er som oppdragelse å regne. Den som har gjort noe galt, fortjener en viss straff. Men hva var det Hoftun gjorde som var så galt? Riktignok spilte han med høy alder, men det var ikke hans skyld at han fikk spille. Intensjonen bak vinklingen er viktig. Bruken av mytene kan jo være ubevisst. Verre er det når hensikten er å henge ut og stemple noen i en slags personlig vendetta, fordi en kanskje grunnløst har lagt en idrettsutøver for hat. En interessant oppdagelse jeg gjorde i denne sammenhengen, var at de samme forfatterne går igjen i artiklene med negativ omtale av Carew (se litteraturlista foran). Dette kan skyldes rasisme i verste fall, eller og i beste fall en avtalt arbeidsfordeling(etter interesse) i redaksjonen. I artiklene fra Hoftun- saken, er det enda tydeligere at det er stort sett en person som leder an i kritikken. En annen finurlighet er Hoftun ble avbildet alene og deppende i garderoben også som Bodø/Glimt spiller (VG, 2005, 18. oktober).

Graden av undertrykking henger sammen med hvordan folk oppfatter og tolker det de får formidlet, og om de er klar over at det de leser er en kommersiell, dramatisert og vinklet fortelling. Det er heller ikke sikkert at fordømmelsen stikker så dypt, eller varer lenge, og kritikken kan knyttes til sak fremfor person. Dessuten veksler det fort. En fotballspiller som blir gjort til sydebukk, kan fort bli gjort til helt hvis han lager mål. Virkningen av fordømmelsen er også avhengig av hva idrettsutøveren får vite om dette. ”Man har ikke vondt av det man ikke vet” ligger kanskje bak avgjørelsen til flere toppidrettsutøvere om å ikke lese

om seg selv i aviser. Dette avslører forøvrig en svakhet til media, nemlig at de er avhengige av lesere og kan bli påvirket av forbrukermakten. Som Giddens påpeker er ekspertsystemer strukturer og er derfor avhengig av at aktører benytter seg av dem (jf. strukturdualitet) (Giddens & Pierson, 1998, s. 83; Rønning, 1994, s. 8). I de fleste tilfellene er det imidlertid media som begrenser aktørers handlingsrom, f.eks. når utøverne gjør handlinger som blir forkastet i media begrenser dette lysten og mulighetene for å gjøre det samme igjen. Media drar ofte i gang et ensidig og massivt kjøp mot personer som gjør noe galt. Kritikken kan være saklig men rammer som regel personen som dermed henges ut til spott og spe. Uthengingen kan ha personlige, sosiale og økonomiske konsekvenser for den som omtales. Et negativt stempel satt av media er vanskelig å bli kvitt fordi media kontrollerer informasjonsstrømmen.

Undertrykkingen er enda mer synlig når negativ omtale rammer personer ulikt. Omtalen kan (som sagt s. 9-) diskriminere folk etter kjønn, legning, nasjonalitet og etter alder og rase (som jeg viste med Hoftun og Carew). Rasisme er en form for undertrykking som jeg tar opp i neste problemstilling:

Er stemplingen av Carew som svindler en form for moderne rasisme?

Som nyhetshistorie er svindlermyten problematisk. Det er en ondskapsfull fremstilling som degraderer og nedverdiger den som stemples som svindler. Valg av en slik fortelling får klarere etiske implikasjoner fordi denne vinklingen ofte brukes til å henge ut mennesker av en annen rase og/eller klasse. Brukt på denne måten blir den et uttrykk for fordommer og rasisme. F.eks. er både Mike Tyson og Rodney King (Lule, 2001 s. 141) blitt omtalt som svindlere, hvorpå Jack Lule konkluderer med at dette er uttrykk for moderne rasisme. Ben Johnson er også fremstilt på en liknende måte (som dum, barnslig og dyrisk) (Jackson, 1998). Moderne rasisme har røtter i "gammeldags" rasisme som skriver seg fra tiden med afrikanske slaver, med påfølgende raseskille og svartes kamp for sivile rettigheter i USA (Lule, 2001 s.145). Den gammeldagse varianten innebar en tro på at svarte var født underlegne, at de var late, promiskuøse, lite intellektuelle og hadde voldelige tendenser. De svartes underlegenhet ble forklart med de svartes svakheter, men også med en tro på hvites intellektuelle og moralske overlegenhet. Moderne rasisme er noe annerledes, spesielt i uttrykket. Åpenlys diskriminering er erstattet med en mer skjult og listig variant som kommuniserer en motvilje mot svarte. Den beskriver ikke svarte som gruppe, men individer. Like fullt består moderne rasisme i fordommer som at svarte vil ha for mye for fort, at det de oppnår av **suksess er ufortjent** og at deres krav om like muligheter er ufortjent. Svartes underlegne posisjon

forklares f.eks. med at svarte er avlet bare for å være sterke, og ikke har gener til å konkurrere intellektuelt med hvite. De kan ikke flykte fra fortiden sin og kan ikke lykkes. De dveler for mye ved fortiden og ser seg selv som ofre som fortjener spesielle fortrinn (Lule, 2001 s. 126). Et nøkkelaspekt i moderne rasisme er stereotyper (Lule, 2001 s. 126,143). De organiserer negative antakelser om svarte. Dette innebærer at karakteristikker av svarte samles innunder noen få negative kategorier. F.eks. blir unge, svarte beskrevet hovedsakelig som kriminelle i amerikansk lokal-TV(Entman i Lule, 2001 s. 126). Sentralt i å lage stereotyper er en reduksjon av den som omtales (Lule, 2001 s. 142) Overfladiske og ensidige beskrivelser **forenkler** personen som mister mye av sin psykologiske størrelse og fremstår som en stereotyp karakter (se s. 33). Moderne rasisme vises i en mangel på komplekse beskrivelser (av svarte), og i fravær av annen, eller positiv omtale. Det som ikke blir sagt er også viktig, da det ifølge dem semiotiske tradisjonen etter Saussure er slik at ting/tegn får betydning i relasjon til hva de ikke er. Kun en vinkling over lang tid av en farget indikerer derfor moderne rasisme, siden en kan fortelle andre historier, men velger å ikke gjøre det.

Fordi jeg har funnet en kombinasjon av en svart minoritetsperson og svindlermyten, nærmer jeg meg konklusjonen om at omtalen er en form for moderne rasisme (Lule, 2001 s. 141). Jeg begrunner det videre ut fra at mange av betegnelsene på svindleren også er kjent som rasistiske betegnelser på svarte. Begge beskrives som dyriske, villmenn, voldelige, kriminelle, promiskuøse, dumme, ofre og som personer med lav moral. I fortellingen om Carew fant jeg alle disse kjennetegnene, noe som bekrefter antagelsen om at det formidles rasistiske fordommer. For å være helt sikker, har jeg undersøkt om materialet mitt inneholdt beskrivelser som kun er rasistiske og ikke er koblet til svindlermyten. I praksis så jeg da etter rasistiske beskrivelser av Carew som lat og som underlegen. Slike beskrivelser fant jeg ikke. Dette kan skyldes at dette er kjennetegn på gammeldags rasisme, og at vi ikke ser fordommene så uttalt lenger. Det kan også skyldes at artiklene jeg undersøkte er valgt ut kun for å finne svindlermyten. En topp trent Carew er nok ikke lett å fremstille som lat heller. Det eneste jeg fant i nærheten av latskap var opplysningen om at det var nesten 6 mnd siden Carew hadde gjort jobben sin - å lage mål (Simsø & Delebekk (foto), 2003, 15. september). I stedet for at Carew beskrives som underlegen, fokuseres det heller på hans overlegne fysikk. Dette kommer imidlertid i sterk kontrast til hvordan intelligensen hans beskrives. Her sies ingenting direkte, men i det skjulte spiller den moderne vinklingen av rasisme på gamle strenger. Bildet av Carew som en storvokst pakke med muskler, et arbeidsdyr som bare jobber uten å ha tanker eller følelser, gir sterke assosiasjoner til kolonitiden da man tok mennesker til

slaver og behandlet dem som dyr. At Carew blir fremstilt som en slave for "oss" kan bety at han blir (ut)definert som en representant for den andre verden, en unorsk person vi ikke vil identifisere oss med.

Fra svindlermyten har Lule (2001, s. 141) pekt ut komponentene "dyr" og "offer" som sterkt koblet til stereotyper av afroamerikanere. Disse to dimensjonene er fremtredende i beretningen om Carew. Begge to indikerer lavere intelligens, for dyr er mennesker underlegne på hjernekapasitet, mens svindlerens dumhet forklares med at han er offer for dårlig oppvekst, utdanning osv. (se s. 75). Carew fremstår som en spiller med bare kroppslig prestasjonsevne, en usunn sjel i et sunt legeme, som bare surfer på sine medfødte egenskaper. Dette bryter med hva vi anser som idrettslig prestasjonsevne (se s. 59) og kan overføres til den rasistiske tankegangen at han ikke har fortjent sin suksess (moderne rasisme) på idrettsbanen fordi han med sin mentale underlegenhet ikke er en komplett utøver.

Et spørsmål som står igjen, er i hvor stor grad bruken av svindlermyten er knyttet til de negative handlingene som Carew har gjort. For å svare på dette har jeg også sett på omtalen både før og etter saken som involverte kjeven til Riise. Jeg fant ut at Carews opp- og nedturer i media svingte i takt hva han hadde gjort, men det var noe som ikke varierte, nemlig vinklingen: Det spesielle med vinklingen av Carew er at han ble fremstilt som svindler uavhengig av om han har gjort noe positivt eller negativt. Dette forteller meg at myten er løsrevet fra sin funksjon om å fordømme uønsket oppførsel, og at bruken av den er knyttet enten til personlig forfølgelse av Carew eller til forfølgelse av personer av en annen rase. Man kan også si at myten har fått en ny funksjon, nemlig å fordømme uønsket oppførsel, person eller rase.

Avslutning

Jeg har i denne oppgaven vist frem et knippe eksempler på at mastermytene forekommer i VG-sporten. Antakelig eksisterer de i norsk (sports)journalistikk forøvrig. Mastermytene brukes som **sjangere** som bevisst eller ubevisst anvendes av journalister som en redskap til å vinkle en fortelling. De er **diskurser** og dypstrukturer som ligger klare til bruk. Når mastermytene herved er påvist, ses dette som en indikasjon på at det foregår medievridding. Med sin form og evne til å **kategorisere** bidrar mytene i seg selv til tilspissing, forenkling, polarisering, intensivering og konkretisering. Med disse virkemidlene kommer fremstillingen fort på kant med sannheten, fordi alt gjengis i enten svart eller hvitt. Personene som omtales blir ofte fremstilt som enten helter eller syndebukker. Nyansene blir borte. Bare ytterpunktene står igjen. Mytene er enkle og gammeldagse sjangere, som ikke avbilder personen som en psykologisk størrelse og respekterer dermed ikke individet (se s. 33) som blir redusert til en stereotyp karakter. Følgene blir at det tegnes et bilde av idretten som en berg- og dalbane fylt av opp og nedturer for utøverne. Livet til Carew blir f.eks. fremstilt som en kontinuerlig vandring mellom ytterlighetene helt og syndebukk. Slik fremstilling mangler saklighet og skaper stor fallhøyde for utøvere som omtales. Alvoret som følger dette vises blant annet i de mange krigsmetaforene som brukes i sportsjournalistikken (Maguire & Poulton, 1999). Det bør etter min mening være større rom for å gjøre feil i idretten.

Sportsmedia speiler idretten aktivt og virker tilbake på idretten, og kan bidra til at idretten blir mer alvorsbetont. Idretten skal føles litt viktig for å holde prestasjonsnivået oppe og gi "liv i kampen", men det må ikke gå for langt, slik at det dreper idrettsleden. Ensidig fokus på å vinne, bidrar til økt vekt på konkurranseelementet i idretten, agon (se s. 3). Siden det engelske ordet "agony" kan oversettes med "smerte" og "lidelse" (Berulfsen & Berulfsen, 1989), er kanskje ikke dette så attraktivt. Da bør en spørre seg om det er dette som selger. Vil publikum se f.eks. fotballkamper der lagene er redde for å slippe inn mål? Eller ønsker man å vise frem en leken idrett preget av frihet, lyst, vilje, ureddhet, kreativitet og moro, slik som Brasils fotballspillere utstråler? Ønsker en det siste, bør en kanskje fremelske lekelementet i idretten, alea (se s. 2) i større grad. Og da bør en kanskje være mer varsom i hvordan man fremstiller f.eks. de som gjør en "tabbe", "misser" på åpent mål, eller lager straffespark eller selvmål.

Det er viktig å avdekke mastermytene fordi de kan påvirke oss uten at vi vet det. De er der og virker på oss, selv om de ikke er så lette å oppfatte bevisst. I tillegg til at mastermytene ligger

som en dypstruktur og ofte er lite uttalt eller skjult i teksten, opererer de metonymisk. Da trengs kun en liten del av myten for å bygge opp hele myten. F.eks. kan det være nok å lese at Carew kjører Ferrari, for å tenke at han pynter seg med gull og diamanter, sjekker opp damer osv. Etter Peirces terminologi er bilen en indeks på hans rikdom, mens den er et symbol på hans sosiale status (Fiske 1990, s. 92). I tilfellet Carew blir en Ferrari lett symbol på raske bytter av bil, klubb, damer, og alt annet som skisserer et omflakkende liv som svindler. Slik tolkes det fordi svindlerstempelet er blitt hans mediestatus. Det stemmer veldig godt med de fordommene og forventningene vi har, fordi vi har lest om ham i liknende sammenhenger tidligere. Svindlerdimensjonen ser ut til å bli ved Carew uansett om han opplever suksess eller ei. På lange ”oppturer” i media kan det hende at han klarer å svare for seg og skape et godt inntrykk, men media har en evne til drukne dette i den dominerende diskursen. Det tar tid å bygge opp et image. Det virker dessuten som om VG har brukt tid på lage et negativt bilde av Carew.

I materialet jeg har undersøkt, ser det ut til at det kontinuerlig settes det samme stempelet på Carew. Hver gang han dukker opp settes et lite merke, og han blir betegnet med en bit av myten. Jeg har samlet disse bitene og vist at vi til slutt har fått servert hele svindlermyten.

Myter og metonymier er virkningsfulle i nyhetene, fordi de skjuler at de er indeksikalske og fremstår som naturlige og sanne. (Fiske, 1990 s. 96). En fare med dem er at de innebærer generalisering, som ikke er sannhetsbevarende (Baune, 1991 s. 51-59; Chalmers, 1999 s. 18) (se s. 45). Mathiesen (1993, s. 190) kaller det for utvidelse når f.eks. de kriminelle trekkene ved en person blir utvidet til å gjelde liknende personer eller kategorier av mennesker. Utvidelsen er gjerne tildekket, og ofte er det leseren selv som generaliserer (Mathiesen 1993, s. 191). Fra fokuseringen på Carew som en dyrisk svindler, kan hans tilfelle utvides til å gjelde kategorien tokulturelle fotballspillere. Utvides det ytterligere får vi en systemskildring som omfatter hele miljøer, f.eks. alle svarte idrettsutøvere. Dermed er alle tre stegene tatt inn i en mytisk fremstilling. Da stemmer ikke medieversjonen med virkeligheten og likner en eventyrfortelling (se s. 16) (Mathiesen, 1993 s. 188-192)⁶⁴.

Bruk av mastermytene kan være en form for undertrykking, siden noen med mye makt bruker denne til å stemple noen med lite makt og innskrenke handlingsmulighetene deres. Som leser må en være på vakt, spesielt mot diskurser som har elementer av syndebukkmyten og i

⁶⁴ Dette betyr ikke at all mediepresentasjon er mytisk, men at de er utbredt og at det er viktig å avdekke mytiske fremstillinger (Mathiesen, 1993 s. 188).

særdeleshet mot de som har deler av svindlermyten. Selv bruddstykker av disse mastermytene kan være nok til å trigge fordommer. Det er vanskelig å forsvare seg mot utpekningen som følger mastermytene: Derfor er det viktig å hjelpe de som blir fremstilt slik og tale deres sak, gi de forstummede en stemme. Det kan gjøres ved å bringe det skjulte frem i lyset og vise at det forgår en skjult omtale og undertrykking. Da kan flere ta de svakes parti og ikke tåle så inderlig vel den urett som ikke rammer en selv. En kritisk holdning gir dessuten en bevisstgjøring av at leseren er en undertrykt part i kommunikasjonsmodellen (figur8, s. 100). Om vi forholder oss passivt til massemediabudskap, er vi sårbare for mediepåvirkning og overfor makten til de som sitter i bakgrunnen og holder i trådene og har ressurser til å kontrollere media. I stedet for å manipulere massene med propaganda, jobber media for å bevare status quo, noe de med makt er tjent med. Den hypnotiserende effekten til det individualdramatiske paradigmet (se s. 15) passiviserer befolkningen som lar seg underholde av enkeltstående tragedier og heltedåder. At folk er passive påvirker politikken, fordi folk ikke stemmer. Idretten kan påvirkes på samme måte, fordi folk ikke deltar, men heller oppholder seg ringside og lar seg underholde av fenomenet.

Medias utpekingsmakt er i stand til å lage et slags hierarki blant idrettsutøvere, særlig ved bruk av mastermytene. Det kan kalles en form for undertrykking når omtale lager ulikheter og plasserer noen nederst på en rangstige. Det er i medias makt å gi berømmede eller fordømmende omtale. Media representerer et **veiskille** der en i stor grad er ute etter å enten klassifisere som helt, eller som sydebukk. Satt i sammenheng med sportstriangelet der sponsorer og penger gjør seg gjeldende, ser en at god omtale er viktig og lønnsomt. Jeg vil beskrive det som en god sirkel når idrettslig suksess gir god omtale og bedre kontrakter og sponsoravtaler. Om den idrettslige suksessen vedvarer blir det mer dans rundt "gullkalven". Jo flere runder en går som helt, desto nærmere kommer en stjernestatus. Om en skulle gjøre noe galt, gir det gjerne negativ omtale og en kan komme ut av den gode sirkelen og miste inntekter, status og ære. Medias makt til å "dømme" utøvere må ses i relasjon til de andre aktørene i feltet. Når noen blir tatt i doping, er det f.eks. sponsorer og idrettens styrende organer som i størst grad bruker makt og ekskluderer dem fra det gode selskap. Medias makt i dette samspillet er mer symbolsk ved at den negative omtale tar fra den symbolske kapitalen til utøveren, i form av anerkjennelse og ære (Andersen & Kaspersen, 2000 s. 344).

Sirkulasjon av helter former en stor fortelling som dreier rundt heltene, et epos – heltedikt (Wormnæs, 1996 s. 218). At man får heltestatus av å vinne i idrett, understreker at idretten er

en viktig arena. Suksess og seier er god reklame for idrett, media og sponsorer, og bidrar til å holde det kommersielle hjulet i gang. Men det er også god underholdning å avsløre falske helter, eller å plage og pine svindlere og syndebukker. De har ”sviktet” og fortjener å bli ”straffet” for det. Syndebukken renser som sagt de som er igjen (se s. 60), og får kanskje folk til å føle seg bedre. Det er ytterpunktene som får mest oppmerksomhet, og media kan fokusere på syndebukker og svindlere fordi de er interessante. Problemet er at den som omtales, da kan havne i en ond sirkel med negativ omtale. Pressen kan tjene på dette og ser ut til å ha en forkjærlighet for negative oppslag, slik Hargreaves (1986 s. 141-149) viser i forbindelse med TV (se s. 12). Undersøkelsen til Helland (2003) (se s. 13) viste dessuten at temaene ”helt” og ”syndebukk” var omtrent like mye representert i avisene som ble undersøkt, med en liten overvekt av syndebukker. Av mytene jeg har undersøkt, er det bare heltemyten og paradismyten som viser eksempler på gode verdier. De andre mastermytene er viser hva som er synd og skam.. Sportsstoffet viser ofte skuffelsen over et tap, men synes å være mest preget av positive vinklinger og gladnyheter. En tar ofte vinnerens side og dekker saker der vi er best, og der noen av ”våre” vant. Mitt inntrykk er at det er flest helter på sportssidene. I materialet fant jeg f.eks. veldig mange bilder av idrettsutøvere som strakk armene i været, fordi de akkurat har vunnet eller lagd mål. Etter min oppfatning ser det ut til at enhver seier innenfor idretten har et potensial til å vinkles som en heltefortelling i sportsmedia. Siden helten er hovedpersonen i fortellingen/eventyret om idretten, er det antakelig heltefortellinger partene i sportstriangelet profitterer mest på. Diskurser som forteller om idrettshelter kan da bidra til å bygge opp **myten** om at idretten er en viktig arena som vi bør følge med på.

Jeg tror at idretten fremstilles som **svart og hvit, fordi idrett handler om å vinne eller tape**. Det er brutalt, men speiler samfunnet. Det kan også skyldes at mastermytene brukes som diskurs, og at de kategoriserer. Det møter antakelig også en etterspørsel, ved at det er slik leserne vil høre om og forstå saker når de blar gjennom VG. I en overflod av informasjon er det behagelig at noen har foretatt silingen for oss og forenkler ting litt. Da slipper en å lete etter det som er interessant, men blir sugd inn i fortellingene som det blir reklamert for med store bilder og overskrifter. De svart/hvite fremstillingene skyldes også medievidning som ifølge Hernes(1978) fungerer som en stoffutvelger. Medievidning en først og fremst en forenkling, noe som løser problemet med mangel på kapasitet i media (eks. begrenset antall sider i VG) og mangel på oppmerksomhet hos mediebrukere. Videre fungerer medievidning demokratisk ved at folkelige fremstillinger er forståelig for vanlige folk, massene. Man kan heller ikke bruke ressurser på stoff som ingen er interessert i. Media er i denne forbindelse

utsatt for fire typer press. Disse er forbrukerundersøkelsespresset, personifiseringspresset, visualiseringspresset og nyhetspresset. Forbrukerundersøkelsespress betyr at meningsmålinger viser hva publikum er interessert i og dette legger føringer bl.a. på stoffutvelgelsen. Personifiseringspresset er kravet om å lage en vinkling eller original vri. Visualiseringspresset innebærer bruk av bilder som illustrasjon og layouteffekter. Nyhetspresset er en overordnet drivkraft om at det skal være nytt og interessant (Aas, 1987 s. 9; Mathiesen, 1993 s. 195). Nyhetskriteriene er nedfelt i ”VISA” som står for vesentlighet, identifikasjon, sensasjon og aktualitet. Vesentlighet innebærer at det skal ha en samfunnsmessig verdi og relevans for leseren. Identifikasjon medfører en kulturell eller geografisk nærhet som leseren kjenner seg igjen i. Sensasjon er når noe bryter veldig med det en forventer. Aktualitet betyr at nyheten må komme på et spesielt tidspunkt, helst mens saken er ny og ukjent. Til nyhetsvurderingen kan man også legge til K for konflikt (Østlyngen, 1998, s. 103). Enkelte vil også legge til ”sex” som et sjette kriterium (Grønn, 2000). Clarke & Clarke (1982) definerer dessuten fire kriterier som er spesifikke for sportsjournalistikk. Det er at det skal være spektakulært, drama, personifisering (med dagens helt eller berømmethet) og gi tilgang til øyeblikket (direkte overføring av begivenhetene til publikum). Galtung og Ruge (i Fiske 1990, s. 96) trekker frem negativt innhold som en nyhetsverdi.

Medievidningen ser ut til å være en måte å imøtekomme ulike nyhetskriterier på. Slik kan en konstruere nyheter og gjøre det hele mer interessant enn det er. Konkurransen mellom ulike løssalgaviser, og konkurransen mellom journalister om å få forsiden, eller om å få saken sin på trykk, kan være viktige grunner for den sterke vinklingen. Kommersiell hensyn kan ha skapt denne journalistiske tradisjonen. Et spørsmål som reiser seg, er om ikke medievidning har en betraktelig lengre historie: Per Olav Reinton⁶⁵ hevder at det som Hernes kaller medievidning ikke er noe spesielt for mediene, men at det er en eldgammel og elementær fortellerteknikk som alle bruker hver dag (i Mathiesen s. 187). Derfor må jeg spørre om jeg i det hele tatt har funnet medievidning, eller om funnene mine bare beviser at mastermytene er blitt brukt som diskurs, og at det er de ”evige historiene” som ligger bak som en dypstruktur og former nyhetsfortellingene. Svaret mitt er at vidningen antakelig ikke er noe nytt som er funnet opp av media, men at det er et produkt av menneskelig fortellerteknikk som har røtter langt tilbake i historien, til før skriftspråket ble oppfunnet. At vidning foregår utenom media, betyr imidlertid ikke at det ikke eksisterer innenfor media, eller har sin egen variant der. En annen

⁶⁵ Kilden er Reinton, Per Olav (1984). Kildenes tyranni – Om journalisten som medium. Nytt Norsk Tidsskrift.

kritikk i forhold til medievridding kommer fra Kjetil Rolness⁶⁶ (i Mathiesen, 1993 s. 182) som mener at begrepet ”medievridding” forutsetter at det finnes en objektiv fremstilling som ikke er vridd bort fra virkeligheten. Dette er et logisk argument siden verken sansene våre eller språket vårt kan være uttømmende og fange virkeligheten til fulle. Mathiesen (1993, s.183) svarer likevel på dette og sier at medienes representasjoner er vridd bort fra ”selvbeskrivelsen” som er det allsidige og representative bilde av begivenhetene. Dette tolker jeg som et realistisk argument, pga. likhetstrekkene med korrespondanseteorien som går ut på at vi kan regne noen utsagn som mer sanne enn andre ut fra den virkeligheten vi observerer (se s. 22). Siden jeg har et realistisk syn på sannhet (se s. 24), holder jeg fast ved at jeg via mastermytene har påvist en form for medievridding ut fra slik Hernes (1978) har definert begrepet (se s. 14).

Det er ingen tvil om at medievridding og mastermytene har mange fellestrekk. Dette er en forklaring på hvorfor medievridding resulterer i mastermytene. Andre grunner til å bruke mastermytene er at de gjennom sin urgamle og enkle form taler til oss så vi kan forstå. De er også pedagogiske ved at de er lette å forstå og ved at de har en oppdragende rolle. Det er mulig å oppnå noe med dem (jf. perlokusjon s.103), gjerne gjennom skjulte budskap. At de er effektfulle kan forklares med menneskelige tankestrukturer (se Lévi-Strauss s. 19) og at de formidler stereotypier som er viktige i kollektiv psykologi (Fiske, 1990; Klapp, 1948; Lule, 2001).

På den annen side er det grenser for hvor langt medieinnholdet kan fjerne seg fra sannheten før noen stiller spørsmålstegn ved fremstillingen. Skjer det for mange ganger, mister vi tillit til den som forteller oss usannheter. En annen faktor er at mediebrukere som kompetente aktører ikke er veldig naive, men tar mye av det de får vite med en klype salt som (Rønning, 1994 s. 5, 10). Det er mange som vet at VG er en tabloid avis, og er klare over at ting kan bli satt på spissen. Sport går dessuten for å være lett stoff (Rowe, 1992). Vi lever i et samfunn der individualitet fremelskes (liberalismen: Roksvold, 1981) og folk har egne meninger, god kritisk sans og mye kunnskap om idrett (kompetente aktører: se s.101). Etter å ha sett en fotballkamp er det spennende for mange TV-seere å se hvordan hendelsene blir vinklet i VG dagen etter. Sånn sett er mange klar over at det de leser er en diskurs, men folk flest vet ikke at den kan inneholde en myte som formidler ideologi til oss på et dypt psykologisk plan (se s.19). Et mål med denne oppgaven er derfor å øke den allmenne kunnskapen rundt dette, for å

⁶⁶ Kilden er: Rolness, Kjetil (1992). Farvel til virkeligheten eller En kritikk av mediekritikken. Sosiologi i dag.

trene opp lesernes kritiske sans. Siden sannhet og virkelighet er relative begrep, må det være opp til den enkelte leser å avgjøre om media tegner et representativt bilde av idretten.

Jeg vurderer det likevel dit hen at VG har brutt god presseskikk ved å tegne et ufordelaktig bilde av de som henges ut som syndebukk og svindler. Dette bryter med punkt 4.1 i Vær Varsom Plakaten som sier at en *”skal legge vekt på saklighet og omtanke i innhold og presentasjon”*. Det faktum at VG har koblet svindlermyten til John Carew, bærer sterke undertoner av moderne rasisme. Dette ser jeg som brudd på punkt 4.3 som sier: *”Vis respekt for menneskers egenart og identitet, privatliv, rase, nasjonalitet og livssyn. Fremhev ikke personlige og private forhold når dette er saken uvedkommende”*. Da jeg avdekket svindlermyten og syndebukkmyten ble det klart for meg at bildebruken spilte en stor rolle i formidling av skjulte budskap. Mistankene ble bekreftet av hint i teksten antydte det samme og forankret tolkningene mine. VG har derfor også brutt med punkt 4.12 i Vær Varsom Plakaten som sier at *”For bruk av bilder gjelder de samme aktsomhetskrav som for skriftlig og muntlig fremstilling”*.

Jeg vil understreke at VG bør være klar over koblingen mellom rase og svindlermyten og styre unna denne kombinasjonen, fordi den regnes som et uttrykk for moderne rasisme. VG bør variere sin fremstilling av Carew og i hvert fall ikke ensidig bruke svindlermyten slik som de gjorde i dette tilfellet. Utpekingen av Carew som svindler, slår tilbake og setter VG i dårlig lys.

Videre forskning:

På grunn av begrensninger med sider og tid står en del spørsmål ubesvarte, som kan være gjenstand for videre forskning. F.eks. er mastermytene om ”den gode mor” og ”offeret” interessante i idrettssammenheng. Et eksempel på myten om den gode mor kunne vært treneren som tar seg av en gråtende utøver som ikke lever opp til forventningene. Offermyten kan finnes igjen når noen dør i ulykker i forbindelse med idretten. Etter min mening brukes offermyten også i forbindelse med å beskrive risiko (og spenning) i idretten (se vedlegg 12). En kvantitativ undersøkelse for å se hvor mye mastermytene, eller andre myter er representert, kunne også vært interessant. Andre tema som kunne vært undersøkt er omtalen av ”konkurrenten” (antagonisten) til våre norske idrettsutøvere (helter) og hvordan denne

trusselen blåses opp spesielt på TV (se Solvoll s. 12). ”Duellen” kunne vært et spennende tema, der en f.eks. kan se på fremstillingen av styrkeforholdet mellom spydkasterne Andreas Torkildsen og Tero Pitkämäki

Dopingdiskurser er interessante. Den kan nemlig være formet slik at vi har lettere for å tro på norske utøvere som tas i doping enn på utenlandske. Norske dopingsaker kan også underkommuniseres. Et mulig eksempel på dette er omtalen av sprinteren Aham Okekes tredje dopingdom (Bøifot, 11. desember 2006). Jeg sitter med et inntrykk av at norske dopingsaker ble slått opp mer før. Hvis en kan påvise dette, kan man spørre om det da er noen med makt som kontrollerer mediediskursen og dysser ned negativ omtale, for å holde hjulene i gang i sportstriangelet. I Tour de France sliter de også med å holde sykkelhjulene i gang, fordi flere sponsorer trekker seg som følge av alle dopingskandalene (Haugli, 26. juli 2007). Hvis det er mulig å gjennomføre en undersøkelse hvor en med sikkerhet finner ut at informasjon bevisst holdes tilbake, gir mulighet for å teste ut Mathiesen sine teorier om at folk med interesser i et felt bruker makt for å kontrollere diskursen for å sementere den sosiale orden. Hvis dette kan avdekkes, så er det grove brudd på hovedpunkt 1 og 2 i Vær Varsom Plakaten (vedlegg 14) om pressens samfunnsrolle, integritet og ansvar.

Jeg kunne også tenke meg å se på nyere omtale av Carew som nå ser ut til å ha blitt temmet og innordner seg systemet. På overflaten ser det ut til at han har et nytt image. Jeg kunne tenke meg å se hva som lurte under overflaten og undersøke om han fortsetter å farges av sin rasebakgrunn og fortsatt fremstilles som en svindler.

Litteraturliste

Aarseth, Asbjørn (1990). Vladimir Propps tese. Bergen: Institutt for sammenlign. politikk, Universitetet i Bergen. *Lov og struktur*, nr. 37.

Aarseth, Asbjørn (1991). *Episke strukturer* (3.opplag). Oslo: Universitetsforlaget.

Aas, Harald (1987). *Kommersialisering og medievidning i Dagbladet*. Hovedoppgave i statsvitenskap, Universitetet i Oslo.

Abercrombie, Nicholas et al. (2000). *The penguin dictionary of sociology*. London: Penguin books.

Aftenposten (2006, 18. desember). Eggen gikk – flom av Berg – rykter. *Aftenposten Morgen* Del: 1 s. 23.

Allern, Sigurd (2001). *Nyhetsverdier*. Kristiansand: IJ Forlaget

Althusser, Louis (1971). Ideology and ideological state apparatuses. In: Althusser, Louis & Brewster, Ben (1971). *Lenin and Philosophy and other essays*. (pp. 121-173). London: New left books.

American Psychological Association (2001). *Publication manual of the American Psychological Association* (Fifth edition). Washington, DC: American Psychological Association.

Andersen, H. & Kaspersen, L. B. (1996): *Klassisk og moderne samfundsteori*. København: Hans Reitzels Forlag.

Andersen, H. Og Kaspersen L. B.(red.). (2000): *Klassisk og moderne samfundsteori*.(2.utg). København: Hans Reitzels Forlag.

Andrews, D.L (1996). The fact(s) of Michael Jordan's blackness: excavating a floating racial signifier. *Sociology of sport journal*, 13 (2), 125-158.

Andrews, David L. & Jackson, Steven J. (eds.). (2001). *Sport stars: the cultural politics of sporting celebrity*. London: Routledge.

Barthes, Roland (1967). Semiologi og urbanisme. I: Knut Stene-Johansen (red.). (1994). *Roland Barthes. I tegnets tid, utvalgte artikler og essays* (s. 41- 48). Oslo: Pax

Barthes, Roland (1964). Bildets retorikk. I: Knut Stene-Johansen (red.). (1994). *Roland Barthes. I tegnets tid, utvalgte artikler og essays* (s. 22- 35). Oslo: Pax.

Barthes, Roland (1998). Retorikken. En ny innføring i den gamle retoriske kunst (oversatt og med etterord av Knut Stene-Johansen). Oslo: Spartacus.

Bass, A.B. (2001). Flag on the field: the popular construction of the Black athlete. (Abstract). *Journal of sport history*, 22 (8), 299.

- Baune, Øivind (1991). *Vitenskap og metode*.(7.utgave). Oslo: Falch.
- Berger, Arthur Asa (1992). *Popular culture genres. Theories and text*. London: Sage.
- Berger, Arthur Asa (2000). *Media and Communication Research Methods*. London: Sage.
- Berger, Arthur Asa (2005). *Media analysis techniques*. London: Sage.
- Bernstein, Alina (2002). Is It Time for a Victory Lap? Changes in the Media Coverage of Women in Sport. *International review for the sociology of sport*, 37/(3–4), 415–428.
- Billings, Andrew C. & Eastman, Susan Tyler (2002). Selective Representation of Gender, Ethnicity, and Nationality in American Television Coverage of the 2000 Summer Olympics. *International review for the sociology of sport* 37/(3–4)(2002), 351–370.
- Berulfsen, Bjarne & Berulfsen, Torkjell K. (1989). *Engelsk-Norsk blå ordbok*. Oslo: Kunnskapsforlaget.
- Bjertnes, Hanne (2005). *Medieomtale av mannlige og kvinnelige norske fotballspillere. En kvalitativ innholdsanalyse av Dagbladets tekster fra mennenes fotball-VM i et kjønnsperspektiv*. Hovedoppgave, Norges Idrettshøgskole.
- Bolla, P.A. (1990) *Media images of women and leisure: an analysis of magazine advertisements, 1964-87*. *Leisure studies*, 9 (3), 241-252.
- Bon, Marta & Topic, Mojca Doupona (2004). Gender differences in televised coverage of handball matches. *Kinesiologia slovenica*, 10 (2), 5-16.
- Boyle, R. & Haynes, R. (2000). *Power play*. Essex, UK: Pearson Education Limited.
- Boxill, Jan (2003a). Introduction: The moral significance of sport. In: Boxill, Jan (2003). *Sports ethics - an anthology*. (pp. 1-12). Oxford: Blackwell.
- Boxill, Jan (2003b). The ethics of competition. In: Boxill, Jan (2003). *Sports ethics - an anthology*. (pp. 107-115). Oxford: Blackwell.
- Brookes, Rod (2002). *Representing sport*. London: Arnold.
- Buysse, J.A.M (1993). *Media constructions of gender difference and hierarchy in sport: an analysis of intercollegiate media guide cover photographs*. Ann Arbor, Michigan: University Microfilms International 1993.
- Bøifot, Petter (11. desember 2006). *Uttestengt på livstid*. Hentet 27. november 2007 fra <http://www.aftenposten.no/nyheter/sport/article1566025.ece>
- Caillois, Roger (1961). *Man, Play and Games*. New York: The Free Press.
- Campbell, Joseph (1988). *The Hero with a Thousand Faces*. London: Fontana Press

Capranica, Laura & Aversa, Fabrizio (2002). Italian Television Sport Coverage during the 2000 Sydney Olympic Games. A Gender Perspective. *International review for the sociology of sport*, 37/(3-4), 337-349.

Chalmers, A.F (1999). *What is this thing called science?* Buckingham: Open University Press.

Chatman, Seymour (1978). *Story and discourse: narrative structure in fiction and film*. Ithaca: Cornell University Press.

Chatman, Seymour (1990). *Coming to terms: The rhetoric of narrative in fiction and film*. London: Cornell University press.

Chideva, F. (1995). Superstars: African-Americans in the world of sports. In: Chideya, F. (ed.). (1995). *Don't believe the hype: fighting cultural misinformation about African-Americans*. (p.154-163). New York: Plume.

Christensen, Olav (2001). *Absolutt snowboard. Studier i sidelengs ungdomskulturer*. Oslo: Unipub.

Chung, Heejoon (2003). Sport Star vs Rock Star in Globalizing Popular Culture. Similarities, Difference and Paradox in Discussion of Celebrities. *International review for the sociology of sport*, 38/1, 99-108.

Clarke, Adam & Clarke, John (1982). Highlights and action replay – ideology, sport and the media. In: Jennifer Hargreaves (ed.). (1982). *Sport , Culture and Ideology*. (pp. 66-87). London: Routledge.

Crabbe, Tim (2003). ‘The Public gets what the Public wants’. England Football Fans, ‘Truth’ Claims and Mediated Realities. *International review for the sociology of sport* (London), 38/4(2003), 413-425.

Crawford, S.A.G.M. & Stoneburner, G.H. (1987). The sports hero as villain: an American perspective. *Momentum*, 12 (1), 41-60.

Crepeau, R.C. (1981). Sport, heroes and myth. *Journal of sport and social issues*, 5(1), 23-31.

Crolley, L Hand, D & Jeutter, R. (2000). Playing the identity card: stereotypes in European football. *Soccer and society*,1 (2), 107-128.

Coakley, Jay J. (1997). *Sport in Society. Issues and Controversies* (6th ed.). Boston, Mass. : Irwin McGraw-Hill.

Coubertin, Pierre de (2000). *Olympism*. Lausanne: International Olympic Committee. Darnell, S.C. (2003). The media construction of Simon Whitfield: producing a Canadian Olympic champion. Eugene, OR : Kinesiology Publications, University of Oregon. 2003.

Dauncey, H. (2003). French cycling heroes of the Tour: winners and losers. *International journal of the history of sport*, 20 (2), 175-202; 278.

Delgado, F. (2003). The fusing of sport and politics: media construction of U.S. versus Iran at France '98. *Journal of sport and social issues* , 27 (3), 293-307.

Denham, Bryan E. (2004). Hero or Hypocrite? *United States and International Media Portrayals of Carl Lewis amid Revelations of a Positive Drug Test. International review for the sociology of sport*, 39/2, 167–185.

Denzin, Norman K. (1991). *Images of postmodern society: Social Theory and contemporary cinema*. London: Sage.

Dick, Bernard (1998). *Anatomy of film*. New York: St.Martins's Press.

Dunning, Eric (1986). The Dynamics of modern Sport: Notes on Achievement-Striving and the Sosial Significance of Sport. In: Elias & Dunning, *Quest for Excitement. Sport and leisure in the civilizing process*. (pp.205-223). Oxford: Basil Blackwell.

Duret, P. & Wolfe, M. (1994). The semiotics of sport heroism. *International review for the sociology of spor*, 29 (2), 135-148.

Eichberg, Henning (1979). *Der Weg des Sports in die industrielle Zivilisation* (2.Auflage). Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft.

Eichberg, Henning (1986b). Zur historisch- kulturellen Relativität des Leistens in Sport und Spiel. Ins : H. Eichberg, *Die Veränderung des sports ist Gesellschaftlich* (s. 9 -31). Münster: LitVerlag.

Elias, Norbert & Dunning, Eric (1986). *Quest for Excitement. Sport and leisure in the civilizing process*. Oxford: Basil Blackwell.

Engelstad, Irene (1976). *Fortellingens mønstre. En strukturell analyse av norske folkeeventyr*. Oslo-Bergen-Tromsø: Universitetsforlaget.

Enjolras, Bernard (2001) Senmodernitet, identitetsdannelse og idrettens kommersialisering. I: Seippel, Ørnulf (2002). *Idrettens bevegelser. Sosiologiske studier av idrett i et moderne samfunn* (s.180-199). Oslo: Novus.

Eyerman, Ron (1990). Intellectuals and progress: the origins, decline, and revival of a critical group. In: Alexander, Jeffrey C. & Sztompka, Piotr (1990). *Rethinking progress*. (pp. 91-105). London: Unwin Hyman.

Fairclough, Norman (1989). *Language and Power*. London: Longman.

Fairclough, Norman (1995). *Media discourse*. London: Edward Arnold.

Falk, Hjalmar & Torp, Alf (1991). *Etymologisk ordbok, over det norske og det danske sprog*. Oslo: Bjørn Ringstrøms Antikvariat.

Fasting, Kari (2004). The gendering of the winter Olympic Games. In: Gerlach, L.G. (ed.). (2004). *The Winter Olympics: from Chamonix to Salt Lake City*. (pp.87-109). Salt Lake City, Utah: University of Utah Press.

- Fiske, John (1990). *Introduction to communication studies*. (2.nd edition). London: Routledge.
- Fjelland, Ragnar (1995). *Vitenskapsteori* (3.utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Fjelland, Ragnar (1999). *Vitenskap mellom sikkerhet og usikkerhet*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Flaudernik, Monika (2000). Genres, text types, or discourse modes? Narrative modalities and genre categorisation. *Style*. Vol. 34. No 2.
- Flekke, Bernt Ove (2003-09-07). Kunst og konstruksjon: Nasjonale stereotypiar i norske sportskommentarar under fotball - VM '02. Hentet 12. januar 2007 fra www.idrettsforum.org
- Foucault, Michel (1987). *Övervakning och straff*. Lund: Arkiv.
- Foucault, Michel (1999). *Diskursenes orden*. Oslo: Spartacus.
- Gaddie, T. (2001). The making of a champion: a constructed reality. Eugene, OR : Kinesiology Publications, University of Oregon.
- Giaccobi, P.R. & DeSensi, J.T.(1999). *Media* portrayals of Tiger Woods: a qualitative deconstructive examination. *Quest* (Champaign, Ill.), 51 (4), 408-417.
- Giddens, Anthony (1991). *Modernity and self-identity: self and society in the late modern age*. Cambridge: Polity Press.
- Giddens, Anthony (1994). *Modernitetens konsekvenser*. København: Hans Rietzels.
- Giddens, Anthony & Pierson, Christopher (1998). *Samtaler med Anthony Giddens: At forstå moderniteten*(oversatt av Stefan Hermann). København: Hans Reitzels.
- Giddens, Anthony (2001). *Sociology* (4th edition). Cambridge: Polity Press.
- Gilberg, Lars (1996). Idretten og massemediene. I: serien Idrettens betydning for individ og samfunn : rapportserie / Norges idrettsforbund og Norges Idrettshøgskole. Bind 9 Rud: Norges Idrettsforbund.
- Goksøy, Matti (1999): *Sivilisering, modernisering, sportifisering. Fruktbare begreper i idrettshistorisk forskning?* Notater og rapporter fra Norges idrettshøgskole (NORA) nr. 90, 3.utg.. Oslo: Norges idrettshøgskole.
- Goksøy, Matti og Finn Olstad (2002). Fotball. Norges Fotballforbund 100 år. Oslo: Norges Fotballforbund.
- Gripsrud, Jostein (1992). The Aesthetics and Politics of Melodrama. In: Dahlgren & Sparks (eds.). (1992). *Journalism and Popular Culture*. London: Sage.
- Gripsrud, Jostein (2002). *Mediekultur, mediesamfunn* (2.utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

- Grønmo, Sigmund (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Grønn, Margunn (2000). Det sjette nyhetskriteriet. Om sex i løssalgspresen. I: Eide, Elisabeth (red.). (2000). *Narrespeil: Kjønn, sex og medier*. (s. 17-38). Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Gulbrandsen, Cristine (2004). *Fete typer: hvorfor får herreidretten de store overskriftene i sporten?* Semesteroppgave Journalistutdanningen, Høgskolen i Oslo.
- Guneriussen, Willy (1996). *Aktør, handling og struktur. Grunnlagsproblemer i samfunnsvitenskapene*. Oslo: Tano.
- Guttman, Allen (1978). *From ritual to record*. New York: Columbia Press.
- Guttman, Allen (2004). *From ritual to record* (2.nd edition). New York: Columbia University Press.
- Habermas, Jürgen (1971). *Borgerlig offentlighet*. Oslo: Gyldendal.
- Hagen, Ingunn (1998). *Medias Publikum. Frå mottakar til brukar?* Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Hagerup, Inger & Hagerup, Klaus (red.) (1969). *Det tatoverte hjerte: dikt / Inger Hagerup; i utvalg ved Klaus Hagerup*. Oslo: Den norske bokklubben.
- Hall, Stuart (1980). Encoding/decoding. In: Stuart Hall, Dorothy Hobson, Andre Lowe &
- Halse, Ketil Jarl & Helge Østbye (2003). *Norsk Kringkastingshistorie*. Oslo: Samlaget.
- Halvorsen, Knut (2003). *Å forske på samfunnet – en innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Cappelen.
- Hanssen, Ingrid Wevang (1998) ”Vebjørn Rodal – vår tids Askeladd. Om myter, ikoner og nasjonalisme i norsk sportsjournalistikk”. Hovedoppgave i medievitenskap, Universitetet i Bergen.
- Hansen, Jan E (2006, 9. juli). Gladiatorer med ball. *Aftenposten kultur*, s. 3.
- Hardt, Hanno (2004). *Myths for the Masses*. Oxford: Blackwell.
- Hargreaves, John (1986). *Sport, Power and Culture*. Cambridge: Polity Press.
- Haugli, Kurt (26. juli 2007). *Nå er sponsorene lei*. Hentet 27. november 2007 fra <http://www.aftenposten.no/nyheter/sport/tourdefrance/article1905586.ece>
- Haukeberg, Bjørn Oskar & Syrstad, Stein Erik (2000). "Hvor var du da Marit Myrmæl brakk staven? Når kvinner forsvinner "på sporten". I: Eide, Elisabeth (red.). (2000). *Narrespeil: Kjønn, sex og medier*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Helland, Knut (2003). *Sport medier og journalistikk. Med fotballandslaget til EM*. Bergen: Fagbokforlaget.

Herman, Luc & Vervaeck, Bart (2001). *Handbook of narrative analysis*. London: University of Nebraska Press.

Hernes, Gudmund (1984): Media: Struktur, vridning, drama. *Nytt Norsk Tidsskrift*.

Hernes, Gudmund (1978). Det mediavridde samfunn. I: Hernes, Gudmund (red.) (1978): *Forhandlingsøkonomi og blandingsadministrasjon*. Oslo: Universitetsforlaget.

Hestvold, Frederik (1993). *Narratologi og filmanalyser. Seymour Chatmans narratologiske terminologi sett i lys av filmanalyse*. Hovedoppgave i allmenn litteraturvitenskap, Universitetet i Oslo.

Hillesund, Terje (1994). *Står det noe nytt? Innføring i analyse av aviser og nyheter*. Fredrikstad: Institutt for journalistikk.

Hillesund, Terje (1996). *Aktører, talehandlinger og nyhetsdramaturgi: Avisene som handlingsmedium*. Doktoravhandling samfunnsvitenskapelig fakultet, Universitetet i Bergen.

Holme, Idar Magne & Solvang, Bernt Krohn (1996). *Metodevalg og metodebruk* (3.utg.). Oslo: Forfatterne og TANO.

Holt, R. (1996). Cricket and Englishness: the batsman as hero. *International journal of the history of sport*, 13 (1), 48-70.

Hopf, Wilhelm (1979). *Kritikk der Sportsoziologie*. Achenbach: Verlag Andreas Achenbach Lollar.

Huizinga, Johan (1955). *Homo ludens. A study of the play-element in culture*. Boston: The Beacon Press.

Høst, Sigurd (1998). *Daglig mediebruk*. Oslo: Pax.

Izod, J. (1996). Television sport and the sacrificial hero. *Journal of sport and social issues*, 20 (2). p. 173-193.

Jackson, Steven J. (1998). A twist of race: Ben Johnson and the Canadian crisis of racial and national identity. *Sociology of sport journal*, 15 (1), 21-40.

Jackson, S.J. (2001). Pride and prejudice: reflecting on sport heroes, national identity, and crisis in Canada. *Culture, sport, society*, 4 (2), 43-62.

Jenkins, H. (1997). "Never trust a snake": WWF wrestling as masculine melodrama. In: Baker, A. (ed.), *Out of bounds: sports, media, and the politics of identity*, Bloomington, Ind., Indiana University Press, c1997, 48-78.

Jenkins, Sally (2006). Poor Reception. *Golf for women* (New York, N.Y.), July/Aug 2006: 17 (4). p. 164.

- Johansson, Anna (2005). *Narrativ teori och metod. Med livsberättelsen i fokus*. Lund: Forfatteren og Studentlitteratur.
- Johansen, Robert Veiåker (2006, 21.november). Skal føre VIF tilbake i rampelyset. *Aftenposten*, s. 32.
- Jørgensen, Marianne Winther & Phillips, Louise (1999). *Diskursanalyse som teori og metode*. Frederiksberg C: Roskilde Universitetsforlag.
- Kaspersen, Lars Bo (2001). *Anthony Giddens. Introduksjon til en samfunnsteoretiker*. København: Hans Rietzels.
- Keating, James W (2003). Sportsmanship as a moral category. In: Boxill, J, *Sports ethics - an anthology*. (pp. 63-71). Oxford: Blackwell. (første gang utgitt 1964)
- Kennedy, E. (2000). Bad boys and gentlemen: gendered narrative in televised sport. *International review for the sociology of sport*, 35 (1), 59-73.
- Klapp, O.E. (1948). The Creation of Popular Heroes. *American Journal of Sociology*, 1948: 54 (2. September), 135-141.
- Kretchmar, Robert Scott. (1975). From test to contest: An analysis of two counterpoints in sport. I: *Journal of The Philosophy of Sports*, II : 23-30.
- Kvale, Steinar (1997). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Kvam, Lars H. (2006, 16. juni). VMs største skandaler. *Dagbladet Del: 1*, s. 40.
- Kyle, Donald G. (1987). *Athletics in ancient Athens*. Leiden: Brill.
- Laberge, Suzanne & Kay, Joanne (2002): Pierre Bourdieu's Sociocultural Theory and Sport Practice. In: Maguire, J. & Young, K (eds.). (2002). *Theory, Sport and Society*. (pp.239-264). London: JAI
- Larmour, David H.J (1999). Stage and Stadium. Drama in Athletics in ancient Greece. Hildesheim: Weidmann. I serie: Nikephoros Beihefte, Bd. 4
- Lenskyj, H (1984). Women in the Olympics: media myth-making. *CAAWS newsletter/Bulletin de l'ACAFS*, 3 (4), 2-3.
- Lêvi-Strauss, Claude (1994). *Structural Anthropology 2*. London: Penguin books.
- Lindbekk, T. (1996). Samfunnsteori. Fra Marx til Giddens. Trondheim: Tapir.
- Lines, G. (2001). Villains, fools or heroes? Sports stars as role models for young people. *Leisure studies* (London), Oct 2001: 20 (4), 285-303.
- Loland, Sigmund (1989). *Fair play i idrettskonkurranser – et moralsk normsystem*. Doktoravhandling ved Norges idrettshøgskole.

- Loland, Sigmund (1995). *Idrett, kultur og samfunn* (2.utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Loland, Sigmund (2002). *Fair play in sport – a moral norm system*. London: Routledge.
- Lothe, Jakob (2003). *Fiksjon og film. Narrativ teori og analyse* (2.utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Lule, Jack (2001). *Daily News, Eternal Stories. The Mythological Role of Journalism*. New York: The Guilford Press.
- Maguire, Joseph & Poulton, Emma (1999). European Identity Politics in Euro 96. *International review for the sociology of sport* 34, 17-29.
- Martinelli, Alberto (2005). *Global Modernization*. London: Sage.
- Mathiesen, Thomas (1993). *Makt og medier. En innføring i mediesosiologi*. Oslo: Pax.
- Marqusee, Mike (2003). Sport and stereotype: From Role Model to Muhammad Ali. In: Boxill, Jan (2003). *Sports ethics - an anthology*. (pp. 310-329). Oxford: Blackwell.
- McClancy, Jeremy (1996) *Sport, Identity and Ethnicity*. Oxford: Berg.
- McCarthy, D, Jones, R.L. & Potrac, P. (2003). Constructing Images and interpreting Realities: the Case of the Black Soccer Player on Television. *International review for the sociology of sport*, 38 (2), 217-238.
- McDonald, Mary G. & Andrews, David L (2001). Michael Jordan. Corporate Sport and Postmodern Celebrityhood. In: Andrews, David L. & Jackson, Steven J. (eds.). (2001). *Sport stars: the cultural politics of sporting celebrity*. (pp.20-35). London: Routledge.
- McQuail, Denis (1994). *Mass Communication Theory – An Introduction*. Beverly Hills: Sage
- Moe, Sverre (1994). *Sosiologi i hundre år – en veileder i sosiologisk teori*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Mongardini, Carlo (1990). The decadence of modernity: the delusions of progress and the search for historical consciousness. In: Alexander Jeffrey C. & Sztompka, Piotr (1990). *Rethinking progress*. (pp. 53-65). London: Unwin Hyman.
- Mosley, Albert (2003). Racial Differences in Sports: What's Ethics Got to Do with It? In: Boxill, Jan (2003). *Sports ethics - an anthology*. (pp. 297-302). Oxford: Blackwell.
- Murphy, P., Williams, J., & Dunning, E. (1990). *Football on trial. Spectator violence and development in the football world*. London: Routledge.
- Narmore, James & Brantlinger, Patrick (eds.). (1991). *Modernity and Mass Culture*. Bloomington: Indiana University Press.

- Nedrelid, Kjell (31. oktober 1994). Prinsessen som ingen kunne målbinde. Hentet 27. november 2007 fra http://home.hib.no/mediesenter/NDLA/prinsessen_som_ingen_kunne_maalbinde.pdf
- NTB (2006, 2. desember). Aalbu ansatt i Vålerenga. *NTB tekst*.
- O'Donnel, Hugh (1994). Mapping the mythical: A geopolitics of National Sporting Stereotypes. *Discourse and Society Vol 5(3)*, s.345- 380.
- Opsahl, Alf Marius (2003, 12. juli). Bikinisesong. *Dagbladet Del: 2*, s. 18.
- Patton, Michael Quinn (2002). *Qualitative research and evaluation methods*. London: Sage.
- Paul, Willis (ed.).(1980). *Culture, Media, Language*. London: Hutchinson.
- Pedersen, Mona (2002). *Henie i Hollywood*. Oslo: Norsk filminstitutt.
- Peterson, Tomas (1989). *Leken som blev allvar. Halmstads Bollklubb mellan folkrørelse, stat och marknad*. Lund: Arkiv.
- Play the game (2007). Hentet 15. november 2007 fra <http://www.playthegame.org/>
- Prince,G. (1987). *Dictionary of narratology*. London: University of Nebraska press.
- Radford, Benjamin (2003). *Media Mythmakers*. New York: Prometheus books
- Richardson, B. (1997). *Unlikely stories. Causality and the nature of modern narrative*. Newark: University of Delaware Press.
- Ringdal, Kristen (2001). *Enhet og mangfold*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Roksvold, Thore (1981): *Holdninger i avisenes fotballreportasjer. Ein studie i språkbruk*. Hovedfagsoppgave i nordisk språk og litteratur ved Universitetet i Oslo i 1975. Fredrikstad: Institutt for Journalistikk.
- Roksvold, Thore (1993). Sportsjournalistikk som mytisk liturgi. I: Roksvold, Thore (red.)(1993). *Sport i avis. 7 analyser av norsk sportsjournalistikk*. Fredrikstad: Institutt for Journalistikk.
- Rowe, David (1992) modes of sports writing. In: Dahlgren & Sparks (eds.). (1992). *Journalism and Popular Culture*. (pp. 96-112). London: Sage.
- Rowe, David (1994). Accommodating bodies: celebrity, sexuality, and "Tragic Magic". *Journal of sport and social issues*, 18 (1), pp. 6-26.
- Rowe, D., McKay J. & Miller, T. (1998) Come together: Sport, Nationalism and the media Image. In: Wenner, Lawrence A. (ed.) (1998). *MediaSport*. London: Routledge.

- Rubin, Herbert J. & Rubin, Irene S. (2005). *Qualitative interviewing: the art of hearing data* (2.nd edition). London: Sage.
- Rønning, Geir O. (1994). Handling og struktur hos Anthony Giddens. *Sosiologi i dag*, nr. 1, 24. årg., 1994. Oslo: Novus
- Sabo, D & Jansen, S.C. (1992) Images of men in sport media: the social reproduction of gender order. In: Craig, S. (ed.). (1992). *Men, masculinity, and the media*. (pp.169-184). Newbury Park, Calif.: Sage Publications.
- Sabo, D, Jansen, S.C., Tate, D., Duncan, M.C., Leggett, S. (1996). Televising international sport: race, ethnicity, and nationalistic bias. *Journal of sport and social issues*, 20 (1), 7-21.
- Scholes, Robert (1974). *Structuralism in literature. An introduction*. London: Yale University Press.
- Schultz, Jaime (2005). Reading the Catsuit. Serena Williams and the Production of Blackness at the 2002 U.S. Open. *Journal of sport and social issues*, 29 (3), p. 338-357.
- Schultz-Jørgensen, Søren (ed.). (2005). The world's best advertising agency: The sports press. The international Sports Press Survey 2005 [special issue]. *Ugebrevet Mandag morgen [Danmark]*, Nr. 37.
- Schwebs, Ture & Østbye, Helge (1999). *Media i samfunnet* (4.utg.). Oslo: Det Norske Samlaget.
- Searle, John R. (1969). *Speech acts: an essay in the philosophy of language*. Cambridge: Cambridge University Press
- Simsø, Robert (2005, 10. februar). Det nådeløse treneryrket. *VG*, s. 34.
- Skjærli, Brynjar og Michael Brøndbo (2006, 16. september). Jobb heller på Radiumhospitalet *Dagbladet*, s. 38.
- Skjærli, Brynjar (2006, 8. oktober). Får hemmelig telefonnummer. *Dagbladet*, Del: 1 s. 34.
- Skjærli, Brynjar (2006, 15. september). Frykter selvmord blant trenere. *Dagbladet*, s. 32.
- Skogvang, Bente Ovédie (2006). *Toppfotball: et felt i forandring*. Doktorgrad ved Norges Idrettshøgskole, Oslo.
- Solvoll, Mona Kristin. *Fotball på fjernsyn – En fengslende fortelling for publikum i stua*. Hovedoppgave i medievitenskap, Universitetet i Oslo.
- Sports Business Journal (2007). *About us-the sports industry*. Hentet 5. januar 2007 fra <http://www.sportsbusinessjournal.com/index.cfm?fuseaction=page.feature&featureId=43>

Steffensen, Marianne & Skjellum, Hanne (2006, 20. november). Bekymrede treneraspiranter. *Dagbladet*, s. 27.

Stene-Johansen, Knut (1996). "Semiologi, spaghetti og olympiske leker" Roland Barthes om bildets retorikk. I: Wormnæs, Odd (red.) m.fl. (1996). *Vitenskap – enhet og mangfold*.(s. 203-223). Oslo: Ad Notam Gyldendal.

Staurowsky, Ellen J. (2006). Getting beyond imagery: The challenges of reading *narratives* about American Indian athletes. *International Journal of the History of Sport*, Vol. 23 Issue 2, 190-113.

Sterkenburg, Jacco van & Knoppers, Annelies (2004). Dominant Discourses about Race/Ethnicity and Gender in Sport Practice and Performance. *International review for the sociology of sport*,39/3, 301–321.

Stigen, Anfinn (1992). *Tenkningens historie*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.

Stokes, Jane (2003). *How to do media and cultural studies*. London: Sage.

Susan Drucker (1994) The Mediated Sports Hero. In: Drucker S.J. & Cathcart R.S. *American heroes in a media age*. Cresskill NJ: Hampton Press.

Svennevig, Jan (2001). *Språklig samhandling: Innføring i kommunikasjonsteori og diskursanalyse* (2.utg.). Oslo: Landslaget for norskundervisning/ Cappelen.

Sæter, Ingvild Dverseth (2005). *Media sin konstruksjon av idrett - ei kvantitativ og kvalitativ undersøkning av pressa si fremstilling av idrett*. Masteroppgave i sosiologi, NTNU.

Thagaard, Tove (2003). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.

Thompson, John B. (1990). *Ideology and modern culture*. Cambridge: Polity Press.

Trumper, Ricardo & Wong, Lloyd L (2005). *Athletes as Celebrities*. Berkshire Encyclopedia of World Sport 2005, Vol. 1, 108-114.

Umphlett, W.L.(1987)The Black Man as Fictional Athlete: Runner Mack, the Sporting Myth, and the Failure of the American Dream. *Modern Fiction Studies*, 33 (1), p. 73-83.

Vagle, Wenche, Sandvik, Margareth & Svennevig Jan (1993). *Tekst og kontekst : en innføring i tekstlingvistikk og pragmatikk*. Oslo: Landslaget for norskundervisning (LNU)/ Cappelen.

Valderhaug, Bertil (1996, 24. januar). For mye for Cecilie. *Aftenposten Morgen*, s. 40.

VG (2006, 12.oktober). Bruk og - kast av trenere. *VG Sportbilag*, s. 12.

Vincent, John, Inwold, Charles, Masemann, Vandra & Johnson, James T. (2002). A Comparison of Selected 'Serious' and 'Popular' British, Canadian, and United States Newspapers Coverage of Female and Male Athletes Competing in the Centennial Olympic Games. Did Female Athletes Receive Equitable Coverage in the 'Games

of the Women'? *International review for the sociology of sport*, 37/(3–4), 319–335.

von der Lippe, Gerd (1998). Toppidrett og kjønn i mediene. I: Loland, Sigmund (red.) (1998). *Toppidrettens pris: en debattbok* (s.106-118). Oslo: Universitetsforlaget.

von der Lippe, Gerd (2001a). *Idrett som kulturelle drama: møteplasser i idretts sosiologi og idrettshistorie*. Oslo: Cappelen akademisk forlag.

von der Lippe, Gerd (2001b). Henie, Sonja (1912-1969): Norwegian figure skater. In: Christensen, Guttman & Pfister (eds.). (2001). *International encyclopedia of women and sports* (s. 501-502). New York : Macmillan Reference. Vol 2, bind 2.

von der Lippe, Gerd (2002). Media image: sport, gender and national identities in five European countries. In: *International review for the sociology of sport*, 37,(2002)nr 3/4.

von der Lippe, Gerd (2003). Konstruksjon av kjønn og seksualitet i en dramaturgisk idrettskontekst. I: *Sosiologisk tidsskrift* 11(2003) nr. 4. Oslo: Universitetsforlaget.

von der Lippe, Gerd (2004, 27. juni). FOTBALLSKANDALE og nasjonale stereotyper i 1954. VG, s. 63.

Wachter, Frans de (1985). In Praise of Chance. A Philosophical Analysis of the Elements of Chance in Sports. I: *Journal of The Philosophy of Sports*, XII : 52-61.

Waldahl, Ragnar (1999). *Mediepåvirkning* (2.utg.). Oslo: Gyldendal.

Wensing, Emma H. & Bruce, Toni (2003). Bending the rules. Media Representations of Gender during an International Sporting Event. *International review for the sociology of sport* 38/4 (2003), 387–396.

Whannel, Garry (2001). Punishment, Redemption and Celebration in the Popular Press. The case of David Beckham. In: Andrews, David L. & Jackson, Steven J. (eds.). (2001). *Sport stars: the cultural politics of sporting celebrity*. (pp.138 -150). London: Routledge.

Whannel, Gary (2002). *Media sport stars: masculinities and moralities*. London: Routledge.

White, H. (1987). *The content of the form. Narrative discourse and historical representation*. Baltimore: John Hopkins university press.

Wikipedia (13. August 2006). *Synoptic*. Hentet 5. januar 2007 fra <http://en.wikipedia.org/wiki/Synoptic>

Wikipedia (24. Januar 2007). *Algirdas Julien Greimas*. Hentet 18. Februar 2007 fra <http://en.wikipedia.org/wiki/Greimas>

Wikipedia (31. januar 2007). *American Dream*. Hentet 2. februar 2007 fra http://en.wikipedia.org/wiki/American_dream

Wikipedia (10. feb. 2007). *Escapism*. Hentet 2. mars 2007 fra <http://en.wikipedia.org/wiki/Escapism>

Wikipedia (11. feb. 2007). *Ethos*. Hentet 20. feb. 2007 fra <http://en.wikipedia.org/wiki/Ethos>

Wikipedia (14. feb. 2007). *Antagonist*. Hentet 2. mars 2007 fra <http://en.wikipedia.org/wiki/Antagonist>

Wikipedia (15. feb. 2007). *Sagn*. Hentet 22. feb. 2007 fra <http://no.wikipedia.org/wiki/Sagn>

Wikipedia (17. Februar 2007). *Anthropology*. Hentet 18. Februar 2007 fra <http://en.wikipedia.org/wiki/Anthropology>

Wikipedia (18. feb 2007). *Eventyr*. Hentet 22. feb. 2007 fra <http://no.wikipedia.org/wiki/Eventyr>

Wikipedia (22. feb 2007). *Protagonist*. Hentet 2. mars 2007 fra <http://en.wikipedia.org/wiki/Protagonist>

Wikipedia (23. feb 2007). *Pathos*. Hentet 23. feb. 2007 fra <http://en.wikipedia.org/wiki/Pathos>

Wikipedia (10. mars 2007). *J.L. Austin*. Hentet 16. mars 2007 fra [http://en.wikipedia.org/wiki/J.L. Austin](http://en.wikipedia.org/wiki/J.L._Austin)

Wikipedia (11. oktober 2007). *Episteme*. Hentet 15. november 2007 fra <http://no.wikipedia.org/wiki/Episteme>

Wikipedia (26. november, 2007). *Minstrel show*. Hentet 27. november 2007 fra http://en.wikipedia.org/wiki/Minstrel_show

Williams, P. (1991). You can blame the media. The role of the press in creating baseball villains. In: Hale, A.L. (ed.), Cooperstown Symposium on Baseball and the American Culture (1989), Westport, CT, Mechler in association with the State University of New York, College at Oneonta, 1991, p. 343-360.

Woodward, K. (1997). Concepts of Identity and Difference. In: Woodward, K. (ed.). (1997). *Identity and Difference*. (pp. 8-38). London: Sage.

Wormnæs, Odd (1993). *Vitenskapsfilosofi* (2.utg.). Aurskog: Ad Notam Gyldendal.

Wormnæs, Odd (red.) m.fl. (1996). *Vitenskap –enhet og mangfold*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.

Østbye, Helge, Helland, Knut, Knapskog, Karl & Hillesund, Terje (1997). *Metodebok for mediefag*. Bergen: Fagbokforlaget

Østlyngen, Trine & Øvrebø, Turid (1999). *Journalistikk. Metode og fag*. (2.opplag) Oslo: Ad Notam Gyldendal.

Artikkelreferanser Bjørndalen som helt

Fredriksen, Janne, Odiin, Rolf Arne & Langholm, Dag (2005, 15. februar). Sendt til sykehus etter - MAGESMERTER Derfor havnet Ole Einar på 40. plass i VM-testen. *VG*, s. 25.

Fredriksen, Janne (2005, 18. februar). Bjørndalen vurderer å dra fra Oberstdorf. *VG*, s. 26.

Johannessen, Bjørn Arne (2007, 23. februar). Her er Bjørndalens hemmelige våpen mot sykdom: - EI HALV EI PÅ LOMMA. *VG Sportbilag*, s. 7.

Johannesen, Bjørn Arne (2006, 28. mai). Himmelsk bryllup - Ole Einar fikk ja fra Nathalie. *VG*, s. 8.

Langholm, Dag (2004, 11. desember). Får hjelp av - SYNSGURU. *VG*, s. 32.

Langholm, Dag (2005, 10. januar) REFSES - etter skyte-eksperiment Ole Einar prøvde ny skytemetode - bommet bort seieren. *VG*, s. 28.

Langholm, Dag (2005, 14. januar). KANONBRA - VM-laget klart etter drømme-stafetten. *VG*, s. 33.

Langholm, Dag (2005, 16. januar). SLUTTER - med langrenn etter OL Bjørndalen tangerte Dæhlies seiersrekke Ofrer ikke Stenmarks rekord en tanke. *VG*, s. 25.

Langholm, Dag (2005, 20. januar). PÅ TOPP I 5 ÅR TIL - Dæhlie tror vi bare har sett starten av Bjørndalens karriere. *VG*, s. 27.

Langholm, Dag (2005, 22. januar). Slik skal - Bjørndalen gjemme seg. *VG*, s. 27

Langholm, Dag (2005, 24. januar). HJEM I ALL HAST - Fredag fryktet vi at pappa hadde fått et hjerteinfarkt . *VG*, s. 26

Langholm, Dag (2005, 2. februar). BRYTER gullresepten. *VG*, s. 35.

Langholm, Dag & Bohlin, Gøran (2005, 4. mars). Avslører Ole Einars - SKYTE- TRIKS. *VG*, s. 34.

Langholm, Dag (2005, 6. mars). GULL TEMPO - . . . også på standplass Skjøt rekordraskt - og tok seg ikke tid til seiersfest. *VG*, s. 28.

Langholm, Dag (2005, 7. mars). MEDITERER SEG TIL GULL - Ole Einar forbereder seg til alt - bortsett fra sjampis-feiring. *VG*, s. 32.

Langholm, Dag (2005, 11. mars). SAMMEN - MOT OL Kåre Conradi skal gjøre Bjørndalen enda bedre mentalt. *VG*, s. 30.

Langholm, Dag (2005, 13. mars). - Har aldri gått FORTERE - . . . og i dag kan Ole Einar bli tidenes løper i mesterskap. *VG*, s. 27.

Langholm, Dag (2005, 14. mars). DROPPET feiringen - Historiske Ole Einar dro rett til Sibir. *VG*, s. 28.

Langholm, Dag (2005, 18. mars). Ole Einars hemmelighet: - TURBO- SKIENE. *VG*, s. 31.

Langholm, Dag (2005, 20. mars). Ole Einar: - Jeg fortjente å vinne. *VG*, s. 28.

Langholm, Dag (2005, 13. november). Ole Einars nye - MIRAKEL- MASSØR - Han vil følge meg overalt. *VG*, s. 33.

Langholm, Dag (2006, 12. februar). To hemmelige ord REDDET SØLVET - Bjørndalen beholdt roen etter tabbe. *VG*, s. 15.

Langholm, Dag (2006, 23. oktober). Elektronisk BLINKSKUDD - Nye dataskiver skal hjelpe skiskytterne. *VG Sportbilag*, s. 19.

Langholm, Dag & Manglerød, Nils Christian (2007, 9. mars). Nå blir fartsfantomet 10 PROSENT RASKERE - Bjørndalen skal utvikle nytt skiutstyr. *VG Sportbilag*, s. 3.

Langholm, Dag (2007, 23. mars). SKAL - LÆRE av Norges beste rytter Bjørndalen i samarbeid med Geir Gulliksen. *VG*, s. 16.

Odiin, Rolf Arne (2005, 19. januar). Bjørndalen jakter på ny Dæhlie-rekord. *VG*, s. 30.

Overvik, Jostein & Vesteng, Camilla (2007, 18. februar). BJØRNDALEN ER KONGEN - også i Se og Hør. *VG Sportbilag*, s. 9.

Post, Jann (2004, 2. desember). BJØRNDALEN utvikler EGNE SUPERSKI. *VG*, s. 34.

Post, Jann & Truls C. Andersen (2005, 22. mars). TJENER - BEST Bjørndalen slår Bjørgen - men har ikke sjanse mot Miller. *VG*, s. 30.

Rostad, Knut (2004, 17. februar). HENGTE UT BJØRNDALEN fordi han gikk VM mens moren lå dødssyk - - i dag beklager Bergens Tidende sin egen leder. *VG*, s. 51.

Simsø, Robert (2004, 19. januar). REVOLUSJON på utstysfronten - Her er «nye» Bjørndalen. *VG*, s. 27.

Simsø, Robert (2004, 31. januar). VRAKET flere VM-dresser. *VG*, s. 27.

Strøm, Ole Kristian, Dæhli, Truls, Lotsberg, Håvard & Johannessen, Trond. (2005, 26. desember). VG SPORTEN KÅRER ÅRETS 100 STØRSTE IDRETTSTJERNER. *VG Sportbilag*, s. 4.

Svegaarden, Knut Espen (2005, 25. januar). Bjørndalen prioriterer sin syke far. *VG*, s. 28.

Svegaarden, Knut Espen (2005, 21. februar). - ALDRI - prioritert v-cupen . . . og nå vurderer Bjørndalen nei som reserve i VM-stafett, *VG*, s. 33.

Thaule, Jørgen (2006, 14. mars). Bjørndalen - mest populær. *VG*, s. 43.

Thoresen, Thore-Erik (2005, 20. desember). Treffer folket hjemme. *Aftenposten del 1*, s. 28.

VG (2004, 23. november). Oksygen-toppene. *VG*, s. 29.

VG (2005, 16. januar) Fakta. *VG*, s. 24.

VG (2005, 13. februar). Akkurat - nå ser det svart ut. Bjørndalen dropper ski-VM hvis ikke kroppen lystre. *VG*, s. 26.

VG (2005, 16. februar). Bjørndalen er usikker på formen. *VG*, s. 31.

VG (2005, 22. mars). Verdenscupvinnerens pengepremier sesongen 2004 / 2005: *VG*, s. 30.

VG (2006, 7. januar). Fakta - Her er andre som har skutt gullfuglen i skiskytterleiren: *VG*, s. 34.

Artikkelreferanser Hoftun som sydebukk

Ingebrigtsen, Andreas (2005, 21. juli). AVSKJED MED GLIMT I ØYET - Mer fest i vente for Erik Hoftun. *VG*, s. 2.

Iversen, Marius (2005, 24. oktober). FREDER - FIASKO- TRENEREN. *VG Sportbilag*, s. 2.

Johannessen, Bjørn Arne. (2005, 12. juli). VIL VEKK - Hoftun i samtaler med Sundsvall. *VG Sportbilag*, s. 1.

Simsø, Robert, Sjem, Sturla, Svegaarden, Knut Espen (2005, 9. april). Eneren som – forsvant. *VG*, s. 28.

Stokstad, Morten (2005, 8. februar). Ørjan Berg (36 1 / 2) FÅR NY KONTRAKT - - men først må han bli kvitt skaden. *VG*, s. 29.

Stokstad, Morten (2005, 3. mai). NY KORT-REKORD på 4 runder! - Hoftun med flest gule kort i år. *VG*, s. 29.

Svegaarden, Knut Espen (2005, 9.januar). - RBK kan bli - BEDRE ENN NOEN GANG Skal gjøre Erik Hoftun raskere til bens Skal gjøre Johnsen til Europas beste keeper. *VG*, s. 33.

Svegaarden, Knut Espen (2005, 10. januar). Hoftun følger eget - LØPSPROGRAM Lei av å bli kalt treg. *VG*, s. 34.

Svegaarden, Knut Espen (2005, 11. januar). FIKK ÉN OMGANG - Nils Arne tilbake - i Eggen person. *VG*, s. 27.

Svegaarden, Knut Espen (2005, 16. februar). SATT UT - Hoftun på benken etter 76 strake kamper for RBK. *VG*, s. 32.

Svegaarden, Knut Espen (2005, 11. mars). - SLUTT på klippekortene - Disse fem blir RBK-Hansens nye ledertyper: Jan Gunnar Solli Øyvind Storflor Robbie Russel Daniel Braaten Alexander Ødegaard. *VG*, s. 27.

Svegaarden, Knut Espen & Solstad, Fredrik (foto) (2005,11. april). HOFTUNS MARERITT - Ble offer for ny regel Hansen vil rullere på laget. *VG*, s. 28.

Svegaarden, Knut Espen (2005, 19. mai). HAR FÅTT - TRUSLER PÅ SMS Hansen: Jeg er rett mann til å snu motgangen. *VG*, s. 31.

Svegaarden, Knut Espen (2005, 14. juni). Jo, han er blitt - RASKERE Fartstreningen virker for Erik Hoftun. *VG*, s. 11.

VG (2005, 3. mars). Hoftun vraket. *VG*, s. 29.

VG (2005, 17. april). ELDST I ELITESERIEN 1. Ørjan. *VG*, s. 30.

VG (2005, 20. mai). Kaptein Strand viste seg fram. *VG*, s. 27.

VG (2005, 13. juni). Ham-Kam RBK - HAM-KAM 4-0. *VG Sportbilag*, s. 5.

VG (2005, 25. juli). ERIK HOFTUN (36) fikk en. *VG Sportbilag*, s. 5.

VG (2005, 18. oktober). FOR - GODE til å rykke ned Hoftun sikker på seier over Start. *VG Sportbilag*, s. 1.

Artikkelreferanser Rosenborg

Dæhli, Truls (2005, 9. mai). Go'foten vakler - på gammel moro. *VG*, s. 26.

Dæhli, Truls (2005, 18. mai). Bratseths siste sjanse. *VG*, s. 22.

Dæhli, Truls (2005, 2. juli). Ble for selvgode. *VG*, s. 23.

Dæhli, Truls (2005, 4. august). La Hansen få slippe. *VG Sportbilag*, s. 2.

Dæhli, Truls (2005, 8. august). Krisen er - ikke over. *VG*, s. 1.

Dæhli, Truls (2005, 24. august). Til krampa tar oss. *VG Sportbilag*, s. 3.

Fredriksen, Janne (2005, 1. juli). - INGEN ER FREDET - Krisestemning i RBK- garderoben etter cup-nederlaget. *VG Sportbilag*, s. 3.

Ingebrigtsen, Andreas (2005, 2. juli). Her er dommen fra tidligere Rosenborg-helt Gøran Sørloth: - - Overbetalte PINGLER. *VG*, s. 22.

Magnussen, Jostein (2005, 15. juli). FÅR PSYKOLOG-HJELP - Slik skal RBK finne ut hva som er galt. *VG Sportbilag*, s. 2.

Overvik, Jostein (2005, 17. mars). - ELDSTE STALLEN ikke noe problem - Bratseth forsvarer RBKs gamle hjem - Lyn er yngste laget. *VG*, s. 30.

Sjem, Sturla (2005, 5. februar). ”30 BAKLENGS PÅ 10 KAMPER - Eggen: - Er ikke bekymret. *VG* s. 28.

Sjem, Sturla (2005, 9. mai). Kalte - spillerne HJELPELØSE RBK-sjefen misunnelig på Rekdal. *VG*, s. 26.

Sjem, Sturla & Svegaarden, Knut Espen (2005, 18. mai). KRISEMØTER i Rosenborg - Styret vil vurdere Rune Bratseths rolle Per Joar Hansen kan få sparken i dag. *VG*, s. 22.

Stokstad, Morten (2005, 12. februar). Forventer - kritikk - uansett RBK-Riseth: -Pressen prøver å presse oss ned. *VG*, s. 30.

Stokstad, Morten (2005, 17. februar). Får 75 mill. i - GIGANT- AVTALE RBK: - Tidens sponsorkontrakt i norsk klubb fotball. *VG*, s. 34.

Stokstad, Morten (2005, 4. mars). Aldri sett Rosenborg bli så - KJØRT AV BANEN. Hoset mener RBK mangler X-faktoren og bare slår langt. *VG*, s. 26.

Stokstad, Morten (2005, 30. mai). - LIKET - LEVER Nå mener Solli at RBK er tilbake på gullsporet. *VG*, s. 30.

Stokstad, Morten & Delebekk, Bjørn (2005, 29. juni). FULL OPPVASK - i Rosenborg Bratseth lover brutal opprydding. *VG Sportbilag*, s. 2.

Svegaarden, Knut Espen & Delebekk, Bjørn (2005, 12. januar). Lister opp SEKS FEIL - Bratseth svært kritisk til RBKs forsvarsspill. *VG*, s. 29.

Svegaarden, Knut Espen & Delebekk, Bjørn (2005, 13. januar). Jobben til Nils Arne er å gjøre seg selv overflødig - RBK-DIREKTØRENE OM: Fremtidens RBK Eggens rolle Bytte av trenere. *VG*, s. 28.

Svegaarden Knut Espen (2005, 26. februar). Når tiden er moden. *VG*, s. 29.

Svegaarden, Knut Espen (2005, 30. april). Bare ett RBK-mål pr. kamp. *VG*, s. 26.

Svegaarden, Knut Espen (2005, 6. mai). TAR SELVKRITIKK - RBK-HANSEN GIKK I SORT: Innrømmer feige spillervalg Mener han har vært «husblind» Krever enda mer av de etablerte. *VG*, s. 24.

Svegaarden, Knut Espen (2005, 13. mai). Bratseths forsvars- - SLAKT - Vi kan ikke fortsette sånn. *VG*, s. 32.

Svegaarden, Knut Espen (2005, 21. mai) - Vi spiller - «X-FILES»- FORSVAR .VG, s. 27.

Svegaarden, Knut Espen & Kleveland, Tor Asle (2005, 24. august). GRÅT AV - GLEDE Heltene feiret på byen i natt. *VG Sportbilag*, s. 4.

Svegaarden, Knut Espen (2005, 25. august). Vips - så ble Høgmo «PER-MESSIAS» - RBK-sjefen nedrent av spørsmål på nettet. *VG Sportbilag*, s. 6.

VG (2005, 25. april). NILS ARNE EGGEN hadde bare én. *VG*, s. 25.

VG (2005, 19. mai) - Forlater aldri et RBK på vei ned. *VG*, s. 30.

VG (2005, 18. oktober). ÅTTE LAG KAN RYKKE NED. *VG Sportbilag*, s. 2.

Artikkelreferanser Carew som svindler

Dæhli, Truls (2003, 10. september). Slaget som avslørte landslagets forfall. *VG*, s. 26.

Dæhli, Truls (2003, 27. september). Carew furter - uten grunn. *VG*, s. 25.

Dæhli, Truls (2003, 4. oktober). Krigen Carew ikke kan vinne. *VG*, s. 26.

Dæhli, Truls (2003, 10. oktober). Hvem skal oppdra fotballidolene? *VG*, s. 32.

Jarlsbo, Øistein & Svegaarden, Knut Espen (2003, 2. juni). UT MED KRAMPE - - men Carew mener han er i god form. *VG*, s. 36.

Jarlsbo, Øistein & Svegaarden, Knut Espen (2003, 16. juni). "Jeg mistet hodet" - Carew utvist i nytt straffebråk. *VG*, s. 26.

Johannessen, Bjørn Arne, Stokstad, Morten & Lundgren, Joachim (foto) (2003, 13. september). HAR FÅTT NOK STRAFF - Fotballekspertene vil ha med Carew igjen. *VG*, s. 22.

Lund, Jacob (2003, 10. april). TØFFE-JOHN - Skuffet Carew pepet av banen etter slåsskampen. *VG*, s. 26.

Lund, Jacob (2003, 1. oktober). Mer opptatt av - FERRARI- FARGEN Stabæk-Loe stempler Carew som umoden. *VG*, s. 28.

Nakkim, Frode Juva, Geir & Brown, Rolf (2001, 25. august). DU BOR PÅ HOTELL EN MÅNED, RINGER KONTOFONEN OG HAR FÅTT 10 MILLIONER PÅ - ...KONTO. HVORDAN FØLES DET TROR DU? DU KAN FORT BLI LITT GÆERN I HUE DA! *VG*, s. 24.

Odinsen, Hege Lyngved & Limstrand, Ellen (2004, 7. august). NEKTER Å HA BLITT FAR - Carew må trolig avggi DNA-prøve. *VG*, s. 26.

Odinsen, Hege Lyngved & Limstrand, Ellen (2004, 10. september). INNKALT til retten - John Carew nekter å avgi DNA-test. *VG*, s. 9.

Odinsen, Hege Lyngved & Limstrand, Ellen (2004, 11. september). "John Carew vil selvsagt alltid ta ansvar - for barn han eventuelt setter til verden." *VG*, s. 12.

Odinsen, Hege Lyngved & Limstrand, Ellen (2004, 2. oktober). John Carew er BARNEFAREN - Advokat Lyngtveit: DNA-testene viser fotballproffens farskap. *VG*, s. 6.

Overvik, Jostein (2003, 10. september). Carew vil ta TENKEPAUSE fra landslaget - Landslagsspillerne spleiset for at NISO-Morgan skulle følge John Carew til Roma. *VG*, s. 22.

Overvik, Jostein & Lundgren, Joachim (foto)(2003, 12. september). Vurderer å hente inn MOTIVATOR - ...men Carew tror han kan være i toppform om to dager. *VG*, s. 30.

Post, Jann (2005, 4. mars). TV-lege gir Carew – STØTTE. *VG*, s. 30.

Simsø, Robert (2003, 12. juni). CAREW TIL VG I NATT: - - DET VAR JEG SOM HANDSET. *VG*, s. 26.

Simsø, Robert (2003, 6. september). Bare Carew vil være offensiv. *VG*, s. 25.

Simsø, Robert & Svegaarden, Knut Espen (2003, 11. september). Slik ble John Arne Riise slått – BEVISSTLØS. *VG*, s. 30.

Simsø, Robert & Delebekk, Bjørn (foto) (2003, 15. september). - ALDRI VÆRT - SÅ GLAD Carew tok straffen fra Chivu - første mål siden 19. mars. *VG*, s. 28.

Simsø, Robert & Svegaarden, Knut Espen & Lundgren, Joachim (foto)(2003, 27. september). DERFOR - sier Carew nei Utrolig skuffet over landslagsledelsen Kjørte fortvilet rundt i Oslo om natten Orker ikke spørsmålene om slagene. *VG*, s. 26.

Simsø, Robert (2005, 5. mars). AVVISER - TV-manipulering Det tyrkiske forbundet tror ikke på Carew. *VG*, s. 26.

Simsø, Robert, Svegaarden, Knut Espen & Stokstad, Morten (2005, 9. mars). FIKK KUN - ÉN KAMP Carews snytestraff kraftig redusert i går kveld. *VG*, s. 31.

Simsø, Robert (foto: Scanpix) (2005, 20. mars) Mener avisoppslag er OPPSPINN- Carew svarer på nye rykter i tyrkisk presse. *VG*, s. 26.

Sjem, Sturla (2003, 17. september). FY! - Carew og Riise *slapp unna* med skriftlig refs. *VG*, s. 30.

Stokstad, Morten (2003, 28. august). Ga seg selv - MUNNKURV Men Carew snakket med VG om vrakingen sent i går kveld. *VG*, s. 29.

Stokstad, Morten (2003, 12. september). Carew kan få forlenget straff. *VG*, s. 29.

Stokstad, Morten, Fredriksen, Janne & Simsø, Robert (2003, 27. september). Mener Carew - BØR UTELUKKES Landslagskamerater opprørt over Johns Luxembourg-nei. *VG*, s. 24.

Stokstad, Morten & Svegaarden, Knut Espen (2005, 2. mars). Her er Carews - UTBLÅSNING Dette «snytebeviset» kan gi minst tre kampers karantene. *VG*, s. 26.

Svegaarden, Knut Espen, Odiin, Henrik & Solberg, Trond (foto) (2003, 19. august). Valencia forsikret i møte: VIL SATSE - PÅ CAREW Agent Flod: - John blir ikke fryst ut og solgt. *VG*, s. 26.

Svegaarden, Knut Espen (2003, 7. september). Reagerte på APELYDER - Carew: - Jeg gjorde en dum gest. *VG*, s. 27.

Svegaarden, Knut Espen (2003, 9. september). -SLOSS I BUSSEN - Vitne til VG: - Carew slo Riise i ansiktet. *VG*, s. 26.

Svegaarden, Knut Espen & Jarlsbo, Øistein (2003, 10. september). SLO UTEN FORVARSEL - Sendt på sykehus Carew skal ha slått tre ganger Riise fikk medisin mot hevelsen Fikk problemer med å spise. *VG*, s. 24.

Svegaarden, Knut Espen (2003, 3. oktober). Hele troppen ville ha CAREW UT - RBK-Basma mener spissen burde vært mer ydmyk. *VG*, s. 26.

Svegaarden, Knut Espen (2005, 1. mars). SNØT - SEG på motspiller. *VG*, s. 27.
VG (2003, 17. juni). Tror Carew får streng straff. *VG*, s. 32.

Artikkelreferanser doping/Mühlegg som helvete

Andersen, Roy Freddy (2002, 27. februar). SLIK SKAL NORGE TVINGE GULLENE TILBAKE. *VG*, s. 26.

Eriksen, Klaus & Overvik, Jostein (2002, 25. februar) (foto: EPA). - SKANDALE HVIS DE IKKE FRATAS MEDALJENE. *VG*, s. 26.

Jarlsbo, Øistein (2002, 16. juni). NORGES MÜHLEGG-SAK KAN BLI STOPPET. *VG*, s. 35.

Lund, Jacob (2002, 13. mars). MÜHLEGG I VG-INTERVJU: JEG KAN SKAPE KAOS HVIS JEG FORTELLER ALT. *VG*, s. 24.

Magnus, Jon & Strøm, Ole Kristian (2002, 27. februar). - HAR IKKE DOPET MEG. *VG*, s. 24.

Mellqvist, Mikael (2002, 27. februar). SPONSORER NEKTER Å UTBETALE BONUSER. *VG*, s. 29.

Odiin, Rolf Arne (2002, 26. februar). HAR TAPT 13 MEDALJER FOR DOPINGTATTE UTØVERE. *VG*, s. 29.

Overvik, Jostein Olsen, Geir & Berntsen, Tore (2002, 24. februar). NÆR VED Å FÅ START NEKT. *VG*, s. 18.

Overvik, Jostein & Moe, Oddleiv (2002, 25. februar). HAR DET VONDT. *VG*, s. 32.

Overvik, Jostein (2002, 24. oktober). FEM NYE KOPLES TIL DOPING. *VG*, s. 34.

Simsø, Robert, Eriksrud, Aslak M. & Delebekk, Bjørn (2002, 15. mars). DET ER NAIVT Å TRO AT NORGE ER FRITT FOR DOPING. *VG*, s. 24.

Sjem, Sturla, Eriksen, Klaus & Brenna, Jarle (2002, 25. februar). SPANIA KLAR FOR MÜHLEGG-STØTTE. *VG*, s. 29.

Strand, Tor & Odiin, Rolf Arne (2002, 28. februar). MEDALJEKRAV PÅ EUS BORD. *VG*, s. 33.

Stokstad, Morten, Andersen, Roy Freddy, Simsø, Robert & Sæther, Anne Stine (2002, 28. februar). - IOC BØR FRATA DEM MEDALJENE. *VG*, s. 28.

Strøm, Ole Kristian, Johnsen, Alf Bjarne & Myhre, Arild (2002, 26. februar)(foto: DPA). MÜHLEGG'S MYSTISKE SEKTLEDER. *VG*, s. 26.

Strøm, Ole Kristian (2002, 28. februar) (foto: Bongarts). INGEN HELDIG ÅND. *VG*, s. 30.

Strøm, Ole Kristian & Odiin, Rolf Arne (2002, 2. mars). NY DOPINGALARM ETTER OL: FANT BLOD OG SPRØYTER ETTER ØSTERRIKES SKILANDSLAG. *VG*, s. 22.

Sæter, Anne Stine (2002, 2. mars). KAPPLØPET MOT MÜHLEGG. *VG*, s. 36.

VG (2002, 27. februar). HALVPARTEN KAN VÆRE DOPET. *VG*, s. 26.

Artikkelreferanser Brasil som paradis

Dæhli, Truls (1997, 31. mai). 92 MINUTTER I PARADIS. *VG*, s. 38.

Dæhli, Truls (2002, 29. juni). TAKK HERREN FOR BRASIL. *VG Sportsbilag*, s. 2.

Post, Jann (2005, 30. juni). Brasil-Argentina 4-1. *VG Sportbilag*, s. 1.

Valebrokk, Per (2005, 6. juni). Ronaldinhos SHOW - Brasil lekte seg før hat-kampen mot Argentina. *VG Sportbilag*, s. 1.

Vedlegg

Vedlegg 1. Bilde fra "HOFTUNS MARERITT - Ble offer for ny regel Hansen vil rullere på laget"

(Svegaarden & Solstad, (foto) (2005, 11. april)

VG eliteserien 1. runde

HOFTUNS MARERITT

Av KNUT ESPEN SVEGAARDEN og FREDRIK SOLSTAD (foto)

TRONDHEIM (VG) Erik Hofnun (36) tror ikke lenger på et liv med Rosenborg. Signalene han har fått fra sportsdirektor Rune Bratseth, er alt annet enn opplyttende.

- Det er nok mitt siste år med Rosenborg, sier Erik Hofnun stille til VG. Det er mest om en time siden kampen mot Aalesund er slut, Hofnun er igjen alene i garderoben - med VG og tankene. Ekstra-silken på stykkerne met er søm-gjort, sammen med en annen vraket spiller, Jan Gunnar Solli. Materialforvalter Leif Havvik vil ha fortgang nå. Det er sent, og han vil hjem.

- Når er det trening i morgen, Erik? spør Jan Gunnar Solli - for han sier «ha det ut i kastene» - og gir et av en garderober som ikke akkurat strer av gløds og blide ansikter etter poengdelingen med Aalesund i går.

Skråsikker

Hofnun prøver å se positivt på situasjonen. Han fikk endelig sjansen igjen for Rosenborg. Trener Per Joar Hansen mener nemlig at Hofnun hadde startet kampen, all den tid RBK styrte spillet i storsteget av kampen. Etter en omgang var det ut med «fikk-hosten» Bjørn Tore Kvarme og han med en mer spennende stopper, Hofnun.

Et kvarter senere ble han offer for dommers nye regler - og var overtidsskilt fra å bli synderen på Lerkendal.

- Det var en situasjon som jeg håper hadde blitt blåst på i fjor også, men det kan jeg ikke si sikkert. Men med det fokuset som har vært på holdning i fotball, så var jeg ikke i tvil. Ansvaret var foran Hofnun, sier dommer Per Ivar Staberg til VG.

- En straffe kan skjule alle. Jeg ble veldig overrasket. Det var jo veldig bevegelse. Faktisk trodde jeg bare jeg fikk gått kart. Jeg fikk ikke med meg at det var straffe, sier Hofnun.

Det ble det, og Aalesund gikk opp til 2-1 på Lerkendal. Senesonen var der, helt til målvakt Thorstein Helstad var på rett plass to minutter på overtid og snipet 2-2.

Ikke avgjørende

- Endelig! Det var det jeg tenkte, sier Helstad til VG. Han rev av seg troya i borsestem og hurle høyt gull kor. Søndag pånet Erik Hofnun lette ut. Straffen ble ikke avgjørende likevel...

● Ble offer for ny regel
● Hansen vil rullere på laget

ALENE I GARDEROBEN: Erik Hofnun var den siste som tok RBK-garderoben. Etter en omgang tok han en ekstra tid på stykkermet i går kveld.

- Vi diskuterte å starte med Erik. Han visste jo hvorfor når han kom inn. Vi så det tidlig i 1. omgang at vi mistet ballen for mye, og at spillere ble trange og trange. Vi trange Hofnuns fotballhode, sier trener Per Joar Hansen.

Jan Gunnar Solli var også vraket. Det begrunner Hansen med at han følte balansen på midtuten denne gangen ble best med Ivar Strand, på grunnlag av egen Winsnes - og Orjan Berg og hans klubbkap.

- Skuffende, sier Jan Gunnar Solli. Men den brede stallen til Rosenborg har ført til en ny ting, rulling med spillere.

VG vet at flere av spillerne som ikke startet mot Aalesund, allerede har fått beskjed om at de skal spille mot FC København torsdag.

Det har aldri skjedd før i Rosenborg. - Det er en kjempetvinding, det å holde alle spillerne fremme her. Og det klarer de nok ikke. Det må bli sære minner med 30 landslagspillere her, oppsummerer Prode Johnsen situasjonen. I går satt den mestserierende i norsk fotball, Harald Martin Brattbakk, på tribunen...

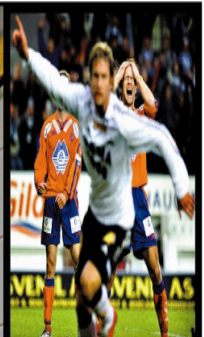
- Jeg vil ikke tørve navn, og jeg ikke tatt ut noe lag enda. Men grunnene til at noen har fått signaler, er at en del

har vært så gode tendenser på trening over tid nå at de fortjener en sjans, sier Per Joar Hansen.

VG vet at Jan Gunnar Solli, Harald Martin Brattbakk - og trolig både Erik Hofnun og Mikka Koppanen starter mot FC København.

- Det er en kjempetvinding, det å holde alle spillerne fremme her. Og det klarer de nok ikke. Det må bli sære minner med 30 landslagspillere her, oppsummerer Prode Johnsen situasjonen. I går satt den mestserierende i norsk fotball, Harald Martin Brattbakk, på tribunen...

©spett: Antropos/veipengeting.no

JAJAJ... OG NEI! Thorstein Helstad jubler etter utligningen for RBK to minutter på overtid, mens Aalesunds Trond Fredriksen ansiktsdrøyt ikke trenger noen kommentar...

OMSTRIDT: Skandale, mente Vidar Riseth om avgjørelsen til dommer Per Ivar Staberg da han domte stopperet Erik Hofnun.

Her er Nils Arne Eggens tre råd

TRIBUNESLUTER: Nils Arne Eggen. Foto: SCANPIX

TRONDHEIM (VG) Nils Arne Eggen mener RBK må bedre seg på de sentrale punkter for å være et topplag i år.

- Vi må regne med mange slike kamper i år. Derfor må dette bedres, sier Eggen - og luter opp for VG.

1) Virgine må ikke gå for tidlig inn fra kant. Bredden er helt avgjørende for å bryte ned motstanderne.

2) Mer bevegelse inn i feltet på knyttet. Noen må åpne for noen - som Eggen mener skjedde på helstads utligning.

3) Solli går allfor sent bakfra. Ballen er for ofte innom Berg eller Winsnes. Det bør ikke være mer enn to touch på ballen når den skal framover.

- Vi har nettopp begynt. Dette er ikke klar, og jeg har vært med på mange se-

nessstarter som er verre enn dette, sier Nils Arne Eggen til VG.

Han var nede ved benken en gang under kampen. Det var mot slutten av kampen.

- Jeg ville bare forsøke meg om at vi garblet litt mer når Helstad ble sendt på banen. Da måtte det bli mann-mann bak og sette alt fremover, sier Eggen til VG.

Stolt av spillerne

TRONDHEIM (VG) Ivar Morten Normark var stolt av det spillemens presterte på Lerkendal i serieåpningen selv om poeng forsvant på overtid.

- Vi etter i poengrett, sier AulFG treneren. Han opplevde at laget hans scort på begge målfjansene sine, og at spillerne holdt hodet kaldt og ryddet inn i nesten 92 minutter.

- Vi gjorde en god kamp, og mange av spillerne RBK frammyrte er det de kan, sier Normark.

Vedlegg 2. Bilde fra ”HAR FÅTT NOK STRAFF - Fotballekspertene vil ha med Carew igjen”.

(Johannessen & Stokstad, 2003, 13. september).

28 dager igjen til NORGE-LUXEMBOURG

Må settes i karantene

Tidlig i neste uke skal Norges Fotballforbund ta stilling til John Carews videre skjebne på landslaget. Trolig har de ikke annet valg enn å utvide karantenen.

Det er grovskapen i overfallet på John Arne Riise som vinger NFF til å reagere skarpere enn de hittil har gjort. Når landslagets lege Lars Enggebretsen beslår at Riise var heldig som unnsjøp alvorligere skader, så forteller det at episoden i busser var langt styggere enn tidligere ansett.

Å landslagslegen velger å kommentere saken slik han gjør, forteller også at han rent personlig er spikert over Carews handlinger. Lege snakker heller roligere om interne forhold, og det hadde vært langt mer bekvemt for Enggebretsen å holde kjøft. Derfor er det neppe tilfeldig at han gjør det motsatte. Her har Enggebretsen hatt et behov for å markere at episoden ikke var av den typen som kan glemmes over og leppes bort.

Vanligvis er det akkurat det fotballmiljøet gjør. Tradisjonen for å beskytte hverandre er sterk, og derfor blir krangler og såkalte episoder som regel løst som hvidvaskelige begivenheter. Etter leppet bort. Det skal mye til før noen bytter den koden. I Carew/Riise-saken er den brutt helt bevisst, nettopp fordi den faller utenfor garderbens selvseleks, og slik tvinges NFF til å fortelle oss hvor grensen går.

Det beder over til NFFs ansvar overfor alle sine medlemmer, store og små, og i hvilken grad NFF mener landslagsspillere skal ta ansvar som sportslige forbildere. Det er ingen lett vurdering, for i idrotten generelt, og kanskje fotball spesielt, bør det være god taktykk. Men slik Carew/Riise-saken nå fremstår, nærmest som et bilde av blind vold, må NFF markere seg. Det kan bestå i at John Carew får en karantene som straffer seg langt utover den han allerede har fått.

For skal vi tro landslagslegen, og det er neppe grunn til annet, så kunne episoden latt helt andre følger for Riise. Når han er heldig som slipper unna bruddskader, kunne allege- ne ha blitt fatiske, både for Riises helse og fotballkarriere, og da nærmer vi oss en betydlig landslagsandale. Det legger et stort press på NFF.

Utviklingen i saken viser også hvor uheldig det var, for alle parter, at John Carew ikke sto ved siden av John Arne Riise på pressekonferansen dagen etter. Nå står Carew sjakk med i Roma, uten av stand til å fortelle sin versjon, fordi han har fått mulkun av sin nye arbeidsgiver. Demmed fortsetter spekulasjonen, og vordt blir til være for både Carew, Riise og NFF.

Like minst for Carew ville det ha vært en stor fordel å bli ferdig. Det er uforvarelig for de fleste at nettopp han havner i en slik situasjon, han er mest av alt kjent for sin vennlige omgjengelighet, og jeg vil anta at han ikke har det godt i sin fatiske situasjon utenfor landslaget.

Det bør også være et element å ta med når NFF diskuterer saken tidlig i neste uke. For saken kunne ha vært håndtert både bedre og annerledes.

Men det er ikke tidlig mediekommunikasjon denne saken først og fremst handler om. Det har landslagslegen gjort et klart signal om.

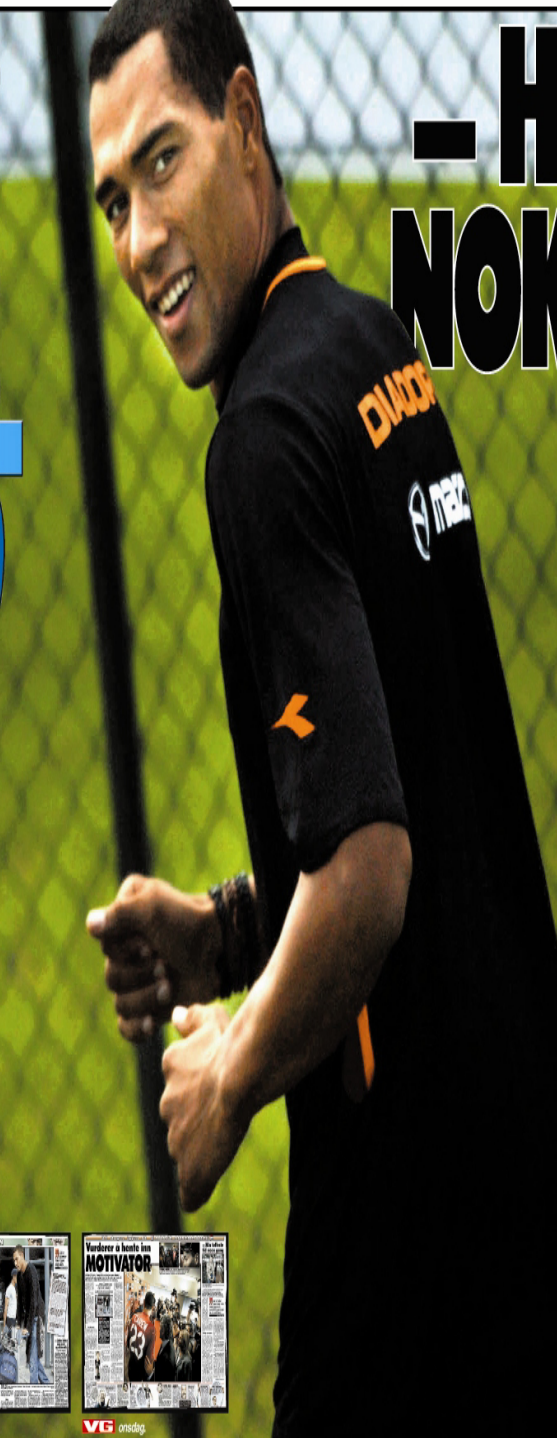

Truls Dahill
sport

VERDENS GANG

www.vg.no
Sponsøret
Knut Åge Hansen
Epost:
sport@vg.no
knut.ahansen@vg.no
Tlf.: 22 00 00 00
Faks: 22 42 55 72

**I TENKE-
BOKSEN:**
John Carew og
Roma forbereder
seg på morgendagens kamp
mot Brescia i
Serie A. Han får
ikke lov av ledelsen
å uttale seg
om Riise-episoden.
Foto:
JOACHIM LANGRØN

- HAR FÅTT NOK STRAFF

Av **BLORN ARNE JOHANNESSEN** og **MORTEN STOKSTAD**
Norske fotballekspertene mener John Carew (24) har fått nok straff etter nedslagningen av John Arne Riise i landslagets spillerbuss.

Fotballekspertene vil ha med Carew igjen

Carew ble kastet ut av troppen foran onsdagens treningskamp mot Portugal på Lilleverval - og sendt med første fly til sin nye klubb AS Roma dagen etter. Siden har saken fått bred omtale i norsk og utenlandsk media.

Fen av de søks VG har snakket med om slaget i busser, synes Carew bør med i troppen til EM kvalifiseringskamp mot Luxembourg 11. oktober - men har tvils Nils Johan Semb finner ham sportslig kvalifisert.

Ekstrabelasting
John Carew har skjønt at han har gjort noe galt. Han har skvart opp med John Arne Riise. Og straffen føles nok ekstratertosa han har et kjent ansikt, som er hegt ut offentlig, sier **Blorn Johannessen**.

Luxembourg direktøren ser ingen annen løsning enn at Carew blir tatt med i neste landslagstropp. Hvis ikke tror han problemet vil vokse både for landslagssjefen og Carew selv.

Et landslagssjefen Per-Mathias Hagen vil ikke kommentere saken, men assistent **Halvar Thoresen** mener Carew fortsett mulig bor inn i landslagstroppen igjen.

John viser vilmydhet og anger, så nå må man jobbe innlithart for å få han inn i miljøet igjen. Men hele saken burde jo vært ordnet opp i lengst for det småt. Når vi så hvordan de holdt på ute på treningsfeltet, burde det vært tatt tak i, sier Thoresen.

Omtalen verre enn karantenen
NRKs fotballekspert, **Jan Åge Fjørtoft** gjør seg to klare tanker rundt Carew-saken.

- Jeg vil tro at nå av ti er enlig med meg i at en kamp ute er nok for Carew. Han har fått en lærepenge. Og er han sportslig kvalifisert, bør han med mot Luxembourg, sier Jostein Flo.

Epost: blorn.arn.johannessen@vg.no
morten.stokstad@vg.no

Vedlegg 3. Bilde fra ”-ALDRI VÆRT - SÅ GLAD Carew tok straffen fra Chivu - første mål siden 19. mars”.

(Simsø & Delebekk (foto), 2003, 15. september).

Først til neste år er **MILAN BAROS** og **JAMIE CARRAGHER** tilbake for Liverpool. Mot Blackburn brakk Baros ankelten, mens Carragher brakk hagen og blir ute i seks måneder. Den tidligere Liverpool-spilleren **PATRICK BERGER** er ute med skade og kan ikke spille for Portsmouth på seks uker.

Anelka straffet Ronny & Co.

Av TRULS C. ANDERSEN
(Manchester City - Aston Villa 4-1) Franske Nicolas Anelka (bil-delt) smudde kampen og scoret hat-trick da City i går vant sin aller første ligaserierunde på City of Manchester Stadium.

Det meste gikk galt for Ronny Johnson og Villa etter at colombianske Ángel ga laget ledelsen i pause. Den norske stopperen fikk gå ut kort for «usportslig oppførsel» etter en taling av hjemmefanene. Wanchoppe bare sju minutter etter pausen. City-målvakt Eirik-Anders Mathisen ut etter å ha fått seg en smal i hodet i en duell. På dette tidspunktet hadde City allerede smudd kampen og lagt ledelsen 2-1.

Anelka tilgjefte i 11 på en billig straffe, for tyske Michael Lønsmat scoret på straffe. En ny straffe fra Anelka punkterte kampen, for han satte satte punktet med et spillmål rett for skutt. Manchester City assosiert med denne serien opp på tredjeplass på tabellen. Og foruten hyggelige tabell-lesing overbeviser også Steve McClaren sin City-fanbase. Den tidligere Liverpool-spilleren var i tillegg i Premier League-sammenheng for første gang siden han tok England i 1999.

Kjører 14-åring for 35 mill.

Av JOSTEIN MAGNUSSEN
Her er Chelsea's neste millionkjøp: Freddy Adu. Han fylte 14 år i mai.

Rival Messi, Inter Milan og Manchester United har alle vift med sjanseløshet for å sikre seg signaturen på 14-åringen, men Chelsea ser ut til å få tilslaget. Føllopp: 35 millioner kroner.

FIORTIS: Freddy Adu flyttet fra Ghana til USA som åtte-åring og har spilt på USAs U-17-lag siden han var 13. Nå så talentet tidlig og har skrevet en ubestyrkelsesbar kontrakt med Adu som er verdt 7,3 millioner kroner.

Ifølge BBC skilte Chelsea bortale Freddy Adu's familie overgangssummen på 35 millioner kroner over en fireårsperiode. Siena forventes i burrsiden i Italia, selv om de tok et overraskende bortepoeng i premieren mot Perugia (2-0) forrige helg.

DAVID BECKHAM sier han vil bli i Real Madrid i kortere - hvis klubben vil ha ham, da - jeg har kontrakt for fire år, men hvis jeg får anledning til å forhandle, så gjør jeg det, sier 28-åringen.

WORLDWIDE

www.vg.no
Sponsort:
Knut Age Hansen
Epost:
sponten@vg.no
KnutAge.Hansen@vg.no
Tlf: 22 00 00 00
Faks: 22 42 55 72

SERIE A

Carew tok straffen fra Chivu - første mål siden 19. mars

ROMA (VG) (Roma - Brescia 5-0) Her er bildene av en mann som er fast bestemt på å komme seg videre med livet sitt.

John Carew smilte utrykkelig når han ble innlagt inn 2-0-målet fra straffemerket i sin elleville debutkamp, forteller alt. - Jeg har aldri vært så glad, sier John Carew til VG etter sitt første mål siden han scoret to ganger for Valencia og skipt Arsenal ut av Champions League 19. mars.

Han smiler med hele ansiktet. For seg tid til autograffølgere og en prat med pressen, når de andre spillerne for lengst har gått ut av stadion fordi han ble kalt inn til dopingkontroll. Han hadde problemer med pressen ut de nødvendige oppøst etter drammedebuten i sin nye klubb.

John Carew
Cristiano Chivu

Overtid til John Arne Riise i spillertussen sidet mandag, vil han, etter år han, fortsatt ikke snakke om Mer.

- Å komme seg vekk fra Norge, var det beste for meg. Jeg hadde to kjempestore kontrakter med Roma med en gang jeg kom hit.

- Hvorfor har du klart å fokusere på trening og kamp med Riise-episoden i hodet?

Får kjert seg
- Jeg tenker ikke på det. Nok om det, svarer Carew bestemt. Han vil mye heller snakke om AS Roma og sin nye trener Fabio Capello.

- Han har plukket meg på trening, sier Carew. Likevel ble det banken fra start på nordmannen, og da fikk han se en rivning i festkomang. Og mest av alt handlet om Totti - Romas stjerne sann. Først totalt sigerte han 1-0-målet, for han fikk trispørket i forkant av et utvokstet Chivu-fersk, som skulle inn via begge stinger i krysset...

Etter 23 minutter økte Totti selv til 3-0 etter et angrep hvor han igjen hadde gjort alt.

- Jeg holdt på å stalle i talet på innbyrdesbeten flere ganger, fordi jeg reiste meg for å jubla. Det var så utrolig følelser, forteller Carew.

Totti er forbildet
Og da Totti 13 minutter etter pause boblet inn 4-1 med en ball og et overkastet av en annen fotballer, reiste de 50 000 tilskuere seg - inkludert de på VP-bunnen - og klappet to minutter.

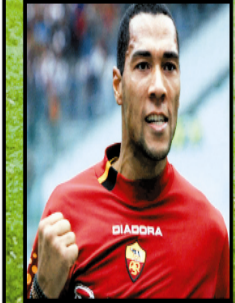
I sin erobringstid.
- Ja, Totti, sier Carew bare - smiler igjen - og ser opp i lufta.
- For meg er han bare nummer en.
Roma-trener Fabio Capello kom seg heller ikke bort fra å snakke om Totti før.

- Han er en av de beste spillerne i verden, sammen med Zidane, sier Capello, som naturlig nok var fornøyd med Carew debutkamp også.

- Men han trenger litt mer tid til å bli vant til italiensk fotball.

Epost: roanet@vg.no
John Carew

DEN ER MIN! Cristiano Chivu skulle ta straffen, men måtte se på at Carew skjøt seg inn i hjerter til Roma-fansen.

DROMMEDEBUT: Her har en italiener John Carew skikkelig sett inn sitt første mål for Roma. År 28-åringens profesjonelle forløp i Italia.

-ALDRI VÆRT SÅ GLAD

Det var fantastisk. 50 000 mennesker ropte navnet mitt etter scoringen. Hårene reiste seg på ryggen.

Vedlegg 4. Bilde fra ”Mener avisoppslag er OPPSPINN- Carew svarer på nye rykter i tyrkisk presse”.

(Simsø, Robert (foto: Scanpix) (2005, 20. mars)

26 26

SØNDAG 20. MARS 2005

VE

BARÇA ØKER: Barcelona stormer videre mot seriemesterskapet. Sent i går kveld ble Deportivo La Coruna slått 1-0 på bortebane. Matchvinner ble Ludovic Giuly. Nå er det hele 14 poeng ned til serietoer Real Madrid.
Foto: AFP

JUVENTUS ØKER: Alessandro Del Piero scorete det eneste målet da Juventus slo Foggina 1-0. Svenske Zlatan Ibrahimovic spilte lekkert fram til scoringen som sendte Juve tre poeng foran Milan i tabelltoppen. Milan møter Roma borte i dag.
Foto: AFP

BAYERN ØKER: Brasilianske Lucio jubler etter scoring for Bayern München mot Hansa Rostock. Bayern vant 3-1 og leder Bundesliga på målforskjellen. Rivalen Schalke spiller mot svake Mainz i dag.
Foto: AP

Jeg sparket ikke inn noen dører

Mener avisoppslag er OPPSPINN

Carew svarer på nye rykter i tyrkisk presse

Av ROBERT SIMSØ

John Carew (25) beskriver historier om at han skal ha sparket inn dører i rent sinne over å ha blitt vraket, som oppspinn.

Etter å ha blitt droppet i troppen til gårtdagens storkamp mot Trabzonspor, skal en illelitt John Carew ha sparket inn dører på klubbannlegget og rast mot trener Rıza Çalimbay. Hevdet fire tyrkiske aviser i går.

– Dette er dagligdags for meg og de andre spillerne i Besiktas. Jeg bryr meg ikke noe om disse historiene. Tyrkisk presse skriver tull hele tiden, sier John Carew.

Han sier at tyrkisk presse til stadighet dikter opp ville historier. Ifølge Carew – som sprudlet i samtalen med VG i går – er det umulig å forholde seg til og kommentere alle avishistoriene.

– **Alt er rent oppspinn?**

– Det er jo det. Jeg sparker ikke noen dører hvis jeg blir satt ut. Treneren og jeg var enige om at jeg ikke skulle spille kampen, fordi jeg har en strekkantydning. Jeg har ikke trent skikkelig i det siste. Og da jeg gikk ut fra prat med ham, var det bare masse smil, og han ønsket meg lykke til på landslagssamlingen, sier Carew.

Så ikke toppkamp

Besiktas' pressetalsmann, Semih Usta, underbygger Carews versjon.

– Carew ble ikke erklært spilleklar på grunn av en strekkskade. Dette ble han og trener Rıza Çalimbay enige om, sier Usta.

Han latterliggjør tyrkisk presse for at de hevder at nordmannen

gikk til angrep på dører i klubbannlegget.

– Hvis Carew hadde sparket ballen hardt i mål, ville tyrkisk presse skrevet at han gjorde det fordi han er forbannet. De skriver veldig mye rart her, du vil ikke tro det, sier Usta.

Sportsavisen Fanatik beskriver også at Carew hadde forlatt Tyrkia og reist hjem til Norge, for «å klare hodet» etter den angivelige kringelen med treneren.

Carew kom sent i går kveld til Oslo. Han valgte å ikke følge lagkameratene i toppkampen mot Trabzonspor, en kamp Besiktas vant 1-0.

– I likhet med resten av Besiktas-spillerne er han innvilget noen dager med fri, forteller Semih Usta.

Carew skal møte på landslagssamling førstkommende torsdag.

Ville ikke kommentere

Besiktas-trener Rıza Çalimbay ville etter hjemmeseieren i går kveld ikke si noe om John Carew.

– Jeg snakker bare om kampen, sa Çalimbay på pressekonferansen.

John Carews rådgiver, agent og venn Per A. Flød betegner tyrkisk presse som snøtørrisk upålitelig.

– Det hender ved uaktsomhet at de skriver noe riktig. Men laghistoriene gjør det slitsomt for John å være i Tyrkia.

E-post: robert.simsø@vg.no

SMÅSKADET: John Carew, her i aksjon fra seriekampen mot Gençlerbirliği 9. mars, spilte ikke toppkampen i Tyrkia i går kveld.
Foto: SCANPIX

Vedlegg 5. Bilde fra ” Valencia forsikret i møte:VIL SATSE - PÅ CAREW Agent Flod: - John blir ikke fryst ut og solgt”

(Svegaarden, Odiin, & Solberg (foto)(2003, 19. august).

Vedlegg 6. Bilde fra "DERFOR - sier Carew nei Utrolig skuffet over landslagsledelsen Kjørte fortvilet rundt i Oslo om natten Orker ikke spørsmålene om slagene"

(Simsø, Svegaarden & Lundgren, Joachim (foto), 2003, 27. september)

26 26 27. september 2003 VEILØRDAG

14 dager igjen til NORGE-LUXEMBOURG

DERFOR sier Carew nei

MED RYGGEN MOT VEGGEN

John Carew skjønte neppe at han skulle kastes ut av landslagstroppen etter slagene mot John Arne Riise. Skuffet forlot han landslagshotellet og dro hjem til moren på Lørenskog om natten. Noen timer senere satte han seg på flyet til Roma og sin nye klubb.

Foto: JOACHIM LUNDGREN

Av ROBERT SIMSØ og KNUT ESPEN SVEGAARDEN

Natten etter den famøse slagserien mot John Arne Riise kjørte John Carew rundt i leiebilen sin i Oslo sentrum – fortvilet og i villrede om hva han skulle gjøre.

Nærmere midnatt fikk han beskjed om at han var fjernet fra landslagstroppen.

Klokken 09.09 om morgenen etter reiste han fra Gardermoen og hjem til sin nye klubb, Roma. Carew følte at han måtte komme seg bort fra Norge. Og forisette karrieren sin og livet sitt.

– Når man blir slengt hjem midt på natten, er det ikke så veldig hyggelig. Da var det viktig å få fokus på det som var viktig, nemlig å spille fotball for Roma, sier hans agent Per A. Flod.

I GÅR BEKREFTET Flod at John Carew sier nei til den siste og svært viktige EM-kvalifiseringskampen mot Luxembourg 11. oktober. Dette er noe Carew selv gikk langt i å antyde i VG tidligere denne uken.

Men avslaget kommer etter en periode hvor landslagssjef Nils Johan Semb, uten suk-

- **Utrolig skuffet over landslagsledelsen**
- **Kjørte fortvilet rundt i Oslo om natten**
- **Orker ikke spørsmålene om slagene**

sess, har forsøkt å kontakte Carew i et forsøk på å få brakt på det rene om han stiller seg disponibel for Norge.

Det forteller mye om en alvorlig konflikt mellom landslagssjef Semb og Norges mest profilerte spiss.

Og den har sin bakgrunn i hva som skjedde i noen dramatiske kvelds- og natteinimer på SAS-hotellet på Fornebu. VG vet at spillergruppen i utgangspunktet var innstilt på å sende hjem John Carew, på grunn av det graverende i overfallet. Men etter blant annet et lengre innlegg fra NISO-sjef Morgan Andersen, som var på hotellet fordi han representerte spillerne i bonusforhandlinger med NFF, smudde spillergruppen delvis.

NISO-LEDEREN hadde fremholdt at det beste for alle parter var om NFF innkalte til pressekonferanse dagen etter, og fortlalte at Carew og Riise hadde skværet opp gjennom den timelange samtalen på hotellrommet.

Andersen lyktes nesten i sitt overtalesesforsøk. Men så sa noen sterke personligheter i spillergruppen klart ifra til lands-

lagsledelsen at en slik forsøningsse- ansne ville være urettferdig overfor voldsforer Riise.

Resultatet ble at Carew ikke fikk være med til kampen mot Portugal.

– Dette kan ikke aksepteres, skal Nils Johan Semb ha gjentatt. Han var opptatt av ringvirkningene og signaleffekten, spesielt overfor unge fotballspillere.

Landslagssjefens ord ble lov. Carew ble stilt overfor tre alternativer:

1) Bo på hotellet til neste morgen.
2) Bo på SAS-hotellet i sentrum.
3) Innkvarteres på Toppidrettssenteret.

Carew var skuffet over ledelsens beslutning, saite seg i bilen og kjørte mot sentrum. Fortvilet skal han ha ringt sin mor. Så ringte han en venn rundt kvart på ett. Han trengte råd om hva han skulle gjøre.

DET ENDE MED at han dro hjem til sin mor på Lørenskog, og neste morgen reiste han til Roma. Med seg hadde han Morgan Andersen, som var blitt paspendert flyreisen av landslagsspillerne.

Flore av spillerne hadde reagert på Carews oppførsel før og etter Bosnia-kampen. Carew virket mer inne-

nen sin – blant annet under to pressetreff.

Han kom også ruslende ut på banen i Marienlyst den skjelesvangre mandagen med telefonen til øret. På treningsen kraglet han med Riise. Munnhuggeriet fort-

satte i bussen.

Så svartnet det:

«Nå er det nok,» skal Carew ha ropt til Riise – før han gikk til angrep.

Etter den brutale slagserien, som ble stoppet da tre spillere kastet seg imellom, hersket det en total sjokktilstand i bussen. Carew ble kommandert frem i bussen, mens en tydelig prget Riise fikk behandling lenger bak.

JOHN ARNE RIISE fikk ispose på kinnet. Han hadde vært heldig som slapp fra de tre slagene og to albuen med en stor bevelse i høyre kinn – noe landslagslege Lars Engebretsen i ettertid har følt behov for å understreke i mediene.

Den mandagskvelden var det ingen som tenkte på landskampen mot Portugal to dager senere. Om kvelden ba John Carew om unnskyldning for oppførselen sin – men flere i spillergruppen reagerte på måten Carew fremførte beklagelsen på.

Like etter at han sa unnskyld, skal Carew ha bedt Semb behandle saken fort – fordi han hadde lyst til å ta seg en tur ut og treffe kompisar.

At han sto i fare for å bli kastet ut av troppen, skal han tydeligvis ikke ha forstått.

VG bakgrunn

E-post: robert.simsos@vg.no knut.espen.svegaarden@vg.no

Vedlegg 7. Bilde fra "Vurderer å hente inn MOTIVATOR - ...men Carew tror han kan være i toppform om to dager"

(Overvik & Lundgren (foto)(2003, 12. september).

29 dager igjen til NORGE LUXEMBOURG

Vurderer å hente inn MOTIVATOR

ROMA (VG) John Carew (84) tror han kan være tilbake i toppform allerede søndag. Rana fan får nalen på bader st. Men Carew vurderer Kowal å hente inn en motivator.

«...all leader...
...VG...
...John Carew...
...toppform...
...Kowal...
...motivator...
...søndag...
...Rana...
...fan...
...bader...
...st...
...Men...
...Carew...
...vurderer...
...Kowal...
...å hente...
...inn...
...en...
...motivator...»

John Carew tror han kan være i toppform om to dager

MIC
...John Carew...
...toppform...
...Kowal...
...motivator...
...søndag...
...Rana...
...fan...
...bader...
...st...
...Men...
...Carew...
...vurderer...
...Kowal...
...å hente...
...inn...
...en...
...motivator...»

«...John Carew...
...toppform...
...Kowal...
...motivator...
...søndag...
...Rana...
...fan...
...bader...
...st...
...Men...
...Carew...
...vurderer...
...Kowal...
...å hente...
...inn...
...en...
...motivator...»

FOKUS - IGJEN John Carew er i fokus i de siste dager før VM. Her er han i en av de mange intervjuene som følger.

Min tøffeste tid noen gang

FLYV PRA LUNDE En tøff tid for en av de beste i verden.

ROBERT BRØD og **ROBERT DELENBERG**

CARDIFINDEN (VG) En tøff tid for John Carew (84) før VM. Her er han i en av de mange intervjuene som følger.

«...John Carew...
...toppform...
...Kowal...
...motivator...
...søndag...
...Rana...
...fan...
...bader...
...st...
...Men...
...Carew...
...vurderer...
...Kowal...
...å hente...
...inn...
...en...
...motivator...»

Det vil alltid være noen som mener jeg er en overbetalt snurreng og en eggtripper.

«...John Carew...
...toppform...
...Kowal...
...motivator...
...søndag...
...Rana...
...fan...
...bader...
...st...
...Men...
...Carew...
...vurderer...
...Kowal...
...å hente...
...inn...
...en...
...motivator...»

«...John Carew...
...toppform...
...Kowal...
...motivator...
...søndag...
...Rana...
...fan...
...bader...
...st...
...Men...
...Carew...
...vurderer...
...Kowal...
...å hente...
...inn...
...en...
...motivator...»

«...John Carew...
...toppform...
...Kowal...
...motivator...
...søndag...
...Rana...
...fan...
...bader...
...st...
...Men...
...Carew...
...vurderer...
...Kowal...
...å hente...
...inn...
...en...
...motivator...»

«...John Carew...
...toppform...
...Kowal...
...motivator...
...søndag...
...Rana...
...fan...
...bader...
...st...
...Men...
...Carew...
...vurderer...
...Kowal...
...å hente...
...inn...
...en...
...motivator...»

«...John Carew...
...toppform...
...Kowal...
...motivator...
...søndag...
...Rana...
...fan...
...bader...
...st...
...Men...
...Carew...
...vurderer...
...Kowal...
...å hente...
...inn...
...en...
...motivator...»

«...John Carew...
...toppform...
...Kowal...
...motivator...
...søndag...
...Rana...
...fan...
...bader...
...st...
...Men...
...Carew...
...vurderer...
...Kowal...
...å hente...
...inn...
...en...
...motivator...»

«...John Carew...
...toppform...
...Kowal...
...motivator...
...søndag...
...Rana...
...fan...
...bader...
...st...
...Men...
...Carew...
...vurderer...
...Kowal...
...å hente...
...inn...
...en...
...motivator...»

VORTEN SVAR
«...John Carew...
...toppform...
...Kowal...
...motivator...
...søndag...
...Rana...
...fan...
...bader...
...st...
...Men...
...Carew...
...vurderer...
...Kowal...
...å hente...
...inn...
...en...
...motivator...»

YORIS DEL
«...John Carew...
...toppform...
...Kowal...
...motivator...
...søndag...
...Rana...
...fan...
...bader...
...st...
...Men...
...Carew...
...vurderer...
...Kowal...
...å hente...
...inn...
...en...
...motivator...»

Vedlegg 8. Bilde fra: "Reagerte på APELYDER - Carew: - Jeg gjorde en dum gest".

(Svegaarden, 2003, 7. september)

gerete på

APE- LYDER

KLAR TALE:

*John Carew viser fra
sine reaksjoner som de
sisteste tilspenning for
Barnen under kampen.*

Vedlegg 9. Bilde fra "Skandale hvis de ikke fratras medaljene"

(Eriksen & Overvik, 2002, 25. februar) (foto: EPA)

VERDENS GULL
 OLIMPIADEN

Salt Lake 2002

SKANDALE

RASEND:
Lynneidende
Lage Stensbøl
for SVRF

hvis de ikke fratras medaljene

Av **KLAUS ERIKSEN** og **VISTEN OVERVIK**

SOLDIER HOLLOW (VG) Toppidrettssjef Børge Stensbøl er rasede på systemet som gjør at dopingtatte Johann Mühlegg, Larissa Lazulina og Olga Danilova beholder medaljene sine.

Toppidrettssjef Stensbøl truer med å trekke seg hvis ikke FIS griper inn

«Jeg mener ikke dette på ord, men det er et spørsmål om den internasjonale olympiske komité (IOC) ikke har mistet alle sanser, om de har mistet alle sanser, om de har mistet alle sanser...»

«Jeg mener ikke dette på ord, men det er et spørsmål om den internasjonale olympiske komité (IOC) ikke har mistet alle sanser, om de har mistet alle sanser...»

«Jeg mener ikke dette på ord, men det er et spørsmål om den internasjonale olympiske komité (IOC) ikke har mistet alle sanser, om de har mistet alle sanser...»

«Jeg mener ikke dette på ord, men det er et spørsmål om den internasjonale olympiske komité (IOC) ikke har mistet alle sanser, om de har mistet alle sanser...»

«Jeg mener ikke dette på ord, men det er et spørsmål om den internasjonale olympiske komité (IOC) ikke har mistet alle sanser, om de har mistet alle sanser...»

«Jeg mener ikke dette på ord, men det er et spørsmål om den internasjonale olympiske komité (IOC) ikke har mistet alle sanser, om de har mistet alle sanser...»

«Jeg mener ikke dette på ord, men det er et spørsmål om den internasjonale olympiske komité (IOC) ikke har mistet alle sanser, om de har mistet alle sanser...»

«Jeg mener ikke dette på ord, men det er et spørsmål om den internasjonale olympiske komité (IOC) ikke har mistet alle sanser, om de har mistet alle sanser...»

DOPINGTATT Johann Mühlegg

«Dersom de ikke er raskrygget nok til å ta fra juksemerkerne medaljene, er det en enda større skandale. Da vet jeg ikke om jeg gidder å drive med dette lenger.»

Børge Stensbøl, toppidrettssjef

DOPINGTATT Olga Danilova

Norge best uten de doplatte

«Jeg mener ikke dette på ord, men det er et spørsmål om den internasjonale olympiske komité (IOC) ikke har mistet alle sanser, om de har mistet alle sanser...»

Norske spemal

«Jeg mener ikke dette på ord, men det er et spørsmål om den internasjonale olympiske komité (IOC) ikke har mistet alle sanser, om de har mistet alle sanser...»

Beholder medaljene

«Jeg mener ikke dette på ord, men det er et spørsmål om den internasjonale olympiske komité (IOC) ikke har mistet alle sanser, om de har mistet alle sanser...»

Inventar Børven

«Jeg mener ikke dette på ord, men det er et spørsmål om den internasjonale olympiske komité (IOC) ikke har mistet alle sanser, om de har mistet alle sanser...»

... og slik kunne resultatlistene sett ut

15 km kvinner	1. Børge Stensbøl	2. Johann Mühlegg	3. Larissa Lazulina	4. Olga Danilova
15 km menn	1. Larissa Lazulina	2. Johann Mühlegg	3. Børge Stensbøl	4. Olga Danilova
30 km kvinner	1. Larissa Lazulina	2. Johann Mühlegg	3. Børge Stensbøl	4. Olga Danilova
30 km menn	1. Larissa Lazulina	2. Johann Mühlegg	3. Børge Stensbøl	4. Olga Danilova

SALT LAKE 2002

Vedlegg 10. Bilde fra "Mühleggs mystiske sektleder"

(Strøm, Johnsen & Myhre 2002, 26. februar) (foto: DPA)

Salt Lake 2002

Mühleggs mystiske SEKTLEDER

TROSFRENDER: Politikkens gamle Agderstier er blitt et av de mest og Johann Mühleggs innleggsveier.

INOLE SPSTW/STRØM
Han skal ha en krønneportugisisk spiritist som åndelig veileder. Han har besluttet sin tidligere trener for svart magi. Dopingavsløringen er den siste av flere skandaler rundt Johann Mühlegg (31).

De var med på verdenscupen i Johann Mühlegg på skisport og spilte i januar 2002 i Jozsa, Jozsa og i januar 2002 i Berlin, og en annen del i München, ledet av den portugisiske bevandret Agostinho, opplyste både Mühlegg, hans olde mor Marie og moren.

I den siste beviser Mühlegg at Johann Mühlegg faktisk er i den lille østlige i den tyske byen. De tre skandaler som skjedde i den lille østlige i den tyske byen. De tre skandaler som skjedde i den lille østlige i den tyske byen.

De tre skandaler som skjedde i den lille østlige i den tyske byen. De tre skandaler som skjedde i den lille østlige i den tyske byen. De tre skandaler som skjedde i den lille østlige i den tyske byen.

De tre skandaler som skjedde i den lille østlige i den tyske byen. De tre skandaler som skjedde i den lille østlige i den tyske byen. De tre skandaler som skjedde i den lille østlige i den tyske byen.

De tre skandaler som skjedde i den lille østlige i den tyske byen. De tre skandaler som skjedde i den lille østlige i den tyske byen. De tre skandaler som skjedde i den lille østlige i den tyske byen.

De tre skandaler som skjedde i den lille østlige i den tyske byen. De tre skandaler som skjedde i den lille østlige i den tyske byen. De tre skandaler som skjedde i den lille østlige i den tyske byen.

Kjært og ironi
 Johann Mühlegg har alltid vært en ironisk og humoristisk person. Han har alltid vært en ironisk og humoristisk person. Han har alltid vært en ironisk og humoristisk person.

Vilslaget venn
 Det er ikke uten grunn at Johann Mühlegg har blitt en vilslaget venn. Det er ikke uten grunn at Johann Mühlegg har blitt en vilslaget venn.

Irgen skandalyd
 Johann Mühlegg har alltid vært en ironisk og humoristisk person. Han har alltid vært en ironisk og humoristisk person. Han har alltid vært en ironisk og humoristisk person.

En av de mest
 Johann Mühlegg har alltid vært en ironisk og humoristisk person. Han har alltid vært en ironisk og humoristisk person. Han har alltid vært en ironisk og humoristisk person.

Nekter å gi fra seg medaljene

AVAT LINDVOLD JOHNSEN
 -Jeg har vært i mange måneder. Nå kommer jeg å bli tilbake den tredje, etter dopingproblemet Johann Mühlegg.

En av de mest og Johann Mühlegg innleggsveier.

ANALYSE
 Det er ikke uten grunn at Johann Mühlegg har blitt en vilslaget venn. Det er ikke uten grunn at Johann Mühlegg har blitt en vilslaget venn.

Medisinsk hjelper fra sykkelteam

AVAT LINDVOLD JOHNSEN
 Johann Mühlegg har alltid vært en ironisk og humoristisk person. Han har alltid vært en ironisk og humoristisk person. Han har alltid vært en ironisk og humoristisk person.

Vedlegg 11. Bilde fra: "Ingen heldig ånd"

(Strøm, 2002, 28. februar) (foto: Bongarts)

Dopingskandalen

INGEN HELDIG ÅND

GRAINAU (VG)
Johann Mühlegg (31) har i mange år søkt hjelp hos åndene. Det kan han saktens trenge nå, for tyskerne krever: – Gi tilbake gullmedaljene dine!

Dette bildet er som hentet fra en psykotriller. Johann Mühlegg, litt forskremt, i midten, til venstre hans åndelige veileder, den kvinnelige portugisiske spiritisten Justina Agostinho.

Mannen til høyre, i den hvite kappen, har vi ikke klart å identifisere. Han later til å lese fra en heilig bok.

Johann er ikke så ofte i klesken her. Han har ikke tid til det. Noe mer kan jeg ikke si. Jeg har lovet moren det, sier Grainaus prest, fader Simon, da VG kommer på besøk og spør om han kan fortelle noe mer om Johann Mühleggs religiøse liv.

Han vil ikke engang si om Mühlegg - moralisk sett - bør levere fra seg de to andre gullmedaljene sine.

Klar tale

Kommunearbeider Walter Klötz, derimot, vet hva han mener.

– Selvfølgelig bør han miste alle tre gullmedaljene. Det tror jeg alle i landsbyen vår mener, sier han og pakker sammen det store seilet som skulle ha ønsket Johann Mühlegg velkommen hjem til Grainau som OL-belt.

Plutselig matter vi ham ta det med. Vi blir det stuert vekk på lagret her, viser Walter.

Han haerer også borti en stor treligger av en skiløper. Heller ikke den får han bruk for.

– Mühlegg er innflytter her. Det er egentlig ikke så nøy. Men vi gikk glipp av en god fest, sier han.

Tyskere fiest er ikke i villi om hva de mener. I en meningsmåling på nettstedet Sport1 gir stemte hele 83 prosent for at Mühlegg må levere tilbake også de to andre gullmedaljene fra Salt Lake City-OL, ikke bare femmila-gullet. Bare 17 prosent synes han fortjener å beholde de to første OL-tittene.

Omdiskutert

Det er ingen tvil om at Johann Mühlegg er en omdiskutert mann i Tyskland og i Grainau; ikke bare på grunn av dopingen, men også tidligere på grunn av styrkelsen.

Fjere kilder sier til VG at Justina Agostinho har flyttet inn hos familien Mühlegg, ikke som Johanns kjæreste, men utelukkende for å være en åndelig leder for ham, broren Martin og moren Magdalena.

Mange er overrasket over at Justina nå er tilbake her i Grainau, mens mye tyder på at Johann ikke er kommet hjem etter avsløringen – hvis han ikke skjuler seg ekstremt godt inne i familiebillet.

– Vi så ikke noe til ham inne i hotellet. Nei, han er nok fortsatt i USA, fortalte et lokalt TV-om som i går fikk en lang audens her mamma Magdalena Mühlegg.

VG, derimot, ville ikke snakke med – Kom dere hjem! var beskjeden.

1 TYSKLAND

FESTEN AVLYST: Kommunearbeider Walter Klötz ruller sammen det store seilet som skulle ha ønsket OL-vinneren Johann Mühlegg velkommen hjem til Grainau. Skiløperen i tre blå også stuert vekk. Nå er gullfesten avlyst. Foto: CALLE TORSTROM

Festen for jukse-maker Mühlegg avlyst

4 av 5 tyskere: Gi gullene tilbake

4 av 5 tyskere: Gi gullene tilbake

– Det er jo merkelig at Mühlegg ikke har vært her når dopinggjerningene har kommet til landsbyen vår for å ta prøver sommerstid, sier skiløperen i byen til oss. Heinz Berth synes det var forferdelig dumt av Johann Mühlegg å si seg så stilt.

Merkelig

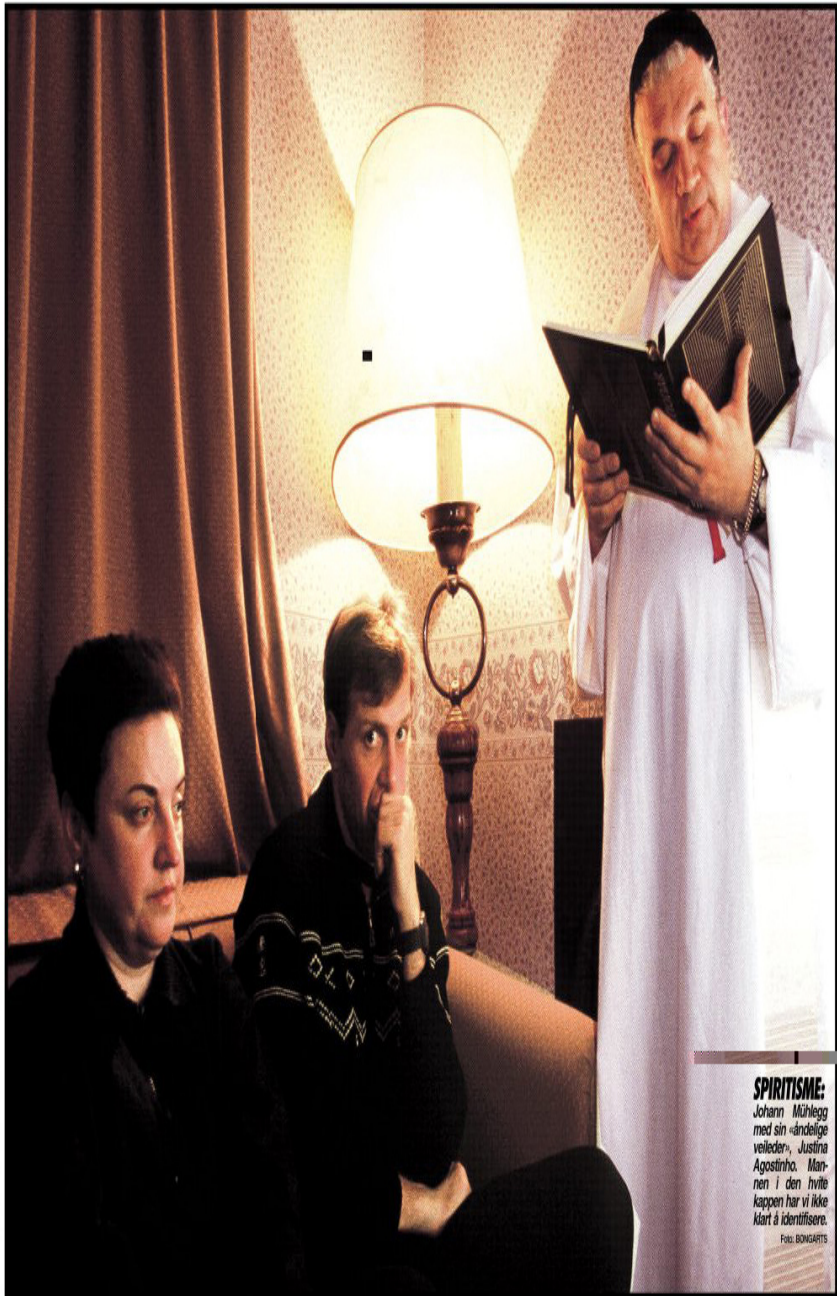
Pensjonisten Werner Lederle kjemmer ikke Mühlegg personlig, men synes han er en «merkelig fyr».

– Han er jo sammen med den åndelige dama hele tiden. Han har nok dopet seg lenge, bare at han har smuglet å bli tatt, mener Lederle.

Borgermesteren i Grainau er nerves om dagen. Han kommer fra CSU - partiet som Mühlegg har sagt at han støtter. Men borgermester Andreas Hildebrandt prøver så godt han kan å gi Mühlegg nå, han vil si det ikke i sene hjemmestilget til helgen – på grunn av jukse-makeren fra OL.

VG, derimot, ville ikke snakke med – Kom dere hjem! var beskjeden.

Epost: ole.kinton@com4g.no

SPIRITISME: Johann Mühlegg med sin «åndelige veileder», Justina Agostinho. Mannen i den hvite kappen har vi ikke klart å identifisere. Foto: BONGARTS

Vedlegg 12. E- mail fra Jack Lule

Fra: Jack Lule [mailto:jack.lule@Lehigh.EDU]

Sendt: 7. mars 2006 21:59

Til: Dag-Eirik Strømstad

Emne: Re: SV: Eternal stories in sportsmedia- a master assignment

Dag-Eirik,

Sorry to have taken awhile to respond again. The times do get busy.

Again, your questions are quite interesting. My answers might be a bit rushed but I will try to address them.

> In the chapter "Theory" in my thesis, I'm writing about the seven mastermyths. I have tried to divide them into three categories: content, structure and function. This is partly successful, and I may change this a bit. I asked you about the victim myth because I had problems seeing the structure, because I thought of it as content. Do you think it is unnatural to make this division?

I think your divisions are fine -- but you will have to allow some overlap among all the categories. Although the myths will have different emphases, each will have aspects of content, structure and function.

> A new problem is to see the difference between the hero and the victim. After all the victim is turned into a hero, because the injury is seen as a sacrifice. Maybe the person was a hero before he hurt himself? Maybe is pain and risk tolerance something that makes him a hero? Can the hero be depicted as a victim of injuries and risk? Both the victim and the hero should convey the same set of values and show us what we appreciate in our society. The higher purpose.....can that be for own winning -price money? Or must it be for his country, for God, or for the love of sports -dedication?

The victim indeed is turned into a heroic figure -- but this figure is slightly different from the figure we find in the traditional hero myth. As you note, though, the important similarity is that heroes and victims represent cultural values. These values are specific to each culture and myth and can include all the examples you suggest.

> I have also read parts from Vladimir Propp's work. Some of his character are difficult to find in the mastermyths. The villain for instance..is he under "the other world", where the enemy lurks? Is he one of the scapegoat or the trickster? The helper might be the good mother? What do you think about this? The sportspages look like a long fairytale, that we see through the quest of the hero.

I too greatly enjoy Propp's work. His character list is quite extensive and I would think most of them would not be found in the seven mastermyths -- the seven was just a sample of the many myths found in news. For example, the villain does not appear too often in news stories but certainly is a mythic figure in the news and in Propp. There are some similarities between the good mother and the helper, as you note. But Propp tried to be exhaustive and my book limited itself to only seven popular myths. There are many, many more.

> In the papers I have found stories about what could be called the (good) father- the coach. The coach is often depicted as the boss. I wonder if this is myth or just plain stories.

It is often focus on the magic help given to the hero in his quest; this may be a myth on its own, reflecting how much we believe in science and progress. It also shows the values of sport, the competition element (agon), pointing towards win at all cost mentality, and away from equal terms, fun and the inner values. Do you think the boss and the magic help are interesting? Under which mastermyth does the coach belong? I think he can be found in at least 40% of the articles. Do you think that I should find a few good examples of the mastermyths or should I be counting how many I can find of each, or should I combine the methods.

I think you have found an important myth, even though it does not appear too often in non-sports news so I did not use it in my book. But the myth of the wise man -- mentor, Yoda -- is indeed an essential part of sports stories about coaches. I think you should feel free to identify myths NOT in my book, as the book makes plain that many myths exist outside the seven I outlined. The coach/wise man myth would be great.

Again, thanks for the thoughtful questions. Very best wishes for your work.

Jack Lule

Jack Lule
Joseph B. McFadden Professor of Journalism
Coppee Hall: 33 Coppee Drive
Lehigh University
Bethlehem, PA 18015
(610) 758-4177
www.lehigh.edu/~jl10d

Dag-Eirik Strømstad wrote:

Thank you very much for your answer. I did not expect it this soon in fact, I think of you as a very busy person, and that I've been lucky to get in touch with you. So thank you again.

Your answer makes it all much clearer. Reading your definition of myth also helps. "Stories of mankind for mankind" connected to the ideals and exemplary models. I still have some questions though:

In the chapter "Theory" in my thesis, I'm writing about the seven mastermyths. I have tried to divide them into three categories: content, structure and function. This is partly successful, and I may change this a bit. I asked you about the victim myth because I had problems seeing the structure, because I thought of it as content. Do you think it is unnatural to make this division?

A new problem is to see the difference between the hero and the victim. After all the victim is turned into a hero, because the injury is seen as a sacrifice. Maybe the person was a hero before he hurt himself? Maybe is pain and risk tolerance something that makes him a hero? Can the hero be depicted as a victim of injuries and risk? Both the victim and the hero should convey the same set of values and show us what we appreciate in our society. The higher purpose.....can that be for own winning -pricemoney? Or must it be for his country, for God, or for the love of sports -dedication?

I have also read parts from Vladimir Propp's work. Some of his character are difficult to find in the mastermyths. The villain for instance..is he under "the other world", where the enemy lurks? Is he one of the scapegoat or the trickster? The helper might be the good mother? What do you think about this? The sportspages look like a long fairytale, that we see through the quest of the hero.

In the papers I have found stories about what could be called the (good) father- the coach. The coach is often depicted as the boss. I wonder if this is myth or just plain stories. It is often focus on the **magic** help given to the hero in his quest, this may be a myth on its own, reflecting how much we

believe in science and progress. It also shows the values of sport, the competition element (agon), pointing towards win at all cost mentality, and away from equal terms, fun and the inner values. Do you think the boss and the magic help are interesting? Under which mastermyth does the coach belong? I think he can be found in at least 40% of the articles. Do you think that I should find a few good examples of the mastermyths or should I be counting how many I can find of each, or should I combine the methods?

Hope to hear from you again.
Dag-Eirik Strømstad

Fra: Jack Lule [<mailto:jack.lule@lehigh.edu>]
Sendt: 24. februar 2006 15:31
Til: Dag-Eirik Strømstad
Emne: Re: Eternal stories in sportsmedia- a master assignment

Dear Dag-Eirik,

Thank you for your patience. I'm sorry it took me a few days to respond.

Your project sounds very interesting and I think you are pursuing excellent connections with news, sports and myths. Certainly, sporting news is one of the preeminent places for stories of heroes, victims and scapegoats.

Your particular questions show you have thought seriously about the topic. You ask: "How can I say that the article about an alpine skier who broke his legs is the eternal story about the victim . . . But this is not myth, it is the plain truth that you can die when skiing at 100 km an hour. What are the elements to look for in the victim story, that makes it a myth?"

As you note, myth always contains elements of truth. Truth indeed gives myth its power. We don't get the same inspiration from "made up" fables and tales. And, as you note, everyone dies, everyone risks injury or death by stepping out onto the street, just as much as stepping onto an alpine mountain. So what elevates the prosaic, true acts of everyday life to myth?

Myth first and foremost is a story. Everyone faces death but not everyone has a story told about his or her death. So your first, very basic act as a researcher was to attend to a story. Then, not every story is a myth. Each myth has its own structure. The victim myth, in particular, has a long, rich history. Always the victim dies for a purpose or principle. And that purpose or principle is recognized by others so that the death (or injury) becomes a SACRIFICE. The death or injury is celebrated in some sense because it is an affirmation of the higher principle or purpose.

To use your alpine skier example, if the skier broke his leg because he was reckless and foolish, the story of such an injury would not tell the myth of the victim. Perhaps The Fool. But if the skier practiced valiantly, gave it his all, but still failed, then we have the possibility of a story about someone struggling against odds, risking his life to attain a prize but failing, but in that failure, the writer may be able to celebrate the effort and the courage. Then we would have a story of a victim.

So to answer your question specifically, the elements to look for in the myth of the victim are values and ideals embodied by the victim and the celebration of those values and ideals by the writer who offers up the victim in sacrifice.

Hope that's somewhat useful. Very best wishes for your work.

Jack Lule

Jack Lule, Ph.D.
McFadden Professor of Journalism
Dept of Journalism & Communication
Coppee Hall: 33 Coppee Drive
Lehigh University
Bethlehem, PA 18015
<http://www.lehigh.edu/~jl0d/jl0d.html>

Dag-Eirik Strømstad wrote:

Dear Professor Jack Lule.

I am a student at the Norwegian school of sport sciences: http://www.nih.no/default_567.aspx
In my final year I'm handing in my master thesis. I want to see if I can find your seven mastermyths in the sportspages of our biggest tabloid newspaper VG.

I have a theory that telling tales includes stereotyping the athletes, and that the media shows its power by choosing the category in which to put the athlete. A depiction as a scapegoat might for instance affect an athlete's popularity and income.

Your theories are at the heart of my study. I hope that you would help me by answering a few questions.

I have some questions about where to draw the line between myth and reality, I think this is a difficult task since myth always contains pieces of truth and seem true. How can I say that the article about an alpine skier who broke his legs is the eternal story about the victim? This is not the original story, but I think it is as close as I can get, as long as the person does not die from the injuries in sport. Risk is basic to many sports, and may be seen as playing with death.

But this is not myth, it is the plain truth that you can die when skiing at 100 km an hour. What are the elements to look for in the victim story, that makes it a myth?

I have a proposal: If someone dies, then it is depicted as a strike of lightning even though we know that death is one of the risks in many sports, and in some sports in particular.

Thank you for now, I hope that you will answer me and that I can return to you with more questions later.

Best regards Dag-Eirik Strømstad

Vedlegg 13. Propps handlingsfunksjoner

Propp reduserte undereventyrene til å bestå i maksimalt 31 handlingsfunksjoner, som danner eventyrets struktur ved at de opptrer i samme konstante rekkefølge (Aarseth, 1990 s. 6).

Eventyrets struktur følger de 31 punktene under, der navnet på handlingsfunksjonene står i parentes (Aarseth, 1990 s. 7, 1991 s. 99; Berger, 2000 s. 46; Engelstad, 1976 s. 20):

- 4.) Et medlem av familien drar hjemmefra (handlingsfunksjon 1: fravær).
- 5.) Helten får et forbud mot å gjøre et eller annet (handlingsfunksjon 2: forbud).
- 6.) Forbudet blir overtrådt (handlingsfunksjon 3: overtredelse).
- 7.) Skurken rekonosierer for å finne det han søker (handlingsfunksjon 4: rekonosering).
- 8.) Skurken informeres om sitt offer (handlingsfunksjon 5: utlevering).
- 9.) Skurken forsøker å lure offeret (handlingsfunksjon 6: bedrageri).
- 10.) Offeret lar seg lure og hjelper derved skurken (handlingsfunksjon 7: medvirkning).
- 11.) Skurken skader et medlem av familien (handlingsfunksjon 8: ugjerning), eller 8a) Et medlem av familien mangler noe eller ønsker noe (handlingsfunksjon 8a): mangel).
- 12.) Mangelen gjøres kjent og helten blir bedt om å hjelpe (handlingsfunksjon 9: formidling).
- 13.) Helten bestemmer seg for motaksjon (handlingsfunksjon 10: begynnende motaksjon).
- 14.) Helten drar hjemmefra (handlingsfunksjon 11: avreise).
- 15.) Helten blir prøvet, utspurt eller angrepet (handlingsfunksjon 12: giverens første funksjon).
- 16.) Helten svarer på den fremtidige giverens fremstøt (handlingsfunksjon 13: heltens reaksjon).
- 17.) Helten mottar magisk hjelp eller magisk gjenstand (handlingsfunksjon 14: mottakelse av magisk hjelp).
- 18.) Helten blir ført dit hvor den ettersøkte person eller ting er (handlingsfunksjon 15: forflytning i rommet).
- 19.) Helten og skurken møtes i direkte konflikt (handlingsfunksjon 16: kamp).
- 20.) Helten får et merke, et arr eller en ting (handlingsfunksjon 17: merke).
- 21.) Helten beseierer skurken (handlingsfunksjon 18: seier).
- 22.) Den opprinnelige mangelen oppheves (handlingsfunksjon 19: gjenopprettelse).
- 23.) Helten vender tilbake (handlingsfunksjon 20: tilbakereise).
- 24.) Helten blir forfulgt (handlingsfunksjon 21: forfølgelse).

- 25.) Helten reddes fra forfølgerne (handlingsfunksjon 22: redning).
- 26.) Helten ankommer uten å bli gjenkjent (handlingsfunksjon 23: ankomst inkognito).
- 27.) En falsk helt kommer med uberettigete krav (handlingsfunksjon 24: falske krav).
- 28.) Helten får en vanskelig oppgave å løse (vanskelig oppgave).
- 29.) Helten løser oppgaven (løsning).
- 30.) Helten gjenkjennes (gjenkjennelse).
- 31.) Den falske helten avsløres (avsløring).
- 32.) Helten fremtrer i ny skikkelse (transfigurasjon).
- 33.) Den falske helten straffes (straff).
- 34.) Helten gifter seg og bestiger tronen (handlingsfunksjon 31: bryllup).

Vedlegg 14. VÆR VARSOM PLAKATEN

VÆR VARSOM PLAKATEN

Hentet fra

http://presse.no/Spesial/Skjulte_artikler/?module=Articles;action=Article.publicShow;ID=243

2. nov. 2007, norsk presseforbund sin side

Etiske normer for pressen (trykt presse, radio, fjernsyn og nettpublikasjoner)

Vedtatt av NORSK PRESSEFORBUND

Første gang i 1936, senere revidert i 1956, 1966, 1975, 1987, 1989, 1990, 1994, 2001 og 2005.

Den enkelte redaktør og medarbeider har ansvar for å kjenne pressens etiske normer og plikter å legge disse til grunn for sin virksomhet. Presseetikken gjelder hele den journalistiske prosessen, fra innsamling til presentasjon av det journalistiske materialet.

1.Pressens samfunnsrolle

1.1.Ytringsfrihet, informasjonsfrihet og trykkefrihet er grunnelementer i et demokrati. En fri, uavhengig presse er blant de viktigste institusjoner i demokratiske samfunn.

1.2.Pressen ivaretar viktige oppgaver som informasjon, debatt og samfunnskritikk. Pressen har et spesielt ansvar for at ulike syn kommer til uttrykk.

1.3.Pressen skal verne om ytringsfriheten, trykkefriheten og offentlighetsprinsippet. Den kan ikke gi etter for press fra noen som vil hindre åpen debatt, fri informasjonsformidling og fri adgang til kildene.

1.4. Det er pressens rett å informere om det som skjer i samfunnet og avdekke kritikkverdige forhold. Det er pressens plikt å sette et kritisk søkelys på hvordan mediene selv fyller sin samfunnsrolle.

1.5.Det er pressens oppgave å beskytte enkeltmennesker og grupper mot overgrep eller forsømmelser fra offentlige myndigheter og institusjoner, private foretak eller andre.

2.Integritet og ansvar

2.1. Den ansvarlige redaktør har det personlige og fulle ansvar for mediets innhold.

2.2.Den enkelte redaksjon og den enkelte medarbeider må verne om sin integritet og troverdighet for å kunne opptre fritt og uavhengig i forhold til personer eller grupper som av ideologiske, økonomiske eller andre grunner vil øve innflytelse på det redaksjonelle innhold.

2.3. Redaksjonelle medarbeidere må ikke ha oppdrag, verv, økonomiske eller andre bindinger som kan skape interessekonflikter i forhold til deres redaksjonelle oppgaver. De må unngå dobbeltroller som kan svekke deres troverdighet. Vis åpenhet om forhold som kan påvirke redaksjonelle medarbeideres habilitet.

2.4. Redaksjonelle medarbeidere må ikke utnytte sin stilling til å oppnå private fordeler.

2.5. En redaksjonell medarbeider kan ikke pålegges å gjøre noe som strider mot egen overbevisning.

2.6. Avvis alle forsøk på å bryte ned det klare skillet mellom reklame og redaksjonelt innhold. Avvis også reklame som tar sikte på å etterligne eller utnytte et redaksjonelt produkt, og som bidrar til å svekke tilliten til den redaksjonelle troverdighet og pressens uavhengighet.

2.7. Gi aldri tilsagn om redaksjonelle motytelser for reklame. Det som offentliggjøres, skal være et resultat av en redaksjonell vurdering. Sørg for å opprettholde det klare skillet mellom journalistikk og kommersiell kommunikasjon også ved bruk av pekere og andre koplinger.

2.8. Det er uforenlig med god presseskikk å la sponing påvirke redaksjonell virksomhet, innhold og presentasjon.

2.9. Redaksjonelle medarbeidere må ikke motta pålegg om oppdrag fra andre enn den redaksjonelle ledelse.

3. Journalistisk atferd og forholdet til kildene

3.1. Kilden for informasjon skal som hovedregel identifiseres, med mindre det kommer i konflikt med kildevernet eller hensynet til tredjeperson.

3.2. Vær kritisk i valg av kilder, og kontroller at opplysninger som gis er korrekte. Det er god presseskikk å tilstrebe bredde og relevans i valg av kilder. Dersom anonyme kilder tas i bruk, eller redaksjonen tilbys eksklusivitet, må det stilles særlig strenge krav til kildekritikk.

3.3. Det er god presseskikk å gjøre premissene klare i intervjusituasjoner og ellers i forhold til kilder og kontakter.

3.4. Vern om pressens kilder. Kildevernet er et grunnleggende prinsipp i et fritt samfunn og er en forutsetning for at pressen skal kunne fylle sin samfunnsoppgave og sikre tilgangen på vesentlig informasjon.

3.5. Oppgi ikke navn på kilde for opplysninger som er gitt i fortrolighet, hvis dette ikke er uttrykkelig avtalt med vedkommende.

3.6. Av hensyn til kildene og pressens uavhengighet skal upublisert materiale som hovedregel ikke utleveres til utenforstående.

3.7. Pressen har plikt til å gjengi meningsinnholdet i det som brukes av intervjuobjektets uttalelser. Direkte sitater skal gjengis presist.

3.8. Endring av avgitte uttalelser bør begrenses til korrigerende av faktiske feil. Ingen uten redaksjonell myndighet kan gripe inn i redigering og presentasjon av redaksjonelt materiale.

3.9. Opptre hensynsfullt i den journalistiske arbeidsprosessen. Vis særlig hensyn overfor personer som ikke kan ventes å være klar over virkningen av sine uttalelser. Misbruk ikke andres følelser, uvitenhet eller sviktende dømmekraft. Husk at mennesker i sjokk eller sorg er mer sårbare enn andre.

3.10. Skjult kamera/mikrofon eller falsk identitet skal bare brukes i unntakstilfeller. Forutsetningen må være at dette er eneste mulighet til å avdekke forhold av vesentlig samfunnsmessig betydning.

4. Publiseringsregler

4.1. Legg vekt på saklighet og omtanke i innhold og presentasjon.

4.2. Gjør klart hva som er faktiske opplysninger og hva som er kommentarer.

4.3 Vis respekt for menneskers egenart og identitet, privatliv, rase, nasjonalitet og livssyn. Fremhev ikke personlige og private forhold når dette er saken uvedkommende.

4.4. Sørg for at overskrifter, henvisninger, ingresser og inn- og utannonseringer ikke går lengre enn det er dekning for i stoffet. Det er god presseskikk å oppgi kilden når opplysninger er hentet fra andre medier.

4.5. Unngå forhåndsdømming i kriminal- og rettsreportasje. Gjør det klart at skyldspørsmålet for en mistenkt, anmeldt, siktet eller tiltalt først er avgjort ved rettskraftig dom. Det er god presseskikk å omtale en rettskraftig avgjørelse i saker som har vært omtalt tidligere.

4.6. Ta hensyn til hvordan omtale av ulykker og kriminalsaker kan virke på ofre og pårørende. Identifiser ikke omkomne eller savnede personer uten at de nærmeste pårørende er underrettet. Vis hensyn overfor mennesker i sorg eller ubalanse.

4.7. Vær varsom med bruk av navn og bilde og andre klare identifikasjonstegn på personer som omtales i forbindelse med klanderverdige eller straffbare forhold. Vis særlig varsomhet ved omtale av saker på tidlig stadium av etterforskning, i saker som gjelder unge lovovertridere, og der identifiserende omtale kan føre til urimelig belastning for tredjeperson. Identifisering må begrunnes i et berettiget informasjonsbehov. Det kan eksempelvis være berettiget å identifisere ved overhengende fare for overgrep mot forsvarsløse personer, ved alvorlige og gjentatte kriminelle handlinger, når omtaltes identitet eller samfunnsrolle har klar relevans til de forhold som omtales, eller der identifisering hindrer at uskyldige blir utsatt for uberettiget mistanke.

4.8. Når barn omtales, er det god presseskikk å ta hensyn til hvilke konsekvenser medieomtalen kan få for barnet. Dette gjelder også når foresatte har gitt sitt samtykke til eksponering. Barns identitet skal som hovedregel ikke røpes i familietvister, barnevernsaker eller rettssaker.

4.9. Vær varsom ved omtale av selvmord og selvmordsforsøk. Unngå omtale som ikke er nødvendig for å oppfylle allmenne informasjonsbehov. Unngå beskrivelse av metode eller andre forhold som kan bidra til å utløse flere selvmordshandlinger.

4.10. **Vær varsom med bruk av bilder i annen sammenheng enn den opprinnelige.**

4.11. Vern om det journalistiske fotografiets troverdighet. Bilder som brukes som dokumentasjon må ikke endres slik at de skaper et **falsk inntrykk**. Manipulerte bilder kan bare aksepteres som illustrasjon når det tydelig fremgår at det dreier seg om en montasje.

4.12. For bruk av **bilder** gjelder de samme aktsomhetskrav som for skriftlig og muntlig fremstilling.

4.13. Feilaktige opplysninger skal rettes og eventuelt beklages snarest mulig.

4.14. De som utsettes for sterke beskyldninger skal såvidt mulig ha adgang til samtidig imøtegåelse av faktiske opplysninger. Debatt, kritikk og nyhetsformidling må ikke hindres ved at parter ikke er villig til å uttale seg eller medvirke til debatt.

4.15. De som er blitt utsatt for angrep skal snarest mulig få adgang til tilsvaret, med mindre angrep og kritikk inngår som ledd i en løpende meningsutveksling. Ha som krav at tilsvaret er av rimelig omfang, holder seg til saken og har en anstendig form. Tilsvaret kan nektes dersom den berørte part, uten saklig grunn, har avvist tilbud om samtidig imøtegåelse i samme spørsmål. Tilsvaret og debattinnlegg skal ikke utstyres med redaksjonell, polemisk replikk.

4.16. Vær varsom med å opprette pekere fra digitale utgaver til innhold som bryter med god presseskikk. Sørg for at pekere til andre medier eller publikasjoner, er tydelig merket. Det er god presseskikk å informere brukere av interaktive tjenester om hvordan publikasjonen registrerer og eventuelt utnytter bruken av tjenestene.

4.17. Dersom redaksjonen velger ikke å forhåndsredigere digitale meningsutvekslinger, må dette bekjentgjøres på en tydelig måte for de som har adgang til disse. Redaksjonen har et selvstendig ansvar for så snart som mulig å fjerne innlegg som bryter med god presseskikk.

Ord og bilder er mektige våpen, misbruk dem ikke!